

Jaarstukken 2012

PS 23/13

Inhoudsopgave

	<i>blz.</i>
Inleiding	3
Leeswijzer	8

Programmaverantwoording

1	Bestuur	11
2	Ruimte	23
3	Ecologie	41
4	Economie	71
5	Mobiliteit	87
6	Cultuur en samenleving	107
7	Investeringsagenda	129
	Algemeen financieel beleid	151

Paragrafen

1	Bedrijfsvoering	157
2	Provinciale heffingen	167
3	Weerstandsvermogen	171
4	Onderhoud kapitaalgoederen	183
5	Treasury	191
6	Verbonden partijen	197
7	Ontwikkelbedrijf en grondbeleid	201
	Burgerjaarverslag	207

Jaarrekening

	Programmarekening met toelichting	214
	Balans met toelichting	232

Inleiding

Voor u liggen de jaarstukken 2012. In deze jaarstukken is de verantwoording opgenomen over de uitvoering van de begroting 2012. In die verantwoording is per programma aangegeven wat de provincie heeft gerealiseerd en welke ontwikkelingen daarbij een rol hebben gespeeld.

Daadkracht en samenwerking

2012 is het eerste volledige jaar van deze bestuursperiode. Juist in economisch moeilijke tijden is het belangrijk om te investeren in opgaven en ontwikkelingen die Brabant op de lange termijn versterken. Daar zijn we krachtig en voortvarend mee aan de slag gegaan.

Het realiseren van de ambities uit de Agenda van Brabant en het bestuursakkoord Tien voor Brabant met de 49 speerpunten ligt op koers. We zijn aan de slag met de eerste tranche Investeringsagenda en de grote infrastructuurprojecten. We stelden het Economisch Programma en Brabant Uitnodigend Groen vast. En de voorstellen voor instelling van 4 fondsen zijn een feit: Innovatie, Energie, Breedband en Groen.

Bij toezicht en handhaving zetten we in 2012 een aantal belangrijke stappen. De aanbevelingen van de commissie Eijlander/Mans zorgden voor een aantal concrete maatregelen. Hierdoor staan we dicht op het proces en sturen we strakker op gestelde regels. Er is een betere samenwerking bij vergunningverlening en handhaving. Daarnaast zijn we bezig met de vorming van Regionale Uitvoeringsdiensten. Twee van de drie gemeenschappelijke regelingen (Midden-West en Zuidoost) zijn inmiddels vastgesteld en een Brabantbreed sociaal beleidskader voor de omgevingsdiensten is getekend.

Ook intern is een aantal trajecten versneld. Zoals organisatieontwikkeling, ICT en Kennis & Onderzoek.

Positie provincie onder druk

De positie van de provincie staat steeds meer onder druk. De provincies gaan de gevolgen van het financieel onderhandelaarsakkoord met het kabinet flink in de portemonnee voelen. De Wet Hof, het verplicht schatkistbankieren en de afspraken rondom handhaving van het

btw-compensatiefonds zorgen voor minder financiële armslag. Hoeveel euro's de maatregelen Brabant gaan kosten, is nog niet exact bekend.

Dreigingen omzetten in kansen

We zien een transitie van de 'oude' naar de 'nieuwe' economie. De 'nieuwe' economie die gericht is op innovatie en cross-overs, biedt bij uitstek kansen voor Brabant om zich te ontwikkelen tot een creatieve kenniseconomie. Er zijn ook uitdagingen zoals de steeds grotere behoefte aan een hoog opgeleide beroepsbevolking en zelfbewuste burgers die vaker de regie pakken. Dit brengt nieuwe tegenstellingen met zich mee (bijvoorbeeld tussen stad en platteland, hoog en laag opgeleid, werkenden en werkelozen). De crisis verstrekt dit.

Al deze ontwikkelingen vragen om een nieuwe rol van de overheid op regionaal niveau. Juist in Brabant met onze traditie van netwerken en verbinden is het provinciaal bestuur bij uitstek geschikt om aan deze nieuwe rol invulling te geven. Gemeenten en andere partners vragen steeds vaker om regie van de provincie. Bijvoorbeeld bij de gezamenlijke aanpak van leegstand van kantoren en verloedering van bedrijventerreinen. Hiervoor is de Strategie (herstructurering) bedrijventerreinen en andere werklocaties vastgesteld. Maar ook op beleidsvelden die niet direct tot de provinciale kerntaken behoren, pakken we desgevraagd die rol. Zoals de kennisagenda en onderwijs.

Het Rijk stelt de bestuurlijke inrichting van Nederland ter discussie. Brabant heeft hierover een duidelijk standpunt. Met het project Veerkrachtig Bestuur zorgen we ervoor dat lokale besturen zich serieus bezinnen op hun toekomstige taken. Een goede samenwerking is daarvoor noodzakelijk. Voor ons staat de inhoud en de opgave voorop. En niet per se schaalvergroting zoals het Rijk voorstelt.

De internationale dimensie

Samenwerken houdt niet op bij de provinciegrens. Europa wordt steeds belangrijker. De Meerjarenstrategie Brabant in internationaal perspectief geeft hier invulling aan. Het Merk Brabant is daarbij de communicatieve drager van het motto 'Brabant Europe's heart of smart solutions'

We bereiden de Europese Programma's die in 2014 en 2015 operationeel worden voor en participeren actief in de voorbereiding van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB).

Daarnaast zijn we lid van het Comité van de regio's en is onze commissaris van de Koningin voorzitter van het Huis van de Nederlandse Provincies in Brussel.

Uiteraard werken we nauw samen met onze directe burenen. In 2012 trad de intentieverklaring Vlaams-Nederlandse Delta in werking. In de grenscommissie VLANED werken we samen aan ruimtelijke ontwikkeling in het grensgebied van Vlaanderen en Nederland.

Een krachtige organisatie

Snel, flexibel en effectief inspelen op nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen die elkaar steeds sneller opvolgen. Dat vraagt om een moderne, toekomstgerichte en krachtige organisatie. Een organisatie die kwantitatief en kwalitatief in staat moet zijn om de ambitie van de Agenda van Brabant te realiseren. In 2012 is hiertoe het traject Versnelling organisatieontwikkeling gestart. Kernwoorden van de nieuwe organisatiecultuur zijn eigenaarschap, resultaatgericht en aanspreken.

Uiteraard investeren we ook in professioneel kennismanagement. Ons college heeft de eerste Kennis- en Onderzoeksagenda vastgesteld en deze aangeboden aan de commissie. Ook de mogelijkheden voor de inrichting van een externe kennis eenheid BrabantKennis zijn verkend.

Ten slotte keken we in 2012 kritisch naar onze ICT. De startnotitie en Kadernota ICT zijn inmiddels in de commissie EZB besproken. Hierin zijn digitaal werken en 'technische basis op orde' de twee speerpunten. De CIO-functie is gepositioneerd. Een impuls voor het Nieuwe Werken gaven we door de regeling Bring Your Own Tablet te introduceren. De toren heeft inmiddels overal wifi en we kregen een nieuwe intranet: BRAIN.

Overall beeld realisatie 2012

Terugkijkend op 2012 constateren we dat veel van wat we ons hadden voorgenomen gerealiseerd is. De uitvoering van het Bestuursakkoord en de 49 speerpunten ligt op koers. We hebben belangrijke resultaten bereikt in cruciale beleidsvelden. Waarbij we onze nationale en internationale positie hebben ingezet en versterkt. We spelen actief in op de

gevolgen van de economische crisis en met de ontwikkeling van de fondsen anticiperen we op de uitdagingen van de toekomst.

Dit beeld wordt bevestigd in de financiële realisatie 2012. De inspanningen om realistischer te plannen en te ramen beginnen hun vruchten af te werpen. De onderbesteding op de lasten is substantieel lager dan in voorgaande jaren.

Herstructurering balanssystematiek m.b.t. subsidies

De provincie Noord-Brabant heeft in 2012 gedurende het begrotingsjaar een herstructurering doorgevoerd in haar verantwoordingsystematiek met betrekking tot subsidies.

Deze herstructurering is een reactie op een aantal ontwikkelingen te weten:

- noodzaak en wens van PS/GS om realistischer te ramen, dit na o.a. discussies in de staten over de onderuitputting van de begroting bij de uiteindelijke jaarverantwoording;
- noodzaak en wens PS/GS om inzicht te hebben in de vrij besteedbare middelen. Dit inzicht is op dit moment beperkt door o.a. reeds verplichte subsidies;
- noodzaak tot sturing op EMU-saldo. Vanuit landelijke politieke ontwikkelingen worden er strengere regels opgelegd t.a.v. overschrijding van het EMU-saldo.

De wijziging betekent dat bij subsidies het uiteindelijk toekennen van een subsidie wordt gezien als prestatie. Hierbij dient te zijn vastgesteld dat voldaan is aan de subsidievoorwaarden en dat sprake is van een adequaat subsidieproces. Dit resulteert in een voorlopige toekenning. Door het aangaan van een voorlopige toekenning wordt een onherroepelijke verplichting aangegaan. Op basis van het voorzichtigheidsprincipe is dit het moment dat de last in de jaarrekening wordt verantwoord.

In de balansoelichting op blz 233/234 is deze wijziging van de systematiek en de voorwaarden die daarbij horen verder toegelicht.

In de zomer van 2012 zijn in dat kader de juridisch harde toekomstige subsidieverplichtingen die gedekt worden uit reserves in 2012 als last genomen. Daarover zijn PS bij commissiestuk MF-0096 geïnformeerd. De effecten zijn opgenomen in de begrotingswijziging bij de najaarsbrief 2012.

In aanvulling op de lasten in relatie tot reserves zijn ook de juridisch afdwingbare harde

verplichtingen die samenhangen met projectsubsidies die niet worden gedekt uit reserves in 2012 als last genomen. Hiermee wordt er voor gezorgd dat met de juridisch afdwingbare verplichtingen op gelijke wijze wordt omgegaan ongeacht of tegenover deze verplichtingen een bijdrage uit reserve(s) staat.

In totaal wordt in de jaarrekening € 635,5 miljoen aan verplichtingen 2012 en 2013 en verder als last in 2012 genomen. Hiervan heeft ruim € 600 miljoen betrekking op verplichtingen uit 2013 en verder. Van dit bedrag van € 635,5 miljoen is € 355,9 miljoen budgettair neutraal ten laste van reserves in de begroting 2012 verwerkt via de begrotingswijziging bij de najaarsbrief 2012.

Het restant ad € 280,6 miljoen (€ 635,5 mln -/- € 354,9 mln) is niet in de begroting opgenomen maar wel in de realisatiecijfers van de jaarrekening 2012.

De commissie Mobiliteit & Financiën is op 29 maart geïnformeerd over de gevolgen van deze herstructurering op de overschrijdingen van de totalen van de lasten per productgroep.

Deze aanpassing van de systematiek leidt er toe dat het zicht op vrij besteedbare middelen verbeterd, de onderuitputting van de begroting lager wordt en er beter gestuurd kan worden op het EMU-saldo

Decentralisatieuitkeringen

In afwijking van voorgaande jaren is voor de decentralisatie-uitkeringen van het rijk waarvoor het rijk specifieke bestedingsvoorwaarden stelt, ervoor gekozen deze middelen niet meer als bate tot uitdrukking te laten komen op de rekening van lasten en baten, maar deze als vooruitontvangen op de balans op te nemen.

De reserves die in het verleden voor deze decentralisatie-uitkeringen zijn gevormd worden bij de vaststelling van de jaarrekening 2012 opgeheven. Vooruitlopend op die opheffing van de reserves zijn de reserves op de balans overgebracht naar overlopende passiva (van Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel.

Concreet gaat het om de omzetting van de volgende reserves:

- reserve decentralisatie-uitkering bodem (stand reserve per 31-12-11 € 7.942.868)

- reserve ISV-3 (stand reserve per 31-12-11 € 10.636.720)
- reserve bedrijventerreinen/Fes-gelden (stand reserve per 31-12-11 € 5.389.282)
- reserve extern veiligheid (stand reserve per 31-12-11 € 0)

Voor de nieuwe decentralisatie-uitkeringen bij de decembercirculaire 2012 van het provinciefonds te weten:

- green deal proeftuinen
- green deal asbestdaken
- pas programma aanpak stikstof
- natuur
- monumentenzorg

geldt dat ook deze middelen als vooruitontvangen op de balans staan.

Een overzicht van alle van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen is opgenomen in bijlage 5a.

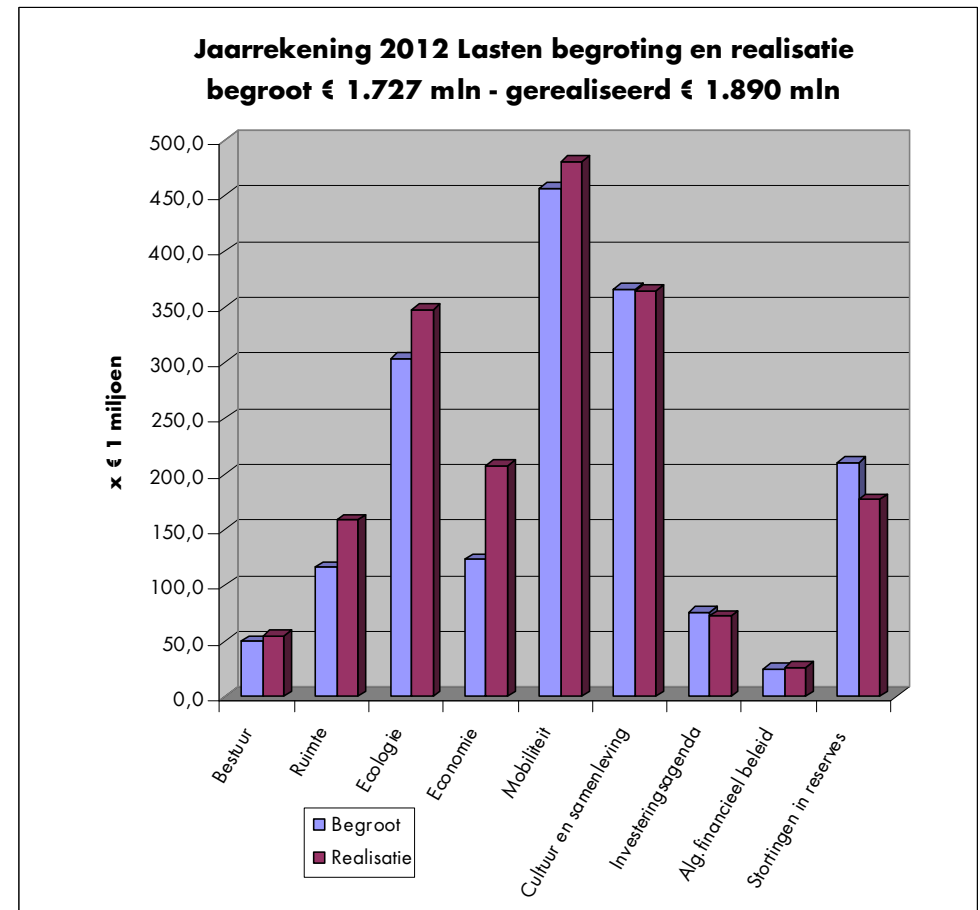
Ook deze maatregel draagt bij aan betere sturing op het EMU-saldo.

Resultaat jaarrekening 2012

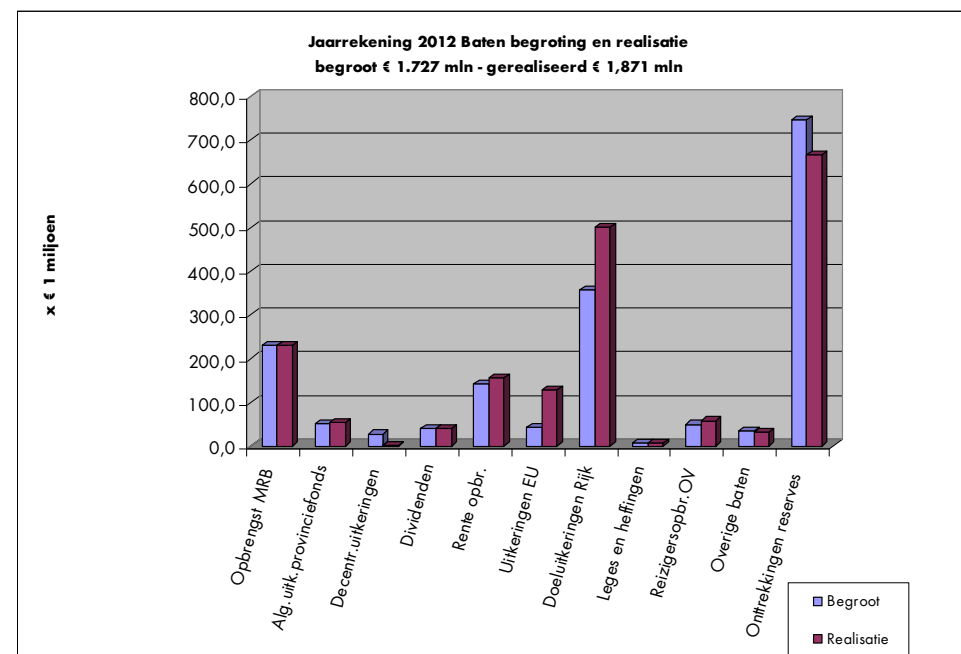
De afgelopen jaren liet de jaarrekening steeds een batig resultaat zien. Met de herstructurering van de balanssystematiek worden in 2012 meer verplichtingen als last in de jaarrekening opgenomen waardoor het het zicht op de nog vrije begrotingsruimte in de meerjarenraming sterk wordt verbeterd. De gewijzigde systematiek leidt wel tot een negatief rekeningresultaat over 2012.

Daarvan is het volgende beeld te geven: De oorspronkelijke begroting 2012 zoals door PS vastgesteld in november 2011 had een omvang van € 1,3 miljard. De begroting inclusief de door PS vastgestelde begrotingswijzigingen bij voorjaarsnota en najaarsbrieven is gegroeid naar een omvang van € 1,7 miljard. De realisatie komt uit op € 1,9 miljard.

Lasten	Begroting 2012		Realisatie
Programma	Oorspronkelijk	Na wijziging	Jaarrekening 2012
Bestuur	28,5	49,9	55,0
Ruimte	70,3	116,6	158,7
Ecologie	212,1	303,5	347,8
Economie *	104,7	123,3	207,5
Mobiliteit	374,8	456,8	480,6
Cultuur en samenleving	297,1	366,0	364,9
Investeringsagenda	28,2	75,9	72,1
Alg. financieel beleid	75,1	25,2	26,2
Stortingen in reserves	137,9	210,1	177,3
	1.328,7	1.727,4	1.890,1

Baten (bedragen x € 1 miljoen)	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Jaarrekening realisatie
Opcenten motorrijtuigenbelasting	217,0	231,0	230,3
Algemene uitkering provinciefonds	53,0	51,9	52,7
Decentralisatieuitk. provinciefonds	24,9	27,2	1,6
Dividenden	26,3	39,4	39,7
Rente opbrengst financieringsfunctie	129,5	140,9	155,3
Uitkeringen van Europese Unie	55,8	42,6	127,7
Doeluitkeringen van het Rijk	373,1	357,0	500,5
Leges en heffingen	8,3	7,2	6,7
Reizigersopbr.Openbaar vervoer	51,5	49,6	57,6
Overige baten	14,3	35,0	31,9
Onttrekkingen aan reserves	375,0	745,5	666,9
	1.328,7	1.727,4	1.870,9
Nadelig rekeningresultaat			-18,2

Per programma en per productgroep wordt in de jaarstukken ingegaan op de realisatie in relatie tot de raming 2012 inclusief door PS vastgestelde begrotingswijzigingen.

Een toelichting op het totale rekeningresultaat is opgenomen in de programmarekening op blz. 217 e.v.

In de productenrealisatie is een gedetailleerd overzicht opgenomen van de totstandkoming van het resultaat.

In het statenvoorstel tot vaststelling van de jaarstukken wordt nader ingegaan op de bestemming van het rekeningresultaat.

Leeswijzer

De jaarstukken 2012 zijn opgesteld overeenkomstig de opzet die met de 'Provinciale Staten-werkgroep verbetering begroting' tijdens de vorige bestuursperiode is ontwikkeld en met in achtneming van de aanbevelingen die de Zuidelijke Rekenkamer bij de jaarstukken 2007 heeft gedaan. De lijn van verantwoording in de jaarstukken 2008, 2009, 2010 en 2011 wordt daarmee doorgezet in de jaarstukken 2012.

Verbeteringen verantwoordingsopzet programmaverantwoording

De verantwoordingsopzet sluit qua vorm en presentatie aan bij de opzet van de begroting 2012.

De voorliggende jaarstukken zijn als volgt te "lezen":

Programmadeel

Programmaverantwoording

In de programmaverantwoording is per programma uit de begroting 2012 de verantwoording opgenomen met betrekking tot de uitvoering in 2012. Elk programma wordt conform de begroting uitgewerkt in een aantal productgroepen. Omdat Provinciale Staten de begroting hebben geautoriseerd op productgroepniveau is ook de verantwoording op dat niveau ingestoken.

Per productgroep is per doel en per prestatie uit de begroting aansluiting gemaakt met de verantwoording in het jaarverslag en worden de volgende vragen beantwoord:

- Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?
- Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?
- Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bij de laatste vraag "heeft het gekost wat het mocht kosten?" is een overzicht van de lasten en baten opgenomen.

Bij de baten is een onderscheid gemaakt op basis van de herkomst van de middelen. (Rijk, Europese Unie en overige baten).

De specifieke uitkeringen van het Rijk zijn in donkerblauw aangegeven

De uitkeringen van de Europese Unie zijn in lichtblauw aangegeven

De overige programmabaten zijn in zwart aangegeven

Van het verschil tussen lasten en baten is per productgroep met rood, het deel aangegeven dat wordt gedekt met de inzet van reserves en is met groen het deel aangegeven dat wordt gedekt uit de algemene middelen.

De investeringen die bij een productgroep horen zijn in de kleur bruin vermeld.

Aan elk programma worden apparaatskosten toegedeeld op basis van de formatie.

Het gaat hierbij om de verdeling van het saldo van lasten en baten van de bedrijfsvoering.

Voor een toelichting op de verdeling van de apparaatskosten zie bijlagenboek, bijlage 8.

De toegedeelde apparaatskosten zijn opgenomen bij de laatste productgroep van elk programma.

Algemeen financieel beleid

In het onderdeel algemeen financieel beleid zijn de algemene middelen toegelicht. Tot de algemene middelen behoren:

- de opcentenopbrengst motorrijtuigenbelasting;
- de algemene uitkering uit het provinciefonds;
- de dividenden;
- de baten uit de financieringsfunctie;
- de overige algemene dekkingsmiddelen.

Daarnaast behoren de post onvoorzien en de overige algemene stelposten tot het algemeen financieel beleid.

Paragrafen

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft voor dat in de begroting en jaarstukken zeven verplichte paragrafen worden opgenomen. Doel van deze paragrafen is om op een aantal onderwerpen dat verspreid in de begroting/jaarstukken is opgenomen, een gebundeld inzicht te geven in het beleid. Het betreft de volgende paragrafen:

- paragraaf bedrijfsvoering die inzicht geeft in de stand van zaken van de beleidsvoornemens van de bedrijfsvoering.
- paragraaf provinciale heffingen die ingaat op het beleid ten aanzien van de heffingen, de geraamde inkomsten, het kwietscheldingsbeleid en de lokale lastendruk;
- paragraaf weerstandsvermogen die inzicht geeft in de risico's en in de weerstandscapaciteit om die risico's op te kunnen vangen;
- paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die uiteenzet wat het beleidskader en de financiële consequenties zijn van het onderhoudsbeleid van de kapitaalgoederen (wegen/groen, gebouwen en water);
- paragraaf treasury handelt over de financiering en gaat in op het beleid ten aanzien

van het risicobeheer van de financieringsportefeuille;

- paragraaf verbonden partijen waar de visie op de verbonden partijen in relatie tot de doestellingen in de begroting wordt uiteengezet en waarin tevens het beleid over verbonden partijen is opgenomen;
- paragraaf grondbeleid die de visie op het grondbeleid uiteenzet en ingaat op de beleidsuitgangspunten voor de inzet van de grondreserve en de risico's die verbonden zijn aan het grondbeleid.

Naast de verplicht voorgeschreven paragrafen heeft de Provincie Noord-Brabant ervoor gekozen nog de paragraaf burgerjaarverslag op te nemen.

Jaarrekening

Het sluitstuk van de jaarstukken wordt gevormd door de jaarrekening.

De jaarrekening valt uiteen in de programmarekening met toelichting en de balans met toelichting.

Bij de jaarstukken hoort een bijlagenboek waarin naast de balansspecificaties met betrekking tot de vaste activa, de reserves, de voorzieningen, vaste schulden, borg- en garantstellingen, ook de kostenverdeelstaat, het overzicht van incidentele lasten en baten, de bijlage begrotingsrechtmatigheid, de SiSa-bijlagen en een lijst met gebruikte afkortingen is opgenomen.

In de bijlage begrotingsrechtmatigheid is net als in voorgaande jaren een overzicht opgenomen van de gerealiseerde lasten die de raming van de begroting ná begrotingswijziging te boven gaan.

Met de SiSa-bijlagen in de jaarrekening legt de provincie verantwoording af aan het Rijk over de van het Rijk ontvangen doeluitkeringen volgens een door het Rijk verplicht voorgeschreven stramien (SiSa: Single information – Single audit) (zie bijlagenboek bijlage 12).

Tenzij anders vermeld zijn de bedragen in de jaarstukken opgenomen in Euro's x 1.000.

Verantwoording op hoofdlijnen

De jaarstukken 2012 gaan vergezeld van een verantwoording op hoofdlijnen die beknopt uiteenzet wat er van het beleid in 2012 is gerealiseerd.

PS-voorstel en ontwerpbesluit

De jaarstukken 2012 zijn aan de extern accountant ter controle voorgelegd.

Bij deze jaarstukken hoort een controleverklaring van de accountant en een accountantsverslag.

In het PS-voorstel tot vaststelling van de jaarstukken 2012 wordt zoals gebruikelijk op de bevindingen uit het accountantsverslag ingegaan.

Met het statenvoorstel worden de jaarstukken 2012 inclusief het bijlagenboek, ter vaststelling aan Provinciale Staten voorgelegd.

1 Bestuur

Programma 01 Bestuur	12
01.01 Provinciebestuur	14
01.02 Bestuurlijke samenwerking	17
01.03 Interbestuurlijk toezicht	21

Programma 01 Bestuur

Portefeuillehouders:

CdK dr. W.B.H.J. van de Donk, L.W.L. Pauli

Doelstelling

Brabant wil tot de Europese top van kennis- en innovatieregio's blijven behoren. Een kwalitatief goed openbaar bestuur is hiervoor een belangrijke voorwaarde. Daarom zetten we in op een autonome rol en positie van de provincie als bestuurslaag. Ook bevorderen we samenwerking met en tussen bestuurlijke partners. Daarnaast bewaken we de kwaliteit van het openbaar bestuur in Noord-Brabant.

Algemeen beeld

Er is een Adviescommissie Krachtig Bestuur in Brabant en een Klankbordgroep Krachtig Bestuur in Brabant ingesteld. Deze bestaan uit vertegenwoordigers van bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties.

De Wet revitalisering generiek toezicht werd per 1 oktober 2012 van kracht. Als gevolg hiervan werden voor de meeste toezichtgebieden de generieke toezichtinstrumenten (schorsen/vernietigen en in de plaatsstellen) van toepassing. Daarnaast is een aantal nieuwe toezichtgebieden (omgevingsrecht, monumenten) van het Rijk naar de provincie overgeheveld. Voor het omgevingsrecht heeft dit als consequentie dat de reactieve aanwijzing uit het instrumentarium verdwijnt. Daarmee wordt de doorzettingskracht voor de provincie minder.

Mijlpalen 2012

Implementatie Wet Bibob

- In 2012 is de vigerende beleidslijn geactualiseerd. Zodra de Evaluatie- en Uitbreidingswet Bibob van kracht is, kunnen we de nieuwe beleidslijn implementeren. Hiermee wordt het Bibob-instrumentarium ook toepasbaar bij het verlenen van omgevingsvergunning 'bouwen' en subsidieverlening.
- In 2012 zijn 33 onderzoeken uitgevoerd. Naar aanleiding hiervan zijn twee vergunningaanvragen ingetrokken en bij één vergunning zijn extra voorschriften opgenomen.

Integriteit

- Provinciale Staten stelden een 'gedragscode integriteit Noord-Brabant 2012' vast. Daarnaast is een afzonderlijke Statencommissie 'integriteit' ingesteld.
- De integriteit en geloofwaardigheid van het openbaar bestuur staat in toenemende mate onder druk. Daarom organiseerde de commissaris van de Koningin in het najaar van 2012 een conferentie rondom het thema 'weerbare overheid'. Van deze conferentie is een afzonderlijke rapportage opgesteld.

Veerkrachtig bestuur:

- Het proces van Veerkrachtig bestuur krijgt veel waardering en aandacht uit de rest van Nederland. De adviescommissie bracht rapporten/adviezen voor de regio's Noord-Oost Brabant en Midden-Brabant uit. Conferenties met de regio's zijn inmiddels voorbereid.
- Het proces rond een mogelijke herindeling van Maasdonk en Bernheze is begeleid.

Vitalisering generiek interbestuurlijk toezicht:

- Implementatie van generiek interbestuurlijk toezicht als werkwijze van de toekomst is voorbereid, onder meer door ontwikkeling en vaststelling van de interventieladder als instrument.

01 Bestuur

Bedragen x € 1.000

Lasten

	Begroting 2012 oorspronkelijk	Begroting 2012 na wijziging	Jaarrek. 2012 realisatie	Vershil begr.-realisatie
Programmalasten	21.778	43.177	48.022	-4.845
Apparaatskosten	6.741	6.741	6.940	-199

totaal	28.519	49.918	54.962	-5.044
---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Baten

Rijk	0	0	0	0
Europa	0	0	0	0
Overige programmabaten	911	1.189	1.442	253

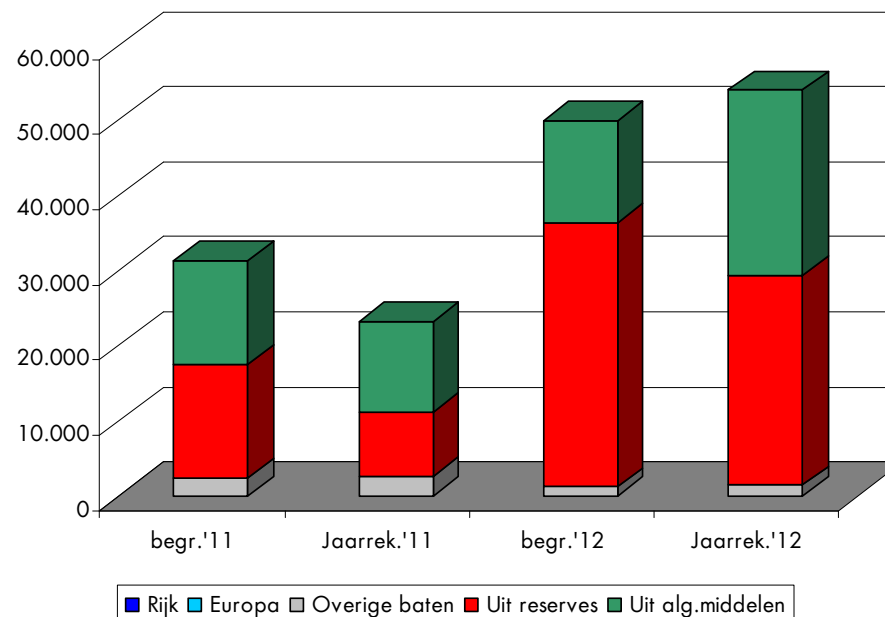
Dekking verschil lasten en baten

Dekking uit reserves	2.322	35.167	27.935	-7.231
Dekking uit alg.middelen	25.286	13.562	25.584	12.022

totaal	28.519	49.918	54.962	5.044
---------------	---------------	---------------	---------------	--------------

Formatieinzet (in fte)	48,7	49,1	49,4
------------------------	------	------	------

Middeleninzet programma Bestuur
bekostiging van de lasten (bedragen x € 1.000)

01.01 Provinciebestuur

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

Toelichting

De productgroep Provinciebestuur draagt bij aan de kwaliteit van het openbaar bestuur in Noord-Brabant en richt zich daarbij op het provinciebestuur zelf en de rol en positie van de provincie als bestuurslaag. Het intern en extern functioneren van de eigen bestuursorganen wordt ondersteund. Provinciale Staten door de griffie en Gedeputeerde Staten en de Commissaris van de Koningin door de provinciale organisatie. Ook de uitvoering van de rijkstaken van de Commissaris van de Koningin wordt ondersteund. Onder de rijkstaken van de CdK behoren onder andere Openbare orde en veiligheid en burgemeestersbenoemingen.

Integriteit

Provinciale staten hebben een 'gedragscode integriteit Noord-Brabant 2012' vastgesteld. Daarnaast is een afzonderlijke statencommissie 'integriteit' ingesteld. De provincie Noord-Brabant geeft hiermee een signaal af dat integriteit van politieke ambtsdragers een belangrijk thema is, dat vraagt om regelmatig op de politiek-bestuurlijke agenda te worden geplaatst.

Tijdens werkbezoeken aan Brabantse gemeenten is in het verslagjaar door de commissaris van de Koningin het thema integriteit prominent aan de orde gesteld. Ook in zijn persoonlijke contacten met burgemeesters heeft de commissaris met nadruk en bij herhaling gesproken over het belang van een integere en weerbare overheid en de rol die bestuurders daarbij dienen te hebben. Ook heeft hij in individuele gevallen bestuurders van gemeenten ter zake geadviseerd en meegedacht in moeilijke en gevoelige kwesties.

Op 26 november 2012 is mede onder auspiciën van de commissaris in het reguliere landelijk overleg van commissarissen van de Koningin onder leiding van de heer Jan Tromp (journalist) gediscussieerd en van gedachten gewisseld over het thema bestuurlijke integriteit en de verankering ervan in het takenpakket van de commissaris van de Koningin.

Openbare orde en veiligheid

Georganiseerde criminaliteit vormt een sluipende bedreiging voor de integriteit van het financieel-economische stelsel en ondermijnt uiteindelijk het functioneren van de rechtsstaat.

We kunnen het ons niet permitteren om hiervan weg te kijken. En we kunnen het ons ook niet permitteren om te denken dat het bestrijden van georganiseerde misdaad een taak is van iemand anders. Een naïeve, niet weerbare overheid loopt grote risico's. Omdat de integriteit en geloofwaardigheid van het openbaar bestuur in toenemende mate onder druk komen te staan, heeft de commissaris van de Koningin in het najaar van 2012 een conferentie georganiseerd rondom het thema 'weerbare overheid'. Van deze conferentie is een afzonderlijke rapportage opgesteld.

Wet Bibob

In 2012 is het bibob-instrumentarium met succes toegepast. Gelet op het zeer vertrouwelijk karakter van de Wet Bibob, er wordt een inbreuk op de privacy van personen gepleegd door de bibob-onderzoeken, is het niet mogelijk op dossierniveau inhoudelijk op de toepassing van het instrumentarium in te gaan. In algemene termen kan worden gemeld dat in 2012 33 onderzoeken zijn uitgevoerd. Twee onderzoeken zijn voortijdig beëindigd daar de aanvrager: na confrontatie met het onderzoek zijn vergunningaanvragen ingetrokken. Bij één aanvrager zijn extra voorschriften in de vergunning opgenomen. Daarnaast is in 2012 de vigerende beleidslijn geactualiseerd en zal deze in 2013 worden uitgebreid, waarmee het bibob-instrumentarium ook toepasbaar wordt bij het verlenen van omgevingsvergunning 'bouwen' en subsidieverlening. Zodra de Evaluatie- en Uitbreidingswet Bibob van kracht is kan de nieuwe beleidslijn worden geïmplementeerd.

Kennis en Onderzoek

"Eén van de speerpunten van GS voor deze bestuursperiode is het thema Kennis en Onderzoek. In 2012 is een start gemaakt met het inrichten van een kennishuishouding die

bijdraagt aan een moderne en toekomstgerichte provinciale organisatie die kwantitatief en kwalitatief in staat is de ambitie van de Agenda van Brabant te realiseren. De commissie EZB heeft op 5 oktober 2012 de startnotitie hierover besproken. Het college heeft de eerste Kennis- en Onderzoeksagenda vastgesteld en deze aangeboden aan de commissie.

In 2012 zijn tevens de mogelijkheden verkend voor de inrichting van een externe kennisseenheid BrabantKennis."

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

Toelichting

Geen beleidsprestaties in begroting 2012 opgenomen.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Vershil a-b
Lasten	5.042	5.807	15.858	-10.051
Herkomst middelen				Vershil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	0	0	0	0
Overige programmabaten	358	358	364	7
Baten	358	358	364	7
Saldo lasten en baten	-4.685	-5.450	-15.493	-10.044
Bijdr. uit reserve rekenkamer	322			0
Bijdrage uit alg. middelen	4.363	5.450	15.493	10.044

Toelichting

<u>Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging</u>		x € 1.000
<i>Onderbesteding</i>		
- a Kosten PS/Griffie		686
<i>Overschrijding</i>		
- b Kosten GS / Cdk		-10.737
Totaal afwijking lasten		<u>-10.051</u>

a. Onderbesteding Kosten PS/Griffie € 686.000 betreft lagere kosten voor onder meer onderzoeken (€ 346.000), vergoedingen (€ 154.000), reis- en verblijfskosten (€ 51.000), cursuskosten (€ 23.000) en hogere overige kosten (- € 14.000). Daarnaast zijn de kosten van de Zuidelijke Rekenkamer (ZRK) hierin opgenomen. Aangezien de ZRK minder kosten heeft gemaakt dan begroot is ook de bijdrage van beide Provincies (Limburg en Noord-Brabant) minder dan begroot (126.000).

b. Overschrijding € 10.737.000 met name in verband met de dotatie aan de voorziening Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers. In de begroting 2012 was met deze dotatie geen rekening gehouden. Wel is in de begroting 2013 in de paragraaf weerstandsvermogen rekening gehouden met de te vormen voorziening APPA.

01.02 Bestuurlijke samenwerking

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2012)</i>		Wat is in 2012 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2013 en verder?
2	<i>De toekomstbestendigheid van het openbaar bestuur versterken als één van de vier belangrijke partners bij de uitvoering van de Agenda van Brabant (4O's: ondernemen, onderwijs, overheid en omgeving)</i>	De eerste stappen in dit traject zijn gezet. In samenspraak met de Vereniging van Brabantse Gemeenten is een Adviescommissie Krachtig Bestuur in Brabant (AC-KBiB) ingesteld evenals een Klankbordgroep Krachtig Bestuur in Brabant (KG-KBiB) bestaande uit vertegenwoordigers van bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. In 2013 zal een provinciale visie op de bestuurlijke organisatie van Noord-Brabant worden opgesteld en zullen verder dialoogconferenties worden gehouden. De nulmeting is nog niet volledig afgerond, maar het doel om gemeenten een spiegel voor te houden en discussie te stimuleren over de toekomstbestendigheid is bereikt. 1 januari 2012 is de Vlaams-Nederlandse Delta in werking getreden. (www.vndelta.eu)
3	<i>De kracht van Brabant versterken door grensoverschrijdend samen te werken in de Rijn Schelde Delta</i>	
4	<i>Een smaller en betekenisvol vertegenwoordigend orgaan van de provincies (IPO)</i>	

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012</i>	<i>Indicator</i>	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
<i>De toekomstbestendigheid van het openbaar bestuur versterken</i>		
<i>2.1 Een beeld van de bestuurlijk organisatorische opbouw van de 4 regio's met duidelijkheid over regionale opgaven, verhoudingen, samenhang en evenwicht, en zich logisch tot elkaar verhoudende (samenwerkings)partners. (UA1)</i>	<i>Beelden van de gemeenten op schaal van de 4 regio's .</i>	Streefwaarde begroting 2012: 4. Bij burap II is de streefwaarde bijgesteld van 4 naar 1. De prestatie is deels gerealiseerd. Voor Noordoost-Brabant en Midden-Brabant zijn de (voorlopige) rapportages en Brabantse Bestuursscans opgeleverd. In 2013 volgen de rapportages voor de regio's Zuidoost- en West-Brabant en het eindrapport.
<i>2.2 Een bestuurlijk profiel per gemeente met een inschatting van het vermogen van iedere gemeente om de opgaven te formuleren en te realiseren. (UA1)</i>	<i>Aantal opgestelde profielen</i>	Streefwaarde begroting 2012 40 profielen Bij burap II is de streefwaarde bijgesteld van 40 naar 28 profielen. Ja, er zijn 28 profielen (Brabantse Bestuursscans) opgeleverd. De overige 39 volgen voorjaar 2013. Er is wel met alle 67 gemeenten overleg geweest.
<i>2.3 Bezien hoe gemeenten aan de slag gaan met de aanbevelingen en waar een rol van de provincie nodig is. (UA2)</i>	<i>Knelpunten en behoeften</i>	Bij burap II is de streefwaarde begroting 2012 aangepast naar 1: faciliteren en stimuleren Maasdonk De prestatie is deels gerealiseerd.. In 2012 heeft ambtelijke ondersteuning plaatsgevonden in

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
		procesmatige zin.
2.4 Een nieuwe inrichting van de bestaande overlegstructuren.	Implementatie nieuwe overlegstructuur.	Implementatie nieuwe overlegstructuur is bij burap II doorgeschoven naar 2013.
2.5 Samen met de regio de kwaliteit van wonen, werken en verblijven in West-Brabant op een hoger peil brengen door het ten uitvoer brengen van elf majeure projecten.	Aantal rapportages	Streefwaarde begroting 2012: twee voortgangsrapportages Ja, beide voortgangsrapportages zijn opgesteld en ter kennisname voorgelegd aan de statencommissie EZB.
2.6 Intensivering relatiebeheer gemeenten en regio's	Jaarlijks bezoeken van 67 gemeenten - onderzoeken klanttevredenheid	Streefwaarde begroting 2012: bezoeken van 67 gemeenten Ja, deze streefwaarde is behaald. De klanttevredenheid was in 2011 reeds onderzocht. Het jaar 2012 is benut om de ontwikkelpunten te implementeren.
2.7 Uitvoeren Strategische Agenda Brabantstad.	Periodieke voortgangsrapportages	Streefwaarde begroting 2012: 2 periodieke voortgangsrapportages Ja, beide voortgangsrapportages zijn opgesteld en besproken met de statencommissie EZB.
De kracht van Brabant versterken door grensoverschrijdend samen te werken in de Rijn Schelde Delta		
3.1 Overeenstemming bereiken omtrent grensoverschrijdende focuspunten in de Vlaams-Nederlandse Delta (UA7*)	Tekenen nieuwe samenwerkingsovereenkomst Rijn Schelde Delta	Streefwaarde begroting 2012: Tekenen nieuwe samenwerkingsovereenkomst Rijn Schelde Delta Ja, de intentieverklaring voor de Vlaams-Nederlandse Delta is getekend op 16 december 2011. De inwerkingtreding was op 1 januari 2012
Een smaller en betekenisvol vertegenwoordigend orgaan van de provincies (IPO)		
4.1 (her-) positionering van het IPO	Rapportage	Streefwaarde begroting 2012: 1 rapportage

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Verschil a-b
Lasten	15.997	36.658	31.457	5.200
Herkomst middelen				Verschil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	0	0	0	0
Overige programmabaten	0	300	546	246

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Verschil a-b
Baten	0	300	546	246
Saldo lasten en baten	-15.997	-36.358	-30.911	5.446
Bijdr.res Brabant 2050	2.000			
Bijdr.res.regionale structuurversterking	12.965	35.167	27.935	-7.231
Bijdrage uit alg. middelen	1.031	1.191	2.976	1.785

Toelichting van de afwijkingen van de lasten t.o.v. de begroting

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderbesteding</i>	
1 Majeure projecten West-Brabant	4.216
2 Bestuurlijk interprovinciaal overleg	190
3 Overige posten	245
<i>Overschrijding</i>	
4 Programma Brabantstad	-235
5 Effect verwerking harde subsidieverplichtingen	-20.187
Hiervan was al verwerkt in begroting	20.971
Totaal afwijking lasten	5.200

1 Majeure projecten West-Brabant

De onderbesteding bij majeure projecten West-Brabant (programma Samen investeren in West-Brabant) wordt vooral veroorzaakt door het achterblijven van een tweetal projecten. Het project Proeftuin Stadsoevers Roosendaal heeft te maken gehad met bezwaar- en beroepsprocedures als het gaat om ruimtelijke inrichting / bestemmingsplantechnische elementen. In het geval van leefbaarheidsprojecten heeft het beschikbaar stellen van co-financiering de nodige tijd gekost. Bovendien heeft men nog enige tijd nodig gehad om binnen de vastgestelde kaders de definitieve deelprojecten te benoemen. Omdat de hierboven omschreven belemmeringen zijn opgeheven, is de verwachting dat in 2013 de achterstand wordt ingelopen.

4 Programma Brabantstad

De overschrijding op de lasten van € 235.000 voor programma Brabantstad wordt gecompenseerd door een extra bijdrage van de partners van € 235.000.

5 Effect verwerking harde subsidieverplichtingen

Vanwege de noodzaak om realistischer te ramen en transparanter te zijn over de nog vrije middelen in de begroting is gedurende het jaar 2012 de balanssystematiek aangepast.

Met deze aanpassing zijn harde subsidieverplichtingen uit de jaren 2012 en verder die juridisch onherroepelijk zijn, in 2012 als last genomen tot een bedrag van € 20,187 miljoen. In de begroting 2012 was hier al tot een bedrag van € 20,971 miljoen mee rekening gehouden.

Het gaat hier om de harde verplichtingen m.b.t.: Majeure projecten West-Brabant ad € 16,7 miljoen, B5 samen investeren west Brabant ad € 1,5 miljoen en integratie gemeente Oss-Lith ad € 2 miljoen.

Van de gerealiseerde lasten in 2012 heeft € 20,2 mln betrekking op beleidsprestaties in 2013 en volgende jaren. Het beeld daarvan is als volgt:

Lasten 2012	Beleidsprestatie Nr* indicator		Gepland			
			2013	2014	2015	2016
2.000	2.3	Knelpunten en behoeften	X	X	X	X
16.679	2.5	Aantal rapportages	1	1		

* nummer van de beleidsprestatie zoals opgenomen in de begroting 2013

Toelichting van de afwijkingen van de baten t.o.v. de begroting

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
- Programma Brabantstad	235
- Overige	11
-	
Totaal afwijking baten	246

Programma Brabantstad

Dit betreft de hogere bijdrage van de partners in Brabantstad.

01.03 Interbestuurlijk toezicht

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2012)</i>	Wat is in 2012 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2013 en verder?
2 <i>De toekomstbestendigheid van het openbaar bestuur versterken als één van de vier belangrijke partners bij de uitvoering van de Agenda van Brabant (4O's: ondernemen, onderwijs, overheid en omgeving)</i>	De Wet revitalisering generiek toezicht is per 1 oktober 2012 van kracht geworden. Als gevolg hiervan zijn voor de meeste toezichtgebieden de generieke toezichtinstrumenten (schorsen/vernietigen en inderplaatsstellen) van toepassing geworden, daarnaast is een aantal nieuwe toezichtgebieden (omgevingsrecht, monumenten) van het Rijk naar de provincie overgekomen. In 2013 zal verder worden gewerkt aan het uitwerken en implementeren van een uniform (cyclisch) toezichtproces en een vernieuwde toezichtorganisatie.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012</i>	<i>Indicator</i>	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
<i>De toekomstbestendigheid van het openbaar bestuur versterken</i>		
<i>2.8 Implementeren generiek interbestuurlijk toezicht (UA3*)</i>	<i>Vastgestelde beleidskaders voor het generieke instrumentarium en de belangrijkste beleidsvelden (ruimte, milieu en archief).</i>	Streefwaarde 2012: 5 Vastgestelde beleidskaders voor het generieke instrumentarium en de belangrijkste beleidsvelden (ruimte, milieu en archief). De prestatie is deels gerealiseerd. Er zijn 2 kaders vastgesteld (indeplaatsstelling en archief). De kaders voor milieu en ruimte worden niet opgesteld (dit is in IPO-verband overeengekomen). Het kader voor schorsen/vernietigen is Rijksbevoegdheid en is daarom door BZK vastgesteld.
<i>2.9 Uitvoeren van financieel toezicht</i>	<i>Aantal onderzoeken van gemeentebegrotingen en uitspraken over de vorm van toezicht.</i>	Streefwaarde 2012: 67 onderzoeken van gemeentebegrotingen en uitspraken over de vorm van toezicht. Ja, er zijn 67 uitspraken gedaan over de vorm van toezicht voor het begrotingsjaar 2013. Voor 2013 vallen 2 gemeenten onder preventief toezicht. Van deze 2 gemeenten dient de begroting goedgekeurd te worden. Dit gebeurt in 2013.
<i>2.10 Implementatie vernieuwde handhavingsstrategie Zó handhaven we in Brabant</i>	<i>Terugkoppelingen partners</i>	Streefwaarde 2012: 71 Ja, de streefwaarde is gehaald. In de eerste helft 2012 zijn de resultaten van de implementatie met de Brabantse handhavingpartners uitgewisseld.
<i>Uitvoering gezamenlijke toezichtsprojecten omgevingsrecht</i>	<i>Evaluatie-rapporten per speerpunt/toezichtsproject</i>	Streefwaarde 2012: 12 Ja. In het Overdrachtsdocument Handhavingsamenwerking Noord-Brabant dat zowel intern als extern in diverse gremia is besproken en goed is ontvangen, worden de resultaten van de 12 Speerpunten van de samenwerking geëvalueerd en wordt een advies gegeven over de continuering.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Vershil a-b
Lasten	739	712	707	5
Herkomst middelen				Vershil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	0	0	0	0
Overige programmabaten	553	532	532	0
Baten	553	532	532	0
Saldo lasten en baten	-186	-180	-175	5
Bijdrage uit alg. middelen	186	180	175	-5

2

Ruimte

Programma 02 Ruimte	24
02.01 Ruimtelijke ontwikkeling en kwaliteit	26
02.02 Vitaal platteland	30
02.03 Sterk stedelijk netwerk	35

Programma 02 Ruimte

Portefeuillehouder: Y.C.M.G. de Boer

Doelstelling

Het stimuleren en borgen van zorgvuldig ruimtegebruik. Daarop richt het programma Ruimte zich. Doel: een mooi, gezond en vitaal landelijk gebied dat is verbonden met de steden. Daarnaast willen we het stedelijk netwerk van Brabant versterken.

Algemeen beeld

Het programma ligt op koers. De inzet op ruimtelijke kwaliteit wordt steeds belangrijker. Voor de gebiedsopgaven en Mijn Mooi Brabant zijn uitvoeringsplannen voorbereid en deels vastgesteld.

In 2013 gaan we van start met de uitvoering. Ook het Koersdocument Stad en Platteland wordt inmiddels uitgevoerd. Tot slot zijn binnen Sterk Stedelijk Netwerk beleidsprestaties gerealiseerd zoals de stimuleringsmaatregelen woningbouw.

Bij gebiedsontwikkelingen werken we samen met meerdere partners en meerdere thema's in integrale trajecten. Dit werkt kwaliteitsverhogend en draagvlakversterkend, maar vraagt wel een langere doorlooptijd.

Mijlpalen 2012

Ruimtelijke kwaliteit

- Voor de gebiedsopgave Levende Beerze stelden we een uitvoeringsplan vast. Voor Brainport-Oost, Waterpoort en Oostelijke Langstraat zijn uitvoeringsplannen voorbereid.
- Het programma Mijn Mooi Brabant is voorbereid. Het Bureau Expertise Ruimtelijke Kwaliteit (BERK) is in het leven geroepen en er zijn bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit van de erfgoedcomplexen gedaan (zie ook investeringsagenda).
- De evaluatie van de Verordening ruimte is uitgevoerd. Ook organiseerden we vier regionale bijeenkomsten waarbij de evaluatie van de Verordening ruimte mede centraal stond. Op grond hiervan zijn aanbevelingen gedaan voor aanpassing van de Verordening ruimte. Het advies van de gezondheidsraad, de evaluatie van de Verordening ruimte en de nieuwe aanpak van landbouw/agro worden hierbij betrokken.

Vitaal landelijk gebied, verbonden met de steden

- Het koersdocument Stad en Platteland is in uitvoering genomen: aanpak natuur met Groenfonds, aanpak landbouw, streeknetwerken zijn ingericht en samenwerkingsovereenkomsten zijn opgesteld.
- De omslag naar "meer ontwikkelingen mogelijk maken" is ingezet, zoals bij de meerwaardepraktijken als De Logt en Heihorsten (en inmiddels ook Hof van Cranendonc) en bij de begeleiding van praktische knelpunten als Huijgevoort en Asvam.

Sterk Stedelijk netwerk

- In overleg met Regionale Ruimtelijke Overleggen is invulling gegeven aan de veranderende woningmarkt, de leegstand van bedrijventerreinen en de druk op de kantorenmarkt en de detailhandel.
- De stimuleringsmaatregelen woningbouw zijn uitgevoerd en het beheer en verkoop van daaruit vrijkomende woningen is aanbesteed.

02 Ruimte

Bedragen x € 1.000

Lasten

	Begroting 2012 oorspronkelijk	Begroting 2012 na wijziging	Jaarrek. 2012 realisatie	Vershil begr.-realisatie
Programmalasten	50.558	96.881	136.732	-39.851
Apparaatskosten	19.708	19.708	21.993	-2.285

totaal 70.266 116.589 158.725 -42.135

Baten

Rijk	3.755	7.728	46.119	38.390
Europa	817	2.816	8.692	5.875
Overige programmabaten	120	2.407	6.918	4.511

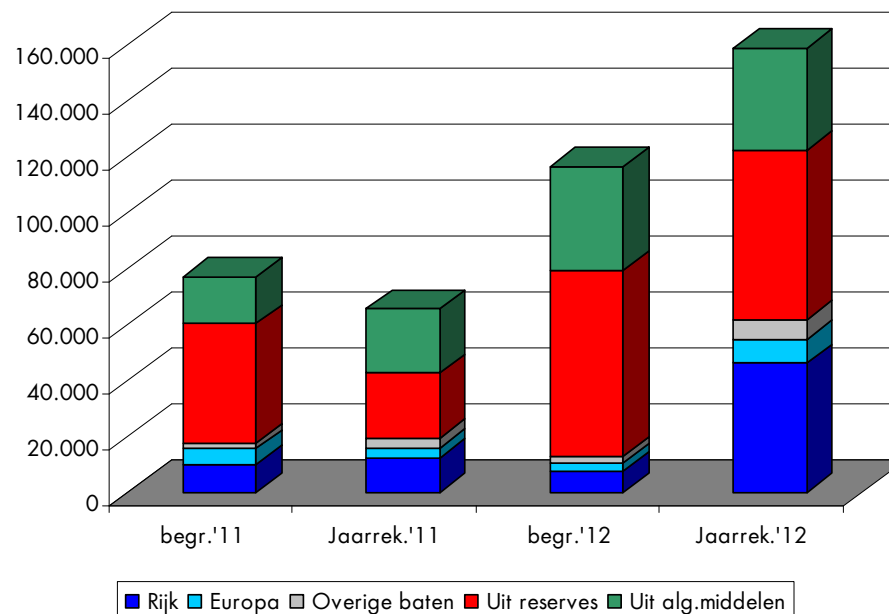
Dekking verschil lasten en baten

Dekking uit reserves	39.948	66.345	60.728	-5.618
Dekking uit alg.middelen	25.626	37.292	36.269	-1.023

totaal 70.266 116.589 158.725 42.135

Formatieinzet (in fte)	142,4	141,9	156,4
------------------------	-------	-------	-------

Middeleninzet programma Ruimte
bekostiging van de lasten (bedragen x € 1.000)

Ruimte

02.01 Ruimtelijke ontwikkeling en kwaliteit

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2012)

Wat is in 2012 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2013 en verder?

1	<i>Integrale gebiedsontwikkeling en participaties*</i>	De 9 Gebiedsopgaven liggen op koers. Er is wel een verschil in fase. In alle gebiedsopgaven wordt nu samengewerkt met mensen uit de 4 O's van het betreffende gebied. Centraal staat het bereiken van de 'zelfwerkzaamheid' van het gebied. Door betrokkenheid, vertrouwen, coproductie en co-creatie te realiseren worden de werkzaamheden zo slim, efficiënt en effectief mogelijk uitgevoerd.
2	<i>Het borgen van provinciale ruimtelijke belangen in lokale (bestemmings)plannen</i>	Ruim 2400 gemeentelijke plannen zijn beoordeeld (700 voorontwerpplannen, 800 ontwerpplannen en ruim 900 vastgestelde plannen) op mogelijke strijdigheid met provinciale belangen en indien noodzakelijk van een reactie, zienswijze of aanwijzing voorzien. In 2013 wordt een zelfde aantal verwacht.
3	<i>Het verminderen van regellast en het bevorderen van effectieve en efficiënte (regionale) samenwerking en afstemming</i>	De eerste stappen zijn gezet en resultaten bereikt. De Verordening 2012 is vastgesteld. Hierin zijn verbeteringen en verduidelijkingen doorgevoerd in de regels en zijn flexibiliteitsbepalingen uitgebreid. Hierdoor is de regellast afgenomen. In 2013 staat een beleidsrijke aanpassing van de verordening op de agenda. Hierin wordt nieuw (landbouw)beleid vertaald, worden de resultaten van de afgeronde evaluatie verwerkt en een verdere vereenvoudiging van de regels nagestreefd. Per 1 juli 2012 zijn de gebieds- en reconstructiecommissies opgeheven en is daarmee verband houdend overleg gesaneerd.
4	<i>Het bevorderen van ruimtelijke kwaliteit.</i>	De koers is uitgezet en met de start van het actieprogramma Mijn Mooi Brabant zijn de eerste resultaten zichtbaar. De ruimtelijke kwaliteit heeft meer vorm en inhoud gekregen, door het mogelijk maken van concrete projecten. In 2013 wordt hieraan vervolg gegeven.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012</i>	<i>Indicator</i>	<i>Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?</i>
<i>Integrale gebiedsontwikkeling en participaties*</i>		
<i>1.1 Uitvoering 9 gebiedsopgaven (UA8*)</i>	<i>Uitvoering plan van aanpak. Jaarlijkse rapportage aan PS</i>	Het plan van aanpak is in uitvoering. Streefwaarde: 2012: 1 jaarlijkse rapportage aan PS Ja, de jaarlijkse rapportage is op 1 februari 2013 aan de commissie Transitie Stad en Platteland gepresenteerd. Daar kwamen de stand van zaken en ontwikkelingen over 2012 en de voorgenomen activiteiten in 2013 aan de orde.

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
Het borgen van provinciale ruimtelijke belangen in lokale (bestemmings)plannen		
2.1 Beoordeling gemeentelijke plannen (jaarlijks circa 2000)	Percentage zienswijzen dat binnen termijn is ingediend	Streefwaarde 2012: 100% Ja, de streefwaarde van 100% is gehaald.
2.2 Jaarlijks herijkt, met de regio opgestelde, Regionale Agenda, voor landschappen inclusief bestuurlijke afspraken over landschappen in de Regionale ruimtelijke overleggen (RRO's)	Aantal bestuurlijke afspraken	Streefwaarde 2012: 4 bestuurlijke afspraken De prestatie is deels gerealiseerd.. In 2012 zijn in RRO-verband t.a.v. landschap (ruimtelijke kwaliteit) afspraken gemaakt met Midden-, Noordoost- (januari 2013), West- en delen van Zuidoost Brabant. In 2013 wordt ingezet op het maken van soortgelijke afspraken met de andere delen van Zuidoost-Brabant.
Het verminderen van regellast en het bevorderen van effectieve en efficiënte (regionale) samenwerking en afstemming		
3.1 Sanering overbodig overleg (UA6*)	Implementatie nieuwe overlegstructuur	Streefwaarde 2012: geïmplementeerde nieuwe overlegstructuur. Ja. Per 1 juli 2012 zijn de gebieds- en reconstructiecommissies opgeheven en is daarmee verband houdend overleg gesaneerd.
3.2 Evaluatie Verordening Ruimte (UA6*)	Evaluatie uitgevoerd	Streefwaarde 2012: 1 uitgevoerde evaluatie Ja, de evaluatie van de Verordening ruimte is in het voorjaar van 2012 uitgevoerd. De rapportage is aan de commissie ROW voorgelegd op 14 september 2012. De resultaten worden bij de beleidsrijke aanpassing van de Verordening ruimte in 2013 betrokken.
Het bevorderen van ruimtelijke kwaliteit		
4.1 Bevorderen van ruimtelijke kwaliteit in o.a. gebiedsopgaven (UA10*)	Oplevering en uitvoering actieprogramma ruimtelijke kwaliteit	Streefwaarde 2012: 1 actieprogramma Ja, het Actieprogramma is in maart 2012 in de commissie ROW aan de orde geweest. Tevens is het Brabants Expertisecentrum Ruimtelijke Kwaliteit (BERK) gepresenteerd alsmede de eerste opzet voor projecten in Mijn Mooi Brabant.

Toelichting

1.1 Uitvoering 9 gebiedsopgaven

De Ruimtelijke Kwaliteit wordt gerealiseerd aan de hand van de 'Routekaart': positioneren, profileren, kansen verzilveren, inspireren en uitnodigen, als leidraad voor focus, onderscheidend vermogen en toekomstbestendige dynamiek. Medio oktober zijn de eerste resultaten gepresenteerd.

In de komende jaren zijn de gebieds- en ruimtelijke ontwikkelingen afhankelijk van het vermogen te werken met veel kleine, vaak lokale, afzonderlijke en asynchrone initiatieven. Deze hebben elk een eigen dynamiek en krachtenveld, met steeds wisselende stakeholders en veranderende betrokkenheid van burgers, ondernemingen en overheden. Dus geen van bovenaf opgelegd provinciaal format of plan.

Resultaten

- In de Oostelijke Langstraat hebben 20 partijen een samenwerkingsovereenkomst gesloten.
- Medio november 2012 is geld beschikbaar gesteld voor verlenging van de A59-brug over het Drongelens Kanaal bij Waalwijk-Oost. Door verlenging ontstaat in de Baardwijkse Overlaat een 25 meter brede ecologische verbindingzone.
- Het businessplan voor de Levende Beerze is goedgekeurd.
- Het Bidboek en de financiële regeling van de Landschappen van Allure zijn goedgekeurd. Deze hebben een nauwe relatie met de betreffende gebiedsopgaven.
- Het digitaal platform Peelhorst is eind september online gegaan.

- De commissie ROW heeft september 2012 middelen gereserveerd voor een aantal projecten, waaronder Roode Vaart en Benedenas.

4.1 Bevorderen van ruimtelijke kwaliteit in o.a. gebiedsopgaven

Wat betreft Mijn Mooi Brabant zijn er tot nu toe 2 projecten die geschikt zijn om te ontwikkelen en tot uitvoer te brengen. Begin 2013 zullen nog ca. 13 projecten worden ontwikkeld zodat ook deze kunnen worden uitgevoerd.

De projecten van Mijn Mooi Brabant zijn initiatieven uit het veld. Externe partners en de onderwijswereld zijn belangrijke spelers hierin. Dit betekent dat veel partijen bij elkaar moeten worden gebracht om de projecten van de grond te krijgen.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Vershil a-b
Lasten	8.932	3.398	5.223	-1.825
Herkomst middelen				Vershil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	0	0	0	0
Overige programmabaten	120	2.407	3.249	842
Baten	120	2.407	3.249	842
Saldo lasten en baten	-8.812	-991	-1.973	-983
Bijdr.uit. Reserve ontwikkelbedrijf	7.325	1.369	1.369	0
Bijdrage uit alg. middelen	1.487	-379	604	983

Toelichting van de afwijkingen van de lasten t.o.v. de begroting

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderbesteding</i>	
1a- Oostelijke Langstraat (aandeel PNB)	58
1b- Oostelijke Langstraat (aandeel derden)	205
2 - Overige onderbesteding	349
<i>Overschrijding</i>	
3 Afwaardering aankopen ontwikkelbedrijf	-2.128
4 - Uitvoering Ruimtelijke Ontwikkeling	-287
5 - Overige overschrijdingen	-22
Totaal afwijking lasten	-1.825

1 Oostelijke Langstraat

De provincie en de andere partners in de gebiedsopgave Oostelijke Langstraat hadden gezamenlijk verwacht € 300.000 te besteden in 2012. Hiervan is € 242.000 besteed. Per abuis was het aandeel van de partners dubbel opgenomen als benodigd budget.

2 Overige onderbesteding

Bij de afwikkeling van de subsidie voor het project Ketelhuis Stoomgemaal te Oisterwijk hadden wij te maken met een BTW-meevaller van € 170.000. De overige onderbesteding is voor het grootste deel het gevolg van de intrekking van een Agrarisch, Landschappelijke en Functionele Architectuur (ALFA)-bouw subsidie.

3 Afwaardering aankopen ontwikkelbedrijf

De afwaarderingen op aankopen van het ontwikkelbedrijf zijn € 2,1 mln hoger dan begroot. Hiervan vloeit € 1,7 mln voort uit de inwerkingtreding van de garantiebepaling uit de verplaatsingsovereenkomst met de gemeenten Mill, Landerd en Grave over de afdoening van de LOG's. Het moment van inwerkingtreding en de hoogte van het bedrag waren medio 2012 niet te voorzien. Deze overschrijding wordt volledig gedekt via de reserve ontwikkelbedrijf conform het PS besluit inzake deze overeenkomst. Daarnaast zijn bedrijfsvoeringskosten voor € 0,2 mln als verlies genomen ten laste van de risicoreserve van het ontwikkelbedrijf, omdat deze kosten niet uit de huidige grondexploitaties zijn terug te verdienen.

4 Uitvoering Ruimtelijke Ontwikkeling

In de (voor)verkenningfase van de Gebiedsopgaven zijn kosten gemaakt voor de verdere uitwerking van deze gebiedsopgaven. Deze kosten zijn betaald uit het budget gerelateerd aan Ruimtelijke Ontwikkeling. Dit zorgde voor een overschrijding van € 0,3 mln.

Toelichting van de afwijkingen van de baten t.o.v. de begroting

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
1- Grondexploitatie baten ontwikkelbedrijf	827
2- Overige posten	15
-	
Totaal afwijking baten	842

Grondexploitatie baten ontwikkelbedrijf

De grondexploitatiebaten van het ontwikkelbedrijf vallen € 0,8 mln. hoger dan geraamd vanwege een voordelige tussentijdse afrekening van het project Polder Jannezand en een voordelig verschil tussen de provinciale rekenrente en de afgesproken rente in de overeenkomst met Life Science Park te Oss respectievelijk LOG Graspeel.

02.02 Vitaal platteland

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2012)</i>		<i>Wat is in 2012 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2013 en verder?</i>
5	<i>Vitaal platteland</i>	Samen met burgers, maatschappelijke organisaties en medeoverheden heeft de Provincie Noord-Brabant gewerkt aan de verdere concretisering van het koersdocument in projecten en programma's, gevolgd door de uitvoering van dit koersdocument.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012</i>	<i>Indicator</i>	<i>Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?</i>
<i>Vitaal platteland</i>		
<i>5.1 Herijking beleid landelijk gebied (UA5)</i>	<i>Vastgesteld herijkt beleid</i>	Streefwaarde 2012: 1 Ja. Bij burap II is streefwaarde bijgesteld naar 0 omdat herijkt beleid al in december 2011 is vastgesteld. Concreet betreft het de nadere uitwerking van de Agenda van Brabant "De transitie van stad en platteland, een nieuwe koers".
<i>5.2 Afname van glastuinbouw in kwetsbare gebieden</i>	<i>Aantal ha te saneren en eventueel te verplaatsen uit kwetsbaar gebied</i>	Streefwaarde 2012: 14 ha te saneren en eventueel te verplaatsen uit kwetsbaar gebied De prestatie is deels gerealiseerd.. In 2011 is meer gesaneerd (derde tranche saneringsregeling) dan is geprognosticeerd (12,3 i.p.v. 10 ha). In 2012 is de projectsanering Helenaveen afgerond. Daarvoor is 5,3 ha fysiek glas gesloopt en 1 ha uitbreidingsruimte weggenomen. Door afwikkeling van de derde tranche van de oude saneringsregeling kan in 2013 nog 2 ha glas gesloopt worden. Na afwikkeling van de derde tranche zijn in totaal 56 bedrijven gesaneerd. In 2013 zal een nieuwe saneringsregeling worden opengesteld waarmee naar verwachting de saneringsambitie van in totaal 75 gesaneerde bedrijven kan worden gehaald.
<i>5.3 Het zich kunnen ontwikkelen van glastuinbouwbedrijven in 5.3 concentratiegebieden</i>	<i>Aantal ontwikkelde ha in projectvestigingsgebieden</i>	Streefwaarde 2012: 5 in Deurne, 20 in Dinteloord. Bij burap II is streefwaarde voor Deurne bijgesteld van 5 naar 0. Prestatie is niet gerealiseerd. In Deurne is in 2012 geen glas gebouwd. In 2012 zijn gesprekken gestart met enkele mogelijke kandidaten. In de loop van 2013 zal blijken of deze kandidaten tot grondaankoop overgaan. In Dinteloord zijn in 2012 twee nieuwe bedrijven gebouwd met een gezamenlijke oppervlakte van 22 ha. Naar verwachting zal één van deze bedrijven in 2013 een verdere uitbreiding van 10-20 ha realiseren.
	<i>Aantal ontwikkelde ha in overige concentratiegebieden.</i>	Streefwaarde 2012: 10 ontwikkelde ha in overige concentratiegebieden. Bij burap II is streefwaarde bijgesteld van 10 ha naar 0. Nee, door de malaise in de glastuinbouwsector is er in 2012 in de overige concentratiegebieden geen glas gebouwd.

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
5.4 Landbouwkundige structuurversterking	Aantal ha kavelruil	Streefwaarde 2012: 2000 ha kavelruil Bij burap II is streefwaarde bijgesteld van 2000 naar 3000. Nee. 3 projecten zijn voltooid met een gerealiseerde prestatie van 1300 ha in totaal. 1 project met een gepland resultaat van 300 ha is vanwege gebrek aan draagvlak ingetrokken. 5 projecten met een geplande prestatie van 1700 ha in totaal zijn inhoudelijk voltooid in 2012 maar verantwoorden wij in de jaarrekening van 2013 aangezien dan de definitieve vaststelling plaatsvindt.

Toelichting

5. Vitaal platteland

Eind 2011 is "De transitie van stad en platteland, een nieuwe koers" – een nadere uitwerking van de Agenda van Brabant – door Provinciale Staten vastgesteld (Statenbesluit 60/11). Samen met burgers, maatschappelijke organisaties en medeoverheden heeft de provincie Noord-Brabant in 2012 gewerkt aan de verdere concretisering van het koersdocument in projecten en programma's, gevolgd door de uitvoering hiervan:

- Voor de uitvoering van projecten van Stad en Platteland is in 2012 door PS gekozen om te werken vanuit 3 sturingslijnen: de integrale gebiedsopgaven, zogenaamde Streeknetwerken en een thematische aanpak. (Statenbesluit 37/12 A "Uitvoering Transitie stad en platteland; een nieuwe koers. Onderdeel externe organisatie"). De Streeknetwerken zijn in 2012 bezig geweest met de opbouw en uitbouw en hebben in het najaar 2012 Samenwerkingsovereenkomsten ondertekend. De provincie is partner in de streeknetwerken.
De gebiedsopgaven komen aan de orde in hoofdstuk 02.01 van de jaarrekening. De resultaten binnen de thema's zijn opgenomen in de programma's 2 Ruimte (02.01), 3 Ecologie, 4 Economie, 6 Cultuur en Samenleving en 7 Investeringsagenda.
- De in 2012 door PS (Statenbesluit 13/12) aangepaste Verordening ruimte (Vr) biedt de mogelijkheid om maatwerk te leveren bij projecten met een aantoonbare meerwaarde voor een vitaler platteland. Eind 2012 is besloten om voor de projecten De Logt en Heihorsten gebruik te maken van deze mogelijkheden. Daarnaast sprak de provincie over het project Hof van Cranendonck nog met de initiatiefnemers en de gemeente. Inmiddels is positief besloten over het project Hof van Cranendonck.

- Op 23 november 2012 is de Afrondingsovereenkomst Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) formeel ondertekend door het Ministerie van EZ en de Provincie Noord-Brabant. Met het hiermee beschikbare rijksbudget kan de provincie de tot 1-1-2011 aangegane verplichtingen in eigen verantwoordelijkheid afronden (Commissienotitie ROW-0136). De Bestuursovereenkomst ILG 2007 tussen het Rijk en de provincie Noord-Brabant is daarmee ook formeel beëindigd en de decentralisatie van het ILG is een feit.

In 2013 zal de provincie de nieuwe Koers Stad en Platteland verder concretiseren door middel van de uitwerking van op uitvoering gericht beleid en projecten die bijdragen aan de daadwerkelijke realisatie buiten. Hiervoor zal procesondersteuning worden geboden aan de streeknetwerken, die een belangrijke plaats innemen bij een andere wijze van werken. Bij het najaarstreffen zal de voortgang van de transitie Stad en Platteland worden bediscussieerd met PS en GS en het veld.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Vershil a-b
Lasten	11.090	42.377	59.135	-16.758
Herkomst middelen				Vershil b-a
EU	817	2.816	8.692	5.875
Rijk	3.755	2.985	11.156	8.170
Overige programmabaten	0	0	3.609	3.609
Baten	4.572	5.801	23.456	17.655
Saldo lasten en baten	-6.518	-36.575	-35.679	896
Bijdr.reserve uitvoeringsimpuls reconstructie	3.500	6.977	6.590	-386
Bijdr.res.investeringsbudget landelijk gebied	1.558	22.311	23.216	905
Bijdr.Res.Co-financiering Europese programma's	213	4.696	4.693	-3
Bijdrage uit alg. middelen	1.247	2.591	1.180	-1.412

Toelichting van de afwijkingen van de lasten t.o.v. de begroting

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderbesteding</i>	
1- Streeknetwerken	978
2- Uitvoeringsimpuls revitalisering/reconstructie	1.731
3- PMJP: Lopende verplichtingen	4.375
4- Onvermijdelijke verplichtingen Ilg	9.884
5- Landbouwkundige structuurverbetering	6.857
6- PMJP: plaatselijke groepen & initiatieven (Leader)	2.014
7- Overige onderbesteding	772

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Overschrijding</i>	
8- Overschrijdingen	-117
9 Effect verwerking harde subsidieverplichtingen	-49.858
Hiervan was al verwerkt in begroting	6.606
Totaal afwijking lasten	-16.758

1 Streeknetwerken

De onderbesteding van € 1,0 mln wordt veroorzaakt doordat de verlening van de eerste subsidiebeschikkingen pas kon plaatsvinden na de vaststelling van de subsidieregeling

Streeknetwerken. Deze is in december 2012 vastgesteld. Begin 2013 hebben de subsidieverleningen plaatsgevonden.

2 Uitvoeringsimpuls revitalisering/reconstructie

Aan de onderbesteding ligt een aantal oorzaken ten grondslag. De projecten die zijn gesubsidieerd met de UIR betreffen allemaal projecten waarvan het initiatief en de uitvoering volledig bij derden liggen. De provincie heeft een regierol en houdt de voortgang in de gaten. Deze projecten hebben de neiging om sterk uit te lopen in de tijd; ondermeer vanwege planologische procedures. Daarnaast blijven declaraties van de subsidieontvangers achter en vallen afgeronde projecten goedkoper uit.

Het begrotingsjaar 2013 is het laatste jaar voor de Uitvoeringsimpuls. In 2013 wordt gestuurd op de financiële afronding van de projecten voor het einde van het jaar.

3 PMJP: Lopende verplichtingen

In 2012 hebben enkele (administratieve) correcties in het kader van de ILG afrekening plaatsgevonden op voorgaande jaren. Hierdoor ontstaat per saldo een onderbesteding van € 4,4 mln.

4 Onvermijdelijke verplichtingen ILG

De onderbesteding van € 9,9 mln wordt veroorzaakt, doordat bij de begrotingswijziging bij de najaarsnota al rekening is gehouden met het nemen van de complete last van de onvermijdelijke verplichtingen ILG-oud in 2012.

5 Landbouwkundige structuur

Binnen landbouwkundige structuur is een onderbesteding van € 6,9 mln. die grotendeels wordt verklaard door vertraging in de uitvoering (o.a. kavelruil) en financiële correcties in het kader van de ILG afrekening.

6 PMJP: plaatselijke groepen & initiatieven (Leader)

De onderbesteding van € 2,0 mln is als volgt te verklaren. Van enkele gerealiseerde projecten zijn de kosten lager uitgevallen dan geraamd. Daarnaast is substantieel minder gedeclareerd dan gepland, omdat projecten veelal zijn vertraagd door bestemmingsplanprocedures en vergunningverlening. Ook kiezen diverse uitvoerders, met name gemeenten, ervoor projecten voor te financieren en pas later te declareren.

7 Overig

In deze post zit een aantal werkbudgetten voor Vitaal Platteland en voor de oude reconstructiecommissies. De reconstructiecommissies zijn in 2012 opgeheven en vervangen door de streeknetwerken. Op beide typen werkbudgetten is in 2012 een kleiner beroep gedaan dan gepland.

9 Effect verwerking harde subsidieverplichtingen

Vanwege de noodzaak om realistischer te ramen en transparanter te zijn over de nog vrije middelen in de begroting is gedurende het jaar 2012 de balanssystematiek aangepast.

Met deze aanpassing zijn harde subsidieverplichtingen uit de jaren 2012 en verder die juridisch onherroepelijk zijn, in 2012 als last genomen. In de begroting 2012 was hier al gedeeltelijk rekening mee gehouden.

Binnen deze productgroep is voor € 49,9 miljoen aan harde verplichtingen als last genomen in 2012. In de begroting was rekening gehouden met € 6,6 miljoen. De grootste posten betreffen:

- PMJP: lopende verplichtingen	€ 8,0 mln.	
- Projecten buiten ilg	€ 8,6 mln.	
- Uitvoeringsimpuls revitalisering in begroting verwerkt)	€ 5,1 mln.	(reeds € 3,7 mln.
- Landbouwkundige structuur in begroting verwerkt)	€ 20,6 mln.	(reeds € 1,9 mln.
- Ontwikkeling glastuinbouwbedrijven Deurne	€ 3,0 mln.	
- Projecten Leader groepen & initiatieven in begroting verwerkt)	€ 4,2 mln.	(reeds € 1,0 mln.

Van de gerealiseerde lasten in 2012 heeft € 49,9 mln betrekking op beleidsprestaties in 2013 en volgende jaren. Het beeld daarvan is als volgt:

Lasten 2012	Beleidsprestatie Nr* indicator		gepland			
			2013	2014	2015	2016
21.984	5.1	Vastgesteld herijkt beleid				

Lasten 2012	Beleidsprestatie Nr* indicator		gepland			
			2013	2014	2015	2016
3.036	5.2	Aantal ha te saneren en eventueel te verplaatsen uit kwetsbaar gebied	x	x	x	
20.591	5.4	Aantal ha kavelruil	x	x	x	
4.248	5.1- 5.3	Uitwerkingen Projecten				

* nummer van de beleidsprestatie zoals opgenomen in de begroting 2013

Toelichting van de afwijkingen van de baten t.o.v. de begroting

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
- 1 PMJP: inkomsten lopende verplichtingen	3.599
- 2 Rijksbijdrage verbetering landbouwkundige structuur	9.681
- 3 PMJP: Oper. doorgr./vest.geb. Deurne (ilg)	3.000
- 4 Projecten plaatselijke groepen & initiatieven (Leader, POP)	1.223
- 5 Overige	152
-	
Totaal afwijking baten	<u>17.655</u>

1 PMJP: inkomsten lopende verplichtingen

Zie toelichting bij onderbesteding uitgaven. Het verschil tussen uitgaven en inkomsten treedt op als gevolg van administratieve correcties.

2 Verbetering landbouwkundige structuur

Van het Rijk en van de EU ontvangt de provincie een bijdrage voor de gemaakte kosten. Als gevolg van het effect verwerking harde subsidieverplichtingen zijn de lasten in 2012 hoger dan oorspronkelijk geraamd. De daarmee samenhangende baten van rijk en EU zijn hierdoor eveneens hoger.

3 PMJP: Operationele doorgr./vestigingsgebied Deurne ilg

In het kader van de herstructurering begroting zijn voor glastuinbouw verplichtingen tot een bedrag van € 3 mln als last genomen. Deze lasten worden volledig gedekt uit de vooruitontvangen ILG-uitkering van het rijk tot een bedrag van eveneens € 3 mln.

4 Projecten plaatselijke groepen & initiatieven (Leader, POP)

Zie toelichting bij onderbesteding uitgaven.

02.03 Sterk stedelijk netwerk

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2012)</i>	Wat is in 2012 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2013 en verder?
6 <i>Samenhangende strategie stedelijk netwerk Brabant</i>	In 2012 is in het kader van het project Versterkt Stedelijk Netwerk Brabant/#Brabant een analyse uitgevoerd die aangeeft wat nodig is om het stedelijk netwerk Brabant te versterken. Die analyse is gedeeld met allerlei stakeholders en verrijkt op basis van die reacties. De analysefase heeft ook een aantal potentiële vliegwielprojecten opgeleverd. Voor een van de vliegwielprojecten (Brainport Avenue) is met het Rijk overeengekomen een MIRT-onderzoek te starten naar de gewenste investeringen in het gebied. Voor 2013 wordt enerzijds gewerkt aan een verdere uitwerking van de strategie in de vorm van een strategie knooppuntontwikkeling en anderzijds aan de verdere selectie en uitwerking van vliegwielprojecten. Voor het vliegwielproject Brainport Avenue loopt in 2013 het MIRT-onderzoek.
7 <i>Goed functionerende regionale werklocatiemarkt</i>	Om bij te dragen aan een goed functionerende markt voor werklocaties is in 2012 begonnen met het uitvoeringsprogramma Strategie Bedrijventerreinen en andere werklocaties. Waarin dit heeft geresulteerd en wat dit betekent voor 2013 wordt hieronder toegelicht.
8 <i>Goed functionerende regionale woningmarkt</i>	Om bij te dragen aan een goed functionerende woningmarkt zijn in 2012 de nodige regionale monitoringsactiviteiten en woningmarktanalyses uitgevoerd. Zo bestaat steeds een actueel beeld van wat er speelt op de regionale woningmarkt, welke opgaven er liggen en welke strategieën moeten worden ingezet om in te kunnen spelen op de dynamiek op de woningmarkt. De opgaven zijn vastgelegd in de Regionale Agenda voor Wonen, die in elk van de 4 RRO-gebieden is vastgesteld. In alle RRO's zijn afspraken gemaakt over de regionale en gemeentelijke woningbouwprogrammering, conform de in 2011 geactualiseerde bevolkings- en woningbehoefteprognose. In 2013 wordt verdere uitwerking gegeven aan de regionale agenda wonen, waarbij specifieke aandacht zal worden besteed aan de effecten van de kredietcrisis op de woningbouw, de ontwikkeling van de gemeentelijke plancapaciteiten voor woningbouw (realistisch en regionaal afgestemd) en de aansluiting van vraag en aanbod op de regionale woningmarkt, waarbij ook de opgaven op het vlak van 'wonen met zorg en welzijn' aan bod komen.
9 <i>Verbinden stad en land</i>	In BrabantStad-verband is in de tweede helft van 2012 gewerkt aan de voorbereidingen van een bijeenkomst met BrabantStad-bestuurders over stad en platteland die op 18 januari 2013 heeft plaatsgevonden. Ook is er in BrabantStad-verband medewerking verleend aan een onderzoek van de OESO naar de samenwerking tussen stad en platteland (in het kader van het RURBAN-project). De visitatie van een onderzoeksteam heeft daarvoor in november plaatsgevonden. Resultaten van het onderzoek worden in de lente van 2013 gepresenteerd.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
<i>Samenhangende strategie stedelijk netwerk Brabant</i>		
<i>6.1 Samen met de partners een samenhangende strategie opstellen voor de ontwikkeling van het stedelijke netwerk</i>	<i>Opgestelde strategie</i>	Streefwaarde 2012: een opgestelde strategie De prestatie is deels gerealiseerd.. De strategie is op hoofdlijnen bepaald. Als uitkomst van de analyse is geconstateerd dat een verdieping moet plaatsvinden door middel van een strategie knooppunten en dat een verdere selectie en uitwerking van vliegwielprojecten plaatsvindt. Het beoogde effect is nog steeds hetzelfde: op termijn een aantal vliegwielprojecten in gang zetten en realiseren die een substantiële bijdrage leveren aan de versterking van het stedelijk netwerk Brabant en aan Brabant als top kennis- en innovatieregio.
<i>Goed functionerende regionale werklocatiemarkt</i>		
<i>7.1 Opstellen van kwalitatieve en kwantitatieve analyses en prognoses werklocaties</i>	<i>Aantal regionale werklocatie-analyses in de 4 RRO gebieden</i>	Streefwaarde 2012: 4 regionale werklocatie-analyses in de 4 RRO gebieden Ja. Als (vast) onderdeel van de regionale agenda voor werken zijn in elk van de 4 RRO-gebieden regionale analyses met betrekking tot werklocaties uitgevoerd, o.a. gericht op kantoren en detailhandel. Op basis van de regionale analyses zijn in de RRO's plannings- en programmeringsafspraken gemaakt voor bedrijventerreinen. De gevolgen zijn – naast het schrappen of herfasen van 1200 ha geplande bedrijventerreinen - dat er een betere balans is tussen vraag en aanbod van werklocaties op de regionale schaal.
	<i>Actualisering van de provinciale prognose werklocaties ten minste 1x per bestuursperiode</i>	De provinciale 'Prognose Bedrijventerreinen' is in 2011 geactualiseerd en vastgesteld. De prestatie is niet gerealiseerd. De eerstvolgende actualiseringsronde staat gepland voor 2015 waarbij naast bedrijventerreinen ook zal worden ingegaan op de te verwachten ontwikkelingen op het vlak van kantoren en detailhandel.
<i>7.2 Jaarlijks herijkt met de regio opgestelde Regionale Agenda voor werken inclusief bestuurlijke afspraken over werklocatieprogramma's in de RRO's* (inclusief aanpak kantoren) (UA9)</i>	<i>Aantal gemaakte bestuurlijke afspraken in de RRO's</i>	Streefwaarde 2012: 4 gemaakte bestuurlijke afspraken in de RRO's Ja. In elk van de 4 RRO-gebieden is in samenspraak met de betreffende gemeenten de regionale agenda voor werken geactualiseerd en (vervolgens) bestuurlijk vastgesteld. De bestuurlijke afspraken over de regionale programmering van bedrijventerreinen, waarbij de in 2011 geactualiseerde 'Prognose Bedrijventerreinen' als basis heeft gediend, zijn voor de 4 RRO's gemaakt.
<i>Goed functionerende (regionale) woningmarkt</i>		
<i>8.1 Opstellen van kwalitatieve en kwantitatieve analyses en prognose 'Bevolkings- en woningbehoefte'</i>	<i>Analyses en prognoses</i>	Streefwaarde 2012: 4 regionale woningmarktanalyses Ja. Als (vast) onderdeel van de regionale agenda voor wonen zijn in elk van de 4 RRO-gebieden regionale woningmarktanalyses uitgevoerd.
	<i>Actualisering van de provinciale bevolkings- en woningprognoses ten minste 1x per bestuursperiode</i>	Streefwaarde 2012: een geactualiseerde provinciale prognose Ja. 'De bevolkings- en woningbehoefteprognose Noord-Brabant' is in 2011 geactualiseerd en in januari 2012 door GS vastgesteld.

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
<i>8.2 Jaarlijks herijkte, met de regio opgestelde, Regionale Agenda voor wonen inclusief bestuurlijke afspraken over de woningbouwprogrammering in de RRO's (UA9)</i>	<i>Aantal bestuurlijke afspraken in de 4 Regionale Ruimtelijke Overleggen (RRO's)</i>	Streefwaarde 2012: 4 gemaakte bestuurlijke afspraken in de RRO's Ja. In elk van de 4 RRO-gebieden is in samenspraak met de betreffende gemeenten de regionale agenda voor wonen geactualiseerd en (vervolgens) bestuurlijk vastgesteld. Over de regionale en gemeentelijke woningbouwprogrammering zijn, gebaseerd op de in 2011 geactualiseerde bevolkings- en woningbehoefteprognose, per RRO bestuurlijke afspraken gemaakt.
<i>8.3 Stimuleren van Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO)'</i>	<i>Aantal nieuwbouwwoningen waarvoor subsidie wordt verleend in het kader van de Stimuleringsregeling CPO</i>	Streefwaarde 2012: 250 nieuwbouwwoningen waarvoor subsidie wordt verleend in het kader van de Stimuleringsregeling CPO. De prestatie is deels gerealiseerd.. In 2012 zijn voor 203 woningen subsidies verleend op grond van de Stimuleringsregeling CPO.
Verbinden stad en land <i>9.1 Analyse stadteland maken</i>	<i>Verkenning stadteland</i>	Streefwaarde 2012: 1 verkenning stadteland. De prestatie is niet gerealiseerd. In afwachting van de uitkomsten van een eerste analyse in de SRE is dit nog niet opgepakt.

Toelichting

In 2012 is de Strategie Bedrijventerreinen en andere werklocaties vastgesteld en is begonnen met de uitvoering van het bijbehorende uitvoeringsprogramma. Dit programma bestaat uit twee lijnen; "basis op orde" en "versterken van de prioritaire Brabantse economische clusters". In dit kader zijn in de RRO's belangrijke afspraken gemaakt tussen provincie en gemeenten over het regionale programma bedrijventerreinen. Daarbij is zowel gekeken naar kwantiteit (aantal en omvang in hectares) als kwaliteit (het soort bedrijventerrein/werklocatie met een relatie naar de topsectoren). Nadrukkelijk is aandacht besteed aan de mogelijkheden in het bestaande areaal (SER-ladder). Met deze afspraken is 1.200 hectare aan gepland bedrijventerrein geschrapt of gefaseerd. Voor de controle op de werklocatie-ontwikkelingen zijn afspraken gemaakt met de gemeenten voor het (gezamenlijk) opstellen van een beter systeem. Dit kan ook leiden tot het herzien van eerder gemaakte afspraken. Waar in 2012 de nadruk lag op de kwantitatieve kant van het uitvoeringsprogramma zal in 2013 meer aandacht zijn voor de kwalitatieve opgaven.

Tevens is begonnen met de uitvoering van het vernieuwde NIMBY beleid waarvoor € 4 miljoen aan middelen beschikbaar is gesteld. Hoofddoelstelling is het leggen van de

verantwoordelijkheid daar waar deze hoort: op lokaal niveau bij gemeenten en betrokken bedrijven.

In samenspraak met de B5-gemeenten is een plan van aanpak met betrekking tot kantoren opgesteld en deze is in RRO-verband vastgesteld. Dit plan van aanpak moet in 2013 leiden tot regionale kantorenvisies en bijbehorende bestuurlijke afspraken.

De discussienota detailhandel is de opmaat voor regionale discussies over detailhandelsontwikkelingen. Deze discussie is gestart met het symposium detailhandel op 16 januari 2013. Tijdens dit symposium is aangekondigd dat een expertteam met overheden en marktpartijen advies zal uitbrengen over de wijze waarop overheden en marktpartijen invulling kunnen geven aan hun rollen en verantwoordelijkheden in de detailhandel. Dit advies zal de basis vormen voor bestuurlijke afspraken in de RRO's.

Voor andere thema's in het uitvoeringsprogramma Werklocatie wordt verwezen naar het hoofdstuk Economie.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Vershil a-b
Lasten	30.536	51.107	72.374	-21.267
Herkomst middelen				Vershil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	0	4.743	34.963	30.220
Overige programmabaten	0	0	59	59
Baten	0	4.743	35.023	30.279
Saldo lasten en baten	-30.536	-46.363	-37.351	9.012
Bijdr.res.regionale structuurversterking	6.300	24.774	19.548	-5.226
Bijdr.reserve ISV-3	2.610			0
Bijdr.uit. Reserve grondbank	18.443	6.218	5.312	-907
Bijdrage uit alg. middelen	3.183	15.371	12.492	-2.879

Toelichting van de afwijkingen van de lasten t.o.v. de begroting

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderbesteding</i>	
1- Stimuleren starterswoningen	2.586
2- Voorbereidings- /uitvoeringskosten woningbouwprod.	2.000
3- Versnelde uitvoering stedelijke zones (Samen Investeren)	10.884
4- Rente inzet instrumenten woningbouw kredietcrisis	713
5- Overige posten	300
<i>Overschrijding</i>	
6- Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV)	-5.439
7- Afwaardering woningbouw kredietcrisis	-1.121
8- Overige overschrijdingen	-17

9 Effect verwerking harde subsidieverplichtingen	-54.913
Hiervan was al verwerkt in begroting	23.740

Totaal afwijking lasten	<u>-21.267</u>
-------------------------	----------------

1 Stimuleren Starterswoningen

Voor het stimuleren van Starterswoningen is voor € 10,7 mln aan subsidies beschikbaar. Bij de afwikkeling van deze subsidies is in totaal € 2,6 mln minder uitgegeven op basis van de eindverantwoordelingen van de subsidieontvangers. Dit is mede te wijten aan de slechte situatie op de Nederlandse woningmarkt. Desondanks zijn er ruim 6.000 goedkope koopwoningen gerealiseerd.

2 Voorbereiding/uitvoering kosten woningbouwproductie

De reden voor de onderschijding van € 2,0 mln is dat er veel meer woningen in het kader van de Brabantse Verkoopgarantie (BVG) particulier zijn verkocht dan was verwacht. Hierdoor zijn in 2012 minder woningen in provinciaal bezit gekomen.

3 Versnelde uitvoering stedelijke zones (Samen Investeren)

Er is een onderbesteding van in totaal € 10,9 mln. Uit de jaarverantwoording van de B5-steden bleek dat de liquiditeitsplanningen van de projecten 'Verkeersbrug Ponte Palazzo' te 's-Hertogenbosch en 'Strijp S' te Eindhoven vertraging hebben opgelopen. Daarnaast valt het Samen Investeren deel van het project 'Herontwikkeling westelijk deel spoorzone te Tilburg' goedkoper uit. De prestaties van deze projecten worden in 2013 geleverd.

4 Rente inzet instrumenten woningbouw kredietcrisis

De kapitaallasten op het investeringvolume zijn lager dan oorspronkelijk geraamd, omdat de provincie voor de BVG minder huizen in portefeuille heeft gekregen dan was geraamd.

5 Overige posten

De gemeentelijke projecten Kanaalzone Oirschot en de co-financiering Brainport Avenue hebben enige vertraging opgelopen.

6 Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV)

In de balans per 31 december 2011 is onder de bestemmingsreserves, ook de van het Rijk ontvangen decentralisatie-uitkering ISV-3 opgenomen. In het kader van de herstructurering van de begroting is in 2012 gezien in hoeverre deze decentralisatieuitkering daadwerkelijk vrij besteedbaar is.

Het Rijk heeft expliciete bepalingen opgenomen voor de besteding van deze uitkering. Voor zover deze uitkering nog niet is besteed, zijn de middelen aan de desbetreffende reserve ISV-3 onttrokken en via de rekening van lasten en baten als vooruitvangen voorschotbedragen van het rijk op de balans geplaatst.

7 Afwaardering woningbouw kredietcrisis

Op de afwaardering woningbouwportefeuille in relatie tot de Brabantse Verkoopgarantie (BVG) is een overschrijding van € 1,1 mln gerealiseerd. De woningmarktwaarde ontwikkelingen in 2012 en 2013 zijn namelijk slechter dan medio 2012 was voorzien. Op basis van actuele individuele taxatierapporten is bevestigd dat deze trend zich ook

voordoet binnen de provinciale woningportefeuille, waardoor de provincie genooddaakt is de sterke waardedaling als verlies te nemen.

9 Effect verwerking harde subsidieverplichtingen.

Vanwege de noodzaak om realistischer te ramen en transparanter te zijn over de nog vrije middelen in de begroting is gedurende het jaar 2012 de balanssystematiek aangepast.

Met deze aanpassing zijn harde subsidieverplichtingen uit de jaren 2012 en verder die juridisch onherroepelijk zijn, in 2012 als last genomen. In de begroting 2012 was hier al gedeeltelijk rekening mee gehouden.

Binnen deze productgroep is voor € 54,9 miljoen aan harde verplichtingen als last genomen in de jaarrekening. In de begroting was al met € 23,7 miljoen rekening gehouden. De grootste zijn:

- Versnelde uitvoering stedelijke zones in begroting verwerkt)	€ 19,7 mln.	(reeds € 14,0 mln.
- Co-financiering Brainport Avenue	€ 2,1 mln.	
- ISV in begroting verwerkt)	€ 33,1 mln.	(reeds € 9,7 mln.

Van de gerealiseerde lasten in 2012 heeft € 54,9 mln. betrekking op beleidsprestaties in 2013 en volgende jaren. Het beeld daarvan is als volgt:

Lasten 2012	Beleidsprestatie Nr* indicator	gepland			
		2013	2014	2015	2016
130	Subsidie kanaal zone Oirschot	x			
19.653	Samen Investeren: Mooi Brabantprojecten	x			
2.072	Co-financiering Brainport Avenue	x	x	x	x
33.116	ISV-projecten	x	x	x	x

* nummer van de beleidsprestatie zoals opgenomen in de begroting 2013

Toelichting van de afwijkingen van de baten t.o.v. de begroting

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
1- DU-ISV-3; ond. Ruimte	17.770
2- Rijksbijdrage stads- en dorpsvernieuwing	1.831
3- Rijksbijdrage ISV	1.580
4- Rijksbijdrage ISV 2	9.039
5- Overige posten	59
-	
Totaal afwijking baten	<u>30.279</u>

Investeringsbudget stedelijke Vernieuwing (ISV)

In het kader van de herstructurering van de begroting zijn voor ISV de verplichtingen tot een bedrag van € 30,3 mln als last genomen in 2012. Deze lasten worden volledig gedekt uit de vooruitontvangen ISV-uitkering van het rijk.

3

Ecologie

Programma 03 Ecologie	42
03.01 Water	44
03.02 Milieu	51
03.03 Natuur en Landschap	63

Programma 03 Ecologie

Portefeuillehouder:

J.J.C. van den Hout, Y.C.M.G. de Boer (onderdeel landbouw)

Doelstelling

Een gezonde leefomgeving voor mens, dier en plant. Daarop is het programma Ecologie gericht.

Doel: een veilige leefomgeving waarin ruimte is voor economische, maatschappelijke en ecologische ontwikkelingen. We richten ons hierbij op de juiste waterhoeveelheid, schoon grond- en oppervlaktewater en bescherming tegen overstromingen. Ook de zorg voor het milieu en een samenhangend netwerk van natuurgebieden, biodiversiteit en landschappen met regionale identiteit zijn belangrijk.

Algemeen beeld

Met de vaststelling van de kaderstellende nota Brabant Uitnodigend Groen (BrUG) en het Provinciale Milieuplan 2012-2015 legden we het beleidsmatig fundament voor een voortvarende uitvoering. In BrUG is de realisatie van de EHS als een belangrijk onderdeel van provinciaal beleid gehandhaafd. Er is een duidelijke koerswijziging in de uitvoeringsstrategie voor natuur beschreven. De afronding van het programma Schoon Brabant is vertraagd en de aankoopstop EHS is helaas nog steeds van kracht.

Mijlpalen 2012

- Vernieuwen Programma Vitaal platteland (UA12) en Herziening van het natuur- en landschapsoffensief (UA 13)

- De 4 jaarlijkse rapportage Toestand van de Brabantse natuur is opgesteld.
- De afrondingsovereenkomst ILG Rijk Provincie Noord-Brabant is op 23 november ondertekend. In het najaar heeft herijking van de tweede Bestuursovereenkomst Water plaatsgevonden.
- Het verbond van 's-Hertogenbosch is ondersteund. Voor een goede aanpak van de zorgvuldige landbouw in 2020 ontwikkelden we samen met Provinciale Staten en partners een algemene denklijn. In 2013 geven we deze verder vorm.

Provinciaal Milieuplan (PMP) (UA 15)

- Het PMP is vastgesteld en de nulmeting voor de monitoring op de actuele Toestand van het Brabantse Milieu heeft plaatsgevonden.

Water (UA20)

- Met Brabant Water is de principeafpraak gemaakt dat zij vanaf 2013 op de begroting een voorziening treffen ten behoeve van hydrologische natuurherstelmaatregelen.
- Ten aanzien van de Zuidwestelijke Delta zijn concrete afspraken gemaakt met de staatssecretaris Infrastructuur en Milieu over de uitvoering van 'no regret' maatregelen. Hier vallen ook de alternatieve zoetwateraanvoer westelijk Brabant en Philipsland en Tholen onder. We zijn gestart met de voorbereiding van de Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer en met het programma Gebiedsontwikkeling Grevelingen en Volkerak-Zoommeer.

Vergunningverlening en Handhaving

- Vorming van Regionale Uitvoeringsdiensten (UA 16) is voorbereid: twee van de drie gemeenschappelijke regelingen (Midden-West en Zuid-Oost) zijn vastgesteld. Er is een principeakkoord bereikt over Brabantbreed sociaal beleidskader omgevingsdiensten.
- Aanbevelingen van commissie Eijlander/Mans zijn uitgewerkt in concrete maatregelen onder meer tot uiting komend in een betere samenwerking tussen vergunningverlening en handhaving.

03 Ecologie

Bedragen x € 1.000

Lasten

Programmalasten	159.239	248.713	301.857	-53.144
Apparaatskosten	52.850	54.750	45.968	8.782

totaal	212.089	303.463	347.826	-44.363
---------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Baten

Rijk	64.790	31.496	100.048	68.552
Europa	2.563	2.936	6.257	3.320
Overige programmabaten	12.128	22.698	21.215	-1.484

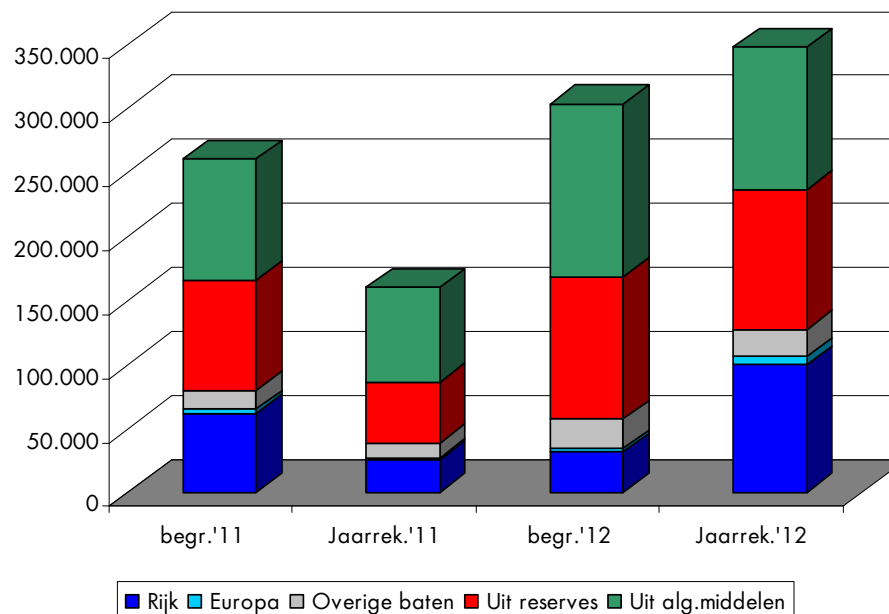
Dekking verschil lasten en baten

Dekking uit reserves	52.824	111.128	109.098	-2.030
Dekking uit alg.middelen	79.783	135.204	111.208	-23.996

totaal	212.089	303.463	347.826	44.363
---------------	----------------	----------------	----------------	---------------

Formatieinzet (in fte)	388,0	373,6	332,2
------------------------	-------	-------	-------

Middeleninzet programma Ecologie
bekostiging van de lasten (bedragen x € 1.000)

03.01 Water

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2012)</i>		Wat is in 2012 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2013 en verder?
1	<i>Adequate bescherming van Noord-Brabant tegen overstromingen.</i>	Het Deltaprogramma ligt op koers om te komen tot de nationale Deltabeslissingen in 2015. Het dijkverbeteringsprogramma wordt uitgevoerd. De provincie heeft haar gebiedsregisserende rol opgepakt en daarmee een bijdrage geleverd aan het toekomstbestendig maken van de bescherming tegen overstroming.
2	<i>Noord-Brabant heeft de juiste hoeveelheden water (niet te veel en niet te weinig).</i>	Het vaststellen door PS van het addendum bij de 2 ^e Bestuursovereenkomst betekent een doorstart van de uitvoering van projecten die stilgevallen waren door de bezuinigingen in het deelakkoord natuur, wat belangrijk is voor het herstel van natte natuurparels. De projecten worden uitgevoerd in 2013-2015.
3	<i>Schoon grond-en oppervlaktewater voor iedereen.</i>	De KRW innovatieprojecten zijn afgerond en de resultaten kunnen worden meegenomen bij het opstellen van maatregelen om het water schoon te maken en te houden. De maatregelen worden opgenomen in het 2 ^e stroomgebiedsbeheerplan (2015-2021)

In het 1^e halfjaar van 2013 komt een uitgebreide toestandrapportage van het watersysteem en voortgangsrapportage van het Provinciaal Waterplan gereed (Regionale Water Systeem Rapportage (RWSR)/ beleidsevaluatie PWP). In 2011 en in 2012 zijn de monitoringsactiviteiten hiervoor uitgevoerd. Deze evaluaties zijn van belang voor het bepalen van de doelrealisatie.

Toelichting

Waterplan (PWP) (U 20)

De wijze waarop wij deze drie doelen willen bereiken is vastgelegd in het Provinciaal Waterplan 2010-2015 (PWP). De Europese verplichtingen vanuit de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de Regionale Overstromings Risico's (ROR) zijn in het PWP opgenomen. Door middel van Europese samenwerkingsprojecten komen extra Europese gelden beschikbaar voor diverse onderzoeks- en uitvoeringsvragen.

Bij het PWP hoort een uitvoeringsprogramma, waarin de acties en bijbehorende financiering zijn vastgelegd. In 2012 is een groot aantal gestart of afgerond.

Uitwerking van het Deltaprogramma (U 19)

Voor de lange-termijn maatregelen is de provincie betrokken bij de deltaprogramma's Rivieren, ZW-Delta, Zoetwater en Veiligheid. Voor de korte termijn uitvoering heeft de

stuurgroep Zuidwestelijke Delta het voornemen om het Volkerak-Zoommeer in te richten voor waterberging. De stuurgroep is ook gestart met de voorbereiding van de Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer, voor een besluit over de toekomst van Grevelingen en Volkerak-Zoommeer (zoet blijven of zout maken om zo de blauwalgenproblematiek op te lossen) en met de voorbereiding van het daarbij behorende programma Gebiedsontwikkeling Grevelingen en Volkerak-Zoommeer. Speerpunten van inzet vanuit de provincie in het programma vormen het ontwikkelen van alternatieve zoetwateraanvoer in combinatie met bestaande gebiedsambities voor West-Brabant, uitwerken van de kansen voor ruimtelijk-economische ontwikkeling van de gebieden rondom het Volkerak-Zoommeer (gebiedsontwikkeling Waterpoort). In 2012 zijn concrete afspraken gemaakt met de staatssecretaris IenM over de uitvoering van 'no regret' maatregelen, waaronder alternatieve zoetwateraanvoer westelijk Brabant en Philipsland en Tholen via de Roode Vaart. Daarnaast is in 2012, in samenwerking met provincies Zuid-Holland en Zeeland, een studie opgestart met het Planbureau van de

Leefomgeving naar samenhangende ontwikkelingsscenario's voor ecologie, economie en water in de Zuidwestelijke Delta.

Uitvoering in het landelijk gebied: waterprojecten in de Bestuursovereenkomst (BO) met de waterschappen (U 20)

In verband met de bezuinigingen van het deelakkoord natuur heeft in 2012 een herijking van de Tweede Bestuursovereenkomst (tussen Provincie en de Brabantse waterschappen)

plaatsgevonden. De uitvoering van het huidige beleid wordt gecontinueerd. In 2012 is wel een tijdelijke stagnatie opgetreden bij de uitvoering van de Tweede Bestuursovereenkomst als gevolg van de herijking.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
Algemeen		
<i>Uitvoering waterbeleid algemeen (UA 20)</i>	- <i>Beleidsontwikkeling (H1-7 PWP): nieuw PWP, 2e Stroomgebiedbeheerplan en 3e Bestuursovereenkomst waterschappen: gereed resp. 2015, 2015, 2013</i> - <i>rapportages monitoring en evaluatie (H13 PWP)</i> - <i>Organisatorische aspecten (H14 PWP): voortgang uitvoering landelijk bestuursakkoord water (2011)</i> - <i>Beleidsinstrumenten (H15 PWP): communicatie</i>	Geen begrote prestatie in 2012 voorzien (wel in 2013 en 2015). De provincie heeft haar gebiedsregisserende rol o.a. binnen het Deltaprogramma (hoogwaterbescherming en zoet water) opgepakt. En is een financiële bijdrage geleverd aan het gebiedsprogramma Zuidwestelijke Delta. Deze inzet loopt door in 2013 en 2014. Geen begrote prestatie in 2012 . In 2012 zijn de monitoringgegevens verzameld conform afspraak en deze worden in 2013 aan GS/PS gerapporteerd (Regionale Water Systeem Rapportage RWSR/beleidsevaluatie PWP (incl. art. 217a). Streefwaarde 2012: 1 voortgangsrapportage uitvoering bestuursakkoord water. De voortgang is opgenomen in de landelijke rapportage 'Water in Beeld', uitgegeven door het ministerie van IenM. Onderzocht wordt om educatieve projecten door derden via het Meerjarenprogramma Brabant voor Techniek te subsidiëren.
Uitvoering Provinciaal Waterplan		
Uitvoering Deltaprogramma (UA 19)		
<i>1.1 Opstellen lange termijn maatregelen (Rivieren, Zuid-Westelijke Delta droogte)</i>	<i>Maatregelenprogramma.</i>	Geen begrote prestatie in 2012 . In 2012 zijn de kansrijke strategieën uitgewerkt en zijn door de provincie regioprocessen gestart. De regioprocessen lopen ook in 2013 door ter voorbereiding op de Deltabeslissingen waarover in 2014 wordt geadviseerd.

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
1.2 Begeleiding korte termijn maatregelen (Uitvoeringsplan-Zuid-1.2 Westelijke Delta)	Voortgang maatregelen.	Diverse dijkverbeteringswerken zijn verder voorbereid, in uitvoering genomen of afgerond. Het betreft hier de projecten nabij Boxmeer, Keent, Keizersveer en Werkendam (Oostwaard en Merwededijk).
Uitvoering bestuursovereenkomst waterschappen (UA 20)		
2.1 Subsidie verlenen voor realisatie door waterschappen (H8,9,10 PWP)	Voortgang van realisatie van:	
	- 239 km ecologische verbindingzones (2010-15)	Streefwaarde 2012: 40% Prestatie is grotendeels gehaald: in 2012 is 37% van de totaal prestatie gerealiseerd (91.3 km) en zijn beschikkingen afgegeven die de totale prestatie dekken. *
	- 118 km herstelde beek top-gebieden	Streefwaarde 2012: 50%. Bij burap II is de streefwaarde bijgesteld van 50% naar pm ivm bezuinigingen deelakkoord natuur. In 2012 is 33% van de totale prestatie geleverd (39.5 km). De prestatie wordt in 2013 bijgesteld naar aanleiding van het addendum BO2, dat in december 2012 door PS is geaccordeerd.
	- 96 km herstelde beek overig	Streefwaarde 2012: 40% Nee, in 2012 is 25% van de totaal prestatie gerealiseerd (24.3 km). In eerdere jaren zijn beschikkingen afgegeven die de totale prestatie dekken. De realisatie is achtergebleven ivm de onduidelijkheid rondom de bezuinigingen deelakkoord natuur. De waterschappen hebben voldoende projecten in voorbereiding om de einddoelstelling in 2015 te realiseren.
	- 63 vispassages	Streefwaarde 2012: 40% Nee, in 2012 is 20% van de totale prestatie geleverd (12 stuks). De realisatie is achtergebleven ivm de onduidelijkheid rondom de bezuinigingen deelakkoord natuur. In 2012 zijn aan de waterschappen beschikkingen afgegeven, die de totale prestatie dekken.
	- 1.347 ha waterberging	Streefwaarde 2012: 40% (van 294.5 ha) Nee, in 2012 is 20% van de totale prestatie geleverd (294.5 ha). De realisatie is achtergebleven ivm de onduidelijkheid rondom de bezuinigingen deelakkoord natuur. In eerdere jaren zijn beschikkingen afgegeven die de totale prestatie dekken.
	- 13.636 ha verdrogingsbestrijding	Streefwaarde 2012: 40%. Bij burap II is streefwaarde bijgesteld van 40% naar pm ivm bezuinigingen deelakkoord natuur. In 2012 is 20% van de totale prestatie geleverd (2.859 ha). De prestatie wordt in 2013 bijgesteld naar aanleiding van het addendum Bestuursovereenkomst-2, dat in december 2012 door PS is geaccordeerd
	- 6.682 ha waterkwaliteit	Streefwaarde 2012: 50%. Bij burap II is streefwaarde bijgesteld van 50% naar pm ivm bezuinigingen deelakkoord natuur. In 2012 is 1% van de totale prestatie geleverd (72.4 ha). De prestatie wordt in 2013 bijgesteld naar aanleiding van het addendum Bestuursovereenkomst-2, dat in december 2012 door PS is geaccordeerd.
Uitvoering Provinciaal Waterplan overig (UA 20)	Uitvoering cf Uitvoeringsprogramma PWP en met name:	

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
3.1 Verbetering van de waterkwaliteit (H8 PWP)	- Voortgang onderzoeken en maatregelen (o.a. Kaderrichtlijn Water operationeel 2012, gereed 2015)	Streefwaarde 2012: 1 (kaderrichtlijn water) Ja, de prestatie is ruimschoots gehaald. De provincie heeft geparticipeerd in 8 KRW-innovatieprojecten, gericht op het verminderen van emissies vanuit de landbouw. De laatste 3 zijn in 2012 afgerond. De projecten hebben goede maatregelen opgeleverd voor implementatie via het 2 ^e Stroomgebiedsbeheersplan (SGBP). In 2012 zijn verschillende onderzoeken (bronnenanalyse, interactie oppervlakte- en grondwater) gestart. Resultaten worden meegenomen in de toestandsbeschrijving van het water systeem (RWSR) en de beleidsevaluatie PWP die in de eerste helft van 2013 aan PS/GS gerapporteerd zullen worden.
	Voortgang gebieds-dossiers grondwaterwinning openbare watervoorziening	Streefwaarde 2012: 13. Ja, voortgang is volgens planning. Per 1 maart 2013 zijn voor alle kwetsbare drinkwaterwinningen gebiedsdossiers opgesteld. Hiermee zijn de belangrijkste risico's voor de winningen in beeld gebracht. Vervolgens worden met de betrokken partijen maatregelen afgesproken en bestuurlijk geaccordeerd.
	% zwemwater onder toezicht	Streefwaarde 2012: 100% Ja, de kwaliteit van alle provinciale zwemwateren is in 2012 middels controles geborgd.
1.3 Omgaan met waterkwaliteit (H10, 12 PWP)	- Voortgang maatregelen Planologische kernbeslissing 'Ruimte voor de rivier'	De projecten Noordwaard en Overdiepse polder zijn conform planning in uitvoering. Voor het Krammer Volkerak is eind 2012 door de staatssecretaris een projectbesluit genomen. Medio 2013 wordt het Rijksinpassingsplan vastgesteld. Uitvoering samen met de waterschappen vanaf 2014. Met de realisering van deze (bergings-)maatregel wordt het wettelijke beschermingsniveau voor overstromingen weer op orde gebracht voor het gebied Hollands Diep – Haringvliet en omgeving.
	- Mate van regionale wateroverlast	In 2012 is de toetsing voor de regionale keringen door de waterschappen opgestart. Uiterlijk 1 oktober 2013 wordt de rapportage bij de provincie ingediend.
	- 28 herstelde vennen	Streefwaarde 2012: 40%. Bij burap II is de streefwaarde bijgesteld van 40% naar 20%. Ja, voortgang is volgens bijgestelde planning: 6 vennen (=20%) zijn hersteld.
2.2 (de volgende prestatie-indicatoren dragen bij aan doelstelling 2)	% herstelde wijstgebieden per jaar	Streefwaarde 2012: 20 % herstelde wijstgebieden per jaar Ja, in 2012 is 1 project van de 5 beschikt. In 2013 wordt door de provincie een projectleider aangesteld om een versnelling te begeleiden, hij gaat gemeenten ondersteunen bij het indienen van projectvoorstellen o.b.v. cofinanciering.
	- Voortgang overige onderzoeken en maatregelen	Voortgang loopt achter en is sterk afhankelijk van initiatieven van derden. Een deel is al uitgevoerd door of onder verantwoordelijkheid van het Rijk of de waterschappen o.a. onderzoeken in het kader van waterveiligheid en Beregenen op Maat. Komende periode zal de provincie een aantal onderzoeken op (laten) pakken. Het gaat hierbij o.a. om nog mogelijk uit te voeren maatregelen i.h.k.v. het Deltaplan Hoge Zandgronden.
2.3 Gebruik van grondwatervoorraden (H11 PWP)	Voortgang onderzoeken en maatregelen	Conform planning. In 2012 zijn enkele opdrachten verstrekt aan de Adviescommissie Schade Grondwater.

* Er is geen overlap met de EVZ's die bij natuur 03.03. beleidsprestatie 13.2 opgenomen zijn.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Vershil a-b
Lasten	45.931	55.190	73.502	-18.311
Herkomst middelen				Vershil b-a
EU	250	507	3.468	2.961
Rijk	20.752	9.189	24.052	14.863
Overige programmabaten	5.400	5.264	4.864	-400
Baten	26.402	14.961	32.385	17.424
Saldo lasten en baten	-19.529	-40.230	-41.117	-887
Bijdr. Res. provinciaal waterplan	15.394	41.117	41.117	0
Bijdr.res.investeringsbudget landelijk gebied	1.454	5.313	5.317	5
Bijdrage uit alg. middelen	2.681	-6.200	-5.317	882

Toelichting van de afwijkingen van de lasten t.o.v. de begroting

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderbesteding</i>	
1 Provinciaal Waterplan	469
2 Afwikkeling vorig Waterhuishoudingplan 2007-2011	355
3 Onderhoudsbijdrage aan waterschap	164
4 Storting voorziening grondwaterheffing	344
5 Deelakkoord natuur/bestuursovereenkomst met waterschappen	14.838
6 Overige onderbesteding	794
7 Effect verwerking harde subsidieverplichtingen	-63.236
Hiervan was al verwerkt in de begroting	27.961
	-18.311

1 Provinciaal Waterplan

De onderbesteding op de PWP posten wordt voor €267.000 verklaard door minder uitgaven op het onderdeel provinciale regierol (m.b.t. ZW-Delta incl. VolkerakZoommeer, Rivierengebied, zoetwatervoorziening, Hoge Zandgronden en Brabantse Wal). Hiervoor was in 2012 €654.790 geraamd.

De overige onderbesteding betreft m.n. onderzoeksmonitoring (€69.493) en communicatie en educatie (€112.232). De ramingen voor dit onderdeel betreffen een indicatieve jaarraming, de onderbesteding van 2012 wordt in de resterende looptijd van het PWP (tot 2016) ingezet, omdat het middelen betreft in de reserve PWP.

2 Afwikkeling vorig Waterhuishoudingplan 2007-2011

De vaststelling van een subsidie aan vispassage Crèvecoeur uit het vorige Waterplan is lager uitgevallen, waardoor er sprake is van een positief afwikkelingsverschil.

3 Onderhoudsbijdrage aan waterschap

Vanaf 2011 gebruikt Brabantse Delta een nieuw boekhoudsysteem. Uit extra onderzoek bleek dat de doorberekeningssystematiek naar de post vaarwegen niet correct was. Het teveel betaalde is verrekend in 2012 waardoor er € 164.000 zal vrijvallen.

4 Grondwaterheffing

De heffing is afhankelijk van weersomstandigheden (droge / natte zomer), waardoor altijd een afwijking zal ontstaan. De werkelijke opbrengst is € 344.000 lager dan de geraamde € 4,7 miljoen. De lasten en de baten zijn budgettair neutraal, omdat zowel de inkomsten (baten) als toevoeging aan de voorziening (lasten) geraamd worden.

5 deelakkoord natuur/bestuursovereenkomst met de waterschappen

Voor de prestaties die opgenomen zijn de in de 2de bestuursovereenkomst waterschappen geldt dat de bestedingen zijn achtergebleven n.a.v. de rijksbezuinigingen op natuur (deelakkoord Natuur), waar lang onduidelijkheid over bleef bestaan in 2012. Naar aanleiding van het addendum op de 2de bestuursovereenkomst zijn de prestaties in december bijgesteld (PS 3299681). Zie ook toelichting bij beleidsprestatie 2.1 Uitvoerings bestuursovereenkomst waterschappen. Het betreft de volgende posten:

- Beek en kreekherstel (€4,1 mln)
- Waterbergingsgebieden (€1,2 mln)
- Verdrogingsbestrijding (€ 0,9 mln)
- Water- & bodemkwaliteit (€3,4 mln)
- Synergiegelden (€5,3 mln). De synergiegelden zijn gekoppeld aan de prestaties uit de 2de bestuursovereenkomst.

6 Overige onderbestedingen

Binnen de productgroep hebben zich verspreid over de diverse producten diverse kleinere onderbestedingen voorgedaan tot een totaalbedrag van € 0,7 mln.

7 Effect verwerking harde subsidieverplichtingen

Vanwege de noodzaak om realistischer te ramen en transparanter te zijn over de nog vrije middelen in de begroting is gedurende het jaar 2012 de balanssystematiek aangepast.

Met deze aanpassing zijn harde subsidieverplichtingen uit de jaren 2012 en verder die juridisch onherroepelijk zijn, in 2012 als last genomen. In de begroting 2012 was hier al gedeeltelijk rekening mee gehouden. Binnen deze productgroep

Binnen deze productgroep is € 63,2 mln aan harde verplichtingen als last genomen in 2012. In de begroting was al rekening gehouden met € 27,9 mln. De grootste posten betreffen:

- beek en kreekherstel	€ 18,7 mln
- waterberging	€ 14,0 mln
- verdrogingsbestrijding	€ 13,0 mln
- water- en bodemkwaliteit	€ 9,4 mln
- synergiegeleden	€ 7,3 mln

Van de gerealiseerde lasten in 2012 heeft € 63,2 mln betrekking op beleidsprestaties in 2013 en volgende jaren. Het beeld daarvan is als volgt:

Lasten 2012	Beleidsprestatie Nr* indicator		gepland			
			2013	2014	2015	2016
63,2 mln	2.1	De prestaties betreffen voor bijna 100% de 2 ^{de} bestuursovereenkomst waterschappen: - 239 km ecologische verbindingzones (2010-15) - 118 km herstelde beek top-gebieden - 96 km herstelde beek overig - 63 vispassages - 1.347 ha waterberging - 13.636 ha verdrogingsbestrijding - 6.682 ha waterkwaliteit	x	x	x	

* nummer van de beleidsprestatie zoals opgenomen in de begroting 2013

Toelichting van de afwijkingen van de baten t.o.v. de begroting

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
- Rijksbijdrage EHS/VHR	11.570
- Bijdrage EU POP-subsidie verdrogingsbestrijding	2.963
- Overige rijksbijdragen	3.292
- Overige w.o lagere inkomsten grondwaterheffing	-401
	<u>17.424</u>

Vanwege het effect van de harde subsidieverplichtingen die als last zijn genomen in de jaarrekening 2012 voor projecten die worden gefinancierd uit bijdragen van het rijk of de EU vallen ook deze baten hoger uit dan geraamd

Het verschil op de bate grondwaterheffing houdt verband met lagere ontvangsten i.v.m. weersomstandigheden, zie punt 4 toelichting lasten.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2012)	Wat is in 2012 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2013 en verder?
4 <i>De burger ondervindt geen onaangabaar risico door gevaarlijke stoffen en luchtvaart.</i>	Een groot aantal bestuurlijke verklaringen van gemeenten dat de kwaliteit van werkzaamheden op het gebied van externe veiligheid voldoet aan de bestuurlijk vastgestelde kwaliteitscriteria. De provincie heeft een bijdrage geleverd aan het actieprogramma Moerdijk Veilig. Daarnaast is in 2012 een belangrijke aanzet gemaakt voor een nieuwe visie op het risicobeleid. Door deze acties worden de risico's op een calamiteit beperkt. In 2013 zal de provincie haar regierol sterker invullen zodat de nog ontbrekende verklaringen worden afgegeven.
5 <i>De luchtkwaliteit in Noord-Brabant voor stikstofdioxide en fijnstof, en verzurende stoffen afkomstig van verkeer, landbouw en industrie voldoet aan de wettelijke normen.</i>	Monitoring van de luchtkwaliteit vindt plaats middels de monitoringstool van het Nederlands Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit, waarvoor de provincie en de gemeenten de noodzakelijke gegevens aanleveren. Uit deze monitoringstool blijkt dat er overschrijdingen zijn van fijnstof op een paar wegen (Eindhoven en Tilburg) en bij diverse veehouderijbedrijven. Ook zijn er overschrijdingen van stikstofdioxide op rijks- en gemeentelijke wegen in Brabant. De inzet van maatregelen is daarom nog steeds noodzakelijk. Volgens de prognoses zijn de overschrijdingen voor 2015 opgelost. In 2012 is voor 7 projecten ter verbetering van de Luchtkwaliteit in Brabant subsidie verstrekt.
6 <i>De geluidskwaliteit langs provinciale wegen, in stiltegebieden, rond industrieterreinen en bij landzijdige luchtvaartactiviteiten voldoet aan de wettelijke normen.</i>	Er wordt voldaan aan de wettelijke normen voor de provinciale wegen. Het zonebeheerproject voor industrieterreinen is afgerond. Middels dit project zijn de gemeenten gestimuleerd om aan de wettelijke normen rond industrieterreinen te voldoen. Het effect is zodanig positief dat er geen noodzaak is om in 2013 een nieuw zonebeheerproject op te starten.
7 <i>De geurkwaliteit nabij industriële inrichtingen en veehouderijen voldoet aan de wettelijke normen.</i>	Wabo-vergunningverlening vindt plaats binnen de in 2012 vastgestelde beleidsregel geur voor industriële inrichtingen. In 2013 zal deze beleidsregel worden geëvalueerd. Voor veehouderijen zijn gemeenten verantwoordelijk voor het voldoen aan de wettelijke norm.
8 <i>De kwaliteit van de bodem vormt geen gevaar voor de volksgezondheid en het milieu en de ondergrond wordt duurzaam gebruikt.</i>	In 2012 zijn saneringsprojecten afgerond waardoor een evenredig deel van gezondheidsrisico's is weggenomen. Volgens de meerjarenprognoses zijn eind 2014 nagenoeg alle in uitvoering zijnde Wbb-projecten afgerond. De humane spoedlocaties, die door de provincie worden uitgevoerd zullen conform het bodemconvenant eind 2015 zijn afgerond. Op deze locaties zijn de gezondheidsrisico's weggenomen. De voorbereiding van de bodemsanering ter plaatse van Chemie-Pack in Moerdijk is in 2012 met voortvarendheid opgepakt. Verdere verspreiding van de verontreiniging wordt voorkomen door realisatie van een beveiligingssysteem en een basisinstallatie voor waterzuivering. Terreinsgewijs worden vanaf 2013 en de jaren daarna de grond(water)saneringen uitgevoerd. Een verkenning van het duurzaam gebruik van de ondergrond in 2012 krijgt in 2013 een vervolg in het opstellen van een kaderstellende nota. De nota zal randvoorwaarden geven voor een duurzaam gebruik van de ondergrond. Hierin worden ook de uitkomsten van het onderzoek naar de risico's van schaliegas meegenomen. Actief Bodembeheer de Kempen (AbdK)

Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2012)**Wat is in 2012 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2013 en verder?**

9 *De leefomgeving ondervindt geen onaanvaardbare gevolgen vanuit grondstoffen- en energievoorziening, stortplaatsen en vanuit afvalstoffenverwerking.*

In grote lijnen ligt de voortgang van het project op schema. In 2012 zijn vrijwel geen werkzaamheden meer uitgevoerd op het vlak van natuur en landbouw. De activiteiten zijn op die thema's zo goed als afgerond. Saneringen van waterbodems en particuliere locaties zijn volgens schema afgerond. De sanering van zinkaswegen is in 2012, na de uitvoering van pilotprojecten, in productie gekomen. De risico's van de cadmium- en zinkverontreiniging in de Kempen zijn daarmee verder teruggebracht. In 2013 en 2014 zullen de werkzaamheden zich vooral concentreren op de sanering van de laatste aangemelde particuliere locaties en die zinkaswegen waarover overeenstemming is bereikt met gemeenten. Naar verwachting kan eind 2014, begin 2015, het project worden afgerond.

Met de drie hieronder genoemde onderdelen liggen we op koers zoals is vastgelegd in het Provinciaal Mileuplan 2012-2015.

Afval

De voorbereidingen zijn gestart om te onderzoeken of in Noord Brabant een zgn. grondstofronde kan worden gerealiseerd die heeft tot doel een grondstofketen te sluiten en daarmee een hoogwaardig hergebruik te maximaliseren. In voorjaar 2013 komt er een voorstel voor een eerste aanpak van een grondstofronde.

Grondstoffen

Strikte randvoorwaarden in vergunningen voor het winnen van primaire grondstoffen (zand en grond) beperken de nadelige gevolgen voor de directe omgeving beperkt.

Stortplaatsen

Door de risico's te monitoren, een adequate nazorg en voorschriften te verbinden aan vergunningen en ontheffingen zijn bij voormalige en operationele stortplaatsen onaanvaardbare gevolgen voor de leefomgeving voorkomen. Bij de operationele stortplaatsen vindt toezicht en handhaving plaats op basis van de vigerende vergunningen. In 2013 worden de eerste 2 stortplaatsen voor de eeuwig durende nazorg overgedragen aan de provincie Noord Brabant. Bij de voormalige stortplaatsen in Noord Brabant zijn in 2012 onderzoeken uitgevoerd. Hieruit blijkt dat deze geen humaan risico opleveren. De onderzoeken naar potentieel ecologisch risico en/of verspreidingsrisico worden in 2013 afgerond.

10 *Landbouw en agrofood functioneren duurzaam.*

Het proces om te komen tot het duurzaam functioneren van landbouw en agrofood loopt volgens planning. In 2012 heeft de provincie Noord-Brabant het totaalproces van de uitvoering van het advies van de Commissie Van Doorn aangejaagd en gestimuleerd door financiering en capaciteit beschikbaar te stellen voor het onafhankelijk regie-orgaan. Daarnaast is de uitvoering ter hand genomen van de maatregelen uit het advies van Van Doorn. Hierin heeft de Provincie een rol/verantwoordelijkheid, zoals: handhaving & toezicht, vermindering fosfaatdruk en ruimtelijke knelpunten oplossen voor mestverwerkingslocaties via PMP en stimuleren lokaal inpassingsbeleid. Ook heeft in 2012 de voorbereiding plaatsgevonden van de Uitvoeringsagenda Agrofood. De BOM* is in opdracht van de provincie gestart met de voorbereiding van het Innovatieprogramma Agrofood en met makel- en schakelwerk Agrofood. De Uitvoeringsagenda Agrofood, incl. Innovatieprogramma wordt medio 2013 voorgelegd aan PS.

Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2012)**Wat is in 2012 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2013 en verder?**

11	De handhaving voldoet aan wet- en regelgeving.	Voor 2012 is geen doelstelling voor de spontane naleving in de begroting opgenomen. De spontane naleving bedroeg (net als in 2011) gemiddeld 68%. Voor 2013 zijn de volgende doelstellingen op de naleving vastgesteld: - spontane naleving: in 68% van het aantal controles wordt geen overtreding aangetroffen; ernst van de overtreding: in 8% van de controles waarin overtredingen worden aangetroffen is sprake van een ernstige overtreding (categorie 0 en 1) zoals bedoeld in de Brabantse Handhavingsstrategie.
----	--	--

* Wbb: Wet BodemBescherming / BOM: Brabantse OntwikkelingsMaatschappij

Toelichting

De beleidsprestaties zijn als volgt geclusterd:

externe veiligheid	bodem
lucht	grondstoffen en stortplaatsen
geluid	landbouw
geur	handhaving

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
Algemeen		
Vaststellen Provinciaal Milieuplan (UA15)	Vastgesteld provinciaal milieuplan	Streefwaarde 2012: 1 Ja, Provinciaal Milieu Programma 2012-2015 is op 20 januari 2012 vastgesteld.
	Toestand van het Brabantse Milieu (monitoring).	Streefwaarde 2012: 1 Ja, de toestand van het Milieu is door de Commissie –Ecologie en Handhaving op 1 juni vastgesteld.
	Actuele gezondheidskaarten van Noord-Brabant o.b.v. de GES-methodiek (GES:Gezondheidseffectscreening).	Bij burap II is de streefwaarde bijgesteld van 1 naar 0.
	Nieuwe Streefwaarde 2012 bij burap II: Implementeren verbetermaatregelen Eijlander en Mans	Bij burap II is de streefwaarde voor 2012 bepaald op 1. Ja, mate van implementatie is vastgesteld middels een audit. GS hebben eindrapportage over het verbetertraject op 18 december jl. goedgekeurd. Notitie over afronding project en gerealiseerde verbeteringen is ter kennisname verstuurd aan Commissie Ecologie en Handhaving.

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
<i>Instellen Regionale uitvoeringsdienst (UA16)</i>	<i>Operationele uitvoeringsstructuur 2013</i>	Vorming van Regionale Uitvoeringsdiensten (UA 16) is voorbereid: 2 van de 3 gemeenschappelijke regelingen (Midden-West en Zuid-Oost) zijn in 2012 vastgesteld en er is een principe-akkoord bereikt over brabantbreed sociaal beleidskader omgevingsdiensten
Externe veiligheid (EV)		
<i>4.1 Creëren en borgen veilige afstand tussen risicovolle activiteiten (gevaarlijke stoffen en luchtvaart) en leefomgeving burgers</i>	<i>Aantal opgeloste (latente) saneringssituaties waarvoor de provincie verantwoordelijk is.</i>	Streefwaarde 2012: 6. Bij burap II is de streefwaarde bijgesteld van 6 naar 4. De prestatie is deels gerealiseerd. Middels bestemmingplanwijziging zijn 2 latente saneringssituaties definitief opgelost. Twee andere bestemmingsplanprocedures om latente saneringen op te lossen hebben vertraging opgelopen. In de loop van 2013 worden deze afgerond. Het later oplossen van latente saneringen heeft geen directe gevolgen voor het te bereiken effect.
	<i>Aantal vastgestelde luchthavenbesluiten (zie ook 6.1)</i>	Streefwaarde 2012: 2 Zie 6.1
	<i>Herziene beleidsvisie externe veiligheid</i>	Streefwaarde 2012: 1 Nee, in oktober 2012 is een themabijeenkomst met de Cie EH georganiseerd. De opbrengsten van deze bijeenkomst worden meegenomen in de startnotie ten behoeve van de visie op het risicobeleid. In 2013 wordt de herziene beleidsvisie vastgesteld, geen directe consequenties voor het te bereiken effect.
<i>4.2 Het beschikbaar stellen van betrouwbare informatie over risicovolle bedrijven</i>	<i>Aantal objecten dat actueel, juist en volledig worden getoond op de risicokaart</i>	Streefwaarde 2012: 1850 objecten Ja, de betrouwbaarheid van de risicokaart is toegenomen en is inmiddels van voldoende kwaliteit: 86 % van de gegevens is op de risicokaart actueel, juist en volledig.
<i>4.3 Het borgen van de structurele adequate uitvoering van de EV-taken bij gemeenten, veiligheidsregio's en provincie (EV: Externe Veiligheid)</i>	<i>Aantal bestuurlijke verklaringen van overheidsorganisatie die aangeven te voldoen aan de vastgestelde criteria</i>	Streefwaarde 2012: 71 bestuurlijke verklaringen van overheidsorganisatie die aangeven te voldoen aan de vastgestelde criteria Nee: er zijn 27 bestuurlijke verklaringen ontvangen. De provincie zal bij de organisaties die nog geen bestuurlijke verklaringen hebben afgegeven de regierol sterker invullen conform het programma Brabant Veiliger 2011-2014, uitvoeringsprogramma 2013.
Lucht		
<i>5.1 Reduceren emissie fijnstof, stikstofdioxide en benzeen</i>	<i>Aantal gesubsidieerde projecten Brabants Samenwerkingsverband Luchtkwaliteit, waarbij uitvoering leidt tot voldoen aan de wettelijke normen</i>	Streefwaarde 2012 0 (A) en 3 (B). Bij burap II is voor deel B de streefwaarde bijgesteld van 3 naar 0.
	<i>Aantal gesubsidieerde projecten Betere luchtkwaliteit Noord Brabant</i>	Bij burap II is een nieuwe streefwaarde 2012 opgenomen: 5 gesubsidieerde projecten betere luchtkwaliteit Noord-Brabant Ja: In 2012 is een nieuwe subsidieregeling opengesteld met daarin 3 speerpunten. De regeling was succesvol en er zijn 7 projecten gehonoreerd. Bij de speerpunten 'Innovatie' en de 'Relatie luchtkwaliteit en gezondheid' was al heel snel het subsidieplafond bereikt

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
		en moesten er verzoeken worden geweigerd. Bij het onderdeel demonstratieproject 'Groengas' is uiteindelijk geen projectvoorstel ingediend. Voor het budget dat hierdoor resteerde is een nieuwe subsidieregeling voor 2013 vastgesteld.
	<i>Aantal uitgevoerde meetprojecten m.b.t. de luchtkwaliteit in Brabant</i>	Streefwaarde 2012 : 6 meetprojecten Ja, meetprojecten (Eindhoven Airport en Biest Houtakker) zijn gestopt, het aantal meetpunten rond industrieterrein Moerdijk wordt in 2013 met twee stations uitgebreid. De metingen in De Rips (veehouderij) worden met maximaal drie jaar verlengd.
	<i>Aantal gesubsidieerde veehouderijen met (gecombineerde) luchtwassystemen met elektronische monitoring *</i>	Streefwaarde 2012: 45 Deels, op basis van de landelijk regeling Gecombineerde luchtwassers 2010 zijn tot december 2012 33 beschikkingen verleend aan Brabantse aanvragers. Hiervan zijn 6 beschikkingen vastgesteld en voor 4 aanvragen is een voorschotbeschikking vastgesteld. De verwachtingen is dat de komende twee jaar de overige beschikkingen worden vastgesteld.
	<i>Aantal onderzoeken naar emissiereducerende staltechnieken bij pluimvee, geiten en melkveebedrijven.</i>	Streefwaarde 2012: 4 onderzoeken Ja, 1 onderzoek uitgevoerd voor de ontwikkeling van innovatieve technieken bij varkens en 1 deskstudie uitgevoerd naar nieuwe houderijsystemen bij geiten. Bij burap 2 zijn middelen van 2012 overgeheveld naar 2013, daarbij is abusievelijk niet de prestatie aangepast (van 4 naar 2 in 2012 en 2 erbij in 2013)
	<i>Aantal voorlichtings-activiteiten t.b.v. toepassing van nieuwe staltechnieken</i>	Streefwaarde 2012: 3 voorlichtingsactiviteiten Er zijn geen voorlichtingsactiviteiten geweest. Met de nieuwe koers Stad en Platteland willen we de overgang naar een vitaal Brabants landelijk gebied realiseren. De veehouderij maakt daar deel van uit. Het realiseren van de transitie van de veehouderij is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van burgers, ondernemers, maatschappelijke organisaties en overheden. De provincie streeft een duurzame veehouderij na. Het is daarbij belangrijk om rekening te houden met de doelen die gesteld zijn in het Provinciaal Milieuplan (PMP). Emissiereductie van ammoniak, fijnstof, geur en endotoxinen is één van de doelen. Gezien de raakvlakken tussen het PMP en de transitie van de veehouderij heeft de provincie aan een adviesbureau opdracht gegeven om aan te geven hoe de veehouderij, samen met anderen, emissiereductie kan realiseren
Geluid		
<i>6.1 Stabiliseren en waar mogelijk terugdringen van geluidbelasting</i>	<i>Vastgestelde geluidbelastingkaart</i>	streefwaarde 2012: 1 vastgestelde geluidbelastingkaart Ja, geluidbelastingkaart dient als basis voor het in 2013 vast te stellen actieplan.
<i>-op woningen langs provinciale wegen en in de kernen van stiltegebieden;</i>	<i>Vastgestelde plandrempel</i>	Streefwaarde 2012: 1 vastgestelde plandrempel Ja, drempelwaarde dient als basis voor het in 2013 vast te stellen actieplan.
	<i>Aantal ontheffingsprocedures Wet geluidhinder voor provinciale infraprojecten.</i>	Streefwaarde 2012: 2 ontheffingsprocedures. Bij burap II is de streefwaarde bijgesteld van 2 naar 1. Ja, hiermee wordt bij de aanleg van een provinciale weg voldaan aan de wettelijke grenswaarden.

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
- vanwege gezoneerde industrieterreinen: - vanwege luchtvaart (UA30):	<i>Aantal geluidsreductie-plannen voor gezoneerde industrieterreinen.</i>	Streefwaarde 2012: 21 geluidsreductieplannen. Bij burap II is streefwaarde bijgesteld van 21 naar 13 Nee, in totaal zijn 8 geluidreductieplannen gerealiseerd. Aantal gemeenten heeft er voor gekozen om geen geluidreductieplan op te stellen maar ruimtelijke maatregelen te nemen (bijv. verruiming zone). Overschrijdingen worden in beide procedures opgelost, zodat er geen gevolgen zijn voor het te bereiken effect.
	<i>Aantal gemeenten dat subsidie aanvraagt</i>	Streefwaarde 2012: 26 gemeenten die subsidie aanvragen Nee, voor slechte 1 industrieterrein waar sprake is van overschrijding is geen subsidie aangevraagd. De gevolgen voor het te bereiken effect is daarmee gering.
	<i>Beleidsregel ontheffingen</i>	Streefwaarde 2012 is bij burap II bepaald op 1. Ja, effect is dat er eenduidige regelgeving is over wanneer een ontheffing wordt verleend.
	<i>Aantal vastgestelde luchthavenbesluiten.</i>	Streefwaarde 2012: 2 vastgestelde luchthavenbesluiten. Nee, 1 luchthavenbesluit is in procedure (vaststelling in april 2013). Het tweede luchthavenbesluit wordt in mei 2013 vastgesteld. Dit heeft geen gevolgen voor het te bereiken effect omdat dit ambtshalve omzetting van een bestaande vergunning naar een luchthavenbesluit is.
	<i>Aantal vastgestelde luchthavenregelingen.</i>	Streefwaarde 2012: 4 vastgestelde luchthavenregelingen. Bij burap II is streefwaarde bijgesteld van 4 naar 2. Nee, de behandeling van 2 ontvangen aanvragen is op verzoek van aanvragers stil gezet. Geen directe gevolgen voor het te bereiken effect.
Geur		
<i>7.1 Terugdringen bestaande geurhinder door veehouderijen Voorkomen van nieuwe geurhinder en het terugdringen van bestaande geurhinder vanwege industriële bedrijven</i>		Voor het terugdringen van geurhinder door veehouderijen zijn gemeenten verantwoordelijk voor het bereiken van deze doelstelling (afpraak n.a.v. reconstructieplannen). De resultaten van de monitoring zijn in februari 2012 met de gemeenten en de pers gedeeld. Veranderingen door beleid van gemeenten worden zichtbaar in de volgende monitoring in 2014.
Bodem		
<i>8.1 Stimuleren duurzaam gebruik van bodem en ondergrond</i>	<i>Onderzoek beleidskader voor duurzaam gebruik ondergrond</i>	Streefwaarde 2012: 1 onderzoek Ja, in 2012 heeft een verkenning plaatsgevonden over een duurzaam gebruik van de ondergrond. Naar aanleiding van de bespreking in de commissie voor Ecologie en Handhaving is besloten om een kaderstellende nota voor het duurzaam gebruik van de ondergrond op te stellen. Daar is eind 2012 een begin mee gemaakt.
<i>8.2 Wegnemen onaanvaardbare risico's als gevolg van bodemverontreiniging en</i>	<i>Aantal beschikkingen op saneringsverslagen/evaluatierapporten</i>	Streefwaarde 2012: 175 beschikkingen Ja, de verwachting was dat het aantal saneringen door de economische crises zou afnemen, daarom is het aantal beschikkingen in 2012 naar beneden bijgesteld. In de praktijk blijken veel meer saneringen in eigen beheer (realisatie door derden) te zijn uitgevoerd. In 2012 zijn 275 beschikkingen afgegeven.
<i>beheersen en herstellen van bodemkwaliteit</i>	<i>Aantal uitgevoerde fases Wet bodembeheer-saneringen (42 locaties)</i>	Streefwaarde 2012: 32 uitgevoerde fases Deels, er zijn 25 fases uitgevoerd. Het betreft maximaal vijf fases per project, namelijk onderzoek, voorbereiding, sanering, evaluatie en financiële afsluiting. Enkele projecten zijn vertraagd, door nader onderzoek naar mogelijkheden van innovatieve saneringstechnieken, en doorgeschoven naar 2013. Ook de voorbereiding van een aantal projecten vergde meer tijd omdat afspraken met meerdere partijen meer tijd

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
		verge.
	<i>Aantal uitgevoerde fases humane speedlokalities (11 locaties). .</i>	Streefwaarde 2012: 12 uitgevoerde fases (11 locaties). Bij burap II is streefwaarde bijgesteld van 12 naar 9. Ja, het betreft bodemonderzoek en -sanering van humane speedlokalities (9 uitgevoerde fases), die door de provincie worden uitgevoerd. Het doel is om deze saneringen eind 2015 af te ronden.
	<i>Aantal uitgekeerde projectbijdragen (investeringsbudget stedelijke vernieuwing-3).</i>	Streefwaarde 2012: 8 uitgekeerde projectbijdragen. Bij burap II is streefwaarde bijgesteld van 8 naar 3. Ja, in 2012 zijn 4 projectbijdragen toegekend aan gemeenten in het kader van de Bijdrageverordening Stedelijke Vernieuwing Noord-Brabant. Het aantal toekenningen is afhankelijk van de vraag vanuit de markt en m.n. de ruimtelijke ontwikkelingen binnen de gemeenten.
	<i>Aantal uitgevoerde fases complexe projecten (w.o. Moerdijk, Schippers).</i>	Streefwaarde 2012: 2 uitgevoerde fases complexe projecten. Bij burap II is streefwaarde bijgesteld van 2 naar 3. Nee, bij het project cluster Vosdonk in Etten-Leur zijn twee fasen van onderzoek en voorbereiding afgerond. Nu start de sanering. De sanering in het geval van het project Schippers te Veldhoven is omvangrijk en kon daardoor niet worden afgerond in 2012. De grond(water)sanering ter plaatse van Chemie Pack te Moerdijk is in 2012 met voortvarendheid opgepakt; o.m. door realisatie van een beveiligingssysteem en een basisinstallatie voor waterzuivering.
<i>8.3 Terugbrengen tot een aanvaardbaar niveau van de risico's van cadmium- en zinkverontreinig in de Kempen, samen met de provincie Limburg en de waterschappen.</i>	<i>Aantal gesaneerde particuliere erven.</i>	Streefwaarde 2012: 50 gesaneerde particuliere erven. Bij burap II is streefwaarde bijgesteld van 50 naar 100. Nee, in 2012 zijn 93 particuliere erven gesaneerd, 7 minder dan gepland. Er is enige vertraging ontstaan, omdat het besluit om extra rijksmiddelen beschikbaar te stellen was uitgesteld tot na de kabinetsformatie.
	<i>Aantal Km's gesaneerde open zinkaswegen</i>	Streefwaarde 2012: 10 Km's gesaneerde open zinkaswegen Nee, er is 1,5 km weg gesaneerd. Het overleg met de gemeenten over het uitvoeringsprogramma heeft meer tijd gekost dan verwacht. De saneringen, waarvoor middelen beschikbaar zijn, worden eind 2014 afgerond.
	<i>Aantal afgeronde waterbodemsaneringsprojecten.</i>	Bij burap II is nieuwe streefwaarde opgenomen voor 3 afgeronde waterbodemsaneringsprojecten in 2012. Ja, in 2012 zijn de volgende projecten afgerond: Tengelroyse Beek, Dommel door Bostel en Dommel door Eindhoven
Grondstoffen en Stortplaatsen		
<i>9.1 Verbeteren functie van landschap en behoud/verbetering van ruimtelijke kwaliteit bij grondstoffenwinning.</i>	<i>Aantal beoordeelde meldingen en vergunningen</i>	Streefwaarde 2012: 85 beoordeelde meldingen en vergunningen Ja, er zijn in totaal 35 ontgrondingsvergunningen verleend en 61 meldingen zijn geaccepteerd.

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
9.2 Toezicht houden op voormalige en gesloten stortplaatsen en verlenen van ontheffingen.	<i>Aantal onderzochte stortplaatsen.</i>	De streefwaarde was oorspronkelijk voor 2012: 305 onderzochte stortplaatsen, Bij burap II is de streefwaarde bijgesteld van 305 naar 284 cumulatief, omdat uit deskstudie bleek dat niet voor alle locaties onderzoek noodzakelijk was. Ja, in 2012 zijn 119 stortplaatsen onderzocht (cumulatief 295).
	<i>Aantal afgehandelde ontheffingsaanvragen (verleend en geweigerd)</i>	Streefwaarde 2012: 5 afgehandelde ontheffingsaanvragen (verleend en/of geweigerd) Ja, 9 ontheffingsaanvragen verleend. Ook zijn 7 meldingen ingediend en geaccepteerd.
	<i>Aantal berekeningen doelvermogens m.b.t. nazorg van operationele stortplaatsen WM</i>	Streefwaarde 2012: 2 berekeningen doelvermogens voor nazorg. Ja, realisatie: 2
	<i>Aantal eindinspecties</i>	Streefwaarde 2012: 1 eindinspectie Ja, in 2012 zijn 2 eindinspecties uitgevoerd.
	<i>Aantal sluitingsverklaringen</i>	Streefwaarde 2012: 1 sluitingsverklaring Nee, in 2012 is geen stortplaats gesloten. De sluitingsprocedure voor 1 stortplaats is in werking gesteld door middel van het opstarten van de vereiste sluitingsverklaring.
Landbouw		
10.1 Terugdringen agrarische emissies	<i>Aantal/praktijktoepassingen</i>	Streefwaarde 2012: 1 praktijktoepassing Zie opmerking bij: "voorlichtings-activiteiten t.b.v. toepassing van nieuwe staltechnieken" (5.1).
	<i>Aantal ondernemersgerichte maatregelen</i>	Streefwaarde 2012: 1 ondernemersgerichte maatregel Zie opmerking bij "voorlichtings-activiteiten t.b.v. toepassing van nieuwe staltechnieken" (5.1).
	<i>Aantal jonge agrariërs, dat gebruik maakt van de stimuleringsregeling.</i>	Streefwaarde 2012: 12 jonge agrariërs, die gebruik maken van de stimuleringsregeling. Bij burap II is streefwaarde bijgesteld van 12 naar 7. Ja, 7 jonge agrariërs hebben gebruik gemaakt van de regeling 2010.
10.2 Terugdringen overdaad fosfaat in water en bodem	<i>Aantal praktijktoepassingen</i>	Streefwaarde 2012: 2 praktijktoepassingen Ja, In twee gebieden van terreinbeherende organisaties (TBO's) wordt de hoeveelheid fosfaat in de bodem via uitmijning teruggebracht. In een derde gebied is door TBO's besloten tot een andere vorm van beheer.
10.3 Stimuleren van innovatie in landbouw (innovatie bureau) en agrofood	<i>Aantal bedrijven dat innoveert met subsidie</i>	Streefwaarde 2012: 350 bedrijven die innoveren met subsidie Ja, de streefwaarde is gehaald. Er zijn 370 subsidies verleend.

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
10.4 Verplaatsen/beëindiging van intensieve veehouderijbedrijven(VIV en BIV) in extensiveringsgebieden (natuur en wonen)	<i>Uitwerking advies commissie van Doorn</i>	De uitwerking van het advies van Van Doorn is door het Verbond van Den Bosch, waar de Provincie partner in is, ter hand genomen. Daar waar de Provincie een rol of verantwoordelijkheid heeft (handhaving & toezicht, vermindering fosfaatdruk en ruimtelijke knelpunten oplossen voor mestverwerkingslocaties via PMP en stimuleren lokaal inpassingsbeleid) is de Provincie zelf aan de slag gegaan met de maatregelen uit het advies van Van Doorn.
	<i>Aantal verplaatste intensieve veehouderijbedrijven in extensiveringsgebieden</i>	Streefwaarde 2012: 20 verplaatste intensieve veehouderijbedrijven in extensiveringsgebieden. Bij burap II is streefwaarde bijgesteld van 20 naar 10. Ja, in 2012 zijn 9 verplaatsingen afgerond (prestatie geleverd). Daarnaast hebben 14 verplaatsters een gereedmelding gedaan. De aanvraag om af te ronden is in behandeling.
	<i>Aantal beëindigde intensieve veehouderijbedrijven (BIV) in extensiveringsgebieden (of verwevingsgebied binnen WAV-zone)</i>	Streefwaarde 2012: 30 beëindigde intensieve veehouderijbedrijven. Bij burap I is streefwaarde 2012 gewijzigd van 30 naar 59. Bij burap II is de streefwaarde bijgesteld van 59 naar 57. Ja, in 2012 zijn 55 bedrijven met de BIV-regeling beëindigd. Twee deelnemers hebben zich teruggetrokken.
Het zich kunnen ontwikkelen van intensieve veehouderijbedrijven in landbouwontwikkelingsgebieden	<i>Aantal operationele landbouwontwikkelingsgebieden</i>	Streefwaarde 2012: pm. Bij burap II is de streefwaarde bijgesteld van pm naar 8. Nee, 2 LOG's zijn gerealiseerd. Gepland was dat in 2012 lopende infrastructuur projecten zouden worden afgerond. Om verschillende redenen is afronding niet voor 1 januari 2013 gereed. Geen gevolgen voor het te bereiken effect, verwacht wordt dat in 2013 deze projecten alsnog worden afgerond.
Handhaving		
11.1 Verbeteren van het naleefgedrag (UA 18)	<i>Uitvoeren van Handhavingskoers 2012-2015.</i>	Uitvoeren van Handhavingskoers 2012-2015. Handhavingskoers was bij burap II nog niet door PS vastgesteld. Ja, op 12 oktober 2012 hebben PS de Kaderstellende nota 'Handhavingskoers 2013-2016' vastgesteld. Deze nota geeft richting aan de wijze waarop de verbetering van het naleefgedrag gestalte moet krijgen en vormt daarmee het kader voor de uitvoering van toezicht en handhaving. Vanaf 1 april vindt de uitvoering plaats in de omgevingsdiensten in Noord-Brabant waarna de nota het kader vormt voor de jaarlijkse opdrachtverlening aan die omgevingsdiensten.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)		Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Verschil a-b
Lasten		58.402	98.888	117.729	-18.841
Herkomst middelen					Verschil b-a
EU		168	365	342	-23
Rijk		9.336	3.985	46.201	42.216
Overige programmabaten		6.545	8.459	8.114	-344
Baten		16.049	12.808	54.657	41.849
Saldo lasten en baten		-42.354	-86.080	-63.071	23.008
Bijdrage uit risicoreserve		0	4.640	2.720	-1.920
Bijdr.alg.res.industrielawaai		0	200	74	-126
Bijdr.res.externe veiligheid		143			0
Bijdr.res.regionale structuurversterking		2.710	9.819	9.830	11
Bijdr.reserve uitvoeringsimpuls reconstructie		0	250	237	-13
Bijdr.res.investeringsbudget landelijk gebied		2.219	3.417	2.713	-705
Bijdr.res.ISV-3		5.600			0
Bijdr.res.decentralisatieuitkering bodem		14.591			0
Bijdr.res.luchtkwaliteit		145	0	0	0
Bijdrage uit alg. middelen		16.946	67.754	47.497	-20.256

Toelichting van de afwijkingen van de lasten t.o.v. de begroting

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging		x € 1.000
1 Projecten samen investeren/schoon Brabant		3.318
2 Start regionale uitvoeringsdiensten		920
3 Externe veiligheid		851

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging		x € 1.000
4 Bodemsanering		2.642
5 Landbouw		5.788
6 Handhaving		480
7 Overige onderbesteding		1.109

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
8 Effect verwerking harde subsidieverplichtingen	-44.588
Hiervan was al verwerkt in de begroting	23.034
9 Wbb projecten boden (wet bodembeheer)	-9.587
10 Actief bodembeheer de Kempen	-2.672
11 Kosten interreg IV Sufalnet4EU project	-135
	<u>-18.841</u>

1 Samen Investeren in Brabant(stad) en Schoon Brabant-projecten

Veel projecten die naar verwachting in 2012 financieel afgerond zouden zijn (o.a. spoorzone Tilburg, biomassa Breda, duurzame herstructureringswijk en nieuwbouwwijk), hebben vertraging opgelopen als gevolg van o.a. het huidige economische klimaat. Deze middelen blijven in 2013 en verder beschikbaar voor deze projecten.

2 Start regionale uitvoeringsdiensten

Onderbesteding door vertraagde start regionale uitvoeringsdiensten (€ 0,2 mln) en inzet eigen personeel i.p.v. inhuur voor de voorbereiding van de regionale uitvoeringsdiensten (€ 0,7 mln)

3 Externe veiligheid

Deze afwijkingen wordt verklaard door de gewijzigde verwerking van subsidieverplichtingen. Bij burap 2 was deze wijzigingen nog niet voorzien en daarom niet geraamd.

4 bodemsanering

- Onderbesteding spoedlokaties ad € 0,5 mln omdat een aantal projecten vertraging heeft opgelopen in de onderzoeksfase.
- Er is € 0,5 mln. minder uitgegeven in kader van ISV-regeling dan gepland omdat een aantal grote projecten vertraging oploopt in de voorbereidingsfase en het aantal bijdrageaanvragen achterblijft.
- Onderbesteding bedrijvenregeling € 0,6 mln. De provincie voert de bedrijvenregeling voor het rijk uit. Het rijk vergoedt deze regeling (kassiersfunctie). De bedrijvenregeling is voor de provincie daardoor een budgettair neutrale bijdrageregeling.

- Onderbesteding bodemsanering ChemiePack ad € 1,025 mln. Er was meer onderzoek nodig, waardoor een deel van de grondsanering niet in 2012 kon starten.

5 Landbouw

- Onderbesteding Bedrijfsbeëindiging Intensieve Veehouderij € 2,748 mln
In 2012 zijn 55 van de 57 deelnemers daadwerkelijk beëindigd. Voor een deel was dit aan het eind van het jaar waardoor de administratieve afwikkeling begin 2013 plaatsvindt.
- Onderbesteding verplaatsing intensieve veehouderij € 1,010 mln
In 2012 zijn minder declaraties ontvangen en afgewikkeld dan verwacht.
- Onderbesteding luchtwassers € 0,586 mln.
Vanuit de landelijke regeling Gecombineerde luchtwassers 2008 van het ministerie Infrastructuur en Milieu zijn er voor Noord-Brabant 16 beschikkingen verleend (€ 1.581.262) waarvan er 12 beschikkingen zijn vastgesteld (€ 991.632), 4 beschikkingen moeten nog vastgesteld worden.
- Onderbesteding megastallen claims € 1,445 mln
De provincie is in 2012 met een groot deel van de betreffende gemeenten tot een akkoord gekomen omtrent de megastallen. In 2013 volgen nog enkele andere gemeenten met de vaststelling van de overeenkomst.

6 Handhaving

Onderbesteding handhaving € 0,5 mln waarvan verbetering naleefgedrag € 0,2 mln
Het project samen sterk in het buitengebied is vertraagd.

7 Overige onderbestedingen

Binnen de productgroep hebben zich verspreid over de diverse producten diverse kleinere onderbestedingen voorgedaan tot een totaalbedrag van € 1,1 mln.

8 Effect verwerking harde subsidieverplichtingen

Vanwege de noodzaak om realistischer te ramen en transparanter te zijn over de nog vrije middelen in de begroting is gedurende het jaar 2012 de balanssystematiek aangepast.

Met deze aanpassing zijn harde subsidieverplichtingen uit de jaren 2012 en verder die juridisch onherroepelijk zijn, in 2012 als last genomen. In de begroting 2012 was hier al gedeeltelijk rekening mee gehouden.

Binnen deze productgroep is € 44,6 mln aan harde verplichtingen als last in de jaarrekening genomen. In de begroting was al rekening gehouden met € 23 mln. De grootste posten betreffen:

- milieu algemeen € 6,8 mln
- lucht/geur/geluid € 6,8 mln
- bodem € 7,2 mln
- afval en grondstoffen € 0,8 mln
- landbouw € 22,3 mln

Van de gerealiseerde lasten in 2012 heeft een deel betrekking op beleidsprestaties in 2013 en volgende jaren. Het beeld daarvan is als volgt:

Lasten 2012 * € 1000	Beleidsprestatie		Gepland			
	Nr*	Indicator	2013	2014	2015	2016
5.649	nvt	Nvt (betreft afwikkeling samen investeren WKO Spoorzone Tilburg , Duurzame herstructureringswijk Helmond)	x			
1.642	nvt	Nvt (betreft o.a. Luchtwaters , beleidsregel Lucht)	x	x		
2.639	nvt	NVT (betreft ISV 3 geluid	x	x		
1.362	8.2	Interim- bedrijvenregeling	x	x	x	x
8.465		Aantal uitgevoerde fases wet Bodembeheer saneringen	x			
15.200	10.4	Aantal verplaatste intensieve veehouderijbedrijven in extensiveringsgebieden	x	x	x	

* nummer van de beleidsprestatie zoals opgenomen in de begroting 2013

9 Wet bodembeheer-projecten Bodem (€ 9,587 mln)

Er heeft in 2012 een extra storting plaatsgevonden in de doeluitkering, omdat € 3mln. van het rijk ontvangen is en omdat de reserve (saldo € 8mln.) omgezet is naar een transitorische post (doeluitkering), beiden waren niet gepland (overschrijding). Daarnaast is bij enkele projecten vertraging opgetreden in de voorbereidingsfase.

10 ABdK (€ 2,672 mln)

In 2012 heeft meer realisatie (waterbodempject) plaatsgevonden dan gepland.

11 Kosten Interreg IVC Sufanet4EU project (€ 0,135 mln)

In het Interreg-IVC Sufanet4EU project treedt de Provincie Noord Brabant op als LEAD-partner en verantwoordt in deze hoedanigheid de kosten en opbrengsten van 14 projectpartners. Voor de Provincie Noord Brabant verloopt dit per saldo budgettair neutraal.

Toelichting van de afwijkingen van de baten t.o.v. de begroting

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
- Rijksbijdrage Provinciaal ambitie statement	-195
- ISV 3 onderdeel geluid	7.798
- Decentralisatie-uitkering Ext.Veiligheid	3.298
- Rijksbijdrage bedrijvenregeling	4.706
- Decentralisatieuitkering Bodem	23.937
- Rijksbijdrage verplaatsing Intensieve veehouderij	2.512
- EU-bijdrage Interreg IVC Sufanet4EU project	129
- Inkomsten gemeenten ISV 3	-600
- Diverse kleinere afwijkingen (saldo)	264
Totaal afwijking baten	41.849

Vanwege het effect van de harde subsidieverplichtingen die als last zijn genomen voor projecten die worden gefinancierd uit bijdragen van het rijk en EU vallen ook deze baten hoger uit dan geraamd.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2012)</i>	Wat is in 2012 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2013 en verder?
12 <i>Natuur en landschap is in de samenleving verankerd in samenhang met economische en sociale culturele ontwikkelingen.</i>	In 2012 hebben PS de nieuwe kaderstellende nota Brabant uitnodigend groen (BrUG) vastgesteld. De nieuwe visie vormt de basis voor de verankering van natuur en landschap in de samenleving in relatie tot economische en sociaal-culturele ontwikkelingen voor de periode 2013-2022. In de uitvoering zullen veel meer dan in het verleden burgers betrokken worden bij de realisatie van natuur- en landschapsdoelen. Als reactie op het advies 'Natuur en Economie; samen slimmer verbinden' van SER Brabant, is er een Taskforce Economie en Natuur ingesteld om concrete praktijkinitiatieven van ondernemers te stimuleren waarin economische activiteiten worden gecombineerd met de realisatie van natuur- en landschapsdoelen.
13 <i>Een samenhangend netwerk van natuurgebieden inclusief verbindingen.</i>	Door de Rijksbezuinigingen was er in 2012 geen financiering van de kerngebieden van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Hierdoor is de uitvoering hiervan vrijwel stil komen te liggen. In het laatste kwartaal heeft PS besloten -ondanks de verminderde Rijksbijdrage- de totale EHS-opgave te handhaven. Momenteel wordt een <i>Groen Ontwikkelfonds Brabant</i> voorbereid. Dit fonds zal € 240 miljoen gaan bevatten en is gericht op realisatie van de doelen binnen de EHS (EVZ's inclus). In 2013 zal de besluitvorming plaatsvinden. Provinciale beheerplannen in het kader van Natura 2000 zijn in 2012 niet gerealiseerd, in afwachting van meer duidelijkheid rondom de landelijke Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). In 2014 wordt hierover een definitief akkoord verwacht. In de tussenliggende periode wordt volop doorgewerkt aan het voorbereiden en opstellen van de beheerplannen.
14 <i>Rijke biodiversiteit (de natuurlijke rijkdom aan planten en dieren) Brabantbreed van stad tot land.</i>	De verbetering van de Biodiversiteit wordt door een pallet aan maatregelen bevorderd. Feitelijk leveren alle uitvoeringsmaatregelen hieraan een positieve bijdrage. In 2012 is de rapportage Toestand van de Brabantse Natuur opgeleverd. Hieruit blijkt dat de biodiversiteit, ook in Noord-Brabant, nog steeds onder druk staat.
15 <i>Landschappen met regionale identiteiten ten behoeve van een goed leef- en vestigingsklimaat.</i>	Onze doelstellingen t.a.v. Landschappen met regionale identiteiten ten behoeve van een goed leef- en vestigingsklimaat kent een tweesporen aanpak. De generieke landschappelijke kwaliteit wordt bevorderd door het Stimuleringskader Groen-blauwe diensten. Hierin zijn in 2012 zo'n 25% meer projecten gesubsidieerd dan voorzien was. Daarnaast werken we steeds meer gebieds-gericht waarbij in geselecteerde landschappen bovenop de generiek kwaliteit extra kwaliteit wordt toegevoegd. Deze aanpak krijgt vooral zijn beslag in Landschappen van allure (zie programma Investeringsagenda-Landschappen van allure (07.02)).

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
12.1 Herzien natuur- en landschapsbeleid (inclusief Natuur-Landschapsoffensief	Herzien beleidsplan	Streefwaarde 2012: 1 Ja (1). Het beleidsplan "Brabant: uitnodigend groen" (BrUG) is in september 2012 door Provinciale Staten vastgesteld.
12.2 Monitoren van de toestand van de Brabantse natuur.	Tweejaarlijkse generieke analyse Toestand van de Brabantse natuur Streefwaarde 2012: 1	Streefwaarde 2012: 1 Ja (1). De uitkomsten van deze analyse hebben als input gediend voor het BrUG. (Brabant Uitnodigend Groen)
	Aantal specifieke projecten per jaar waarvoor ecologische informatie wordt geleverd	Streefwaarde 2012: 15 specifieke projecten. Nee (5). Het uitvoeren van meetnetten heeft meer tijd gevraagd, waardoor deze prestatie niet volledig geleverd kon worden.
12.3 Bevorderen draagvlak en samenwerking tussen partijen door subsidiering.	Aantal gesubsidieerde natuurorganisaties	Streefwaarde 2012: 5 gesubsidieerde natuurorganisaties Ja, er zijn 5 natuurorganisaties gesubsidieerd.
12.4 Uitvoeren van de Groene Wetten*.	Aantal behandelde aanvragen per jaar: Nieuwe indicatoren bij burap II: aantal ontvangen aanvragen /aantal behandelde aanvragen / aantal door RUD behandelde aanvragen.	Streefwaarden bij burap II: streefwaarde ontvangen aanvragen 1650, streefwaarde behandelde aanvragen 500, streefwaarde door RUD behandelde aanvragen 0. Ja, in totaal zijn meer aanvragen ontvangen en behandeld dan gepland; 1640 ontvangen aanvragen - 585 behandelde aanvragen.
12.5 Opstellen van provinciale Natura 2000 beheerplannen en voortgangsbewaking van beheerplannen die door derden worden opgesteld.	Aantal vastgestelde provinciale Natura 2000 beheerplannen	Streefwaarde 2012: 9 Bij burap I is de streefwaarde bijgesteld van 9 naar 1.(8 in 2013) Nee (0). Vaststelling van deze beheerplannen is afhankelijk van de vaststelling van de landelijke Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). Door het uitblijven van deze vaststelling konden ook de beheerplannen niet worden vastgesteld. Vaststelling van de PAS is gepland in 2014.
	Aantal vastgestelde Natura 2000 beheerplannen opgesteld door derden.	Streefwaarde 2012 : 9 Bij burap I is beleidsprestatie bijgesteld van 9 naar 0 (en 9 in 2013). Ja (0). Vaststelling van deze beheerplannen is afhankelijk van de vaststelling van de landelijke Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). Door het uitblijven van deze vaststelling konden ook de beheerplannen niet worden vastgesteld. Vaststelling van de PAS is gepland in 2014.

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
13.1 Stimuleren van grondaankopen, inrichting en beheer van natuurgebieden door samenwerking, opdracht en subsidieverlening. Bij burap II is de beleidsprestatie vervangen door: "Stimuleren van grondaankopen, inrichting en beheer van natuurgebieden door samenwerking, opdracht en subsidieverlening met als doel de realisatie van de gehele ecologische hoofdstructuur.	Hoeveelheid nog te verwerven ha. grond in de EHS (Rijksopgave). Bij burap II is de indicator vervangen door "hoeveelheid nog te realiseren nationale EHS via verwerving of particulier natuurbeheer"	Streefwaarde 2012 : 6.100 ha. verwerving. Bij burap II is de indicator vervangen met als streefwaarde 2012: 6500 ha. rijksopgave, nog te realiseren via verwerving en particulier natuurbeheer. Ja, in 2012 is 75 ha verworven, gepland was 0 ha.; nog te realiseren is 6.425 ha. De aankopen betreffen de afhandeling van lopende verplichtingen die waren aangegaan voor de aankoop stop en enkele bijzondere aankopen. Verwerving via particulier natuurbeheer heeft dit jaar niet plaatsgevonden.
	Hoeveelheid nog te verwerven ha. grond in de EHS (Provincialeopgave). Bij burap II is indicator vervangen door: hoeveelheid nog te realiseren EHS via verwerving of particulier natuurbeheer.	Streefwaarde 2012: 2.450 ha. verwerving. Bij burap II is indicator vervangen met als streefwaarde 2012: 3.100 ha. provinciale opgave, nog te realiseren via verwerving en particulier natuurbeheer. Ja, in 2012 zijn 40 ha provinciale EHS gekocht, gepland was 0 ha; nog te realiseren: 3.060 ha. De aankopen betreffen de afhandeling van lopende verplichtingen die waren aangegaan voor de aankoop stop en enkele bijzondere aankopen. Verwerving via particulier natuurbeheer heeft dit jaar geen bijdrage geleverd aan de doelrealisatie.
	Hoeveelheid nog in te richten ha. grond EHS.	Streefwaarde 2012: 14.226 ha. Bij burap II is de streefwaarde 2012 bijgesteld van 14.226 naar 15.300 ha Ja, er is geen EHS ingericht omdat in 2012 de geldende subsidiestop door het Rijk niet is opgeheven. Nog te realiseren is 15.300 ha.
	Hoeveelheid ha natuur binnen de EHS beheerd door professionele organisaties. Bij burap II is indicator vervangen door "hoeveelheid ha natuur binnen de EHS beheerd door particulieren en professionele organisaties. Aantal nog in te richten hectaren nieuw natuurgebied door particulieren	Streefwaarde 2012 : 51.000 ha. Bij Burap II is de streefwaarde 2012 bijgesteld van 51.000 ha naar 50.500 ha. Ja (50.752 ha), de streefwaarde is gehaald. Streefwaarde 2012: 5.400 ha. Bij Burap II is deze indicator vervallen.

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
	<i>Aantal hectaren natuurgericht beheer van agrarische grond binnen de EHS door particulieren. Bij burap II is indicator vervangen door "aantal ha natuurgericht beheer van agrarische grond door particulieren.</i>	Streefwaarde 2012 : 4.600 ha. Bij Burap II is de streefwaarde 2012 bijgesteld van 4.600 ha naar 4.480 ha. Ja, er zijn 4.790 ha in beheer door particulieren.
<i>13.2 Realiseren van ecologische verbindingzones en andere ontsnipperingsvoorzieningen door subsidiëring door het Coördinatiepunt Landschapsbeheer (CLB).</i>	<i>Aantal te subsidiëren km EVZ. Bij burap II is de indicator vervangen door "aantal nog te subsidiëren strekkende kilometers EVZ".</i>	Streefwaarde 2012: 1.300 km nog te realiseren (totaalopgave). Ja, er zijn 14 km gesubsidieerd (streefwaarde is 8 km per jaar); nog te subsidiëren 1.294 km.
	<i>Toegekende subsidies voor ontsnipperingsprojecten per jaar</i>	Streefwaarde 2012 : 23 subsidies Nee (3 projecten), gemeenten hebben in 2012 als gevolg van bezuiniging minder ontsnipperingsprojecten in uitvoering genomen, wat tot een daling in het aantal aanvragen heeft geleid.
<i>14.1 Stimuleren van biodiversiteit door projectsubsiëring o.b.v. leefgebiedplannen.</i>	<i>In uitvoering te nemen deelgebieden</i>	Streefwaarde 2012: 100 deelgebieden. Ja (40), de streefwaarde geeft het nog in uitvoering te nemen aantal projecten per 1 januari van het betreffende jaar aan. Voor 2012 was gepland dat er van de in totaal 100 in uitvoering te nemen deelgebieden tenminste 10 in uitvoering genomen zouden worden. Dit is ruimschoots gehaald.
<i>15.1 Vergroten landschappelijke kwaliteit buiten de EHS door afsluiten gebiedscontracten met gemeenten en waterschappen (Groen Blauwe Stimuleringskader)</i>	<i>Toegekende subsidies voor inrichting en beheer van natuur – en landschapsprojecten per jaar.</i>	Streefwaarde 2012: 350 subsidies. Ja (406), de streefwaarde is ruim gehaald.
<i>15.2 Realiseren van Kleine Landschapselementen ter vergroting landschappelijke kwaliteit door subsidiëring door het Coördinatiepunt Landschapsbeheer (CLB).</i>	<i>Toegekende subsidies voor het realiseren van kleine landschapselementen per jaar.</i>	Streefwaarde 2012 : 150 subsidies. Nee (55 subsidies), het aantal verleende subsidies wordt bepaald door het aantal aanvragen, welke door de provincie niet tot nauwelijks (direct) te beïnvloeden is. Door het negatieve economische klimaat viel het aantal aanvragen in 2012 tegen.

* Er is geen overlap met de EVZ's die bij Water 03.01. beleidsprestatie 2.1 opgenomen zijn.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)		Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Vershil a-b
Lasten		54.906	94.635	110.627	-15.992
Herkomst middelen					Vershil b-a
EU		2.146	2.065	2.446	382
Rijk		34.702	18.323	29.795	11.472
Overige programmabaten		183	8.975	8.236	-739
Baten		37.031	29.363	40.478	11.115
Saldo lasten en baten		-17.875	-65.272	-70.149	-4.877
Bijdr.res.regionale structuurversterking		4.074	12.363	12.197	-167
Bijdr.res.investeringsbudget landelijk gebied		592	446	281	-166
Bijdr.reserve balansverkorting			296	1.639	1.343
Bijdr.res.revitalisering landelijk gebied		5.903	33.267	32.974	-294
Bijdrage uit alg. middelen		7.306	18.900	23.060	4.160

<u>Toelichting</u> wijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
1 Natuurgebieden en verbindingen	3.723
2 Biodiversiteit	2.056
3 Landschap	6.379
4 Kapitaallasten grondverwerving	1.317
5 Overige onderbestedingen	337
6 Effect verwerking harde subsidieverplichtingen	-75.652
Hiervan was al verwerkt in de begroting	50.954
7 Ecologische hoofdstructuur en ecologische verbindingzones	-5.106
	<u>-15.992</u>

1 Natuurgebieden en verbindingen

- Onderbesteding ontsnippering wegen (€ 0,617 miljoen)
Door vertraging in de uitvoer van wegenprojecten is ook de geplande realisatie van ontsnipperingsprojecten lager uitgevallen.
- Nationale parken (€ 0,536 miljoen) In 2012 heeft een administratieve correctie plaatsgevonden die betrekking had op 2011, waardoor sprake is van lagere lasten ten opzichte van de begroting in 2012.
- Subsidieregeling natuur en landschapsbeheer (€ 1,073 miljoen),
De landelijke subsidieregeling natuur en landschapsbeheer (SNL) wordt uitgevoerd door Dienst Regelingen (onderdeel Ministerie EZ). De aanvragen zijn achtergebleven op de verwachting van Dienst Regelingen, waardoor sprake is van een onderbesteding van € 1,073 mln op een totale raming van € 14,3 miljoen.

- RV De Beerze (€ 1,275 miljoen)

In 2012 kon het overleg tussen betrokken partijen niet meer afgerond worden, waardoor de geplande verplaatsing van een IV-bedrijf niet door kon gaan.

- Werkbudget nota "Brabant: uitnodigend groen" (BrUG, € 0,222 miljoen)

In september 2012 is de integrale provinciale natuur- en landschapsvisie in de nota BrUG vastgesteld. In de begroting is rekening gehouden met een uitvoeringsprogramma, voortvloeiend uit deze nota. Dit uitvoeringsprogramma zal echter pas in 2013 nadere uitwerking krijgen, waardoor het werkbudget niet volledig in 2012 is ingezet.

2 Biodiversiteit (soortenbeleid/leefgebiedenbescherming, € 2,056 miljoen)

De verwachte realisatie is achtergebleven bij de planning. Enkele projecten hebben vertraging opgelopen.

3 Landschap

- Kleine landschapselementen (€ 0,310 miljoen)

Deze afwijkingen wordt verklaard door de gewijzigde verwerking van harde subsidieverplichtingen. Bij burap 2 was deze wijziging nog niet voorzien en daarom niet geraamd.

- Landschapskwaliteit en cultuurhistorische waarden (€ 0,886 miljoen)

In 2012 zijn minder aanvragen ontvangen.

- Stimuleringskader groen/blauwe diensten (€ 0,460 miljoen)

De gemeentelijke bijdrage voor een aantal gebiedscontracten zijn door bezuinigingen van de gemeenten achtergebleven, waardoor ook de provinciale bijdrage (welke altijd gelijk is aan de gemeentelijke bijdrage) lager is.

- Samen Investeren in Brabant(stad) en Schoon Brabant-projecten (€ 3,8 miljoen)

Veel projecten welke naar verwachting in 2012 afgerond zouden zijn (o.a.

Groenblauwe raamwerk Bavel, Waterakkers Breda, verbinding Eindhoven met het Groene Woud en Groene Peelvallei Helmond), hebben vertraging opgelopen als gevolg van o.a. het huidige economische klimaat. Deze middelen blijven in 2013 en verder beschikbaar voor deze projecten.

- Landschapsbeheer (€ 0,6 miljoen)

In 2012 heeft er een correctie plaatsgevonden omdat de juridisch onherroepelijke verplichtingen (betrekking hebbende op afspraken vanuit de inmiddels afgelopen ILG-

periode) op een andere wijze gepresenteerd worden. Zie hiervoor de toelichting bij productgroep 02.02 "Vitaal Platteland".

4 Kapitaallasten grondvererving (€ 1,317 miljoen)

Doordat er nagenoeg geen verwerving in het kader van de EHS heeft plaatsgevonden vallen de kapitaallasten lager uit dan verwacht.

5 Overige onderbestedingen € 0,3 mln

6 Effect verwerking harde subsidieverplichtingen

Vanwege de noodzaak om realistischer te ramen en transparanter te zijn over de nog vrije middelen in de begroting is gedurende het jaar 2012 de balanssystematiek aangepast.

Met deze aanpassing zijn harde subsidieverplichtingen uit de jaren 2012 en verder die juridisch onherroepelijk zijn, in 2012 als last genomen. In de begroting 2012 was hier al gedeeltelijk rekening mee gehouden.

Binnen deze productgroep is € 75,7 mln aan lasten verplichtingen als last genomen. In de begroting was al rekening gehouden met € 51 mln. De grootste posten betreffen:

- natuurgebieden en verbindingen € 45,5 mln
- biodiversiteit € 5,7 mln
- landschap € 24,5 mln

Van de gerealiseerde lasten in 2012 heeft € 58,2 mln betrekking op beleidsprestaties in 2013 en volgende jaren. Het beeld daarvan is als volgt:

Lasten 2012	Beleidsprestatie Nr* indicator		gepland			
			2013	2014	2015	2016
	13.2	Realisatie Ecologische VerbindingsZones (EVZ)	x	x	x	x
	13.1	Realisatie Ecologische HoofdStructuur (EHS)	x		x	

Lasten 2012	Beleidsprestatie Nr* indicator		gepland			
			2013	2014	2015	2016
	15.1	Stimuleringskader groen/blauwe diensten	x	x	x	x
	-	Samen Investeren en Schoon Brabant (niet opgenomen als indicator)	x			
	14.1	Biodiversiteit (soortenbeleid/leefgebieden bescherming)	x	x	x	
	-	Overig	x	x	x	x

* nummer van de beleidsprestatie zoals opgenomen in de begroting 2013

7 Ecologische HoofdStructuur (EHS) (€ 3,691 miljoen) en Ecologische VerbindingsZones (EVZ, € 1,415 miljoen)

- EHS: De overbesteding heeft de volgende oorzaken:
 - de voortgang in de lopende inrichtingsprojecten is groter geweest dan verwacht
 - verliezen op panden en verkoop gronden en bijkomende kosten .
- EVZ: Deze afwijkingen wordt verklaard door de gewijzigde verwerking van harde subsidieverplichtingen.

Toelichting van de afwijkingen van de baten t.o.v. de begroting

Vanwege de gewijzigde verwerking van harde subsidieverplichtingen voor projecten die worden gefinancierd uit bijdragen van het rijk of de EU vallen ook deze baten hoger uit dan geraamd. Daarnaast zijn op de verkoop van ruilgronden winsten gemaakt van in totaal (€ 1,2 mn).

Toelichting van de afwijkingen van de baten t.o.v. de begroting

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
1 Rijksbijdragen voor:	
- ecologische hoofdstructuur	11.910
- biodiversiteit	323
- nationale parken	-536
2 Winst verkoop ruilgronden	1.157
3 EU Plattelandsontwikkelingsprogramma	-273
4 Inkomsten stimuleringskader groen/blauwe diensten	-1.499
5 overige	33
Totaal afwijking baten	11.115

1 Rijksbijdragen

- Inkomsten Ecologische HoofdStructuur en biodiversiteit
De rijksinkomsten EHS, zijn gekoppeld aan (een deel van) de als last genomen harde subsidieverplichtingen in 2012 (de inkomsten waren niet geraamd).
Inkomsten biodiversiteit (soortenbeleid/leefgebiedenbescherming)
De inkomsten die betrekking hebben op dit thema, namelijk rijksmiddelen, zijn gekoppeld aan (een deel van) de uitgaven.
- Inkomsten Nationale parken
De inkomsten die betrekking hebben op dit thema, namelijk rijksmiddelen, zijn gekoppeld aan de uitgaven. Zie de toelichting bij de lasten.
- 2 *Winst verkoop ruilgronden*
Op de verkoop van ruilgronden is een winsten gemaakt van in totaal € 1,2 mln.
- 3 *Inkomsten subsidieregeling natuur en landschapsbeheer (€ 0,870 miljoen), SNL*
De inkomsten die betrekking hebben op dit thema van Europa, zijn gekoppeld aan (een groot deel van) de uitgaven. Zie de toelichting bij de lasten.
- 4 *Inkomsten Stimuleringskader groen/blauwe diensten*
Deze afwijkingen wordt verklaard door de gewijzigde verwerking van harde subsidieverplichtingen. Bij burap 2 was deze wijziging nog niet voorzien en daarom niet geraamd

4 Economie

Programma 04 Economie	72
04.01 Algemeen economisch beleid	74
04.02 Economisch programma Brabant	78
04.03 Internationalisering en Europese programma's	83

Programma 04 Economie

Portefeuillehouder:

L.W.L. Pauli, J.J.C. van den Hout (duurzame energie)

Doelstelling

Met het begrotingsprogramma Economie richten we ons op het versterken van de economische structuur in onze provincie. Dat doen we vanuit een internationaal perspectief. Onze ambitie is om tot de top van de Europese kennis- en innovatieregio's te blijven behoren.

Algemeen beeld

In 2012 stelden we het Economisch Programma vast. Dit geeft focus en richting aan de uitwerking van maatregelen in diverse uitvoeringsprogramma's en -strategieën. De speerpunten zijn: MKB en ondernemerschap, Innovatie met topsectoren, Arbeidsmarkt voor de kenniseconomie en Ruimte voor bedrijvigheid.

Mijlpalen 2012

Economische ontwikkeling

- MKB en Ondernemerschap.
Met de vaststelling van het plan in Brabant Noordoost, ontstaat er een Brabantdekkend netwerk van valorisatieprogramma's. Startende ondernemers worden gefaciliteerd door samenwerking tussen kennisinstellingen, bedrijfsleven en overheid (starterslift, Brightmove, 5 sterren regio). De samenwerking met Gelderland en Overijssel is geïntensiveerd. Zo is er samen met Gelderland een lifesciencefund ingesteld.
- Innovatie met topsectoren voor maatschappelijke opgaven.
Met de logistieke agenda Brabant, de agrofoodaanpak en de uitvoeringsstrategie Zorg economie "Brabant, region of smart health 2020" zijn concrete resultaten geboekt.
Ook de Campusontwikkelingen zijn met kracht voortgezet: de eerste negen instellingen hebben zich gevestigd op de Green Chemistry Campus en het Pivot Park is geopend.
- Arbeidsmarkt voor de kennis-economie.
Het Arbeidsmarktakkoord uit 2011 is door de Brabantse regio's geconcretiseerd.

Daarnaast zijn de regionale techniek programma's op peil gehouden. Ook startte de ontwikkeling van een crisisaanpak.

Het economische programma en bovengenoemde speerpunten zijn ook vertaald naar een Meerjarig kader voor de uitvoeringsorganisatie BOM.

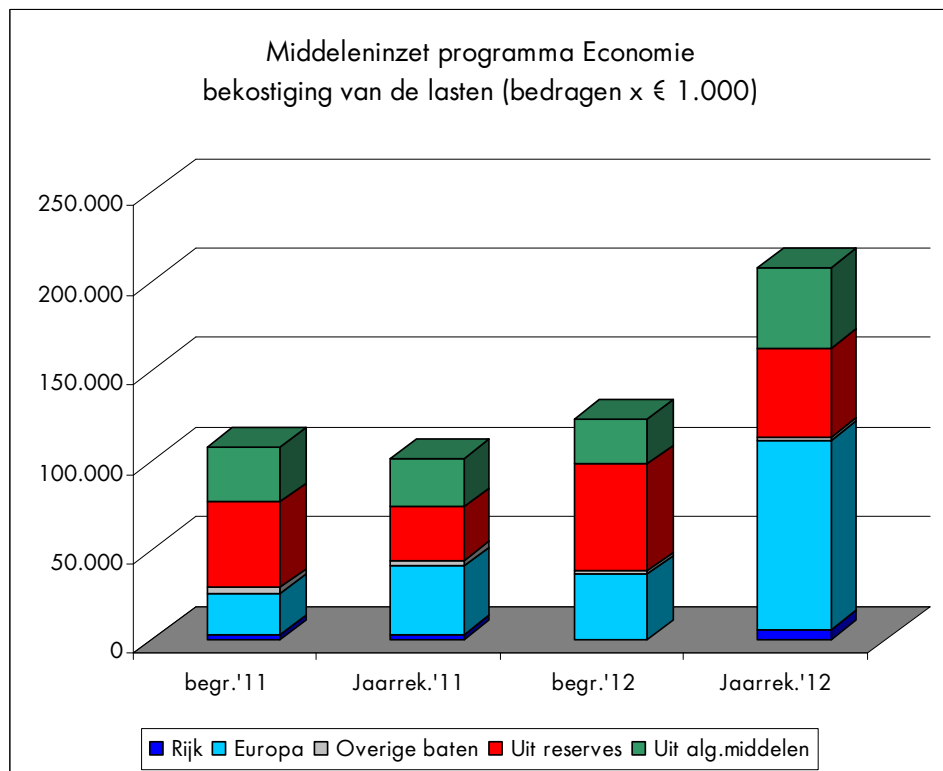
Internationalisering

- De houtskoolschets voor het OP-Zuid programma 2014-2020 is voorbereid.
- Handelsmissies naar Nordrhein-Westfalen, Baden Wurtemberg, München, Turkije en Jiangsu hebben geleid tot concrete zakelijke overeenkomsten tussen deelnemende Brabantse bedrijven en buitenlandse partijen.

04 Economie

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2012 oorspronkelijk	Begroting 2012 na wijziging	Jaarrek. 2012 realisatie	Vershil <i>begr.-realisatie</i>
<u>Lasten</u>				
Programmalasten	100.203	118.795	197.176	-78.380
Apparaatskosten	4.512	4.512	10.280	-5.769
totaal	104.715	123.307	207.456	-84.149
<u>Baten</u>				
Rijk	609	0	5.381	5.381
Europa	52.061	36.439	105.820	69.380
Overige programmabaten	0	1.677	2.089	412
<u>Dekking verschil lasten en baten</u>				
Dekking uit reserves	28.948	59.787	49.627	-10.160
Dekking uit alg.middelen	23.096	25.403	44.539	19.135
totaal	104.715	123.307	207.456	84.149
Formatieinzet (in fte)	32,6	61,1	73,1	

04.01 Algemeen economisch beleid

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2012)

1 Versterking economische structuur

Wat is in 2012 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2013 en verder?

De versterking van de economische structuur ligt op koers. In 2012 zijn diverse economische programma's door de Provinciale Staten vastgesteld, zoals het Economisch Programma Brabant 2020, Startnotities Vrijtijdseconomie, Zorgeconomie en Agrofood, Meerjarenplan 2013-2016 BOM, Strategie werklocaties met het bijbehorende uitvoeringsprogramma, Kaderbrief SER 2012 inzake het regionale economisch beleid. Vervolgens is gestart met de uitvoering van dit beleid.

In 2012 zijn de voorbereidingen getroffen voor het instellen van vier fondsen in het kader van de tweede tranche investeringsagenda.

Toelichting

Met het vaststellen van het Economisch Programma Brabant 2020 wordt de economische koers van de Provincie richting 2020 vastgelegd met een doorkijk naar de uitvoering voor deze bestuursperiode.

In 2012 is de Strategie Werklocaties met het bijbehorende uitvoeringsprogramma vastgesteld. Dit programma bestaat uit 15 projecten die in 2013 en verder worden uitgevoerd. In 2013 zal dit onder meer leiden tot regionale afspraken over kantoren en detailhandel en tot een verdere fysieke versterking van de Brabantse clusters.

Met de vaststelling van het meerjarenplan 2013-2016 van de Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij (BOM) is het jaarplan 2013 opgesteld en is BOM Holding B.V. opgericht (operationeel vanaf 01 januari 2013).

De ingezette versterking van de regionale samenwerking en de uitvoering kaderbrief SER 2012 zijn input voor het regionale economisch beleid.

Na de start van OSS Life Science Park (OLSP) in 2012 heeft in het najaar onder de nieuwe naam Pivot Park de officiële opening plaatsgevonden. Ook is besloten tot de

instelling van het Life Science & Health Fund (LSHF) samen met de BOM, PPM Oost, de provincies Gelderland, Overijssel en het ministerie van Economische Zaken.

BrabantStad

In 2012 heeft BrabantStad de Strategische Agenda BrabantStad vastgesteld. Versterking van de economie door kennis, innovatie en valorisatie is één van de speerpunten. De BrabantStad-partners zijn betrokken geweest bij het opstellen van het Economisch Programma Brabant 2020. Daarnaast is in samenwerking met de B5 - steden de Logistieke Agenda Brabant opgesteld. Via het traject Versterkt Stedelijk Netwerk Brabant is gewerkt aan versterking van de agglomeratiekracht van het stedelijk netwerk.

Voor nadere toelichting wordt ook verwezen naar productgroep 01.02 – Bestuurlijke samenwerking.

In november 2012 hebben uw Staten in het kader van de 2^e tranche investeringsagenda besloten om de instelling van een viertal fondsen voor te bereiden waaronder een innovatie- en breedbandfonds.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
1.1 Coördinatie en informatie economisch beleid	Basisvoorzieningen, Publicaties	Begrote prestatie 2012 : 1 maal per jaar. Ja, IBIS, LISA, Economische monitor en statistisch zakboek zijn geleverd / uitgevoerd.
1.2 Samen investeren		Begrote prestatie 2012: continuering. Ja, projecten Samen Investeren worden uitgevoerd.
1.3 Participatie in Brabantse economie	Regionale Economische Actie Programma's (REAP's)	Begrote prestatie 2012 : 4 subsidietoekenningen. Ja, in 2012 zijn aan de 4 REAP's subsidie toegekend.
	Aansturing van en samenwerking met Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij (BOM)	Ja, de beleidsprestatie heeft na intensieve samenwerking met de BOM vorm gekregen in het meerjaren plan BOM 2013 - 2016 dat in 2012 werd vastgesteld. Uit dit meerjarenplan is het jaarplan 2013 opgesteld. Tevens is BOM Holding opgericht.
	Aansturing van en samenwerking met de Brabantse Herstructureringsmaatschappij Bedrijventerreinen (BHB)	Ja, de oprichting van BOM Holding B.V. is gerealiseerd, waarvan de BHB een werkmaatschappij is geworden: "BOM Bedrijfslocaties B.V."
	- aantal ha geherstructureerd (bruto)	Ja, in 2012 is 1.450 ha. (gecumuleerd) geherstructureerd.

Met de vaststelling van het meerjarenplan 2013-2016 van de Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij (BOM) is het jaarplan 2013 opgesteld en is BOM Holding B.V. opgericht (operationeel vanaf 01 januari 2013).

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Verschil a-b
Lasten	26.094	31.126	35.347	-4.221
Herkomst middelen				Verschil b-a
EU	1.692	1.703	2.836	1.133

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Verschil a-b
Rijk	609	0	-50	-50
Overige programmabaten	0	1.606	2.018	412
Baten	2.301	3.309	4.804	1.495
Saldo lasten en baten	-23.793	-27.817	-30.543	-2.725
Bijdr.res.regionale structuurversterking	11.084	16.823	16.363	-460
Bijdr.res.investeringsbudget landelijk gebied	362	0	-21	-21
Bijdr.risicoreserve			4.648	4.648
Bijdr.Res.Co-financiering Europese programma's	33	542	473	-69
Bijdrage uit alg. middelen	12.313	10.453	9.080	-1.373

Toelichting van de afwijkingen van de lasten t.o.v. de begroting

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
1a Samen investeren	2.005
1b Algemeen economisch beleid	1.340
1c PMJP toerisme en recreatie /routestructuren	725
2 MKB innovatiefonds	204
3 Secretariaatskosten deelnemingen	506
4a Projecten plattelandontwikkeling	251
4b Afwikkeling energiebesparingssubsidies en project duurzame energie	449
5 Effect verwerking harde subsidieverplichtingen	-14.479
Waarvan al verwerkt in de begroting	9.274
6 Kapitaallasten	-46
7 Afwaardering deelneming Agro&co en BHB	-4.450
Totaal afwijking lasten	-4.221

1a De door gemeenten voor samen investeren vertraagd ingediende declaraties leiden tot een onderbesteding van € 2 mln.

1b. De onderbesteding vindt zijn oorzaak in verschuiving van de behandeling van het dossier Valorisatieprogramma Holst & MKB van december 2012 naar begin 2013. De behandeling staat geagendeerd voor de vergadering van maart 2013 in de cie. EZB.

1c. Onderbesteding doordat programma Landelijk gebied in 2012 is opgehouden te bestaan.

2. Door lagere beheerskosten van de BOM voor het procesmanagement MKB innovatiefonds dan verwacht, is deze onderbesteding ontstaan.

3. De secretariaatskosten commerciële deelnemingen worden pas in 2013 afgerekend.

4a De startfase van nieuwe projecten in het kader van het Plattelands Ontwikkelings Plan (POP) begon later in 2012 dan aanvankelijk gepland was.

4b De onderbestedingen zijn veroorzaakt door de afwikkeling projecten Meer Met Minder en projecten energiebesparende maatregelen. Dit heeft geleid tot een lagere vaststelling van de toegekende subsidies.

5 Effect verwerking harde subsidieverplichtingen

Vanwege de noodzaak om realistischer te ramen en transparanter te zijn over de nog vrije middelen in de begroting is gedurende het jaar 2012 de balanssystematiek aangepast.

Met deze aanpassing zijn harde subsidieverplichtingen uit de jaren 2012 en verder die juridisch onherroepelijk zijn, in 2012 als last genomen. In de begroting 2012 was hier al gedeeltelijk rekening mee gehouden.

Binnen deze productgroep is € 14,5 mln aan harde subsidieverplichtingen als last genomen in de jaarrekening 2012. In de begroting was al rekening gehouden met € 9,3 mln. De grootste posten betreffen:

- Algemeen economisch beleid € 13 mln
- Energiebeleid € 1,4 mln

Van de gerealiseerde lasten in 2012 heeft € 14,5 mln betrekking op beleidsprestaties in 2013 en volgende jaren. Het beeld daarvan is als volgt:

Lasten 2012	Beleidsprestatie Nr* indicator		gepland			
			2013	2014	2015	2016
6,5 mln	1.1	Coördinatie en informatie economisch beleid	X	X	X	
7,4 mln	1.2	Samen investeren	X			
600.000	1.3	Participatie in Brabantse economie	X	X	X	

* nummer van de beleidsprestatie zoals opgenomen in de begroting 2013

7 Afwaardering deelneming in Agro&Co en BHB

Uit de voorlopige jaarcijfers 2012 van de deelnemingen in de Brabantse Herstructureringsmaatschappij Bedrijventerreinen en in Agro & Co bleek dat de waarde

van de deelnemingen op de provinciale balans dient te worden afgewaardeerd. De afwaardering wordt gedekt uit de risicoreserve.

De specificatie is als volgt:

Afwaardering BHB € 3,795 mln

Afwaardering Agro & Co € 0,656 mln.

Toelichting van de afwijkingen van de baten t.o.v. de begroting

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
1 Bijdrage Europa aan projecten POP	522
2 Bijdragen Europa projecten energie	560
3 Bijdragen derden in secretariaatskosten	-180
4 Renteopbrengsten fondsen	592
-	
Totaal afwijking baten	1.494

- 1 en 2 Vanwege de verwerking van de harde subsidieverplichtingen als last in de jaarrekening voor projecten die worden gefinancierd uit bijdragen van de EU vallen ook deze bijdragen van de EU hoger uit dan geraamd.
- 3 De bijdrage in de secretariaatskosten zijn naar beneden bijgesteld omdat hiertegenover minder uitgaven staan dan geraamd.
4. Door administratieve wijziging van de verwerking van de rente worden vanaf 2012 de renteinkomsten verantwoord binnen de provinciale administratie, terwijl dat voorheen gebeurde bij de Brabantse Ontwikkelings Maatschappij (BOM).

04.02 Economisch programma Brabant

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2012)</i>	Wat is in 2012 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2013 en verder?
1 <i>Versterking economische structuur</i>	1. De economische structuur wordt versterkt. Met het Economisch programma 2020 is de koers voor een langere periode bepaald. Op korte termijn zijn er successen behaald, doordat in 2012 een Brabantdekkend netwerk voor startersondersteuning MKB is gerealiseerd. Het Arbeidsmarktakkoord uit 2011 is door de Brabantse regio's geconcretiseerd.
2 <i>Verbeteren innovatiekracht van de Brabantse economie (hoofddopgave)</i>	2. De verbetering van de innovatiekracht van de Brabantse economie ligt op koers. Dit is verwezenlijkt door een bevordering van ondernemerschap met de startersondersteuning MKB en de realisatie van netwerken in de Brabantse arbeidsmarkt. Daarnaast zijn de voorbereidingen getroffen voor het instellen van vier fondsen in het kader van de tweede tranche investeringsagenda.

Toelichting

In mei 2012 hebben Provinciale Staten het Economisch Programma Brabant 2020 vastgesteld, het beleidskader voor de komende vier jaar. De kern is een ambitieus 10-puntenplan. De start is optimale ontwikkeling en (maatschappelijke) benutting van onze sterke economische clusters.

Brabant wil met kennis, ondernemerschap en innovatie naar de Europese top. Hiervoor moet in de komende jaren een flinke slag worden gemaakt door het leggen van een goede basis. Deze bestaat uit het bevorderen van ondernemerschap in het MKB, het verbeteren van de arbeidsmarkt voor de kenniseconomie en het bieden van ruimte voor bedrijvigheid. Deze aanpak vatten we samen als "de basis op orde en op weg naar de top".

Deze wordt in 2013 uitgewerkt in een korte termijn aanpak die moet leiden tot nieuwe werkgelegenheid, van werk-naar-werk-arrangementen en het ontzorgen van MKB-bedrijven. Ook techniekpromotie krijgt in 2013 een accent.

De focus in het Economisch Programma ligt vooral op die zaken waarop Brabant de komende jaren moet inzetten om de ambitie van de Agenda van Brabant waar te maken: met onze prioritaire economische clusters op weg naar de Europese top. Ook in de

toekomst zijn onze clusters de dragers van innovatiekracht en nieuwe ontwikkelingen. De focus van het provinciale economisch beleid ligt de komende jaren dan ook op het versterken van de internationale concurrentiepositie van onze sterke clusters. De drieslag die wordt gemaakt is "slim verbinden, internationaliseren en een vernieuwend instrumentarium: Brabant als nationale en Europese proeftuin en de revolverende inzet van financiële middelen".

In 2012 zijn startnotities opgesteld voor de beleidsterreinen Vrijetijdseconomie, Zorg economie en Agrofood. Met de oplevering van de startnotie 2.0 Vrijetijdseconomie (VTE) in Noord Brabant (de strategische uitvoeringsagenda vrijetijdseconomie) is gekozen voor de rol als uitdager. In aansluiting hierop zal in het voorjaar 2013 de notitie "Brabant, meest gastvrije en innovatieve provincie van Nederland" voor besluitvorming worden geagendeerd.

Op korte termijn wordt er een invulling gegeven aan een goed functionerende arbeidsmarkt door regievoering op verschillende platformen en netwerken in Brabant.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
<i>1.1 Economisch Programma Brabant</i>	<i>Kader economisch beleid</i>	Begrote prestatie 2012: 1 Ja, Het Economisch Programma Brabant 2020 is vastgesteld en wordt uitgevoerd.
<i>1.2 Bevordering van ondernemerschap</i>	<i>Brabantdekkend netwerk van startersondersteuning.</i>	Begrote prestatie 2012: 3 plannen. Deels, twee plannen (Starterslift en Brightmove) zijn gerealiseerd, één plan (5 sterrenregio Noord-Oost Brabant) zal begin 2013 worden gerealiseerd en één plan is nog in behandeling.
<i>1.3 Versterken valorisatie van kennis door topsectoren</i>	<i>% geïntroduceerde innovatieve producten als onderdeel van het totaal</i>	Zie toelichting
<i>1.4 Goed functionerende arbeidsmarkt door robuuste structuren en netwerken</i>	<i>- Aantal platforms techniek</i>	Begrote prestatie 2012: 6 Ja, er zijn 7 platforms gerealiseerd.
	<i>- % instroom in technische opleidingen</i>	Streefwaarde 2012: 15% 15 % instroom in technische opleidingen is gerealiseerd.
	<i>- Aantal bedrijfscontacten</i>	Er zijn 25.000 bedrijfscontacten gerealiseerd.
	<i>- Aantal HRM* adviezen</i>	Streefwaarde 2012: 1 Ja, de nota Brabants ArbeidsmarktAkkoord is gerealiseerd.
	<i>- Eén Brabantsplan voor zorg en welzijn</i>	Streefwaarde 2012: 1 Ja, het plan is gerealiseerd.
	<i>- Eén Brabants arbeidsmarktplan dat naar tevredenheid wordt uitgevoerd.</i>	5 december 2012 is het uitvoeringsplan van het Brabants ArbeidsmarktAkkoord van het Pact Brabant vastgesteld. Elke partner van het Pact Brabant heeft een deel van het uitvoeringsplan voor zijn rekening genomen.
<i>1.5 Het realiseren van een aantrekkelijke werkomgeving om bedrijven te trekken en talenten te binden.</i>	<i>Strategische visie werklocaties en bedrijventerreinen.</i>	Begrote beleidsprestatie 2012: 5 (€ 3,4 mln)
	<i>Regionale ruimtelijke afspraken</i>	Ja

Toelichting

1.1 In 2012 zijn startnotities voor Vrijtijdseconomie, Zorgeconomie en Agrofood opgesteld. In 2013 worden de ambities uit het Economisch Programma (10-punten plan) per sector uitgewerkt (roadmaps). Hierbij ligt de nadruk op aanjagen en (verder) ontwikkelen, met oog voor bovenregionale en internationale verbindingen en voor

verbinding met maatschappelijke opgaven. Het Meerjarenprogramma BOM, dat in 2012 is vastgesteld is gericht op deze opgave.

1.3 Deze indicator is met de begroting 2012 vastgesteld, maar wordt overvleugeld met het vaststellen in 2012 van het Economische programma Brabant 2020. In 2013 zullen nieuwe indicatoren worden benoemd.

1.4 Eind 2012 is voor de middellange en lange termijn in het verband van PACT Brabant het Brabants Arbeidsmarktakkoord opgesteld in de wetenschap dat een toegesneden arbeidsaanbod essentieel is voor de economische ontwikkeling van Brabant.

1.5 In 2012 is de Strategie Bedrijventerreinen en andere werklocaties vastgesteld en is begonnen met de uitvoering van het bijbehorende programma. Dit programma bestaat uit twee lijnen, t.w. "basis op orde" en "Versterken van de prioritaire Brabantse economische clusters". Voor het uitvoeren van het beleid, dat is gericht op het versterken van de economische clusters, zijn concrete doelen en prestaties vastgelegd in het Meerjarenprogramma van de BOM/BHB 2012-2016, met de bijbehorende middelen.

Tevens is begonnen met de uitvoering van het vernieuwde NIMBY beleid waarvoor 4 miljoen aan middelen beschikbaar is gesteld.

In alle Regionaal Ruimtelijk Overleggen (RRO) zijn afspraken gemaakt met de gemeenten die in totaal geleid hebben tot het schrappen dan wel faseren van 1200 ha geplande bedrijventerreinen.

Met de B5-gemeenten is een plan van aanpak met betrekking tot kantoren afgesproken. Dit plan van aanpak moet in 2013 leiden tot regionale kantorenvisies en bijbehorende bestuurlijke afspraken.

Voor monitoring van de werklocatieontwikkeling zijn afspraken met de gemeenten gemaakt voor het (gezamenlijk) opstellen van een goed systeem.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Verschil a-b
Lasten	12.153	27.921	41.723	-13.801
Herkomst middelen				Verschil b-a
EU	369	188	177	-11
Rijk	0	0	5.431	5.431
Overige programmabaten	0	71	71	0
Baten	369	259	5.680	5.420
Saldo lasten en baten	-11.784	-27.662	-36.043	-8.381
Bijdr.uit Reserve Pieken in de Delta	5.250	13.280	15.386	2.106
Bijdr.uit reserve IAB	1.700			0
Bijdr.uit Reserve bedrijventerreinen	3.424	8.975	5.431	-3.543
Bijdrage uit alg. middelen	1.410	5.407	15.226	9.818

Toelichting van de afwijkingen van de lasten t.o.v. de begroting

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderbesteding</i>	
1 Subsidieregeling PHP	3.245
2a. Pieken in de Delta	1.577
2b MKB en ondernemerschap	991
2c Provinciale uitgaven IAB 4	343
2d Overige onderbesteding	382
3. Effect verwerking harde subsidieverplichtingen	-25.609
Hiervan was al verwerkt in begroting	10.659
4 Toevoeging Doeluitkering Bedrijventerreinen	-5.389
Totaal afwijking lasten	-13.801

1 Door de herijking van het Economisch Beleid (Economisch Programma Brabant 2020) en de vaststelling van de Strategie Werklocaties is een nieuwe regeling Provinciale Herstacterings Programma (PHP) in bewerking die in 2013 zal worden gerealiseerd. Door deze herijking zijn de beschikbare middelen niet tot besteding gekomen en zullen deze in 2013 door middel van de regeling volledig beschikbaar komen.

2a. De onderbestedingen zijn ontstaan door de vertraagde declaraties van Agentschap NL voor wat betreft Pieken in de Delta. Er is geen vertraging in de activiteiten.

2b. De uitvoeringskosten voor Starterslift en Innovatienetwerk vallen in 2012 door vertraging lager uit dan verwacht. In 2013 en latere jaren zal deze initiële onderuitputting worden ingelopen

2c Betreft onderbesteding innovatieve acties Brabant.

2d De voordelige afwikkeling van projecten (West Brabant werkt door en uitvoeringsprogramma 2011 PSW) hebben geleid tot lagere subsidievaststelling.

3 Effect verwerking harde subsidieverplichtingen

Vanwege de noodzaak om realistischer te ramen en transparanter te zijn over de nog vrije middelen in de begroting is gedurende het jaar 2012 de balanssystematiek aangepast.

Met deze aanpassing zijn harde subsidieverplichtingen uit de jaren 2012 en verder die juridisch onherroepelijk zijn, in 2012 als last genomen. In de begroting 2012 was hier al gedeeltelijk rekening mee gehouden.

Binnen deze productgroep is € 25,6 mln aan verplichtingen als last genomen in de jaarekening. In de begroting was al rekening gehouden met € 10,7 mln. De grootste posten betreffen:

- Economische programma Brabant € 7,4 mln.
- Innovatie met topsectoren € 7,4 mln
- Arbeidsmarktbeleid € 3,4 mln
- Ruimte voor bedrijvigheid € 7,3 mln

Van de gerealiseerde lasten in 2012 heeft € 25,6 mln betrekking op beleidsprestaties in 2013 en volgende jaren. Het beeld daarvan is als volgt:

Lasten 2012	Beleidsprestatie		gepland			
	Nr*	indicator	2013	2014	2015	2016
	1.1	<i>Economisch Programma Brabant</i>	X	X	X	X
	1.2	<i>Bevordering van ondernemerschap</i>	X	X	X	X
	1.3	<i>Versterken valorisatie van kennis door topsectoren</i>	X	X		
	1.4	<i>Goed functionerende arbeidsmarkt door robuuste structuren en netwerken</i>	X	X	X	X
	1.5	<i>Het realiseren van een aantrekkelijke werkomgeving om bedrijven te trekken en talenten te binden.</i>	X			

1. nummer van de beleidsprestatie zoals opgenomen in de begroting 2013

4 Toevoeging doeluitkering bedrijventerreinen

De overschrijding houdt verband met het via de rekening van lasten en baten verschuiven van Rijksgelden decentralisatieuitkering bedrijventerreinen van reserve naar vooruitontvangen rijksmiddelen op de balans. De overschrijding ad € 5,4 mln wordt geheel gecompenseerd door de vrijval uit de reserve.

Toelichting van de afwijkingen van de baten t.o.v. de begroting

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
a. Decentralisatieuitkering bedrijven terreinen	5.431
b. Overige posten	-11
-	
Totaal afwijking baten	<u>5.420</u>

Vanwege het effect van de verwerking van de harde subsidieverplichtingen die worden gefinancierd uit bijdragen van het Rijk, valt ook het beroep op deze vooruitontvangen rijksbijdrage hoger uit dan geraamd.

04.03 Internationalisering en Europese programma's

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2012)</i>	<i>Wat is in 2012 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2013 en verder?</i>
1 Versterking economische structuur	De economische structuur in Brabant is versterkt. Door een aantal internationale handelsmissies hebben Brabantse bedrijven concrete zakelijke overeenkomsten gesloten.
3 Internationale profilering, branding en public affairs (hoofdpoging)	Handelsmissies naar Nord- Rhein Westfalen, Baden Wurtemberg, München, Turkije en Jiangsu; handelsmissies uit Turkije en Jiangsu. PS hebben Nota "Brabant in internationaal perspectief, Meerjarenstrategie voor versterking van de internationale positie van Brabant 2012-2015" vastgesteld.

Toelichting

In de Agenda van Brabant heeft de provincie de ambitie uitgesproken om tot de Europese top van de industriële kennis - en innovatieregio's te (blijven) behoren. Dit sluit aan bij de Europa 2020 doelstellingen waarbij Europa de regio's in Europa uitnodigt om een actieve rol te spelen en zich te richten op slimme specialisaties (smart specialisations strategy S3). Deze aanpak biedt volop kansen voor Brabant, o.a. door de economische clusters die in de loop van de jaren zijn ontstaan. Grensoverschrijdende samenwerking met regio's binnen en buiten Europa biedt nieuwe kansen. Verder bieden de Europese

subsidieprogramma's als het EFRO, Interreg en ELFPO het investeringskader om bij te dragen aan economische groei en innovatie.

Er zijn handelsmissies naar Nord- Rhein Westfalen, Baden Wurtemberg, München, Turkije en Jiangsu ondernomen. Daartegenover staan handelsmissies uit Turkije en Jiangsu die zijn ontvangen.

De voorbereidingen voor het nieuwe OP-Zuid programma 2014 - 2020 die zijn opgenomen in Schatgraven in eigen tuin (Houtskoolschets Zuid-Nederland).

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012</i>	<i>Indicator</i>	<i>Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?</i>
1.1 Provincie is Europaproof	In Ontwikkeling	Het Europaproof zijn van de organisatie is een doorlopend proces omdat er geanticipeerd wordt op nieuwe of gewijzigde zaken vanuit Brussel. Zowel wetgeving (staatssteuntoets) als ook kansen, mogelijkheden en nieuwe subsidieprogramma's hebben continu aandacht.
1.2 Uitputting van de Europese Subsidie programma's	Uitputtingspercentage	Begrote prestatie 2012 100% Ja gerealiseerd. Er is onvoldoende budget op Europees niveau om nieuwe projecten op te starten.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Vershil a-b
Lasten	61.956	59.748	120.106	-60.358
Herkomst middelen				Vershil b-a
EU	50.000	34.548	102.806	68.258
Rijk	0	0	0	0
Overige programmabaten	0	0	0	0
Baten	50.000	34.548	102.806	68.258
Saldo lasten en baten	-11.956	-25.199	-17.300	7.900
Bijdr.Res.Co-financiering Europese programma's	7.095	20.168	11.995	-8.173
Bijdrage uit alg. middelen	4.861	5.031	5.304	273

Toelichting van de afwijkingen van de lasten t.o.v. de begroting

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Overschrijding</i>	
1 Effect verwerking harde subsidieverplichtingen	-790
Hiervan was al verwerkt in begroting	12.773
2. Bijdrage OP-zuid	-72.262
3. Co-financiering Interreg IV en werkbudget Europa	-79
Totaal afwijking lasten	-60.358

1 Effect verwerking harde subsidieverplichtingen

Vanwege de noodzaak om realistischer te ramen en transparanter te zijn over de nog vrije middelen in de begroting is gedurende het jaar 2012 de balanssystematiek aangepast.

Met deze aanpassing zijn harde subsidieverplichtingen uit de jaren 2012 en verder die juridisch onherroepelijk zijn, in 2012 als last genomen. In de begroting 2012 was hier al gedeeltelijk rekening mee gehouden.

- Binnen deze productgroep is € 0,8 mln aan verplichtingen als last genomen in de jaarrekening. In de begroting was rekening gehouden met € 12,8 mln.

Van de gerealiseerde lasten in 2012 heeft € 0,8 mln betrekking op beleidsprestaties in 2013 en volgende jaren. Het beeld daarvan is als volgt:

Lasten 2012	Beleidsprestatie Nr* indicator		gepland			
			2013	2014	2015	2016
	1.1 f	Provincie is Europaproo	X	X	X	
	1.2	Uitputting van de Europese Subsidie programma's	X			

Lasten 2012	Beleidsprestatie Nr* indicator		gepland			
			2013	2014	2015	2016
	1.3	<i>Brabantbrede meerjarenstrategie Internationalisering, Branding en Public affairs</i>				

* nummer van de beleidsprestatie zoals opgenomen in de begroting 2013

2 Bijdrage OP-Zuid

De verschillen t.o.v. de begroting worden veroorzaakt door het feit dat pas begin 2013 duidelijkheid ontstond over de juiste wijze van verantwoorden met het oog op effecten herstructurering balanssystematiek en verwerking harde subsidieverplichtingen. Het gaat hier om de gewijzigde verantwoording van de EU-bijdrage voor OP-Zuid.

Toelichting van de afwijkingen van de baten t.o.v. de begroting

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging		x € 1.000
- EFRO bijdrage OP Zuid		68.258
-		
Totaal afwijking baten		<u>68.258</u>

Zie toelichting bij de lasten onder punt 2. bijdrage OP Zuid.

5 Mobiliteit

Programma 05 Mobiliteit	88
05.01 Mobiliteit	88
05.02 Openbaar vervoer (O.V.)	95
05.03 Infrastructuur/Provinciale wegen	100

Programma 05 Mobiliteit

Portefeuillehouder:

R.A.C. van Heugten

Doelstelling

Het verbeteren van de bereikbaarheid van Brabant en het vergroten van de verkeersveiligheid. Dat is het doel van het programma mobiliteit. Een betere bereikbaarheid versterkt de economie en verbetert de leefbaarheid. Brabant moet een robuust en efficiënt wegennet en openbaar vervoersysteem krijgen. Ook stimuleert de provincie duurzame mobiliteit en bevorderen we multimodaal goederenvervoer.

Algemeen beeld

In 2012 voerden we diverse programma's en projecten uit die bijdragen aan de gestelde doelen. Naast het bouwen en beheren van infrastructuur is het ook belangrijk dat deze goed benut wordt. Een belangrijke uitdaging is dan ook om gebruikers te beïnvloeden. Dit pakken we samen met partners in en buiten Brabant op. Als regisseur en facilitator (bijvoorbeeld voor openbaar vervoer en verkeersveiligheid), cofinancier (bijvoorbeeld subsidie voor stimulering goederenvervoer over water, Beter Benutten en Spitsmijden) en uitvoerder (bijvoorbeeld aanpassing provinciale wegen).

De (financiële) realisaties op een aantal onderdelen blijven achter. Onder meer op het terrein van HOV. Dat komt doordat planontwikkeling door gemeenten achterblijft of omdat ze later declareren terwijl de werken wel volgens schema worden uitgevoerd.

Mijlpalen 2012

Bouw en onderhoudsprojecten

- In 2012 zijn in totaal 19 projecten aanbesteed en gestart (waaronder de ombouw van de N261 Tilburg - Waalwijk, de aanleg van 4 ecoducten, een nieuw contract Meerjarig Service-onderhoud) en 11 projecten zijn gereed gekomen (waaronder N264, rijbaan en aanleg parallelwegen Mill-N277).
- De tunnel Houtenhoek in Deurne is gerepareerd. Er is onder meer een duurzaam geluidsreducerende deklaag aangebracht. De geluidshinder voor omwonenden nam daardoor af.
- Op het steunpunt Uden realiseerden we een strategische zoutbunker van 5.000 ton. Samen met het steunpunt Oud Gastel beschikt de provincie nu over een zoutvoorraad

van meer dan 12.000 ton. In een gemiddelde winter strooien we ongeveer 6.000 ton zout.

Openbaar Vervoer

- Nieuwe OV-visie Brabant is vastgesteld.
- Mbo-leerlingen van 16 en 17 jaar oud krijgen per 1 april 2013 een reisproduct.

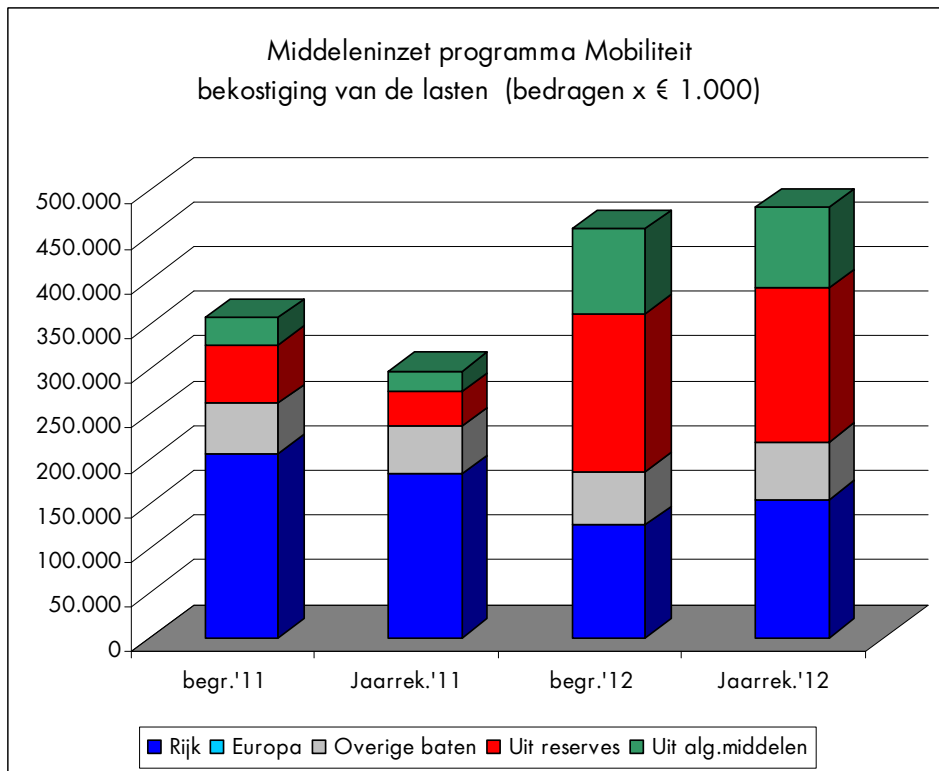
Overig

- Gemeenten kregen subsidie voor het verbeteren van fietspaden en oversteekplaatsen. Dit in het kader van: Fiets in de versnelling. Ook hebben we diverse projecten in gang gezet en/of afgerond: Ruimte voor de fiets, snelfietsroutes Oss - 's-Hertogenbosch en Cuijk - Nijmegen, app fietsrouteplanner en fietsbeleving.
- De publiekscampagne "Brabanders maken van de nul een punt" is gestart. De grootste risicogroepen fietsers, jonge bestuurders en ouderen staan hierin centraal.
- Het proefproject spitsmijden in Brabant is zeer succesvol verlopen.

05 Mobiliteit

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2012 oorspronkelijk	Begroting 2012 na wijziging	Jaarrek. 2012 realisatie	Vershil <i>begr.-realisatie</i>
<u>Lasten</u>				
Programmalasten	349.921	431.976	455.198	-23.221
Apparaatskosten	24.867	24.867	25.360	-493
totaal	374.788	456.844	480.557	-23.714
<u>Baten</u>				
Rijk	121.622	126.092	154.731	28.639
Europa	0	0	0	0
Overige programmabaten	60.408	59.703	64.180	4.477
<u>Dekking verschil lasten en baten</u>				
Dekking uit reserves	98.993	175.953	171.522	-4.431
Dekking uit alg.middelen	93.766	95.096	90.125	-4.971
totaal	374.788	456.844	480.557	23.714
Formatieinzet (in fte)	194,1	188,6	189,9	

05.01 Mobiliteit

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2012)</i>	<i>Wat is in 2012 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2013 en verder?</i>
1 Verzorgen van een betere bereikbaarheid van deur tot deur	Dit effect wordt bereikt door meerdere beleidsonderdelen zoals de herijking van de Dynamische Beleids Agenda, een actieplan met financiering als stimulans voor het gebruik van de fiets, afspraken met bedrijfsleven en andere partners over Goederenvervoer en Beter Benutten. De conclusie is dat de provincie met haar partners op koers ligt.
2 Vergroten van de veiligheid binnen het verkeers- en vervoerssysteem	Dit effect wordt bereikt:: het waarborgen van de verkeersveiligheid. Dit heeft in 2012 een nieuwe impuls gekregen met het programma "Brabanders maken van de nul een punt". De conclusie is dat de provincie met haar partners op koers ligt.

Toelichting

Aan deze maatschappelijke effecten, zoals Provinciale Staten in 2006 hebben vastgesteld in het Provinciaal Verkeer- en Vervoersplan, wordt uitvoering gegeven in meerdere beleidsonderdelen en projecten op operationeel niveau, die hier worden toegelicht. In de Dynamische Beleidsagenda zijn de PVVP-doelen vertaald naar tactische doelen, die als beleidsprestaties in de begroting van 2012 zijn opgenomen (zie verantwoording over beleidsprestaties).

Dynamische Beleids Agenda.

In 2012 is de DBA herijkt. De tactische doelen van de DBA zijn langs de lat van de Agenda van Brabant gelegd om te komen tot accenten. Daaruit kwam het beeld dat de uitvoering in het algemeen goed verloopt en op onderdelen extra aandacht nodig is. De DBA zal als sturingsinstrument een rol spelen bij het maken van noodzakelijke toekomstige keuzes samen met onze partners.

Verkeersveiligheid

In 2012 is de campagne "Help Brabant mee op weg naar nul verkeersdoden" gestart die als doel heeft mensen bewuster te maken van hun eigen gedrag in het verkeer om het aantal verkeersslachtoffers nog verder terug te dringen.

Fiets

We verstrekten co-financiering aan gemeenten voor verbetering van fietspaden en oversteekplaatsen, we werkten aan diverse projecten zoals Ruimte voor de fiets, Snelfietsroutes Oss - 's-Hertogenbosch en Cuijk - Nijmegen, Kwaliteitscontrole recreatief fietsnetwerk, App Fietsrouteplanner en Fietsbeleving. In 2012 is de financiële basis gelegd van 12,8 mln voor de uitvoering van Fiets in de Versnelling 2013-2015 (UA29).

Goederenvervoer

Voor de modal shift is het nodig om de toename van het goederenvervoer af te wikkelen door minder vervoer over de weg en meer over het water en spoor. Met inspanning van de provincie zijn in deze tijd van financiële krapte in het kader van het Rijksprogramma Beter Benutten in 2012 afspraken gemaakt met partners over aanpassingen aan de Zuid-Willemsvaart tussen Veghel en Helmond. Ter stimulering van kennis en onderzoek financiert de provincie de Leerstoel Goederenvervoer en Logistiek bij de TU/e.

Beter Benutten t.b.v. bereikbaarheid in en van Brabant

De bereikbaarheid in en van Brabant wordt onder andere verbeterd door het beter benutten van het verkeer- en vervoerssysteem. Mobiliteits- en verkeersmanagement inclusief het beïnvloeden van gedrag van reizigers met inzet van provincie en andere partijen dragen hier aan bij. Ook in het in 2012 gestarte landelijke Programma Beter Benutten wordt hier structureel aandacht aan gegeven. Steeds meer worden

samenwerkingsverbanden tussen bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden gevormd en innovatieve aanbestedingsmethoden ingezet om tot betere producten en oplossingen te komen.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012</i>	<i>Indicator</i>	<i>Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?</i>
<i>1.1 Ontwikkelen van (netwerk)visies (T1)*</i>	<i>% provinciale wegen waarop de gemiddelde snelheid in de ochtendspits hoger of gelijk is aan de gewenste referentiesnelheid (1)</i>	Realisatie: 67,3 Streefwaarde 2012: 66% Ja
<i>1.2</i>	<i>Reistijden en spreiding daarin op prioritaire relaties (2)</i>	Realisatie: 98,5 % Streefwaarde 2012: 95% Ja
<i>1.3 Veilig wegennet en veilig weggebruik (T7)*</i>	<i>Aantal verkeersdoden per jaar. Maximaal 111 in 2020 (3)</i>	Realisatie: 118 Streefwaarde 2012: max 135 Ja
<i>1.4 Versterken samenwerking tussen overheden, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties (T18)*</i>	<i>Vaststelling maatregelenpakket GGA's</i>	Realisatie: 5 Streefwaarde 2012: 5 Ja
	<i>Vaststelling uitvoeringsprogramma's GGA's (5x)</i>	Realisatie: 5 Streefwaarde 2012: 5 Ja
<i>1.5 Inzicht in beleidsprestaties en -effecten (T20)*</i>	<i>Vaststelling herijking Dynamische Beleids Agenda</i>	Gerealiseerd Ja

Toelichting

Verkeersveiligheid

In 2012 is het aantal dodelijke verkeersslachtoffers teruggelopen van 137 in 2008 naar 118. Op 30 augustus is het Brabants Verkeersveiligheidsplan "Brabanders maken van de nul een punt" gepresenteerd tijdens een netwerkbijeenkomst. Om het aantal verkeersdoden in Brabant verder terug te brengen, werken we samen met de 4 O's en

door Brabantbreed de grootste risicogroepen centraal te stellen: fietsers, jonge bestuurders en ouderen. Een campagne maakt mensen meer bewust van hun eigen gedrag in het verkeer.

Goederenvervoer

- Realisatie Quick Wins Binnenhavens: De provincie maakte samen met het Rijk de verbetering van de bereikbaarheid van de binnenhavens in Veghel, Oss, Cuijk, Waalwijk en Bergen op Zoom financieel mogelijk.
- Leerstoel Goederenvervoer en Logistiek: Aan de Leerstoel Goederenvervoer en Logistiek bij de TU/e is in de afgelopen 4 jaar promotie-onderzoek uitgevoerd op het onderwerp synergie door co-locatie van logistieke activiteiten. Daarmee is input gekregen voor o.a. de strategie werklocaties waarover met gemeenten in de Regionaal Ruimtelijke Overleggen (RRO) afspraken worden gemaakt. De provincie maakte de leerstoel en het promotie-onderzoek financieel mogelijk.
- 16 bedrijven verenigd in stichting BERZOB (Bereikbaarheid Zuid-Oost Brabant) hebben voor de aanpassingen aan de Zuid-Willemsvaart aan overheden toegezegd voortaan 600 vrachtladingen per dag via de Brabantse kanalen te vervoeren in plaats van over de weg. De vaarwegen worden daartoe geschikt gemaakt voor langere schepen.

Beter Benutten t.b.v. bereikbaarheid in en van Brabant

Het Rijk wil samen met de regio's binnen het Programma Beter Benutten in zeven regio's de files terugdringen met 20 tot 30%. Brabant heeft in 2011, als één van deze zeven regio's, daarvoor een regionaal maatregelenpakket opgesteld. In december 2011 zijn afspraken gemaakt over dit pakket en in 2012 is gestart met het uitvoeren van het programma Beter Benutten Brabant. Het programma is een coproductie van Rijk en regio. Totale kosten zijn ruim € 102 miljoen (RIJK 52%, REGIO 48%). Het gaat om zo'n 32

Brabantse benuttingsprojecten in de volle breedte, zoals regelscenario's en fietspaden, maar ook innovatieve maatregelen. Bijvoorbeeld spitsmijden op de A2 Den Bosch-Eindhoven, multimodale reisinformatie, in-car projecten, regionale informatiediensten aan automobilisten, het oplossen van 'spookfiles' op de A58 tussen Tilburg en Eindhoven, maatregelen op de A67 en aan de Zuid-Willemsvaart (zie ook de toelichting bij Goederenvervoer).

Daarnaast investeert de provincie in verkeersmanagement op provinciale wegen. Regionaal verkeersmanagement BrabantStad; verbeteren van aansluitingen tussen hoofdwegennet en onderliggend wegennet (bijvoorbeeld op A58 en A67); opstellen en uitvoeren van regelscenario's die weggebruikers informeren en sturen bij grote drukte op de weg (bijvoorbeeld rondom de Effeling en de Brabanthallen); het koppelen van verkeersmanagementsystemen, bijvoorbeeld om informatie uit verkeerslichten te gebruiken op informatiepanelen langs de weg met een belangrijke rol voor de verkeerscentrale in Geldrop.

Ook heeft de provincie een aantal maatregelen in de B5-steden gefinancierd. Het gaat bijvoorbeeld om het verbeteren van een netwerk van meerdere verkeerslichten en een monitoringssysteem voor het inwinnen van verkeersgegevens. Het proefproject Spitsmijden in Brabant is in 2012 nagenoeg afgerond en bleek zeer succesvol verlopen.

Voor mobiliteitsmanagement is het bestaande convenant Mobiliteitsmanagement Brabant eind 2012 door de partners gestopt om het 'Slim werken Slim reizen' anders te stimuleren.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Vershil a-b
Lasten	89.256	155.963	160.635	-4.672
Herkomst middelen				Vershil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	22.428	28.283	42.761	14.477
Overige programmabaten	485	931	951	19
Baten	22.913	29.215	43.711	14.496

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Verschil a-b
Saldo lasten en baten	-66.343	-126.748	-116.924	9.825
Bijdr.reserve balansverkort	48.365	78.493	75.565	-2.928
Bijdr.reserve BMIT	12.545	37.341	37.173	-168
Bijdrage uit alg. middelen	5.433	10.914	4.186	-6.728
Bedragen x € 1.000 (investerings)	Raming VJN 2012	Raming Njbrf 2012	Realisatie 2012	verschil
DVM Brabantstad	2.886	1.978	2.760	-782

Toelichting van de afwijkingen van de lasten t.o.v. de begroting

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderbesteding</i>	
1 Samen Investeren Bereikbaarheid	9.330
2 Regionale maatregelen tlv BDU	5.566
3 SPODO II	3.802
4 Stedelijke tangenten	2.193
5 DVM	1.886
6 B5 Brainport Avenue Eindhoven	1.870
7 Quick wins vaarwegen binnenhavens	1.000
8 Fiets in de versnelling	206
9 Overige posten	48
10 Effect verwerking harde subsidieverplichtingen	-111.475
Hiervan was al verwerkt in begroting	82.952
Overige begrotingseffecten harde subsidieverplichtingen	-2.050
Totaal afwijking lasten	-4.672

1 Samen Investeren Bereikbaarheid. Drie projecten kennen gezamenlijk tot € 6,33 mln aan vertraagde declaraties. Daarnaast heeft € 3 mln betrekking op het 4^e kwartaal 2012. Dit bedrag maakt deel uit van de post "Effect verwerking harde subsidieverplichtingen".

2. Regionale maatregelen uit de Brede doeluitkering,.

Dit betreft enerzijds afrekeningsvoordelen doordat projecten goedkoper zijn uitgevallen dan geraamd en anderzijds vertraging in de uitvoering van projecten waardoor gemeenten niet tijdig hebben kunnen declareren.

3. SPODO II:

Betreft vertraagde declaraties van de gemeente Helmond voor het project fietstunnel Brandevoort (€ 0,5 mln) en van de gemeente 's-Hertogenbosch voor het project Ponte Pallazo (€ 1,5 mln). Op het project Weg van de Toekomst wordt een positief resultaat verwacht, maar er loopt nog een claim van de aannemer. Er is besloten een bezuiniging op het project toe te passen en niet alle verwachte declaraties zijn ingediend. (€ 1,8 mln)

4 Stedelijke tangenten

De onderbesteding ad € 2,2 mln wordt veroorzaakt doordat het project Noordwesttangent Tilburg € 1,3 mln minder heeft gekost dan is geraamd en omdat het project Randweg Den Bosch ca. € 400.000 minder heeft gekost.

5. Dynamisch Verkeersmanagement;

De onderuitputting in dit beleidsonderdeel komt voort uit een financiële meevaller in het project Spitsmijden. Van het begrote aantal van 1500 deelnemers, bleken uiteindelijk maar 850 automobilisten deel te nemen. Het project is desondanks een succes.

6. B5 Brainport Avenue Eindhoven.

Het betreft hier de aanleg van de rotonde Hovenring. De gemeente Eindhoven is bezig met het opmaken van de einddeclaratie. Dit laat nog op zich wachten vanwege enkele uitblijvende leveringen door onderaannemers. Dit zal in 2013 volgen

7. Quick Wins vaarwegen binnenhavens

De projecten worden uitgevoerd door gemeenten. De subsidies zijn reeds verleend, maar de declaraties blijven uit vanwege onvoorziene omstandigheden. In 2013 zullen deze declaraties alsnog volgen.

8. Fiets in de versnelling

De onderuitputting van Fiets in de Versnelling is het gevolg van het later gereedkomen van projecten als Digitaal kaartbeeld (afronding 2013). Bij andere projecten, zoals Fietsstimuleringsprogramma en snelfietsroute Oss-Den Bosch is het kasritme gewijzigd. Geplande uitgaven voor deze projecten zullen in 2013 plaatsvinden.

10 Effect verwerking harde subsidieverplichtingen

Vanwege de noodzaak om realistischer te ramen en transparanter te zijn over de nog vrije middelen in de begroting is gedurende het jaar 2012 de balanssystematiek aangepast.

Met deze aanpassing zijn harde subsidieverplichtingen uit de jaren 2012 en verder die juridisch onherroepelijk zijn, in 2012 als last genomen. In de begroting 2012 was hier al gedeeltelijk rekening mee gehouden.

Binnen deze productgroep is € 111,5 mln aan harde subsidieverplichtingen als last genomen in de jaarrekening. In de begroting was rekening gehouden met € 83 mln. De grootste posten betreffen:

- Goederenvervoer € 16,8 mln
- Bereikbaarheid netwerkprogramma € 72 mln

- Regionale maatregelen € 22,3 mln

Van de gerealiseerde lasten in 2012 heeft € 111,5 mln betrekking op beleidsprestaties in 2013 en volgende jaren. Het beeld daarvan is als volgt:

Beleidsprestatie Nr* indicator		gepland			
		2013	2014	2015	2016
1.2	<i>Reistijden en spreiding daarin op prioritaire relaties (2)</i>	x	x	x	x
1.3 Veilig wegnnet en veilig weggebruik (T7)*	<i>Aantal verkeersdoden per jaar. Maximaal 111 in 2020 (3)</i>	x	x	x	x
1.4 Versterken samenwerking tussen overheden, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties (T18)*	<i>Vaststelling maatregelenpakket GGA's</i>	x	x	x	x

Toelichting van de afwijkingen van de baten t.o.v. de begroting

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
Rijksbijdrage BDU	14.496
Totaal afwijking baten	<u>14.496</u>

Vanwege de harde verplichtingen die als last zijn genomen in 2012 voor projecten die worden gefinancierd uit de Brede Doel uitkering verkeer en vervoer van het Rijk is er meer onttrokken uit de vooruitontvangen rijksbijdrage BDU.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2012)</i>	Wat is in 2012 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2013 en verder?
1 Verzorgen van een betere bereikbaarheid van deur tot deur	De deur tot deur bereikbaarheid is in 2012 verbeterd. Dit komt door de verbetering van het netwerk, de toegankelijkheid en de optimalisatie van het voorzieningenniveau.
2 Vergroten van de veiligheid binnen het verkeers- en vervoerssysteem	De veiligheid is vergroot binnen het verkeers- en vervoerssysteem. Het aantal incidenten is teruggelopen. Dit is als gevolg van de landelijke pilot Verbeterd Toezicht OV. Deze zal worden doorgezet tot medio 2013.

Toelichting

1. In 2012 is in samenwerking met gemeenten wederom een groot aantal geprioriteerde haltes toegankelijk gemaakt. Tevens zijn diverse acties uitgevoerd om de verbeterde toegankelijkheid onder de aandacht te brengen onder de doelgroepen die daar profijt van kunnen hebben. Met het exploitatieplan 2012 heeft het buslijnnetwerk diverse verbeteringen ondergaan. Er is een optimalisatieslag gemaakt om het lijnnet efficiënter te laten functioneren en kwalitatief te verbeteren. De eerste ervaringen met netmanagement en met het optimaliseren van het voorzieningenniveau, met de reële vervoersbehoefte als uitgangspunt, zijn positief. Grotere wijzigingsplannen zijn de optimalisatie van Stadsdienst Oss en Plan Langstraat (ontwikkeling snelle OV-verbinding). Andere wijzigingen betreffen de stadsdiensten Bergen op Zoom en Tilburg, en aanpassingen bij buurtbussenvervoer. Er zijn minder reizigers per openbaar vervoer door een lager aantal recreatieve reizigers en het aantal knooppunten is vergroot. De effecten op de klantbarometer zijn pas in maart 2013 beschikbaar.

2. Sinds 1 september 2011 participeert de provincie in de landelijke pilot Verbeterd Toezicht OV. De oorspronkelijke looptijd bedroeg 12 maanden. De pilot is op kosten van de rijksoverheid in eerste instantie verlengd met twee maanden tot 1 november 2012 en in tweede instantie met drie maanden tot 1 februari 2013 op kosten van het ministerie van I&M. De Provincie verlengt de pilot met nog eens drie maanden extra tot 1 mei 2013.

De Klantenbarometer 2012 verschijnt in maart 2013. Dan wordt zichtbaar of de substantiële daling in het aantal incidenten leidt tot een hogere waardering voor sociale veiligheid.

De OV-visie Brabant: vraaggericht, verbindend, verantwoord is door PS vastgesteld. De nieuwe OV-visie vormt de basis voor de aanbesteding van de provinciale openbaar vervoerconcessies. Gedeputeerde Staten hebben op 9 oktober 2012 de Nota van Uitgangspunten voor de aanbesteding vastgesteld. De Nota van Uitgangspunten vormt de basis voor het concept Programma van Eisen dat op 28 november 2012 door Gedeputeerde Staten is vastgesteld. De gunning van de concessies moet uiterlijk in november 2013 rond zijn. De vervoerders hebben dan voldoende tijd om het openbaar vervoer te organiseren. De nieuwe concessieperiode gaat formeel in op 14 december 2014.

Het gebruik en de ontwikkeling van de OV-chipkaart wordt op de voet gevolgd.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
1.1 Verbeteren OV-netwerk (T4)*	Klantwaardering bereikbaarheid OV	Streefwaarde 2012: 7,5 Realisatie: 7,25, neen
1.2 Verbeteren reisinformatie (T9)*	Klantwaardering Reisinformatie OV	Streefwaarde 2012 : 7,5 Realisatie: 7,1, neen
1.3 Verbeteren sociale veiligheid (T13)*	Klantwaardering reiziger voor sociale veiligheid in OV en bij haltes en knooppunten	Streefwaarde 2012 : 7,5 Realisatie: 7,8, ja
1.4 Meer reizigers per openbaar vervoer	Aantal reizigers per openbaar Vervoer 2008 = nulmeting	Streefwaarde 2012: 112% Realisatie: 111 %, neen
1.5 Verlagen uitstoot openbaar vervoer voertuigen	% bussen dat voldoet aan de milieunormen Euro-5/EEV **	Streefwaarde 2012: 100% Realisatie: 97%, neen
1.7 Verknoping van modaliteiten (T3)*	Aantal nieuwe knooppunten - Stadsrandstations - Transferia - Parkeer en Reis locaties	Streefwaarde 2012: 5 Realisatie: 3 Realisatie: 2 Realisatie : 5 In totaal: 10, ja

Toelichting

1.1/1.7 Spoorvervoer

In het jaar 2012 zijn de provinciale belangen en ambities op het gebied van het goederen- en reizigersvervoer per spoor sterker neergezet. Hiertoe is de Brabantse Spooragenda door PS vastgesteld en is het essay 'Risico's in de polder' verschenen waarin het bestuurlijk afwegingskader is neergezet ten behoeve van de verantwoording van het groepsrisico voor het vervoer van gevaarlijke stoffen over het spoor. Mede door de inspanningen van de Taskforce Brabantroute is door de Tweede Kamer de Wet Basisnet vastgesteld.

GS hebben besloten om het Brabants Nachtnet te continueren. Het Nachtnet draagt bij aan de agglomeratiekracht van het stedelijk netwerk BrabantStad.

Ten aanzien van het Programma Hoogfrequent Spoor voert de provincie regie om de gemeenten op het tracé Meteren-Boxtel ('s-Hertogenbosch, Vught, Haaren en Boxtel) binnen de sociaal-economische context te ondersteunen met vraagstukken op het gebied van leefbaarheid en barrière-werking.

1.1 In 2012 is gestart met de aanleg van HOV2. Dit betreft de HOV-as Eindhoven-Nuenen. De oplevering is gepland in 2014.

1.2 De uitrol van Dynamische reis informatie systemen- (DRIS-) panelen is in 2012 gecontinueerd. Dit draagt enorm bij aan de tevredenheid over reisinformatie. Tegelijkertijd wordt het gebruik van reisinformatie via smartphones steeds normaler, waardoor reizigers altijd en overal kunnen beschikken over actuele reisinformatie. Eind 2012 is de provincie gestart met de ontwikkeling van een eigen OV-app.

1.3 Behoeft geen nadere toelichting.

1.4 Aan de hand van de telcijfers van onze vervoerders en signalen die we hebben ontvangen van hun chauffeurs hebben we geconstateerd dat sinds de transitie van het NVB naar de OV-chipkaart in onze OV-concessies (per 3 november 2011) sprake is van een lichte reizigersdaling in 2012 ten opzichte van 2011. Daarbij gaat het waarschijnlijk om reizigers in het sociaal-recreatieve marktsegment. In verband daarmee is besloten om in de tariefstructuur twee aanpassingen door te voeren per 1 januari 2013, die het voor deze reizigersgroep aantrekkelijker moet maken om van het OV gebruik te maken, waardoor groei van het aantal reizigers wordt gestimuleerd. (Het gaat hier om invoering van de dalurendagkaart en het gratis meereizen van maximaal twee kinderen van 4 t/m 11 jaar met een reiziger die reist op een dalurendagkaart of in de dalperiode reist op een OV-chipkaart). Verder is in de loop van 2012 voorbereid dat in april 2013 - op grond van een motie van PS - een aantrekkelijk maandabonnement voor 16- en 17-jarigen kan

worden ingevoerd als OV-chipkaartproduct, dat zeker ook zal bijdragen tot meer reizigers in het OV.

1.5 Behoeft geen nadere toelichting.

1.7 In 2012 zijn de volgende projecten gerealiseerd en/of gestart:

Verkennde studie station Eindhoven Airport afgerond in relatie tot landzijdige bereikbaarheid van Eindhoven Airport. Afspraken gemaakt over het vervolgtraject voor de korte en lange termijn.

Verbouwing station Helmond CS gestart, oplevering voorzien in 2013.

Verbouwing station Eindhoven CS gestart, oplevering voorzien in 2014..

Nieuwbouw station Breda CS gestart, oplevering voorzien in 2015.

Transferium Trade Forum in Eindhoven gerealiseerd

P&R Heeze-Leende uitgebreid

P&R Vught uitgebreid

P&R Lage Zwaluwe (Moerdijk) uitgebreid

P&R Maarheeze uitgebreid

P&R Helmond Brouwhuis uitgebreid

P&R 's-Hertogenbosch in voorbereiding

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Vershil a-b
Lasten	168.936	158.158	168.910	-10.752
Herkomst middelen				Vershil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	73.400	71.697	74.651	2.954
Overige programmabaten	53.132	51.507	58.739	7.232
Baten	126.532	123.204	133.390	10.186

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Verschil a-b
Saldo lasten en baten	-42.404	-34.954	-35.520	-566
Bijdr.reserve balansverkort	27.400	21.250	18.138	-3.112
Bijdr.res.vernieuwing OV	1.032	1.132	1.132	0
Bijdr.reserve BMIT	9.500	8.000	8.357	357
				0
				0
				0
Bijdrage uit alg. middelen	4.471	4.571	7.892	3.321

Toelichting van de afwijkingen van de lasten t.o.v. de begroting

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderbesteding</i>	
1 Projecten Aalsterweg Eindhoven, Suytkade Helmond, Kennedylaan Breda	9.800
2 Subsidies toegankelijkheid bushaltes	3.698
3 Snelle busverbindingen en overstappunten	3.393
4 Kleine infrastructurele aanpassingen	839
5 Overige posten waaronder monitoring en evaluatie	242
<i>Overschrijding</i>	
6 Effect verwerking harde subsidieverplichtingen	-35.495
Hiervan was al verwerkt in begroting	10.700
7 OV exploitatie	-3.128
8 Station Maarheeze	-506
9 Bijdrage aan de Diezebrug	-295
Totaal afwijking lasten	<u>-10.752</u>

1. Het betreft hier een onderuitputting van het budget op drie projecten: Kruising Aalsterweg Eindhoven, Stationsomgeving Suytkade en route terminal Kennedylaan Breda.

2. Er is € 2,7 mln aan declaraties door gemeenten per cluster, en dus later, ingediend vanuit de subsidieregeling 'toegankelijkheid geprioriteerde haltes'. Ze zijn wel tijdig aangelegd. Op initiatief van gemeenteraad Tilburg is de pilot OV transferium aan de Meierijbaan beëindigd (€ 0,4 mln). Tot slot wordt de onderuitputting tevens verklaard door betalingen in 2013 in plaats van 2012.

3 Op de post Snelle busverbindingen en overstappunten is € 3,4 mln. minder uitgegeven dan gepland. ProRail is gestart met de aanleg van onbewaakte fietsstallingen bij diverse stations i.h.k.v. "Groeit op het Spoor", dit duurt langer dan verwacht omdat de vergunningverlening stroef loopt. Daarnaast komen de gemeentelijke einddeclaraties voor de gerealiseerde Park en Rides later binnen dan verwacht.

4. In 2012 zijn de kosten voor gerealiseerde kleine infrastructurele aanpassingen lager dan begroot en daarnaast zijn de kosten voor onderzoek in 2012 lager dan begroot.

5. De realisatie op monitoring en evaluatie OV is achtergebleven omdat de opdracht voor het analyseren van de OV-chipkaartdata nog niet kon worden verstrekt doordat de data pas in 2013 aan de provincie ter beschikking zijn gesteld door de vervoerders

6 Effect verwerking harde subsidieverplichtingen
Vanwege de noodzaak om realistischer te ramen en transparanter te zijn over de nog vrije middelen in de begroting is gedurende het jaar 2012 de balanssystematiek aangepast.

Met deze aanpassing zijn harde subsidieverplichtingen uit de jaren 2012 en verder die juridisch onherroepelijk zijn, in 2012 als last genomen. In de begroting 2012 was hier al gedeeltelijk rekening mee gehouden.

Binnen deze productgroep is € 35,5 mln aan verplichtingen als last in de jaarrekening genomen. In de begroting was rekening gehouden met € 10,7 mln.

Van de gerealiseerde lasten in 2012 heeft € 35,5 mln. betrekking op beleidsprestaties in 2013 en volgende jaren. Het beeld daarvan is als volgt:

Lasten 2012	Beleidsprestatie		gepland			
	Nr*	Indicator	2013	2014	2015	2016
€35,5	1.7	Verknoping van modaliteiten (T3)*	x	x	x	

* nummer van de beleidsprestatie zoals opgenomen in de begroting 2013

7. Door diverse mutaties bij de uitvoering van het stad- en streekvervoer gedurende 2012 is het budget met € 3,1 miljoen overschreden. De voornaamste reden hiervan is dat eind 2012 de afrekening met SRE (0,9 mln) over grensoverschrijdende buslijnen 2010 t/m 2013 is betaald en de uitgestelde afrekening een van de vervoerders over 2009 e.v. (2,2 mln).

8. De afrekening van station Maarheeze was niet meer verwacht in 2012 maar toch nog betaald in 2012, de achtergrond is een dispuut tussen ProRail, de aannemer en de gemeente.

9 De raming is gebaseerd op het verwachte realisatietempo van ProRail, de realisatie gaat sneller dan oorspronkelijk gedacht.

Toelichting van de afwijkingen van de baten t.o.v. de begroting

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
1 Reizigersopbrengsten OV	8.038
2 Rijksbijdrage BDU	2.954
3 Bijdrage exploitatie elektrische bussen en regiotaxi	413
4 bijdragen derden in OV concessies en vernieuwing OV	-1.220
Totaal afwijking baten	10.185

1 Reizigersopbrengst OV

De gerealiseerde reizigersopbrengsten 2012 vallen € 8 mln hoger uit dan geraamd.

Belangrijke oorzaken hiervan zijn een onverwacht relatief hoge tariefindex per 1 januari 2012 en het feit dat in 2012 ook nog afrekeningen van reizigersopbrengsten over 2010 en 2011 zijn ontvangen.

2 Rijksbijdrage BDU

Als gevolg van de verwerking van harde subsidieverplichtingen als last in de jaarrekening voor projecten die worden gefinancierd uit de Brede Doel uitkering verkeer en vervoer van het Rijk is er meer onttrokken uit de vooruitontvangen rijksbijdrage BDU.

3 Bijdrage elektrische bussen en regiotaxi

De bijdrage elektrische bussen van de Gemeente Den Bosch was niet geraamd. Dit leidt tot hogere inkomsten van € 0,3 mln.

De regiotaxi-afrekening van 2011 laat een iets gunstiger resultaat zien dan verwacht, een en ander in goed overleg met de regiotaxiorganisaties is gestreefd naar een vermindering van het aantal ritten.

4 Bijdragen derden in OV concessies en vernieuwing OV

Minder en goedkopere projecten op het gebied van vernieuwing OV waardoor de gekoppelde bijdrage ook achterblijft bij de raming. Daarnaast is minder bijgedragen vanuit derden aan de OV concessie dan gepland vanwege minder acties.

05.03 Infrastructuur/Provinciale wegen

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2012)</i>		Wat is in 2012 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2013 en verder?
1	<i>Verzorgen van een betere bereikbaarheid van deur tot deur</i>	De realisatie van dit maatschappelijk effect ligt op koers. Met het uitvoeren van aanleg, reconstructies en onderhoud aan de provinciale wegen is een bijdrage geleverd om de bereikbaarheid verder te verbeteren.
2	<i>Vergroten van de veiligheid binnen het verkeers- en vervoerssysteem</i>	De veiligheid is in het afgelopen jaar verbeterd o.a. door tijdig onderhoud en vervanging van wegverhardingen, openbare verlichting, verkeersregelinstallaties en overige wegvoorzieningen.
3	<i>Vergroten leefbaarheid rondom provinciale wegen</i>	De leefbaarheid wordt vergroot door knelpunten rondom provinciale wegen op te lossen. Op het gebied van leefbaarheid zijn maatregelen getroffen om de geluidsproblematiek op enkele locaties te verminderen (stil asfalt), is gestart met het oplossen van meerdere problemen en wordt met de aanleg van ecoducten de leefbaarheid van de fauna verbeterd.

Toelichting

1. Met het uitvoeren van aanleg, reconstructies en onderhoud aan de provinciale wegen is een bijdrage geleverd om knelpunten op te lossen en de bereikbaarheid verder te verbeteren en te borgen. Voor de prioritering is daarbij gebruik gemaakt van de in samenspraak met onze wegbeheerpartners opgestelde afwegingsmethodiek PRIOR. Deze methodiek is probleemgestuurd en beschouwt zowel bereikbaarheid, leefbaarheid, veiligheid als draagvlak. Het onderhoud gebeurt daarnaast mede op basis van monitoringsgegevens van de toestand van de verhardingen en een inschatting van de levensduur. Daarbij wordt ook rekening gehouden met de verschillende belangen van de wegen (belangengestuurd onderhoud). Daarnaast zijn vele planstudies uitgevoerd en afgerond. Op basis van deze resultaten en de beschikbare gelden periode 2013-2017 is besloten om een groot aantal projecten naar de realisatiefase te brengen. De projecten in het kader van de ontsnippering van de natuur en het onderhoud en de vervanging van delen van het provinciaal wegennet dragen bij aan meerdere beleidsprestaties.

2. De veiligheid wordt mede gekenmerkt door een dalende trend in het aantal verkeersdoden en -gewonden. De veiligheid binnen het verkeers- en vervoerssysteem wordt tevens vergroot door een goed onderhouden provinciaal wegennet.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012</i>	<i>Indicator</i>	<i>Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?</i>
<i>1.1 Betrouwbare reistijden op provinciale wegen</i>	<i>Gunning reconstructie N261 2012</i>	Streefwaarde 2012: gunning in 2012 Realisatie: ja
	<i>Oplevering N261 in 2016</i>	Realisatie: p.m., het te bereiken effect ligt op schema
<i>1.2 Verbetering verkeersveiligheid op provinciale wegen</i>	<i>% kilometer provinciale weg dat is uitgerust met essentiële herkenbaarheidskennmerken.</i>	Streefwaarde 2012: 87%. Bij burap I is streefwaarde bijgesteld van 87% naar 70%. Ja, realisatie 80%.
<i>1.3 Ontsnippering van natuur (T15)*</i>	<i>% gerealiseerde ontsnipperings-maatregelen ten opzichte van knelpunten uit 1998.</i>	Streefwaarde 2012: 100% Nee, realisatie 93%. De maatregelen maken veelal deel uit van meeromvattende infra-projecten; de realisatiedatum is dan van die projecten afhankelijk.
<i>1.4 Veilig wegennet en veilig weggebruik (T7)*</i>	<i>Percentage van de rijbaanverhardingen dat aan onderhoud c.q. vervanging toe is.</i>	Streefwaarde 2012: maximaal 8,5% Ja, realisatie 7%.
	<i>Percentage van de fietspadverhardingen dat aan onderhoud c.q. vervanging toe is.</i>	Streefwaarde 2012: maximaal 5%. Bij burap I is de streefwaarde bijgesteld van 5% naar 19%. Ja, realisatie 19%.
	<i>Percentage van de Verkeersregelinstallaties dat aan onderhoud c.q. vervanging toe is (levensduur 15 jaar)</i>	Streefwaarde 2012: 4% Ja, realisatie 1%.

Toelichting

1.1 t/m 1.4.

In 2012 zijn de volgende projecten aanbesteed en gestart:

- N260, Baarle-Nassau – Belgische grens;
- N263, fietsoversteek Palmbosstraat;
- N267, onderhoud Drunen – Heusdense brug;
- N270, onderhoud tunnel Houtenhoek en stille deklagen;

- N272, onderhoud Oploo – St-Anthonis- A73;
- N284, reconstructie kruispunt 't Stuivertje;
- N289, onderhoud Putte-Hoogerheide-Zeeland;
- ECO, aanleg van 4 ecoducten;
- KW, 5 kunstwerken;
- SRV, nieuw contract Meerjarig Serviceonderhoud is aanbesteed en gegund.

- In het project ECO is gestart met de realisatie van vier ecoducten, twee over provinciale wegen, en twee over rijkswegen die door het Rijk worden betaald.

De volgende projecten zijn gereed gekomen:

- de vorenvermelde projecten N263, N267, N270, N284, N289 en KW;
- N264, rijbaan en aanleg parallelwegen Mill-N277;
- N268, tunnel Meistraat;
- enkele kleinere werken VRI, OV en DVM.

1.2 en 1.4. Strategische zoutvoorraad Uden gerealiseerd.

In een gemiddelde winter wordt zo'n 6.000 ton wegzout gestrooid. Om voldoende voorraad zout te hebben is in 2012 is een extra strategische zoutbunker van 5000 ton op het steunpunt Uden gerealiseerd. Tesaamen met de eind 2011 aangelegde strategische voorraad op het steunpunt Oud Gastel beschikken we in totaal over 6600 ton extra zout.

Inzet van de markt als inspecteur Provincie Noord-Brabant bij calamiteiten.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Vershil a-b
Lasten	91.729	117.856	125.653	-7.797
Herkomst middelen				Vershil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	25.794	26.112	37.320	11.208
Overige programmabaten	6.790	7.265	4.490	-2.775
Baten	32.584	33.377	41.810	8.433
Saldo lasten en baten	-59.145	-84.479	-83.843	636
Bijdr.reserve BMIT	0	15.000	16.710	1.710
Bijdr.res.herhuisvesting districten	150	548	548	0
Bijdr.res.balansverkortng	0	14.188	13.898	-290

Het is één van de taken van de provincie om de provinciale wegen veilig en bereikbaar te houden. Door de vergrijzing en het terugdringen van het aantal fte's van de Provincie is het met het huidige aantal provinciale inspecteurs echter niet mogelijk om zeven dagen in de week alle drie de werkgebieden ook buiten de gestelde kantooruren te bemensen. De provincie heeft daarom als pilot voor 1 jaar een overeenkomst met een marktpartij gesloten voor de afhandeling van calamiteiten en de controle na curatieve gladheidbestrijding buiten de reguliere kantooruren.

1.3 en 1.4. Onderhoud rijbaanverharding

In het kader van het verbeteren van de leefbaarheid langs provinciale wegen worden geluidsreducerende deklagen toegepast. In vergelijking met standaard asfaltwegen blijken dergelijke deklagen een kortere levensduur te hebben, soms zelfs maar 60% ten opzichte van gewoon asfalt. Hierdoor ontstaat er een toename in het aantal asfaltverhardingen dat jaarlijks aan onderhoud toe is.

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Vershil a-b
Bijdrage uit alg. middelen	58.995	54.743	52.687	-2.056
Bedragen x € 1.000 (investerings)	Raming VJN 2012	Raming Njbrf 2012	Realisatie 2012	verschil
Verbeteren en bouwen	9.000	9.000	12.417	-3.417
Benutten	165	185	108	77
Infraprojecten in voorbereiding	2.334	2.334	1.340	994
Materieel provinciale wegen	73	48	48	0
Vorbereiding projecten	2.000	2.000	1.336	664
Grondverwerving infrastructuur	3.000	3.000	980	2.020
Steunpunten en districtskantoren	395	548	552	-4
Vervangingsinvesteringen	8.600	8.600	8.608	-8
N261	0	3.500	111	3.389
Risicoreservering Infra	400	400	0	400
N279	6.000	0	0	0
	31.967	29.615	25.500	4.115

Toelichting van de afwijkingen van de lasten t.o.v. de begroting

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderbesteding</i>	
1 N329 / A50 Osse Haven tlv BDU	4.761
2 Grondverwervingen N261 en grondverwerving komomleiding	5.013
3 Rente doeluitkering N69	1.578
4 N279 tlv BDU	1.438
5 Beheer en onderhoud en gladheidbestrijding	732
6 Overige majeure projecten	401
7 Wegenoverdrachten, subsidies, veiligheids/leefbaarh. N69	707
8 kapitaallasten	69

Overschrijding

9 Effect verwerking harde subsidieverplichtingen	-35.786
Hiervan was al verwerkt in begroting	15.000
10 Aanvullende bijdrage A4	-1.710
Totaal afwijking lasten	<u>-7.797</u>

1. N329/ A50 Osse Haven tlv BDU

De onderschrijding van € 4,8 miljoen wordt deels veroorzaakt door bezuinigingen en deels door vertraging in de declaraties:

2. Grondverwervingen N261 en grondverwerving komomleiding

In 2012 is er voor € 2,5 miljoen minder aan grondaankopen uitgegeven. De laatste aankoopverplichtingen zullen in 2013 afgewikkeld worden. Een groot deel (€ 1,8

miljoen) wordt veroorzaakt omdat de financiële afwikkeling begin 2013 heeft plaatsgevonden. Het overige verschil ad € 0,7 mln is niet nodig gebleken. De aankopen van gronden voor de komomleiding Oudenbosch vergt meer tijd dan voorzien. Dit wordt mede veroorzaakt door (lange) onteigeningsprocedures.

3 Rente doeluitkering N69,

Aan de doeluitkering N69 wordt jaarlijks een rente toegekend op basis van afspraken met het Rijk. De rente is mede door de crisis tot een historisch laag niveau gedaald, waardoor de realisatie ten op zichte van de begroting een onderuitputting aangeeft van circa € 1,6 miljoen.

4. N279 tlv BDU

Het verschil wordt veroorzaakt door een BTW-correctie op de eerste betaling aan Rijkswaterstaat in het kader van de aanleg van de eerste brug over de (omlegging) Zuid-Willemsvaart.

5. Beheer en onderhoud en gladheidbestrijding

De onderschrijving is een gevolg van gunstige aanbestedingsresultaten bij het wegenonderhoud; in de Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen is een nadere specificatie opgenomen. De kosten die verband houden met de gladheidbestrijding vielen daarentegen € 0,3 miljoen hoger uit dan het krediet op de betreffende post.

6 Overige majeure projecten

Dit betreft onder meer lagere uitgaven op het risicofonds PPS, A-59, en de projectkosten PPS A-59 en N69.

7. Wegenoverdrachten, subsidies, Prorail, en veiligheid en leefbaarheid N69

De onderschrijving wordt veroorzaakt doordat de overdracht parallelvoorziening Sint Hubert nog niet is geëffectueerd. Verder deden de gemeenten Waalre en Valkenswaard in 2012 geen beroep op de middelen voor de bestaande N69 afkomstig van het Rijk.

9. Effect verwerking harde subsidieverplichtingen

Vanwege de noodzaak om realistischer te ramen en transparanter te zijn over de nog vrije middelen in de begroting is gedurende het jaar 2012 de balanssystematiek aangepast.

Met deze aanpassing zijn harde subsidieverplichtingen uit de jaren 2012 en verder die juridisch onherroepelijk zijn, in 2012 als last genomen. In de begroting 2012 was hier al gedeeltelijk rekening mee gehouden.

De harde subsidie verplichtingen van € 35,8 miljoen die als last in de jaarrekening zijn genomen hebben betrekking op de volgende projecten:

- N279 Noord 's-Hertogenbosch – Veghel: € 6,9 miljoen
- N329 / A50 Osse Haven: € 13,9 miljoen
- A4: € 15 miljoen

Van de gerealiseerde lasten in 2012 heeft € 35,7 mln betrekking op beleidsprestaties in 2013 en volgende jaren. Het beeld daarvan is als volgt:

Lasten 2012	Beleidsprestatie Nr* indicator		gepland			
			2013	2014	2015	2016
€ 6,9 miljoen	1.2**			X		
€ 13,9 miljoen	1.1 t/m 1.3	% kilometer provinciale weg dat is uitgerust met essentiële herkenbaarheidskenmerken. % gerealiseerde ontsnipperings-maatregelen ten opzichte van knelpunten uit 1998.	X			
€ 15 miljoen	1.1 en 1.2***			X		

10 Aanvullende bijdrage A4

Dit bedrag betreft de indexering op de nog te betalen (2014) factuur van Rijkswaterstaat (zijnde € 15 miljoen (prijspeil 2008), zie j.).

Toelichting van de afwijkingen van de baten t.o.v. de begroting

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
Onverschrijding	
1 Inkomsten A4	-3.000
2 Rijksbijdrage N69/PPS A59/BDU	11.348
3 Overige onderschrijding op baten	85
Totaal afwijking baten	8.433

1 Inkomsten A4

Er is vertraging in uitvoering opgetreden waardoor de bijdragen van de regio door geschuift naar latere jaren.

2 Rijksbijdragen

- Rijksbijdrage verkeersveiligheid en leefbaarheid N69: De gemeenten Waalre en Valkenswaard deden in 2012 geen beroep op de middelen voor de bestaande N69 afkomstig van het Rijk.
- Beschikbaarheidsvergoeding Rijk PPS A59: Tegenover de lagere uitgaven in 2012 staat een lagere dekking uit de rijksbijdrage.
- Rijksbijdrage BDU: Vanwege de verwerking van de verplichtingen als last in de jaarrekening voor projecten die worden gedekt uit de rijksbijdrage BDU wordt ook meer onttrokken aan de vooruitontvangen rijksbijdrage.

Cultuur en samenleving

Programma 06 Cultuur en samenleving	108
06.01 Cultuur	110
06.02 Jeugd	115
06.03 Samenleving	120
06.04 Sociaal cultureel beleid	125

Programma 06 Cultuur en samenleving

Portefeuillehouder:

mw.S.C.van Haften – Harkema

Doelstelling

Met het programma Cultuur en Samenleving willen we het leef- en vestigingsklimaat van Brabant versterken. Dat is belangrijk voor de uitstraling als top kennis- en innovatieregio. Het programma steunt op twee belangrijke pijlers. Enerzijds de versterking van de culturele identiteit van Brabant via kunst, erfgoed en sport. Anderzijds het creëren van een gezonde, veilige en sociale leefomgeving waarin Brabanders zich uitgedaagd voelen om zelf hun bijdrage te leveren.

Algemeen beeld

In 2012 legden we de basis voor een voortvarende uitvoering op het sociaal-culturele domein: Beleidskader en Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid@Brabant (UA 31), Beleidskader en Uitvoeringsprogramma Jeugd (UA 35), Uitvoeringsprogramma Erfgoed (UA 36) en subsidieregeling professionele kunsten (UA 37). Binnen dit domein spelen grote transitietrajecten: onder meer in de professionele kunsten, de overgang van de jeugdzorg naar gemeenten (proactief, met partners) en de sociale uitvoeringsorganisaties en instellingen. De oplevering van het onderzoek naar nut en noodzaak van steunfuncties is vertraagd.

Mijlpalen 2012

Cultuur

- Met het culturele veld is een vernieuwingsslag in gang gezet. Provinciale Staten stelde extra middelen beschikbaar (waaronder vernieuwing in de professionele kunsten en de samenvoeging van het Brabants en het Limburgs orkest tot één orkest van het Zuiden)
- De nieuw- en verbouw van het Noordbrabants Museum is opgeleverd en de restauratie van 33 monumenten is in 2012 afgerond.

Jeugd

- Versnelde overdracht van het takenpakket van enkelvoudige ambulante jeugdzorg in de regio Noordoost (per 1-1-2013 in mandaat overgedragen aan gemeenten).

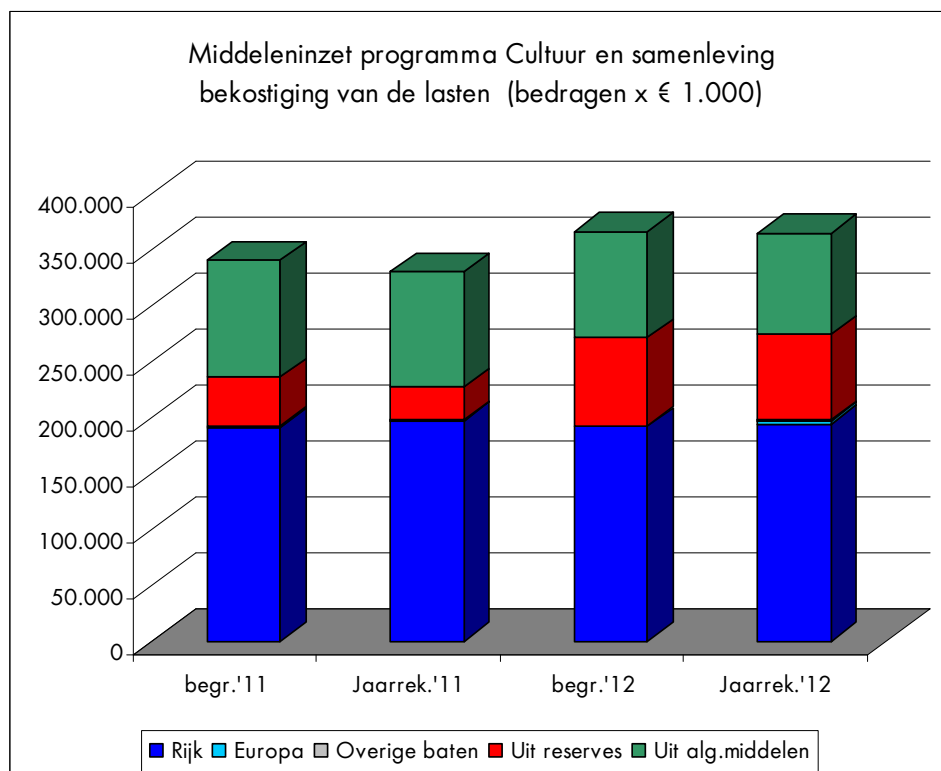
Samenleving

- In 2012 zijn 16 Idops opgeleverd en is het nieuwe uitvoeringsprogramma Leefbaarheid@Brabant voorbereid.
- Met de slotbijeenkomst van Slimme Zorg in de Brabanthallen markeerden we de overgang naar het integrale "Brabant, Region of Smart Health" (zorgeconomie). In dit kader vond in Eindhoven het druk bezochte Europese AAL forum plaats.

06 Cultuur en samenleving

Bedragen x € 1.000	Begroting 2012 oorspronkelijk	Begroting 2012 na wijziging	Jaarrek. 2012 realisatie	Verskil begr.-realisatie
<u>Lasten</u>				
Programmalasten	284.546	353.530	353.197	333
Apparaatskosten	12.508	12.508	11.742	765
totaal	297.054	366.038	364.939	1.098
<u>Baten</u>				
Rijk	182.313	191.700	194.190	2.490
Europa	334	404	3.073	2.669
Overige programmabaten	508	388	365	-23
<u>Dekking verschil lasten en baten</u>				
Dekking uit reserves	25.621	78.932	76.380	-2.552
Dekking uit alg.middelen	88.278	94.614	90.931	-3.683
totaal	297.054	366.038	364.939	-1.098

Formatieinzet (in fte)	90,4	80,3	83,5
------------------------	------	------	------

06.01 Cultuur

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2012)		Wat is in 2012 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2013 en verder?
1	Versterken van de Brabantse identiteit en het verbeteren van ruimtelijke kwaliteit	- Om de Brabantse identiteit te versterken en de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren is beleid op het terrein van kunst, erfgoed en sport vol in uitvoering. De restauratie van 86 (33 in 2012) monumenten uit het vorige bestuursakkoord is nagenoeg gereed. - Verbouwing Noordbrabants Museum is afgerond in 2012 (opening mei 2013) en het regulier beleid is uitgevoerd zoals bijvoorbeeld de wettelijke taken archeologie. - Voorbereiding van de plaatsing van Nationaal Project Nieuwe Hollandse Waterlinie op UNESCO werelderfgoedlijst - De regeling podiumkunsten 2009 – 2012 is afgerond. Nieuwe uitvoeringsprogramma's op het gebied van podiumkunsten 2013-2016 zijn vastgesteld alsmede de uitvoeringsprogramma's op het gebied erfgoedontwikkeling, cultuureducatie en amateurkunst. - De bezuinigingstaakstellingen in het culturele domein naar aanleiding van de Agenda van Brabant zijn gerealiseerd. - Voor de realisatie van de eerste tranche investeringsvoorstellen (2018Brabant, Grote Erfgoedcomplexen en Sportplan Brabant 2016), zie hoofdstuk 7. - Gestart is met de voorbereiding voor de Cultuuragenda 2020 van Brabant.
2	Een hoogwaardige culturele infrastructuur van professionele en amateurkunsten	

Toelichting

Erfgoedontwikkeling

De provincie wil het erfgoed bewaren, want "als je niet weet waar je vandaan komt, weet je ook niet wie je bent". Historisch besef helpt mensen een stevige identiteit te ontwikkelen en dat is nodig om goed te kunnen functioneren in een tijd van snelle veranderingen en globalisering. Het behoud en de beleving van erfgoed en archeologie dragen bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat en bieden zo een stevige basis voor de economische ontwikkeling van Brabant. Belangrijke bronnen voor het draagvlak binnen erfgoedontwikkeling zijn de educatieactiviteiten en vrijwilligers.

Het beleidskader monumenten (2011) is in 2012 vertaald in een uitvoeringsprogramma erfgoed (zie UA 36).

Professionele kunsten

Wij dragen bij aan een hoogwaardig en gedifferentieerd aanbod van professionele kunsten. Het borgen van aanbod van professionele kunsten alleen is niet voldoende, we zorgen ook dat alle Brabanders de mogelijkheid hebben om van deze kunsten te

genieten. Dit is vastgelegd in een nieuw podiumkunstenplan 2013-2016 (UA 37). Mede als gevolg van rijksbezuinigingen, hebben podiumkunst instellingen elkaar opgezocht en het Brabantbod uitgebracht, waarmee de culturele sector en de overheden een gezamenlijke verantwoordelijkheid nemen voor de culturele infrastructuur. De provincie heeft het BrabantBod als vertrekpunt genomen voor de uitgangspunten van het nieuwe beleid ten aanzien van de culturele infrastructuur in de komende periode 2013-2016. Met het culturele veld is een vernieuwingsslag in gang gezet waarvoor PS extra middelen beschikbaar hebben gesteld (waaronder vernieuwing in de professionele kunsten en de samenvoeging van het Brabants en het Limburgs orkest tot één orkest voor het Zuiden) Besluitvorming over de impuls gelden is voorzien in 2013. Daarnaast is voor 6 instellingen die een positief advies hadden van provinciale adviescommissie voor de kunsten voor 2013 en 2014 nog eenmalig in totaal € 0,5 mln per jaar beschikbaar gesteld.

Cultuureducatie

Met cultuureducatie laat de provincie leerlingen uit het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs kennismaken met allerlei vormen van kunst en cultuur in de vorm van educatieve programma's binnenschools én buitenschools. Daarmee wordt een belangrijke bijdrage

geleverd aan talentontwikkeling. In dit kader is het participatieprogramma “Cultuur dicht bij mensen 2009-2012” uitgevoerd. Dit programma is in 2012 afgerond en geëvalueerd.

Resultaten:

70% van Brabantse gemeenten is aangesloten bij een zgn. marktplaats Cultuureducatie. Het percentage scholen dat door Kunstbalie in het kader gebruik heeft gemaakt van de ondersteuning door Kunstbalie bij cultuureducatieve projecten:

Primair Onderwijs : 70%

Voortgezet Onderwijs: 68%

Amateurkunst

Met amateurkunst wil de provincie het actief en receptief bereik van amateurkunst onder alle Brabanders vergroten onder het motto: Cultuur in de Buurt. Bovendien dragen we zorg voor een kwalitatief hoog gehalte van de kunstbeoefening en voor voldoende spreiding van amateurkunst over de hele sector. Als gevolg van de in het kader van Agenda van Brabant gewenste transitie is nieuw beleid vormgegeven waarmee de uitvoering van het beleid vanaf 2013 anders wordt vormgegeven. De verbinding tussen amateurkunst en cultuureducatie wordt verder geïntensiveerd in de zgn Culturele loopbaan waarin mensen in iedere fase van hun leven aan de slag kunnen met hun culturele competenties onder het motto: kennismaken, leren doen! In 2013 zal dit principe nader worden uitgewerkt.

Verbouwing Noordbrabants Museum

De provincie Noord-Brabant ontwikkelt samen met de gemeente 's-Hertogenbosch een nieuw Museumkwartier in 's-Hertogenbosch. De provincie is opdrachtgever voor de verbouwing en uitbreiding van het Noordbrabants Museum. De restauratie van het Paleis, de restauratie en herbestemming van het Waterstraatcomplex met voormalige Statenzaal en de centrale verbindinggang. De oplevering van het museumkwartier heeft in oktober 2012 plaatsgevonden. Op 24 mei 2013 zal de officiële opening van het Museumkwartier plaatsvinden.

Archeologie

In 2008 is de uitvoeringsnotitie Zorgen voor Archeologisch Erfgoed vastgesteld. Conform de daarin geformuleerde voornemens zijn in 2009 twee stimuleringsregelingen in het

leven geroepen ter bevordering van het behoud van cultureel erfgoed. Een voor Erfgoedkaarten, de andere voor Depots. Eén jaar na de wijziging van de Monumentenwet (2008) had nog geen 20% van de gemeenten in Noord-Brabant een gemeentelijke archeologiekartaart. Door deze stimulering in de afgelopen 4 jaar heeft 93% van de gemeenten een archeologiekartaart gerealiseerd. Door de stimuleringsregeling hebben in de afgelopen 4 jaar grootschalige innovaties kunnen plaatsvinden in de gemeentelijke depots van Noord-Brabant. In 2012 zijn de archeologische depots van Bergen op Zoom, Eindhoven en Helmond officieel erkend door de provincie. Begin 2013 is Breda als laatste depot door de provincie aangewezen als Gemeentelijk Depot Bodemvondsten. Hiermee zijn nu alle archeologisch depots in Noord-Brabant erkend conform de Monumentenwet.

Het voortzetten Nationaal Project Nieuwe Hollandse Waterlinie

In 2012 is de plaatsing van de Nieuwe Hollandse Waterlinie op de Werelderfgoedlijst van de UNESCO verder voorbereid. Criteria daarbij zijn uitzonderlijke universele waarden, draagkracht en draagvlak voor de instandhouding. De ambitie van betrokken partijen is om de Nieuwe Hollandse Waterlinie in 2016 te nomineren. PS hebben – net als in de voorgaande bestuursperiodes – bij het bestuursakkoord 2012 – 2015 wederom middelen (in totaal € 2 mln voor vier jaar) beschikbaar gesteld voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
Erfgoedontwikkeling		
1.1 Het subsidiëren van restauratie projecten t.b.v. betere staat van onderhoud erfgoed: duurzame instandhouding van de Brabantse schatten uit het verleden.	Aantal af te ronden monumenten restauraties.	Streefwaarde 2012: 39 In 2012 zijn er 33 afgerond. De resterende 6 worden in 2013 afgerond (totaal cumulatief 86 restauraties eind 2013) Een aantal zitten in de administratieve afronding, een aantal hebben vertraging opgelopen in de uitvoering. (bv. Door logistieke problemen zoals bij het 'seinhuisje Roosendaal)
1.2 Opdrachtverlening aan erfgoedinstellingen, om de beleving van erfgoed en van de Brabantse identiteit te versterken en te borgen voor betere betrokkenheid van de Brabander als hoeder van de Brabantse identiteit (UA 36 Uitvoeringsprogramma Erfgoed)	Erfgoedinstellingen realiseren de afspraken over de prestaties om de beleving van erfgoed van de Brabantse identiteit te vergroten en zorgen voor betere betrokkenheid. Bij burap II is indicator vervangen van 100% door 40% opdrachten dat bijdraagt aan realisatie van het uitvoeringsprogramma.	Streefwaarde 2012: 100%. Ja, is gerealiseerd. Uitvoeringsorganisaties (met name Erfgoed Brabant, Monumentenwacht, Monumentenhuis, Noordbrabants Museum) hebben werkplan 2012 conform afspraken afgerond en de transitie conform afspraken bestuursakkoord is gerealiseerd Het uitvoeringsprogramma is in maart 2012 vastgesteld. De uitvoering is in de 2 ^{de} helft van 2012 gestart. Streefwaarde bij Burap II bijgesteld naar 40% omdat de overige 60% in de periode 2013-2015 tot uitvoering komt. Ja, is gerealiseerd
	Aantal basisscholen (900) met programma's voor erfgoed en beleving.	Streefwaarde 2012: 75%. Ja, is gerealiseerd.
Professionele kunsten		
2.1 De provincie draagt bij aan het borgen van kwalitatief goed en regionaal gespreid aanbod van professionele kunsten (toneel, muziek en dans), door subsidiëring van cultuurinstellingen en door opdrachtverlening aan uitvoeringsorganisaties.	Culturele instellingen en de uitvoeringsorganisatie(s) realiseren de afspraken over de prestaties in het kader van het cultuuraanbod.	Streefwaarde 2012: 100%. Ja, is gerealiseerd 27 podiumkunstinstanties hebben uitvoering gerealiseerd conform afspraken regeling podiumkunsten 2009 - 2012 Uitvoeringsorganisatie BKKC heeft werkplan 2012 conform afspraken afgerond en de transitie conform afspraken bestuursakkoord is gerealiseerd
Cultuureducatie / amateurkunst		
3.1 De provincie draagt bij aan het borgen van een kwalitatief goed, regionaal gespreid aanbod van amateurkunst door opdrachtverlening aan uitvoeringsorganisatie(s).	Uitvoeringsorganisatie(s) realiseren de afspraken over de prestaties over een gespreid aanbod van amateurkunst (kwalitatief en regionaal).	Streefwaarde 2012: 100% Ja, is gerealiseerd. Uitvoering Cultuurparticipatie "Cultuur dicht bij mensen 2009-2012 is afgerond. Nieuw participatieprogramma voor periode 2013-2016 is eind 2012 nagenoeg gereed. Uitvoeringsorganisatie Kunstbalie heeft werkplan conform afspraken afgerond. Transitie uitvoeringsorganisatie conform afspraken bestuursakkoord is eind 2012 afgerond .

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
Met subsidies zorgen wij ervoor dat scholieren kennismaken met kunst en cultuur in allerlei vormen	Aantal basisscholen (900) met programma's voor kunst en cultuur in allerlei vormen.	Streefwaarde 2012 80%. Ja, is gerealiseerd (via Kunstbalie).

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Verschil a-b
Lasten	33.192	47.766	46.919	847
Herkomst middelen				Verschil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	0	0	0	0
Overige programmabaten	508	388	319	-69
Baten	508	388	319	-69
Saldo lasten en baten	-32.684	-47.378	-46.600	778
Bijdr.reserve regionale structuurversterking	5.916	12.542	11.038	-1.504
bijdr.res.instandhouding onroerend erfgoed	7.046	8.515	8.042	-474
Bijdrage uit alg. middelen	19.723	26.321	27.520	1.199
Bedragen x € 1.000 (investeringen)	Raming VJN 2012	Raming Njbrf 2012	Realisatie 2012	verschil
Verbouwing Noordbrabants Museum	4.423	4.987	7.495	-2.508
Onvoorzien Noordbrabants Museum	2.430	2.430	0	2.430

Toelichting van de afwijkingen van de lasten t.o.v. de begroting

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderbesteding</i>	
1. Samen Investeren B5	1.233
2. Instandhouding onr. Erfgoed (monumenten)	3.396
3. Overig	248
<i>Overschrijding</i>	
4 Effect verwerking harde subsidieverplichtingen	-11.920
hiervan heeft betrekking op 2012	600
Hiervan was al verwerkt in begroting	7.290
Totaal afwijking lasten	847

1. Samen Investeren:

De restauraties van een aantal monumenten loopt achter. Dit wordt met name veroorzaakt doordat derden de financiering niet meer rond krijgen. Dit is onder meer het geval bij Klooster Nieuwstraat in Breda. Er wordt in deze gevallen gezocht naar nieuwe investeerders. In sommige gevallen, zoals bij de Nieuwstraat lijkt dat te lukken. Bij anderen (Abdij Koningsoord in Tilburg) is dat nog onduidelijk. Bij andere projecten waren er tegenvallers. Bij de Cacaofabriek in Helmond is vertraging opgetreden omdat de brand in het Speelhuis effect kon hebben op de invulling van de restauratie. Vooralsnog gaan de gemeenten ervan uit dat de doelstelling om in 2013 de restauraties gereed te hebben, wordt gehaald.

2. Instandhouding onroerend Erfgoed (Monumentenimpuls I en II):

De projecten lopen conform afspraak waarbij de financiële afwikkeling in 2013 plaatsvindt.

3. Overige:

De onderbesteding heeft met name te maken met het beëindigen van de regeling Verhalen van Brabant.

4 Effect verwerking harde subsidieverplichtingen

Vanwege de noodzaak om realistischer te ramen en transparanter te zijn over de nog vrije middelen in de begroting is gedurende het jaar 2012 de balanssystematiek aangepast.

Met deze aanpassing zijn harde subsidieverplichtingen uit de jaren 2012 en verder die juridisch onherroepelijk zijn, in 2012 als last genomen. In de begroting 2012 was hier al gedeeltelijk rekening mee gehouden

De € 600.000 betreft prestaties (Nieuwe Hollandse Waterlinie en uitvoeringsprogramma Erfgoed) die in 2012 zijn gerealiseerd maar waarvan de betaling in 2013 plaatsvindt.

Van de gerealiseerde lasten in 2012 heeft € 11,3 (= € 11,9 mln -/- € 0,6 mln) betrekking op beleidsprestaties in 2013 en volgende jaren. Het beeld daarvan is als volgt:

Extra genomen lasten in 2012	Beleidsprestatie Nr* indicator		gepland			
			2013	2014	2015	2016
2,3 mln	1.1	<i>Aantal af te ronden monumenten restauraties.</i>	X			
8,6 mln	1.2	<i>Erfgoedinstellingen realiseren de afspraken over de prestaties om de beleving van erfgoed van de Brabantse identiteit te vergroten en zorgen voor betere betrokkenheid.</i>	X	X	X	X
0,4 mln	2.1	<i>Culturele instellingen en de uitvoeringsorganisatie(s) realiseren de afspraken over de prestaties in het kader van het cultuuraanbod.</i>	X	X	X	X

* nummer van de beleidsprestatie zoals opgenomen in de begroting 2013

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2012)		Wat is in 2012 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2013 en verder?
3	Borging kwaliteit en kwantiteit geïndiceerde jeugdzorg in Noord-Brabant door professionele inkoop van provinciale jeugdzorg	Cliënten en ouders zijn tevreden over de jeugdzorg, de wachtlijsten zijn op aanvaardbaar laag niveau, de instroom is stabiel en de uitvoering blijft binnen de afgesproken kaders, ook financieel. In 2011 hebben gemeenten en provincie de samenwerkingsstructuur in het kader van de transitie ingericht. In 2012 heeft met de 'Versnelling enkelvoudig ambulant', een traject waarbij provincie en gemeenten samen met Rijk, Inspectie Jeugdzorg, aanbieders en Bureau Jeugdzorg hebben gekeken op welke wijze gemeenten al voor 2015 een deel van de provinciale ambulante zorg kunnen overnemen, de transitie een letterlijke versnelling gekregen. De regio Noordoost neemt in 2013 de subsidiëring van de (enkelvoudige) ambulante zorg van de provincie over!
4	Borgen kwaliteit en samenhang en het versterken lokale domein in het kader van de transitie jeugd	

Toelichting

Vanuit de Wet op de jeugdzorg heeft de provincie Noord-Brabant twee hoofdtaken:

- goede en voldoende jeugdzorg, jeugdbescherming en jeugdreclassering voor Brabantse jeugdigen;
- het realiseren van het 'stelsel in balans', d.w.z. de juiste zorg op de juiste plek organiseren en daarmee de groei in de jeugdzorg ombuigen. Bij deze laatste taak is met de transitie, de overgang van alle vormen van jeugdzorg naar gemeenten per 2015, het accent komen te liggen op het ondersteunen van gemeenten bij het vormgeven van een nieuw stelsel voor hulp en ondersteuning aan jeugd en gezin. Dit opdat de transitie voor Brabantse jeugdigen daadwerkelijk een verbetering inhoudt.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
3.1 Met subsidies koopt de provincie jeugdzorg in.	Het niveau van de maximale wachtlijst.	Streefwaarde 2012: < 230 kinderen. Wachtlijst 1-12-2012: 210.
4.1 Het begeleiden van decentralisatie van de jeugdzorg in een zorgvuldig transitieproces (UA 35)	Alle vier de regio's doen mee	Streefwaarde 2012: 4 regio's. Alle regio's doen mee. Regio Noordoost voert onder mandaat in 2013 de subsidiëring enkelvoudige ambulante zorg uit

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
	<i>Tevredenheid aanjaagteams over voortgang en samenwerking is goed.</i>	Streefwaarde 2012: 7. Gemeenten zijn bevraagd naar hun tevredenheid over de samenwerking met de provincie op meerdere aspecten. Gemeenten hebben aangegeven tevreden tot zeer tevreden te zijn op de verschillende onderdelen. De overall tevredenheid ligt boven de 7.

Toelichting

Ad 3.1

Goed en voldoende jeugdzorgaanbod

De borging van de kwaliteit en kwantiteit voor de geïndiceerde jeugdzorg moest in 2012, net als in 2011, plaatsvinden binnen een bezuinigingsopdracht van 3%. Door de inzet van diverse beleidsinstrumenten en door efficiëncymaatregelen bij aanbieders en Bureau Jeugdzorg zijn we erin geslaagd voldoende zorg te realiseren met de beschikbare middelen. De voornaamste indicator of er genoeg zorg beschikbaar is, is de stand van de wachtlijst. Deze wordt maandelijks gevolgd. In het verleden is op basis van provinciaal onderzoek vastgesteld dat een wachtlijst van nul niet reëel is, o.a. omdat een aantal cliënten zelf verkiest te wachten vanwege ziekte, vakantie, etc. Er is gekozen voor een provinciale maximumnorm van 230 cliënten. In 2012 lag op de eerste van elke maand het aantal wachtenden rond of onder dit cijfer. Het aantal wachtenden per 1 december 2012 bedraagt 210.

Ten aanzien van kwaliteit zijn er meerdere indicatoren waarop wordt gestuurd, de voornaamste zijn:

- de signalen van de Inspectie Jeugdzorg. In 2012 heeft de Inspectie geen negatieve rapporten afgegeven over de Brabantse zorgaanbieders. Ten aanzien van het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling Helmond, een onderdeel van Bureau Jeugdzorg, heeft de Inspectie aangegeven dat de aansturing en begeleiding van medewerkers beter kan. Samen met Bureau Jeugdzorg is een verbeterplan opgesteld. De locatie is verplaatst naar Eindhoven en er is direct een strakkere sturing ingezet. De realisatie van het verbeterplan loopt voorspoedig.
- een geldig kwaliteitssysteem volgens het model Harmonisatie Kwaliteit Zorg. Alle aanbieders en Bureau Jeugdzorg hebben een positief beoordeeld systeem in 2012.

- ten aanzien van klanttevredenheid is de provinciale streefwaarde dat ouders en jeugdigen aanbieders beoordelen met minimaal een 7,5. In 2012 is de gemiddelde klanttevredenheid bij ouders een 8,1 en bij jeugdigen 7,7.

In 2012 is niet alleen subsidie verleend voor jeugdzorg aan de elf erkende Brabantse zorgaanbieders maar is er ook subsidie verleend aan vijf Landelijk Werkende Instellingen (LWI's). In voorgaande jaren werd de subsidie aan LWI's verstekt door de zogenoemde penvoerende provincies. Door de rechtstreekse subsidieverstrekking is ons zicht op de dienstverlening en de prijsstelling van de landelijk werkende instellingen verbeterd. Voor 2013 betekent dit dat er (nog) betere afspraken zijn gemaakt met de LWI's over de zorg en benutting van capaciteit voor Brabantse jeugdigen, tegen lagere prijzen.

Bureau Jeugdzorg

Bureau Jeugdzorg is verantwoordelijk voor de taken jeugdbescherming en jeugdreclassering en voor het indiceren van de toegang naar jeugdzorg. BJZ heeft m.b.t. de wacht- en doorlooptijden in 2012 voldaan aan de landelijke normen. Halverwege 2012 zijn door het Rijk, na langdurig overleg met provincies en de koepelorganisatie van de Bureaus Jeugdzorg, de tarieven voor de justitiële taken verhoogd. BJZ heeft hiermee de werklast per medewerker kunnen verlagen. Dit moet in 2013 resulteren in een verdere verkorting van de doorlooptijden bij zogenaamde 'OTS'en' (het plaatsen van een jeugdige onder toezicht van een gezinsvoogd). In 2012 behoort de doorlooptijd van BJZ hierin tot de besten van Nederland.

Versterking lokaal aanbod

In 2011 en 2012 is, en in 2013 wordt door gemeenten uitvoering gegeven aan de provinciale subsidieregeling versterking lokaal hulpaanbod. Met provinciale middelen hebben gemeenten hun preventief hulpaanbod kunnen verbeteren en de deskundigheid van de eerste lijn kunnen bevorderen. Door deze versterking van de eerste lijn heeft

Bureau Jeugdzorg jeugdigen beter kunnen terugverwijzen naar de eerste lijn. In 2013 wordt door het PON onderzocht welke projecten het meest effectief zijn en met het oog op de transitie behouden dienen te blijven.

Ad 4.1

Versnelling transitieproces

In 2011 hebben gemeenten en provincie de samenwerkingsstructuur in het kader van de transitie ingericht. In de vier Brabantse regio's zijn 'aanjaagteams' ingesteld, waar de provincie onderdeel van uitmaakt. In 2012 was het doel van de provincie het transitieproces letterlijk te versnellen.. Dit omdat, willen gemeenten vanaf 1 januari 2015 alle vormen van jeugdzorg aan kunnen sturen, zij begin 2014 hun organisatie klaar dienen te hebben en ook al moeten starten met 'de inkoopafspraken'. Gevoelsmatig lijkt 2015 nog ver weg, maar feitelijk dienen gemeenten in 2012 en 2013 hun voorbereidingsproces geheel te hebben afgerond, in dit kader leek een versnelling verstandig. Een bijkomend voordeel van de versnelling is ook dat gemeenten met jeugdzorginstellingen en Bureau Jeugdzorg concrete toekomstplannen kunnen delen, waardoor de instellingen gericht kunnen sturen op voorkoming van frictiekosten.

Begin 2012 heeft de provincie regio's daarom het voorstel 'Versnelling enkelvoudig ambulant' gedaan; vraag was of gemeenten in 2013 al de doelgroep 'enkelvoudig ambulant' zouden willen overnemen. Deze doelgroep betreft jeugdigen die worden geholpen met alleen de zorgvorm ambulant. Reden om te versnellen met deze doelgroep en zorgvorm is dat deze het meest aansluit bij de huidige gemeentelijke doelgroepen en zorgvormen n het kader van hun preventieve jeugdtaak. Samen met alle regio's heeft de provincie de inhoudelijke, juridische en financiële voorwaarden voor een dergelijke versnelling onderzocht. Hiervoor heeft ook afstemming met het Rijk, Inspectie Jeugdzorg, aanbieders en Bureau jeugdzorg plaatsgevonden. In september hebben gemeenten in de regio Noordoost aangegeven de subsidiering van enkelvoudige ambulante jeugdzorg in 2013 op zich te willen nemen. Hiermee loopt Brabant landelijk voorop. In 2013 wordt bezien op welke wijze andere regio's de transitie samen met de provincie kunnen versnellen.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Verschil a-b
Lasten	194.587	207.084	208.158	-1.074
Herkomst middelen				Verschil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	182.313	191.700	194.188	2.488
Overige programmabaten	0	0	0	0
Baten	182.313	191.700	194.188	2.488
Saldo lasten en baten	-12.274	-15.384	-13.970	1.414
Bijdr.reserve regionale structuurversterking	2.036	4.226	4.143	-83
Bijdr.res.balansverkorting	0	790	790	0
Bijdrage uit alg. middelen	10.238	10.368	9.037	-1.331

Toelichting van de afwijkingen van de lasten t.o.v. de begroting

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderbesteding</i>	
1. Transitie Jeugdzorg	
a. Regionale convenanten met gemeenten	181
b. Voorkoming schooluitval	302
c. Centrum voor Jeugd en Gezin	577
d. Algemeen Jeugdbeleid	109
e. Samen investeren Centrum voor Jeugd en Gezin	700
f. Samen investeren Deltaplan voortijdig schoolverlaten	101
g. Overig	159
<i>Overschrijding</i>	
2 Effect verwerking harde subsidieverplichtingen	-2.374
hiervan heeft betrekking op 2012	1.256
Hiervan was al verwerkt in begroting	400
3. Geïndiceerde jeugdzorg	-2.485
Totaal afwijking lasten	<u><u>-1.074</u></u>

*1. Transitie Jeugdzorg**a. Regionale convenanten met gemeenten*

Er is sprake van een positief afrekeningsverschil van € 150.000 uit eerdere jaren.

Daarnaast heeft een regio een lager bedrag aangevraagd voor 2012 t.w.v. € 30.000

b. Voorkoming schooluitval

Op basis van landelijke afspraken heeft de provincie in de jaren 2008 – 2011 meegewerkt aan projecten ter voorkoming schooluitval. Het Ministerie heeft in 2011 aangegeven dat de doelen (grotendeels) zijn behaald. De provinciale inzet is, conform afspraak, beëindigd, voortzetting is nu aan onderwijs en gemeenten. De afrekening heeft geleid tot positieve afwikkelingsverschillen.

c. Centrum voor Jeugd en Gezin

Conform doel van de regeling is in elke Brabantse gemeente een CJG gerealiseerd. Bij de vaststelling van de definitieve subsidies blijken de kosten lager dan begroot.

d. Algemeen Jeugdbeleid

De besparing wordt veroorzaakt doordat enkele begrote uitgaven voor de transitie lager zijn uitgevallen. Bovendien heeft de inrichting van het Brabants Informatiesysteem Jeugd (BIJ) vertraging opgelopen, de bijhorende kosten zijn hierdoor lager. De BIJ zal in 2013 worden gerealiseerd.

e.en f. Samen investeren Centrum voor Jeugd en Gezin / Deltaplan voortijdig schoolverlaten

Bij enkele projecten, zoals leefbaarheidsprojecten en de Centra voor Jeugd en Gezin, is tijdens het project vertraging opgetreden vanwege personele wisselingen in de projectleiding. Bij andere projecten hebben tussentijds onderzoek naar de effectiviteit van acties en gewijzigde beleidsuitgangspunten van het Rijk geleid tot heroverweging van de aanpak. Dit heeft geleid tot vertraging. Bij deze projecten wordt realisatie in 2013 voorzien. De realisatie loopt via de reserve Regionale structuurversterking.

h. Overig

Deze onderbesteding wordt veroorzaakt door afronding van projecten, van o.a. het vorige bestuursakkoord, die lager zijn vastgesteld dan vooraf begroot.

2 Effect verwerking harde subsidieverplichtingen

Vanwege de noodzaak om realistischer te ramen en transparanter te zijn over de nog vrije middelen in de begroting is gedurende het jaar 2012 de balanssystematiek aangepast.

Met deze aanpassing zijn harde subsidieverplichtingen uit de jaren 2012 en verder die juridisch onherroepelijk zijn, in 2012 als last genomen. In de begroting 2012 was hier al gedeeltelijk rekening mee gehouden

Het bedrag ad € 1.256.000 betreft prestaties die in 2012 zijn gerealiseerd maar waarvan de betaling in 2013 plaatsvindt.

Van de gerealiseerde lasten in 2012 heeft € 1,1 mln (= € 2,3 mln -/- € 1,2 mln) betrekking op beleidsprestaties in 2013 en volgende jaren. Het beeld daarvan is als volgt:

Extra genomen lasten in 2012	Beleidsprestatie Nr* indicator		Gepland			
			2013	2014	2015	2016
1,1 mln	4.1	<i>Alle vier de regio's doen mee</i>	X	X		
		<i>Tevredenheid aanjaagteams over voortgang en samenwerking is goed.</i>	X	X		

* nummer van de beleidsprestatie zoals opgenomen in de begroting 2013

3. Geïndiceerde Jeugdzorg

De geïndiceerde jeugdzorg wordt gefinancierd op grond van de specifieke doeluitkering die van het Rijk wordt ontvangen. De begrotingscyclus van het Rijk loopt achter t.o.v. die van de provincie.

Het bedrag dat bij oorspronkelijke begroting staat (in het staatje hierboven) is de subsidie tegen prijsniveau 2010. Het bedrag bij begroting na wijzigingen betreft de begrote uitgaven 2012 op prijsniveau 2011. Deze wijziging wordt doorgevoerd op basis van de rijksbeschikking die in het voorjaar genomen wordt, gebaseerd op het prijspeil 2011. In de realisatie staan vervolgens de werkelijke uitgaven tegen prijsniveau 2012. Het verschil van € 2,4 miljoen wordt gevormd door de loonkostenindexering (OVA) waarvan het bedrag pas in december 2012 door het Rijk beschikbaar wordt gesteld en dan wordt doorgegeven aan aanbieders en Bureau Jeugdzorg.

De uitgaven worden volledig gedekt uit de doeluitkering van het rijk die als transitorische post op de balans is opgenomen (zie bijlage 5a). De transitorische post neemt in 2012 met € 5 miljoen toe. Deze niet-begrote toename wordt veroorzaakt door een hogere doeluitkering, lagere uitgaven buitenprovinciale zorg (de vraag hiervan trad pas in het laatste kwartaal op) en er is sprake van enkele grote, incidentele afrekeningsverschillen.

Toelichting van de afwijkingen van de baten t.o.v. de begroting

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
1. Uitkering wet op de jeugdzorg	2.488
-	
Totaal afwijking baten	2.488

1. Uitkering wet op de jeugdzorg

Betreft de hogere rijksbijdrage i.v.m. loonkostenindexering jeugdzorg.

06.03 Samenleving

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2012)</i>	Wat is in 2012 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2013 en verder?
5 Versterken van leefbaarheid, gezondheid, zorginnovatie en burgerparticipatie	In 2012 zijn leefbaarheid en burgerparticipatie verankerd in het beleidskader en het uitvoeringsprogramma Leefbaarheid@Brabant (L@B). Hierdoor zijn de voorwaarden geschapen voor uitvoering en realisatie in de jaren 2013 en verder. De uitvoering en realisatie van de Integrale Dorpsontwikkelingsplannen ligt op schema. Het aspect gezondheid is uitgewerkt in tien provinciale kernopgaven. De Jaarrapportage 2012 is aan de Statencommissie voor Cultuur en Samenleving aangeboden, Zorginnovatie krijgt gestalte via de Uitvoeringsstrategie Zorg economie "Brabant, region of smart health 2020". Deze uitvoeringsstrategie is gericht op de inzet van De Brabantse innovatiekracht - nieuwe technologie, nieuwe producten en nieuwe diensten - op de fundamentele veranderingen in het zorglandschap. De uitvoering start in 2013.

Toelichting

2012 heeft in het teken gestaan van twee belangrijke beleidsuitgangspunten. Met de Agenda van Brabant is besloten tot omvangrijke bezuinigingen, als gevolg waarvan verschillende subsidieregelingen per 1 januari 2012 zijn gestopt en de afbouw van taken bij provinciale instellingen is begonnen. Tegelijkertijd heeft de overgang naar de nieuwe aanpak gestalte gekregen in de vaststelling van beleidskaders en uitvoeringsprogramma's en in de uitvoering van gezondheid als aspectbeleid.

Een belangrijke mijlpaal was de vaststelling van het beleidskader en het uitvoeringsprogramma Leefbaarheid@Brabant. Met L@B nodigt de provincie partners uit om in innovatieve samenwerkingsverbanden gezamenlijk leefbaarheidsvraagstukken aan te pakken. De bijdragen van sociale uitvoeringsorganisaties en netwerken zijn in 2012 volledig gericht geweest op de hiermee samenhangende doelstellingen van leefbaarheid, gezondheid, vrijetijdseconomie, zorg economie, transitie stad/platteland en openbaar vervoer. In dat transitieproces zijn tevens de bezuinigingstaakstellingen gerealiseerd.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
5.1.1. Door subsidiëring investeren in Idops	<i>Uitgevoerde Idops</i>	Streefwaarde 2013: 74 idops. Bij burap II is de streefwaarde 2013: 74 idops vervangen door 2014: 74 idops. De streefwaarde voor 2012 is 20 idops. In 2012 zijn 16 IDOP's opgeleverd. Cumulatief tot en met 2012 zijn er nu 20 opgeleverd.
5.1.2. Procesondersteuning leveren aan regionale samenwerkingsverbanden gericht op een innovatieve bovenlokale aanpak van leefbaarheid in de context van demografische ontwikkelingen en met aandacht voor kleinschalige innovatie. (UA 31)"	<i>"procesondersteuning in alle subregio's".</i>	Deze indicator is vastgesteld in het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid. Afgesproken is dat de streefwaarde op basis van de eerste tranche 2013 wordt vastgesteld, via burap 2. In 2012 is procesondersteuning geleverd aan regionale samenwerkingsverbanden en zijn ten behoeve van besluitvorming en uitvoering in 2013 ca 60 leefbaarheidinitiatieven , verspreid over alle (sub) regio's van Noord-Brabant, geïnventariseerd
5.1.3. Financiële participatie in projecten gericht op een innovatieve aanpak van leefbaarheid in de context van demografische ontwikkelingen en met aandacht voor kleinschalige economische innovatie (UA31)		De indicator is opgenomen in vastgesteld Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid. Afgesproken is dat de streefwaarde wordt vastgesteld op basis van de beleidsregel Leefbaarheid@Brabant en de eerste tranche 2013, via burap 2.
5.1.4. Kennisdeling organiseren gericht op borging ervaringen IDOP's en regionale aanpak (5.1.2) (UA31)	<i>1 programma kennisdeling en waardering door deelnemers : 7,5</i>	Streefwaarde 2012 : 1 programma kennisdeling en waardering door deelnemers : 7,5 In 2012 zijn 4 regionale meetings georganiseerd. Deze waren een succes qua deelname (totaal circa 500 deelnemers) en waardering (7,5-8,0).
5.2 Signaleren, agenderen en verbinden op het gebied van de ruimtelijke, economische, culturele en sociaalculturele infrastructuur volgens de Agenda van Brabant (UA 32)		
5.2.1 Opdrachtverlening aan steunfuncties en netwerken ter realisatie van effectieve bijdragen aan de uitvoering van de provinciale speerpunten (UA 32)	<i>% opdrachten dat bijdraagt aan realisatie provinciale speerpunten</i>	100 %. De bijdragen van steunfuncties en netwerken zijn in 2012 volledig gericht op de Agenda van Brabant en de hiermee samenhangende speerpunten
5.2.2 Meten tevredenheid over inzet steunfuncties en netwerken	<i>Waardering inzet door partners en gebruikers.</i>	Gemiddelde tevredenheid in 2012 is 7.5. Ten opzichte van 2008 (6,8) is dit een stijging van 0,7
5.3 Het benutten van kansen van innovatie in de zorg (UA 33)	<i>Door PS te bepalen bij vaststelling startnotitie</i>	Deze beleidsprestatie krijgt vorm via Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid en via de Uitvoeringsstrategie Zorgeconomie "Brabant, region of smart health 2020".
5.4. Het aspect gezondheid stimuleren in provinciale kernopgaven door inzet interne gezondheidsmakelaar en externe netwerken (UA34)	<i>Jaarrapportage aan PS</i>	Streefwaarde 2012: 1 jaarrapportage aan PS Het aspectbeleid gezondheid is opgepakt in 10 provinciale (kern)programma's. De Jaarrapportage 2012 is aan PS aangeboden.

Toelichting

Ad 5.1

In het vastgestelde beleidskader en uitvoeringsprogramma Leefbaarheid@Brabant hebben de positieve elementen uit de programma's IDOP's en Slimme Zorg zoals burgerkracht en

innovatieve samenwerkingsverbanden een duidelijke plaats gekregen. Brabant verandert; demografische ontwikkelingen zoals vergrijzing, ontgroening en arbeidsmigratie hebben invloed op de leefbaarheid in dorpen en wijken. De provincie nodigt partners uit om in innovatieve samenwerkingsverbanden leefbaarheidsvraagstukken op te lossen. Het

versterken van zelforganiserend vermogen van bovenlokale netwerken staat hierin centraal. De provinciale bijdrage is mogelijk in de vorm van kennis en onderzoek, ondersteuning en begeleiding, ontregelen, inzet van de provinciale instellingen en netwerken, financiële deelname in projecten en agenda's, of in de vorm van inspiratie en communicatie. Belangrijk voor onze deelname is dat de projecten/programma's een duurzaam perspectief hebben, en dat burgers, ondernemers en organisaties zich gezamenlijk inzetten om het programma tot een succes te maken.

Ad 5.2

De bezuinigingen worden op zorgvuldige wijze gerealiseerd. De winst van de nieuwe aanpak is te zien doordat provinciale instellingen en netwerken elkaar steeds beter zijn gaan vinden in gezamenlijke producten. Brabantlab is daar een goed voorbeeld van. Onder het motto 'Meer burgerkracht, minder overheid' heeft een zestal organisaties zich verenigd in deze proeftuin voor nieuwe netwerksamenwerking om samen met bewoners te werken aan leefbaarheidsvraagstukken. De samenwerkende VBOB-seniorenorganisaties werken in een vitale coalitie met de PG-raad, PRG, Zet en Tranzo aan het thema langer thuiswonen in relatie tot het vraagstuk van dementie en leggen verbinding met landelijke programma's.

Ad 5.3

Met de slotbijeenkomst van Slimme Zorg in de Brabanthallen is de overgang naar het integrale "Brabant, Region of Smart Health" (zorgeconomie) gemarkeerd. In dit kader vond tevens in september in Eindhoven het druk bezochte Europese AAL forum plaats. Daarnaast zijn er bewustwordingsactiviteiten met belangenorganisaties georganiseerd en zijn 11 van de 12 deelprojecten Slimme Zorg volledig afgerond.

Op 5 oktober 2012 is de uitvoeringsstrategie zorgeconomie besproken in de commissie EZB en CS. In deze uitvoeringsstrategie is aangegeven welke ambities en doelen we voor

ogen hebben voor 2013 en 2014. Vervolgens heeft op 10 december 2012 een werkdiner zorgeconomie plaatsgevonden waarbij de stakeholders met elkaar hebben bediscussieerd wat de opgave is voor de komende jaren.

Ad 5.4

De provincie heeft op verzoek van de Statencommissie Cultuur en Samenleving het aspect gezondheid verankerd in tien kernprogramma's. Provinciale gezondheidsmakelaars (2fte) werken integraal en zetten zich in voor onder meer landbouw (Verbond van Den Bosch), economie (zorgeconomie), natuur en milieu (gezondheidsbedreiging en -bevordering) en mobiliteit (duurzame en gezonde mobiliteit). In 2012 zijn intern en extern de verbindingen gemaakt en is de basis gelegd voor concrete resultaten in 2013 en verder. November 2012 hebben GS een voortgangsnotitie aan de Statencommissie aangeboden met een overzicht van de werkzaamheden en resultaten over 2012, zoals:

- Door inzet van de provincie heeft de rijksoverheid openheid gegeven over het, toen onbekende, Schmallenbergvirus (januari 2012)
De GGD's konden met de verstrekte informatie alerter zijn op mogelijke besmetting. Gelukkig bleek achteraf dat het Schmallenbergvirus niet gevaarlijk is voor de mens.
- De Verordening Ruimte biedt vanaf mei 2012 meer ruimte aan lokale oplossingen en plannen met maatschappelijke meerwaarde. Bijdragen aan verbetering van gezondheid is een onderdeel van deze maatschappelijke meerwaardebenadering.
Momenteel worden drie plannen met maatschappelijke meerwaarde getoetst.

Voor de ontwikkeling van een duurzame intensieve veehouderij is enorm van belang dat boeren zelf aantoonbaar aan draagvlak werken door de discussie met burgers, buurt en omgeving aan te gaan. Op verschillende plaatsen, waaronder Reusel-de Mierden, stimuleert en ondersteunt de provincie de dialoog over oplossingsrichtingen.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Verschil a-b
Lasten	24.613	66.763	67.082	-320

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Vershil a-b
Herkomst middelen				Vershil b-a
EU	334	404	3.073	2.669
Rijk	0	0	0	0
Overige programmabaten	0	0	0	0
Baten	334	404	3.074	2.669
Saldo lasten en baten	-24.279	-66.359	-64.009	2.350
				0
Bijdr.reserve regionale structuurversterking	5.638	9.619	9.403	-216
Bijdr. Uit reserve IDOPS	4.975	43.061	42.795	-266
Bijdr.Res.Co-financiering Europese programma's	10	178	169	-9
Bijdrage uit alg. middelen	13.656	13.501	11.642	-1.858

Toelichting

Toelichting van de afwijkingen van de lasten t.o.v. de begroting

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderbesteding</i>	
1. Onderbesteding als gevolg van lagere subsidie vaststellingen	1.823
2. IDOPS	5.533
3. Samen investeren leefbaarheid en veiligheid	1.481
4. Overig	324
<i>Overschrijding</i>	
5 Effect verwerking harde subsidieverplichtingen	-39.875
Hiervan was al verwerkt in begroting	31.630
6. POP Leefbare kernen	-1.236
Totaal afwijking lasten	-320

1. Onderbesteding als gevolg van lagere subsidie vaststellingen

Na afloop van de projecten worden alle subsidies definitief vastgesteld op basis van de werkelijk gemaakte subsidiabele kosten. Bij de volgende onderwerpen zijn in 2012 subsidies lager vastgesteld ten opzichte van de verlening:

- Combifonds wonen-zorg-welzijn (acht subsidies voor een totaal van €377.000)
- Wijken (zeven subsidies voor een totaal van €366.000)
- Slimme Zorg (negen subsidies voor een totaal van €543.000)
- Vernieuwen en versnellen samen leven (vier subsidies voor een totaal van €143.000)
- Kleurrijk Brabant (een subsidie ad €130.000)
- Dementie, ondersteuning, trainingscentra (acht subsidies voor een totaal van €264.000)

2. IDOPS

De projecten IDOP's zijn volop in uitvoering. De in de begroting 2012 opgenomen prestaties zijn gerealiseerd. De financiële afwikkeling van de in 2012 gerealiseerde IDOP's vindt grotendeels plaats in 2013. Dit vanwege een verantwoordings- en

reactietermijn van 5 maanden. De subsidie lasten die samenhangen met de IDOPs worden in de administratie verwerkt op het moment dat de voortgangsrapportage en tussendeclaratie wordt ontvangen van de betreffende gemeenten. Er worden alleen voorschotbetalingen verricht op basis van werkelijk gemaakte en gedeclareerde kosten door de gemeenten. Deze gedeclareerde kosten zijn in 2012 deels achtergebleven bij de raming omdat gemeenten deze declaraties pas indienen wanneer de IDOP in het laatste traject van de uitvoering is aanbeland. Dan wordt het merendeel van de kosten gemaakt. De gemaakte voorbereidingskosten worden veel minder gedeclareerd via voorschotbetalingen. Dit volgt bij de eindafrekening. Hierdoor ontstaat een verschuiving in de lastenraming van 2012 naar 2013-2014. Dit heeft geen consequenties omdat de middelen in de reserve blijven en in 2013-2014 tot besteding komen.

3. Samen investeren leefbaarheid en veiligheid

Bij enkele projecten, zoals leefbaarheidsprojecten en de Centra voor Jeugd en Gezin, is tijdens het project vertraging opgetreden vanwege personele wisselingen in de projectleiding. Bij andere projecten hebben tussentijds onderzoek naar de effectiviteit van acties en gewijzigde beleidsuitgangspunten van het Rijk geleid tot heroverweging van de aanpak. Dit heeft geleid tot vertraging. Bij deze projecten wordt realisatie in 2013 voorzien. Deze realisatie loopt via de reserve Regionale structuurversterking.

5 Effect verwerking harde subsidieverplichtingen

Vanwege de noodzaak om realistischer te ramen en transparanter te zijn over de nog vrije middelen in de begroting is gedurende het jaar 2012 de balanssystematiek aangepast.

Met deze aanpassing zijn harde subsidieverplichtingen uit de jaren 2012 en verder die juridisch onherroepelijk zijn, in 2012 als last genomen. In de begroting 2012 was hier al gedeeltelijk rekening mee gehouden

Van de gerealiseerde lasten in 2012 heeft € 39,9 mln betrekking op beleidsprestaties in 2013 en volgende jaren. Het beeld daarvan is als volgt:

Extra genomen lasten in 2012	Beleidsprestatie Nr* Indicator		gepland			
			2013	2014	2015	2016
39,9 mln	5.1	Uitgevoerde IDOP's	X	X		

* nummer van de beleidsprestatie zoals opgenomen in de begroting 2013

6. POP Leefbare kernen

Multifunctionele dorpshuizen hebben in 2011 vertraging opgelopen wegens vergunningenprocedures en het betrekken van de buurtbewoners. Dit heeft in 2011 geleid tot een onderbesteding. Deze lasten zijn echter in 2012 tot realisatie gekomen. Het doorschuiven van deze lasten leidt in 2012 tot een overbesteding. Deze uitgaven worden gedekt via de reserve cofinanciering Europese programma's en via de bijdragen van Europa. Aangezien de uitgaven hoger zijn dan geraamd, zullen ook de inkomsten hoger zijn dan geraamd.

Toelichting van de afwijkingen van de baten t.o.v. de begroting

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
1. POP leefbare kernen	1.141
2. Overig	-39
Totaal afwijking baten	1.102

1. POP leefbare kernen

Voor de uitvoering van het POP programma financiert Europa het grootste deel. Zie hiervoor de toelichting POP leefbare kernen.

06.04 Sociaal cultureel beleid

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Toelichting

Deze productgroep is gericht op prestaties die ondersteunend zijn aan de beoogde beleidsdoelstellingen over de volle breedte van het programma Cultuur en Samenleving. De activiteiten van Omroep Brabant bijvoorbeeld dragen bij aan behoud van Brabantse identiteit en cultureel aanbod, maar ook leefbaarheid is een belangrijk item. Ditzelfde geldt voor organisaties die zich richten op vrijetijdsbesteding en regionale kennisinfrastructuur. Onlosmakelijk verbonden aan de realisatie van de beleidsprestaties

binnen het programma zijn communicatie-uitingen. Daarnaast hebben onderzoek en monitoring een plek binnen deze productgroep. Ten behoeve van deze twee laatste categorieën beschikt het PON inmiddels over een Planbureau-functie voor de sociale en culturele pijler, waarmee wij onze provinciale rol rond signaleren, attenderen en agenderen beter kunnen vervullen.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
<i>1.1 Wettelijke taak: subsidie verstrekken aan Omroep Brabant tbv het instandhouden van de regionale publieke omroep</i>	<i>Streefwaarde 2012: 7,2</i>	Streefwaarde 2012: 7,2 Gerealiseerd: 7,3 (TV, bron: waarderingsonderzoek 2012))
<i>1.2 Versterking van de kennisinfrastructuur door de ondersteuning van bibliotheken te subsidiëren.</i>	<i>Het realiseren van één Brabantse Digitale Bibliotheek.</i>	Streefwaarde 2012: 1 Ja is gerealiseerd
	<i>Het realiseren van één stelsel voor bibliotheektarieven.</i>	Streefwaarde 2012 : 1 Ja is gerealiseerd
<i>1.3 Via opdrachtverlening aan Sportservice de ondersteuning van de infrastructuur voor de sport.</i>	<i>Uitvoeringsorganisatie realiseert de afspraken over de prestaties in het kader van de infrastructuur voor de sport.</i>	Streefwaarde 2012 : 100% Ja, is gerealiseerd. Het accent bij Sportservice Noord-Brabant lag in 2012 vooral op de breedtesport (w.o. de opzet van regionale loketten voor doorverwijzing burgers naar gehandicaptensport) en op talentontwikkeling (w.o. het ondersteunen van scholen in het combineren van sport en onderwijs voor jonge talenten).
<i>1.4 Via opdrachtverlening aan Vrijetijdshuis de ondersteuning voor toerisme en recreatie in Brabant.</i>	<i>Uitvoeringsorganisatie realiseert de afspraken over de prestaties op het gebied van toerisme en recreatie in Brabant.</i>	Streefwaarde 2012: 100% Ja, is gerealiseerd. De beleidsprestatie inclusief de middelen is per 1 januari 2013 overgeheveld naar de portefeuille Vrijetijdseconomie. In Burap II van 2012 is de begroting 2013 hierop aangepast. In het bestuursakkoord "Tien voor Brabant" zijn vrijetijdseconomie en recreatie en toerisme belangrijke speerpunten van provinciaal beleid geworden en ondergebracht binnen de portefeuille Economische Zaken. Het Vrijetijdshuis Brabant heeft vrije tijd, recreatie en toerisme als kernactiviteiten.

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
1.5 Onderzoek en monitoring	<i>Uitvoeringsorganisatie realiseert de afspraken over de prestaties op het gebied van onderzoek en monitoring voor de sociale en culturele pijler.</i>	Streefwaarde 2012 : 100% Ja, is gerealiseerd.

Toelichting

1.1 en 1.2

In 2012 is een onderzoek uitgevoerd naar de waardering en het bereik van Omroep Brabant. Omroep Brabant krijgt in 2012 een ruime voldoende van de Brabanders. Er is zelfs sprake van een toegenomen waardering. In het meerjarenbeleidkader 2008-2012 Omroep Brabant hebben uw Staten doelstellingen neergelegd voor een groter bereik van Omroep Brabant onder jongeren en hoger opgeleiden. Uit het waarderingsonderzoek is gebleken dat voor TV en radio het inderdaad is gelukt om meer jongeren en hoogopgeleiden te boeien.

Er zijn in 2012 financiële en juridische afspraken gemaakt met Omroep Brabant waardoor de totale bezuinigingstaakstelling van € 4,1 mln voor de jaren 2012 t/m 2015 wordt gerealiseerd. Wij zetten ons samen met Omroep Brabant in voor het behoud van de onafhankelijkheid van Omroep Brabant.

In september 2012 is de startnotitie Innovatie in de publieke informatievoorziening (archieven, bibliotheken en Omroep Brabant) besproken in de commissie CS. In 2013 wordt een kaderstellende notitie voorbereid voor in elk geval Omroep Brabant en bibliotheken.

In september 2012 is de startnotitie Innovatie in de publieke informatievoorziening (archieven, bibliotheken en Omroep Brabant) besproken in de commissie CS. In 2013 wordt een kaderstellende notitie voorbereid voor in elk geval Omroep Brabant en bibliotheken.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Vershil a-b
Lasten	32.154	31.917	31.037	880
Herkomst middelen				Vershil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	0	0	3	3
Overige programmabaten	0	0	45	45
Baten	0	0	48	48
Saldo lasten en baten	-32.154	-31.917	-30.990	928
Bijdrage uit alg. middelen	32.154	31.917	30.990	-928

Toelichting

Toelichting van de afwijkingen van de lasten t.o.v. de begroting

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderbesteding</i>	
1. Algemene ondersteuning van beleid	882
<i>Overschrijding</i>	
2 Effect verwerking harde subsidieverplichtingen	-2
Hiervan was al verwerkt in begroting	0
-	
Totaal afwijking lasten	880

1. Algemene ondersteuning van beleid:

In productgroep 06.04 Sociaal-cultureel beleid zijn prestaties ondergebracht die ondersteunend zijn aan alle doelstellingen van programma 6. Door minder aanbestedingen en omdat advies- en communicatieactiviteiten grotendeels uit het procesbudget van de projecten worden bekostigd valt er € 6,5 ton vrij.

Door PS is bij vaststelling van de Najaarsbrief 2011 besloten om voor begrotingsjaar 2012 aanvullende bestedingsvoorstellen te budgetteren tav het prioritaire thema kennis en onderzoek. In 2012 is een extra opdracht uitgezet naar het PON over mogelijkheden en perspectieven van BrabantKennis. Daarnaast is extra ingezet op het project Regionale leefbaarheidsmeetings die het PON op verzoek van de provincie heeft georganiseerd. Door de structurele opdracht richting het PON hierop aan te laten sluiten, blijkt achteraf dat de extra tijdelijke middelen niet geheel nodig waren (vrijval € 2 ton)

Investeringsagenda

Programma 07 Investeringsagenda	130
07.01 Energietransitie	132
07.02 Landschappen van allure	136
07.03 2018Eindhoven Brabant samen culturele hoofdstad	138
07.04 Sportplan Brabant 2016	141
07.05 Grote erfgoedcomplexen	144
07.06 Spaar- en investeringsfonds wegeninfrastructuur	147

Programma 07 Investeringsagenda

Portefeuillehouders:

Y.C.M.G. de Boer, R.A.C. van Heugten, J.J.C. van den Hout, L.W.L. Pauli, mw. S.C. van Haften-Harkema

Doelstelling

Met de investeringsstrategie "Brabant investeert in de toekomst" richten we ons op het duurzaam versterken van de structuur van onze provincie op een aantal onderscheidende kwaliteiten. We concentreren ons daarbij op het bijzondere leef- en vestigingsklimaat van Brabant. Dat doen we vanuit de opvatting dat dit bijdraagt aan onze ambitie om tot de top van de Europese kennis- en innovatieregio's te blijven behoren.

Algemeen beeld

In 2012 richtten we de tweede tranche investeringsagenda in. Hiermee bereiden we ons voor op de instelling van 4 fondsvoorstellen Innovatie, Energie, Breedband, Groen. Het is de basis voor de daadwerkelijke oprichting van de vier fondsen en het inrichten van de betreffende uitvoeringsstructuur. Hiermee geven we invulling aan de ambitie om tot alternatieve financieringsopties te komen (UA 49).

Mijlpalen 2012

Energietransitie (UA 38)

- De dunne film onderzoeksfaciliteit van ECN is verhuisd naar Eindhoven. De oprichting van Solliance leidde in 2012 tot een stevige uitbreiding van onderzoek. Naast de al eerdere aansluiting van Imec, is ook samenwerking gestart met het Julich Instituut en zijn onderzoekers van de Universiteit van Utrecht actief in Eindhoven.
- De inrichting van een solarfonds is voorbereid. (Clusters van) solarbedrijven kunnen hierop een beroep doen ten behoeve van de valorisatiefase.
- Binnen de Green Deal met het Rijk is een garantstelling overeengekomen ten behoeve van projecten voor toepassing van innovatieve zonneceltechnologie.
- In samenwerking met de BOM lanceerden we het biobased Brabant fonds (€ 10 mln). Het projectenplatform Biobased Innovations heeft inmiddels een projectenportfolio van ca. € 13 miljoen en 110 projectpartners.
- Avans zette met provinciale cofinanciering een Center of Expertise op en startte een onderwijslijn biobased economy.

Landschappen van Allure (UA 13)

- Wij stelden het Bidbook Landschappen van Allure vast. Hierin zijn vijftien richtinggevende projecten opgenomen. Die zijn door drie regio's opgesteld.
- De subsidieregeling Landschappen van Allure is in najaar 2012 vastgesteld. Op basis van door de regio ingediende investeringsvoorstellen kan de provincie vanaf 2013 financieel participeren in de uitvoering van projecten.

2018Eindhoven | Brabant Samen Culturele Hoofdstad (UA40)

- Het eerste deel van de Bidbookfase is afgerond met als resultaat dat we op de shortlist staan.
- In 2012 is de volgende besluitvorming afgerond:
 - Met de B5 gemeenten is de governance uitgewerkt en vastgesteld.
 - De gemeenteraden en de provincie hebben ieder een investeringsbesluit genomen. Er is in totaal € 100 mln beschikbaar gesteld.
 - De oprichting van de stichting is afgerond.

Sportplan Brabant 2016 (UA 41)

- De volgende accommodaties zijn gerealiseerd: AV Sprint Breda en TSR Vidar Tilburg.
- De realisatie/aanpassing van 7 accommodaties is mogelijk gemaakt: HC 's-Hertogenbosch, Pieter van den Hoogenband Zwemstadion, Academy Bartels Hooje Mierde, Flik-Flak 's-Hertogenbosch, AV Prins Hendrik Vught, HC Oranje Zwart/Eindhoven, HC Tilburg.
- Nationaal evenement 'Special Olympics' voor verstandelijk gehandicapten in 's-Hertogenbosch is mede mogelijk gemaakt.

Grote erfgoedcomplexen (UA42)

- Met inzet vanuit het Ontwikkelbedrijf zijn voor de erfgoedcomplexen Dongecentrale te Geertruidenberg en Mariadal te Roosendaal investeringsbesluiten genomen en is besluitvorming over het voormalig CHV complex te Veghel en Moederhuis Franciscanessen Dongen voorbereid.
- In 2012 zijn binnen de overige programmalijnen vergaande voorbereidingen getroffen voor uitvoering in 2013: onder andere restauratie opleidingsplaatsen, educatie projecten en nieuwe product marktcombinaties,

Spaar- en investeringsfonds wegeninfrastructuur (UA 43)

- Grenscorridor N69: Op 22 juni 2012 hebben Provinciale Staten de Structuurvisie Ruimtelijke Ordening deel: 'Grenscorridor N69' vastgesteld. Hierin is het zoekgebied opgenomen waarbinnen de nieuwe N69 (Westparallel) komt te liggen. Op 27 juni 2012 hebben 21 organisaties het gebiedsakkoord Grenscorridor N69 ondertekend. Zij hebben hierin afspraken vastgelegd over de uitwerking van een integraal maatregelpakket bestaande uit de nieuwe N69, nulplusmaatregelen en maatregelen om de ruimtelijke kwaliteit te versterken.
- N279-noord:
Het ontwerp provinciaal inpassingsplan is in een afrondende fase. In 2013 volgt inspraak en besluitvorming. De voorbereidende werkzaamheden voor de uitvoeringsfase (opstellen contract c.q. uitvraag contractering ten behoeve van de aanbesteding) zijn reeds gestart.
- Noordoostcorridor Eindhoven:
 - In een interactief proces met de regio zijn binnen het zoekgebied uit de structuurvisie RO, de mogelijke alternatieven voor de Noordoostcorridor vastgelegd (Afwegingskader Notitie Reikwijdte en Detailniveau Noordoostcorridor).
 - In het kader van de gebiedsontwikkeling Brainport Oost is een advies over de ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit en een regionaal voorstel voor het versneld in uitvoering nemen van projecten voor ruimtelijke kwaliteit opgesteld.

07 Investeringsagenda

Bedragen x € 1.000

Lasten

Programmalasten
Apparaatskosten

totaal

Baten

Rijk
Europa

Overige programmabaten

Dekking verschil lasten en baten

Dekking uit reserves

Dekking uit alg.middelen

totaal

Formatieinzet (in fte)

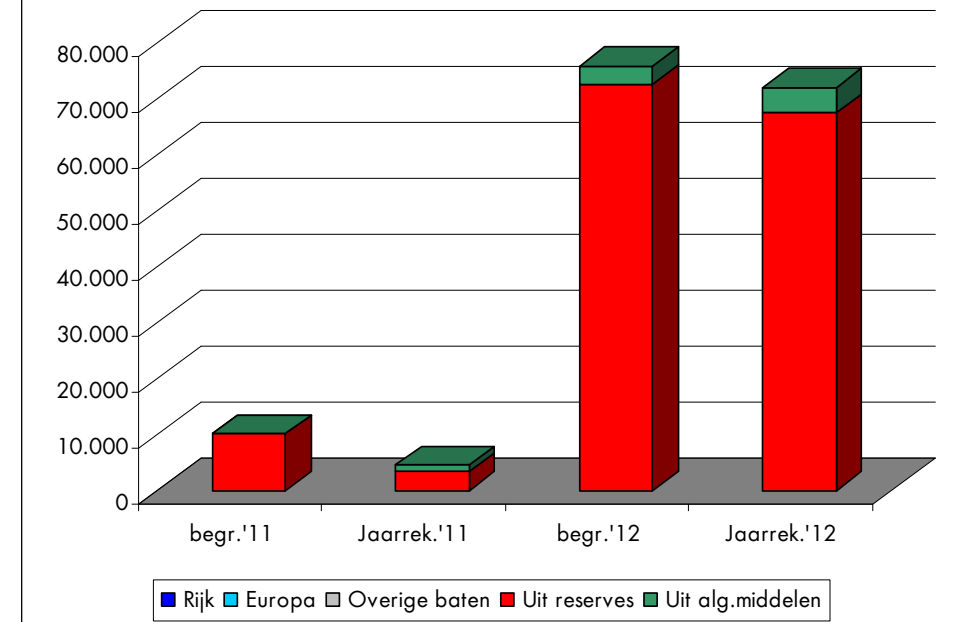
Begroting 2012 oorspronkelijk	Begroting 2012 na wijziging	Jaarrek. 2012 realisatie	Vershil begr-realizatie
25.000	72.713	68.582	4.131
3.224	3.224	3.474	-250
28.224	75.938	72.056	3.882
0	0	0	0
0	0	0	0
0	0	39	39
25.000	72.705	67.482	-5.222
3.224	3.233	4.535	1.302
28.224	75.938	72.056	-3.882

23,3

47,0

24,7

Middeleninzet programma Investeringsagenda
bekostiging van de lasten (bedragen x € 1.000)

07.01 Energietransitie

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2012)	Wat is in 2012 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2013 en verder?
1 <i>Energietransitie: Het verwerven van een internationale concurrentiepositie in drie clusters (solar, biobased economy en elektrisch rijden/slimme netwerken) waardoor nieuwe bedrijven zich vestigen in Brabant en de omschakeling van bestaande bedrijven naar nieuwe en duurzame technologieën wordt gestimuleerd met toekomstbestendige werkgelegenheid.</i>	De uitvoering van het investeringsvoorstel energie verloopt op hoofdlijn conform planning. Binnen Solar is de opbouw Solliance cluster goed gepositioneerd. Binnen biobased is de regiocoördinator gepositioneerd, de inrichting van het biobased fonds gerealiseerd en de inrichting van Green Chemistry Campus geëffectueerd. Het regionale uitvoeringsprogramma is gereed met als aandachtsgebieden: 1. Heavy Electric Powertrain; 2. Campus doorontwikkeling; 3. Smart grids en innovatieve mobiliteit.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
1.1 Verhuizing Energie onderzoek Centrum Nederland naar Brabant (UA 38)	% dat verhuisd is.	Streefwaarde 2012: 100% . De verhuizing is gerealiseerd.
1.2 Internationaal onderzoekscluster Solar operationeel	- Minimaal 200 fte dedicated aan onderzoek dunne film	Streefwaarde 2012: 200 fte. 200 fte's zijn betrokken aan het onderzoek.
	- Jaarlijks onderzoeksvolume van € 60 mln naar € 100 mln <u>Jaarlijks onderzoeksbudget twv € 20 mln in 5 jaar overgeplaatst naar Eindhoven</u>	Begroet 16,5 mln. Gerealiseerd 12,5 mln (Loopt iets achter o de begroting i.v.m. economische crisis waardoor minder geïnvesteerd wordt
1.3 Lopend industrieel valorisatieprogramma (UA 38)	Totaal projectvolume van min. € 100 mln in 2016	Naar verwachting operationeel in 2013. Vertraging ontstaan door uitwerking Top Sectoren beleid, waarmee onduidelijkheid is ontstaan over de investering door het Rijk
1.4 Campus Groene Chemie (UA 38)	2.500 arbeidsplaatsen, stijging € 600 mln Bruto Nationaal Product, voor gehele Biobased Delta	12 nieuwe vestigingen (25 arbeidsplaatsen) Green Chemistry Campus moet gaan zorgen voor bijna 270 banen en een toename van het BNP van ruim € 65,0 milj. In 2020

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
	<i>ontwikkeling</i>	
<i>1.5 Fonds Biobased Economy (UA 38)</i>	<i>Operationeel</i>	Streefwaarde 2012: operationeel
<i>1.6 Risicodragend participeren en investeren in initiatieven en bedrijven (UA 38)</i>	<i>Investering in laadinfrastructuur en smartgrids van € 500 mln tot 2020</i>	Aan de hand van inzet BOM en door Brabant georganiseerde ronde tafel sessies zijn nieuwe allianties bijeengebracht en zijn daarmee concrete ventures vormgegeven die in 2013 tot investeringen en realisatie leiden. De thema's van deze allianties zijn: - investeren in ontwikkeling en realisatie van zero emissie elektrisch openbaar vervoer - investeren in elektrische mobiliteit en decentrale energie op woon/werklocaties van de toekomst - realisatie van de Greendeal met het Rijk en Brabantstad t.a.v. het laten rijden van 1500 elektrische voertuigen en de realisatie van 3000 laadpunten in 2013 en 2014
<i>1.7 Inrichten van experimenteergebieden (UA 38)</i>	<i>Investering van € 300 mln door netwerkbedrijven in slimme netwerken tot aan 2040</i>	
	<i>250 e-auto's en laadinfrastructuur</i>	Streefwaarde 2012: 25 e-auto's. Eind 2012 rijden er circa 1000 elektrische auto-voertuigen in Brabant
	<i>500 laadpunten in Brabantse gemeenten.</i>	Streefwaarde 2012: 50 laadpunten. Eind 2012 zijn er circa 600 publieke en semi-publieke laadpunten in Brabant (excl. Laadpunten voor fietsen)
	<i>3 slimme wijken Streefwaarde 2014: realisatie 3 slimme wijken.</i>	
<i>1.8 Cross sectoraal clusteren van kennis en doorontwikkelen campussen (UA 38)</i>	<i>Brabants kennis en expertisecoluster e-mobility en smart grids</i>	Het European Electric Mobility Centre is geopend in Helmond
<i>1.9 Inrichten valorisatieregeling (UA 38)</i>	<i>10 valorisatieprojecten gerealiseerd.</i>	Streefwaarde 2012 : 5 - Inzet van elektrische voertuigen in eigen wagenpark en de realisatie van laadinfrastructuur op het terrein van provincie - Inzet van elektrische bussen in dienstregeling van gemeente Den Bosch is uitgebreid met testritten van inductiebus en inzet van bussen naar Jeroen Bosch ziekenhuis - De vestiging van Tesla Motors (50Fte) is mede door de BOM gerealiseerd in Tilburg - Opname van vraag naar innovatie en elektrisch vervoer in concept programma van eisen van nieuwe aanbesteding OV - Opening en ingebruikname van snellaadstation in Eindhoven
	<i>4 bedrijfs participaties aangegaan.</i>	Streefwaarde 2012: 2 1 bedrijfs participatie via achtergestelde lening aangegaan

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Vershil a-b
Lasten	24.100	35.794	32.538	3.256
Herkomst middelen				Vershil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	0	0	0	0
Overige programmabaten	0	0	33	33
Baten	0	0	33	33
Saldo lasten en baten	-24.100	-35.794	-32.505	3.289
Bijdr.res.investeringsagenda		35.785	32.529	-3.256
				0
				0
Bijdrage uit alg. middelen	24.100	9	-25	-33

Toelichting van de afwijkingen van de lasten t.o.v. de begroting

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderbesteding</i>	
1 - Solar en toptechnologie instituten	15.117
2 - Elektrisch rijden en Slimme netwerken	3.229
3 - Biobased Economy	771
<i>Overschrijding</i>	
4 Effect verwerking harde subsidieverplichtingen	-31.161
Hiervan was al verwerkt in begroting	15.300
-	
Totaal afwijking lasten	3.256

1 Solar en toptechnologie

Door de wijziging in het rijksbeleid mbt topsectoren is vertraging ontstaan op de financiële afwikkeling van de projecten. De projecten zijn volop in uitvoering. Het onderzoekscentrum ECN realiseert de afgesproken prestaties.

2. Elektrisch rijden en Slimme netwerken.

Realisatie bleef in 2012 achter ten opzichte van prognose doordat voorbereiding van het benodigde innovatie-instrument meer tijd kost. De inrichting van de proeftuin zero emissie openbaar vervoer is de eerste proeftuin die gebruik zal maken van dit instrument. Deze proeftuin vraagt veel afstemming in de voorbereiding om zowel te voldoen aan onze eigen eisen van financiële rendement op investeringen, te zorgen van een goede aansluiting in bestaande OV concessie en dit alles te kunnen combineren met de voorwaarden die Europese investeringsbank verbindt aan haar samenwerking met ons op dit vlak via de, mede door ons opgerichte, stichting Zero Emissie Busvervoer. Hoewel de

inzet van middelen achterblijft op de prognose is het effect op het beleid klein geweest. Dit komt doordat eerder gestarte projecten en samenwerkingen nu resultaten laten zien en dat daarmee de groei van elektrisch vervoer zich gestaag doorzet.

3. Het thema biobased Economy is een innovatief programma.

De inzichten die beschikbaar waren ten tijde van de 2^e bestuursrapportage hebben abusievelijk niet geleid tot een meerjarige herverdeling van de beschikbare middelen.

4 Effect verwerking harde subsidieverplichtingen

Vanwege de noodzaak om realistischer te ramen en transparanter te zijn over de nog vrije middelen in de begroting is gedurende het jaar 2012 de balanssystematiek aangepast.

Met deze aanpassing zijn harde subsidieverplichtingen uit de jaren 2012 en verder die juridisch onherroepelijk zijn, in 2012 als last genomen. In de begroting 2012 was hier al gedeeltelijk rekening mee gehouden.

Binnen deze productgroep is € 31,2 mln aan harde subsidieverplichtingen als last genomen. In de begroting was rekening gehouden met € 15,3 mln.

07.02 Landschappen van allure

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2012)	Wat is in 2012 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2013 en verder?
2 De landschappen van Allure - De Brabantse Wal, Het Groene Woud en De Maashorst - ontwikkelen tot 3 toplocaties als het gaat om het beleven en ervaren van natuur en landschap in Brabant.	Het Bidboek Landschappen van Allure is door GS vastgesteld. Hierin zijn een 15-tal door de drie regio's opgestelde richtinggevend projecten opgenomen. De subsidieregeling Landschappen van Allure is in najaar 2012 door GS vastgesteld. Op basis van door de regio ingediende investeringsvoorstellen kan hiermee door de provincie vanaf 2013 financieel participeren in de uitvoering van projecten.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
2.1 De landschappen versterken , gericht op biodiversiteit én het beleven daarvan. Samenvattend: "groen is de basis" (UA 39)	Te realiseren voortschrijdende uitvoerings-programma's.	Streefwaarde 2012: 1 Bij burap I is streefwaarde bijgesteld van 1 naar 0, omdat voorzien was dat de subsidieregeling in het najaar van 2012 vastgesteld zou worden.
	Aantal uitvoeringsprojecten	Streefwaarde 2012 : 2 Bij burap I is streefwaarde bijgesteld van 2 naar 0.
2.2 Dynamische ontwikkelingen in de landschappen vormgeven, gericht op een hoogwaardige landschappelijke, ecologische en architectonische invulling van nieuwe ontwikkelingen in en rond de landschappen. Samenvattend: "verbinden stad en land".(UA 39)	Te realiseren voortschrijdende uitvoerings-programma's	Streefwaarde 2012: 1 Bij burap II is de streefwaarde bijgesteld naar 0.
	Aantal uitvoeringsprojecten	Streefwaarde 2012 : 2 Bij burap II is streefwaarde bijgesteld van 2 naar 0.
2.3 "Ondernemen en beleven in de landschappen" gericht op het versterken van de regionale economie, verbreding en innovatie van de landbouw, recreatie en toerisme en het in leven houden van de cultuurhistorie. Samenvattend motto: "ondernemen in het landschap". (UA 39)	Te realiseren voortschrijdende uitvoerings-programma's	Streefwaarde 2012: 1 Bij burap II is de streefwaarde bijgesteld naar 0.
	Aantal uitvoeringsprojecten	Streefwaarde 2012 : 2 Bij burap II is streefwaarde bijgesteld van 2 naar 0.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Vershil a-b
Lasten	0	250	165	85
Herkomst middelen				Vershil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	0	0	0	0
Overige programmabaten	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo lasten en baten	0	-250	-165	85
Bijdr.res.investeringsagenda	0	250	165	-85
Bijdrage uit alg. middelen	0	0	0	0

Toelichting

Van het werkbudget van €250.000 is €165.000 in 2012 tot besteding gekomen.

07.03 2018Eindhoven| Brabant samen culturele hoofdstad

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2012)</i>	Wat is in 2012 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2013 en verder?
3 <i>BrabantStad wil Culturele Hoofdstad van Europa zijn in 2018. Het bovenregionale karakter van 2018Brabant, het concept mozaïekmetropool en de drager 'De Kunst van het Samen Leven' passen bij de nieuwe rol van de provincie en bij de doelstellingen van de Agenda van Brabant..</i>	2018Eindhoven Brabant Samen Culturele Hoofdstad (UA40) • Deel 1 van de Bidbookfase is afgerond met als resultaat dat we op de shortlist staan. • In 2012 is de volgende besluitvorming afgerond: - o Met de B5 gemeenten is de governance uitgewerkt en vastgesteld. - o De gemeenteraden en de provincie hebben ieder een investeringsbesluit genomen. Er is in totaal € 100 mln beschikbaar gesteld. - o De oprichting van de stichting is afgerond.

Toelichting

Met het resultaat dat we op de shortlist staan is een belangrijke stap gezet op weg naar de uiteindelijke definitieve selectie door de internationale jury. Eindhoven|Brabant behoort samen met Maastricht en Leeuwarden tot de drie overgebleven kandidaten.

De BrabantStad partners hebben in 2012 gezamenlijk een stichting opgericht en besloten gezamenlijk € 100 mln beschikbaar te stellen (€ 50 miljoen door de provincie en de steden elk € 10 mln).

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012</i>	<i>Indicator</i>	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
1.1 Coördinatie inzake de politieke besluiten door de BrabantStadsteden over deelname 2018Brabant (UA 40)	<i>Raadsbesluiten in de 5 BrabantStadsteden aangaande deelname 2018Brabant.</i>	Streefwaarde 2012: 5 besluiten en financiële deelname Is Gerealiseerd In navolging op het provinciale investeringsbesluit 2018Brabant hebben de steden in 2012 een besluit genomen of het bidbook mede namens de stad mag worden ingediend (en de daarbij horende €50 mln investering vanuit de gezamenlijke BrabantStadsteden)
1.2 Noodzakelijke voorinvesteringen culturele hoofdstad 2012 - 2013 (UA 40)	<i>Advies stuurgroep 2018Brabant inzake projectenpakket</i>	Tot een maximum van € 3 mln is beschikbaar gesteld voor noodzakelijke investeringen in 2012 en 2013.
1.3 Ontwikkeling governance model en opdracht aan de Stichting (UA 40)	<i>Jaarlijkse beschikking stichting 2018Brabant</i>	Streefwaarde 2012: Verzelfstandiging programmabureau 2018 Brabant In 2012 is een governance model uitgewerkt en een stichting opgericht

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Vershil a-b
Lasten	0	4.200	4.738	-538
Herkomst middelen				Vershil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	0	0	0	0
Overige programmabaten	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo lasten en baten	0	-4.200	-4.738	-538
Bijdr.res.investeringsagenda	0	4.200	4.738	538
				0
				0
Bijdrage uit alg. middelen	0	0	0	0

Toelichting

Toelichting van de afwijkingen van de lasten t.o.v. de begroting

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderbesteding</i>	
- Overig	94
<i>Overschrijding</i>	
Effect verwerking harde subsidieverplichtingen	-1.432
Hiervan was al verwerkt in begroting	1.800
Correctie op verwerking in begroting	-1.000
Totaal afwijking lasten	-538

Effect verwerking harde subsidieverplichtingen

Vanwege de noodzaak om realistischer te ramen en transparanter te zijn over de nog vrije middelen in de begroting is gedurende het jaar 2012 de balanssystematiek aangepast.

Met deze aanpassing zijn harde subsidieverplichtingen uit de jaren 2012 en verder die juridisch onherroepelijk zijn, in 2012 als last genomen. In de begroting 2012 was hier al gedeeltelijk rekening mee gehouden. De totale afwijking is gevolg van aangepaste balanssystematiek.

Van de gerealiseerde lasten in 2012 heeft € 1,4 mln betrekking op beleidsprestaties in 2013 en volgende jaren. Het beeld daarvan is als volgt:

Extra genomen lasten in 2012	Beleidsprestatie		gepland			
	Nr*	indicator	2013	2014	2015	2016
1,4 mln	1.2	<i>Advies stuurgroep 2018Brabant inzake projectenpakket</i>	X			

* nummer van de beleidsprestatie zoals opgenomen in de begroting 2013

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2012)	Wat is in 2012 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2013 en verder?
4 Het Sportplan Brabant 2016 is een brede investering in de Brabantse samenleving. Door te investeren in sport, investeert de provincie in een regio waar mensen graag willen wonen en bedrijven zich willen vestigen. Sport draagt bij aan een bruisend leef- en vestigingsklimaat, en dat is nodig om te kunnen behoren tot de Europese top van kennis- en innovatieregio's.	De uitvoering van het sportplan ligt op koers. • De volgende accommodaties/voorzieningen zijn gerealiseerd: atletiekbaan AV Sprint in Breda, roeibaan TSR Vidar in Tilburg/ Hilvarenbeek, en Fieldlab Aangepast Sporten in Eindhoven-Noord • De realisatie/aanpassing van 7 accommodaties is mogelijk gemaakt: Hockeycomplex 's-Hertogenbosch, uitbreiding Pieter van den Hoogenband zwembad Eindhoven, Academy Bartels in Hooge Mierde, uitbreiding Flik-Flak 's-Hertogenbosch, atletiekcomplex Prins Hendrik in Vught, hockeycomplex Oranje Zwart Eindhoven, hockeycomplex Tilburg. • Nationaal evenement 'Special Olympics' voor verstandelijk gehandicapten in Den Bosch mede mogelijk gemaakt

Toelichting

De provincie ligt op koers in het uitvoeren van het Sportplan. Dit blijkt uit het volgende:

- De eerste drie accommodaties zijn inmiddels gereed. Verder stond 2012 o.a. in het teken van de subsidieregeling. Bij de sportaccommodaties is besloten tot steun aan 7 projecten voor topsport, steeds met een grote breedtesportcomponent. Vaak gaat het om verenigingen met zo'n 2.000 leden, en wordt veel werk gemaakt van recreatief sporten en gehandicaptensport.
- Naast accommodaties hebben we ondersteuning gegeven aan talentenprogramma's voor o.a. zwemmen en vrouwenvoetbal, breedtesportprojecten en projecten voor deskundigheidsbevordering gehandicaptensport. Tot slot is via sponsoring ondersteuning gegeven aan 11 grote topsportevenementen.
- Een belangrijk doel is ook om een beweging op gang te brengen, zodat sport leidt tot een duurzame versterking van ons leef- en vestigingsklimaat. Ook hierin zijn in 2012 stappen gezet. We zijn gestart met de vorming van een Brabants netwerk waarin we sport verbinden met onderwijs, gezondheid w.o. speciale aandacht voor jeugd en ouderen, verenigingen en economische spin-off van sportevenementen en innovaties. In 2013 moet in dit netwerk gestart worden met samenwerkingsprojecten tussen ondernemers, onderwijs, overheid en (sport) organisaties

- Tot slot werken we aan sport als middel voor regiobranding. Een voorbeeld daarvan was in augustus 2012 de huldiging van de Nederlandse Olympische sporters in Den Bosch, waarmee we Brabant positioneerden als regio waar topprestaties erkend worden, en hand in hand gaan met gezelligheid.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
1.1 Brabant heeft uitnodigende, gevarieerde en regionaal gespreide topsportaccommodaties die breed toegankelijk zijn en ook door (bijzondere) breedtesport worden gebruikt. (UA 41)	Aantal topsportaccommodaties (per kernsport)	Streefwaarde 2012: 2 Ja, is gerealiseerd
	Aantal fieldlabs	Streefwaarde 2012: 1 Ja, is gerealiseerd (opening voorzien in maart/april 2013)

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Verschil a-b
Lasten	900	18.295	16.279	2.016
Herkomst middelen				Verschil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	0	0	0	0
Overige programmabaten	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo lasten en baten	-900	-18.295	-16.279	2.016
Bijdr.res.investeringsagenda	900	18.295	16.279	-2.016
Bijdrage uit alg. middelen	0	0	0	0

Toelichting van de afwijkingen van de lasten t.o.v. de begroting

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderbesteding</i>	
1. In behandeling aanvragen subsidies Sportplan	7.178
<i>Overschrijding</i>	
Effect verwerking harde subsidieverplichtingen	-10.018
Hiervan was al verwerkt in begroting	4.855

Totaal afwijking lasten

2.016

Effect verwerking harde subsidieverplichtingen

Vanwege de noodzaak om realistischer te ramen en transparanter te zijn over de nog vrije middelen in de begroting is gedurende het jaar 2012 de balanssystematiek aangepast.

Met deze aanpassing zijn harde subsidieverplichtingen uit de jaren 2012 en verder die juridisch onherroepelijk zijn, in 2012 als last genomen. In de begroting 2012 was hier al gedeeltelijk rekening mee gehouden

1. In behandeling aanvragen subsidies Sportplan

Bij de behandeling van het sportplan in PS is €22.85 mln toegevoegd aan de begroting (dekking investeringsagenda). De ramingen, die zijn opgenomen als gevolg van de uitwerking van het sportplan, hadden als uitgangspunt dat de € 22,8 mln via subsidies in 2012 zouden worden weggezet. Er wordt echter voor een bedrag van 7 mln in 2013 beschikt en conform de schattingswijziging als realisatie in 2013 genomen.

Van de gerealiseerde lasten in 2012 heeft € 10 mln betrekking op beleidsprestaties in 2013 en volgende jaren. Het beeld daarvan is als volgt:

Extra genomen lasten in 2012	Beleidsprestatie		gepland			
	Nr*	indicator	2013	2014	2015	2016
10 mln	1.1	<i>Aantal topsportaccommodaties (per kernsport)</i>	X	X	X	
	1.1	<i>Aantal fieldlabs</i>	X			

* nummer van de beleidsprestatie zoals opgenomen in de begroting 2013

07.05 Grote erfgoedcomplexen

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2012)</i>	Wat is in 2012 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2013 en verder?
5 <i>Grootschalige Cultuurhistorische Complexen: Op ambitieuze en ondernemende wijze samen met partners werken aan het behoud van Brabantse erfgoedcomplexen waarbij kwaliteit en innovatie voorop staan.</i>	Met partners zijn verkenningen verricht naar een groot aantal erfgoedcomplexen om te kijken hoe ze behouden kunnen worden voor de toekomst. Dit heeft ertoe geleid dat er in 2012 een 5-tal concrete projecten zijn benoemd waar met partners gewerkt wordt aan de kwalitatieve en innovatieve herontwikkeling cq bestemming van MOB complex in Wanroij, Dongecentrale in Geertruidenberg, Mariadal in Roosendaal, CHV in Veghel en Moederhuis in Dongen. Het investeringsprogramma ligt daarmee volledig op koers.

Toelichting

De grote erfgoedcomplexen; de kastelen, kloosters, industriële en militaire complexen zijn de dragers van de Brabantse identiteit. Het vinden van een toekomstbestendige herbestemming komt moeilijk van de grond bij dit Brabantse erfgoed. Daarom richt de provincie zich, met dit investeringsprogramma de komende jaren op een actieve rol in de

opgave die er ligt bij de grote erfgoedcomplexen. Gestreefd wordt naar de herbestemming van circa 20 complexen voor 2018. In 2012 zijn een vijftal concrete projecten benoemd. Besluitvorming over het zesde project, KVL te Oisterwijk, is uitgesteld naar maart 2013.

Voor de voortgang van de individuele projecten wordt verwezen naar de voortgangsrapportage van het Ontwikkelbedrijf.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012</i>	<i>Indicator</i>	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
<i>Wordt nog ingevuld op basis van uitvoeringskader voorzien in 2012.</i> <i>1.1 Voorstel zal eind 2011 aan PS worden voorgelegd. (UA 42)</i> <i>Bij burap II is beleidsprestatie geformuleerd. "Conform nadere kaderstelling PS 49/11, waarin is opgenomen investeringsvoorstellen voor locaties voor besluitvorming worden voorgelegd aan Provinciale Staten, inclusief begrotingswijziging. (UA 42)"</i>		Streefwaarde 2012 : 4 locaties De streefwaarde van 4 locaties in 2012 is gerealiseerd. In 2012 zijn de investeringsvoorstellen van een 5 tal locaties voorgelegd aan Provinciale Staten. Het programma ligt volledig op koers.

Toelichting

De provincie werkt op ambitieuze en ondernemende wijze samen met partners aan het

behoud van Brabantse erfgoedcomplexen, hierbij staan kwaliteit en innovatie voorop. Daarbij ligt het accent op kloosters, kastelen, militaire complexen en industrieel erfgoed,

die het verhaal van Brabant kunnen vertellen aan het brede publiek. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan een aangenaam Brabants leef- en vestigingsklimaat. Als partner in het ontwikkeltraject brengen wij onze middelen zoveel mogelijk revolverend in.

In 2012 is op basis van de door PS 49/11 besloten kaderstelling het programma uitgewerkt.

Binnen het programma zijn vier actielijnen onderscheiden:

1. de herontwikkeling cq passende innovatie herbestemming van grote erfgoedcomplexen
 - a. 2 maal is een Verkenningenboek uitgebracht en gerapporteerd aan PS.
 - b. met partners zijn een 5 tal projectvoorstellen aan PS voorgelegd.
2. het verbinden van potentiële gebruikers met het aanbod van erfgoedcomplexen;
 - a. er is gewerkt aan de totstandkoming van een Brabants erfgoednetwerk dat in 2013 inhoud krijgt.

3. de betrokkenheid van de Brabander bij beleving van erfgoedcomplexen en de communicatie daarbij
 - a. de website brabant.nl/herbestemmenerfgoed is gerealiseerd
 - b. in 2013 wordt de atlas erfgoedcomplexen Brabant uitgebracht. Hiervoor zijn in 2012 de voorbereidingen getroffen.
 - c. de ontwikkeling van het JOB house waar oa jongeren kennis kunnen nemen van het programma en actief kunnen meedoen.
4. de kennisontwikkeling en de benutting daarvan wanneer het gaat om herontwikkeling van erfgoedcomplexen
 - a. in 2012 is gewerkt aan het samenwerkingsverband met de TUE, UvT en WU om te komen tot een erfgoedlab waar kennis en praktijk bijeen komen.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Verschil a-b
Lasten	0	625	221	404
Herkomst middelen				Verschil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	0	0	0	0
Overige programmabaten	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo lasten en baten	0	-625	-221	404
Bijdr.res.investeringsagenda	0	625	221	-404
Bijdrage uit alg. middelen	0	0	0	0

Toelichting van de afwijkingen van de lasten t.o.v. de begroting

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderbesteding</i>	
1. Kwaliteitsborging	404
<i>Overschrijding</i>	
Effect verwerking harde subsidieverplichtingen	0
Hiervan was al verwerkt in begroting	0
-	
Totaal afwijking lasten	404

1. Kwaliteitsborging

Binnen de middelen die beschikbaar zijn gesteld voor de grote erfgoed complexen is 1,5 mln gereserveerd voor kwaliteitsborging. De besteding van kwaliteitsborging was € 404.000 lager dan verwacht omdat met name de gemaakte kosten voor het regionaal beeldverhaal lager zijn uitgevallen .

Bij de kaderstelling is indicatief aangegeven hoe de inzet op de kwaliteitsborging verdeeld zou worden naar de onderwerpen oa beeldverhalen. Bij de uitwerking is, om de kwaliteitsborging ook te laten verankeren in de projecten, nadrukkelijker aangesloten bij de voortgang en het tempo van de ontwikkeling van de projecten.

Dit zorgt voor een andere spreiding van de inzet van de budgetten over de jaren.

07.06 Spaar- en investeringsfonds wegeninfrastructuur

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2012)	Wat is in 2012 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2013 en verder?
6 In het kader van 'De bereikbare regio' het realiseren van grote infrastructurele projecten waarbij sprake is van provinciaal belang en /of de provincie initiatiefnemer is. De projecten zijn onder meer bedoeld om de (inter)nationale en intraregionale bereikbaarheid van de regio te optimaliseren.	N279: In 2012 heeft de uitwerking plaatsgevonden van het Provinciaal inpassingsplan. Indien geen beroep wordt ingesteld tegen het plan dat wordt vastgesteld door PS, of de Raad van Staten de beroepen ongegrond verklaart, dan kan het plan in 2013 onherroepelijk zijn. Noordoostcorridor: In 2012 is gestart met de notitie Reikwijdte en Detailniveau die deel uitmaakt van de voorbereidingsfase. In 2013 wordt die notitie afgerond. N69: In 2012 is het Gebiedsakkoord Grenscorridor N69 ondertekend en is het zoekgebied voor de nieuwe verbinding van de structuurvisie RO deel E vastgesteld. In 2013 worden het concept milieu-effectrapportage en het concept provinciaal inpassing gerealiseerd. Tevens staat het sluiten van uitvoeringsovereenkomsten met gemeenten op de planning in het kader van het Gebiedsakkoord.

Toelichting

Voor verdere gedetailleerde informatie verwijzen wij u naar de bijlagen: Verantwoording infrastructurele projecten vanaf € 60mln.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
1.1 Grote ruit rond Eindhoven - Helmond (Zuid-Oost-vleugel/ Brainport): (waaronder de capaciteitsvergroting van de N279 en een nieuwe Oost-West Verbinding); (UA 43)	Businesscase Brainport Oost en Noord-Oost Corridor	Afwegingsnotitie NRD-fase Noordoostcorridor is vastgesteld, de Notitie Reikwijdte en Detailniveau is in voorbereiding. De Businesscase is in voorbereiding en medio 2013 is deze gereed.
1.2 Verbreding noordelijk deel van de N279 ('s-Hertogenbosch-Veghel). (UA 43)	Provinciaal Inpassingsplan N279 Streefwaarde 2013	Streefwaarde 2013 De uitwerking van het provinciaal inpassingsplan met een milieueffectrapportage heeft plaatsgevonden. De Raad van State zal in 2013 een oordeel uitspreken over het Provinciaal Inpassingsplan.
1.3 N69: verbinding Eindhoven-Valkenswaard-België (UA 43)	Definitieve Structuurvisie N69 Besluitvorming door PS	Streefwaarde: 2012: Besluitvorming door PS. De besluitvorming door PS, rondom de definitieve structuurvisie, heeft plaatsgevonden in juni 2012. Hiermee gaat het project de volgende fase in.

Toelichting

Voor verdere gedetailleerde informatie verwijzen wij u naar de bijlagen: Verantwoording infrastructurele projecten vanaf € 60mln.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Vershil a-b
Lasten	0	13.550	14.641	-1.091
Herkomst middelen				Vershil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	0	0	0	0
Overige programmabaten	0	0	5	5
Baten	0	0	5	5
Saldo lasten en baten	0	-13.550	-14.636	-1.086
bijdr.res.spaar en investeringsfonds	0	13.550	13.550	0
Bijdrage uit alg. middelen	0	0	1.086	1.086

Toelichting

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderbesteding</i>	
1. N279 Noord 's-Hertogenbosch - Veghel	5.537
2 Noordoostcorridor	63
<i>Overschrijding</i>	
3 Effect verwerking harde subsidieverplichtingen	-6.691
Totaal afwijking lasten	-1.091

1. N279 Noord 's-Hertogenbosch - Veghel

De onderbesteding van € 5,5 miljoen wordt grotendeels veroorzaakt doordat er in 2012 voor € 4,3 miljoen minder is uitgegeven aan anticiperende grondaankopen. Voor een groot deel (€ 3,8 miljoen) zijn er in 2012 harde verplichtingen aangegaan die in de volgende jaren afgewikkeld zullen worden.

In de realisatie is voor de bijdrage voor de tweede brug over de om te leggen Zuid-Willemsvaart uitgegaan van exclusief BTW, de raming is daarentegen gebaseerd op inclusief BTW.

3 Effect verwerking harde subsidieverplichtingen

Vanwege de noodzaak om realistischer te ramen en transparanter te zijn over de nog vrije middelen in de begroting is gedurende het jaar 2012 de balanssystematiek aangepast.

Met deze aanpassing zijn harde subsidieverplichtingen uit de jaren 2012 en verder die juridisch onherroepelijk zijn, in 2012 als last genomen. In de begroting 2012 was hier al gedeeltelijk rekening mee gehouden.

Binnen deze productgroep is € 6,7 mln aan harde subsidieverplichtingen als last in de jaarrekening genomen. In de begroting was hierme nog geen rekening gehouden. Deze verplichtingen hebben betrekking op het inpassingsplan N279 dat voor 2014 gepland staat.

Algemeen financieel beleid

Algemene dekkingsmiddelen	152
Stelposten	155

Algemeen financieel beleid

Portefeuillehouder:

R.A.C. van Heugten

Algemene dekkingsmiddelen

De programmaverantwoording van de provincie bestaat uit 7 programma's en het onderdeel algemeen financieel beleid. Tot het algemeen financieel beleid worden de algemene dekkingsmiddelen en de stelposten gerekend.

Algemene dekkingsmiddelen

De provincie ontvangt jaarlijks inkomsten die niet voor een specifiek beleidsdoel bedoeld zijn, de zogenoemde algemene dekkingsmiddelen. Deze inkomsten dienen ter dekking van de diverse programma voor zover de lasten daarvan niet volledig worden gedekt door specifieke inkomsten voor dat programma. Provinciale Staten bepalen jaarlijks bij het vaststellen van de begroting hoeveel van deze algemene middelen maximaal per programma ingezet mogen worden

Tot de algemene dekkingsmiddelen worden gerekend:

- de opbrengst opcenten motorrijtuigenbelasting;
- de algemene uitkering uit het provinciefonds;
- de dividenden;
- het saldo van de financieringsfunctie;
- het saldo van de compensabele BTW en de uitkering uit het BTW-compensatiefonds;
- overige algemene dekkingsmiddelen.

Specificatie algemene dekkingsmiddelen

bedragen x €
1.000

	Begroting oorspr.	a.Begroting na wijz.	b.Realisatie	Verschil a en b
<u>Lasten</u>				
Uitkering provinciefonds	0	0	0	0
Kosten deelnemingen	228	193	206	-13
Financieringsfunctie	21.248	22.703	22.462	241
Afboeking BTW	0	0	0	0
Vorming voorzieningen	0	0	3.092	-3.092
	21.476	22.896	25.760	-2.865

Baten

Opbrengst opcenten motorrijtuigenbelasting	217.000	231.000	230.281	-719
Uitkering provinciefonds	53.000	51.895	52.657	761
Integratie-uitkeringen via provinciefonds	24.879	27.186	1.641	-25.545
Dividenden	26.293	39.398	39.724	326
Financieringsfunctie	129.544	140.933	155.291	14.358

Specificatie algemene dekkingsmiddelen	bedragen x €			
	Begroting oorspr.	a.Begroting na wijz.	b.Realisatie	Verschil a en b
Overige algemene dekkingsmiddelen	0	10	10	0
	450.716	490.422	479.603	-10.819
Saldo	429.240	467.526	453.843	-13.683

Toelichting lasten

De lasten op het onderdeel financieringsfunctie betreffen hoofdzakelijk de afschrijving wegens betaalde agio obligaties (€ 21,5 miljoen), de kosten van vermogensbeheer (€ 0,7 miljoen) en kosten van treasurybeleid (€ 0,3 miljoen).

Omdat terugbetaling van een aantal MKB-leningen onzeker is, is in 2012 € 3,1 miljoen gestort in de voorziening MKB-leningen ten laste van de risicoreserve.

Toelichting baten

Opbrengst opcenten motorrijtuigenbelasting

De opcentenopbrengst motorrijtuigenbelasting is 0,3% achtergebleven bij de raming. Dit is een gevolg van de sterke groei van de categorie schone/zuinig auto's die zijn vrijgesteld van belasting. De omvang van het wagenpark is in 2012 vrijwel gelijk gebleven (ruim 1,3 miljoen voertuigen), maar daarbinnen is het aantal schone/zuinige auto's toegenomen van 87.000 tot 130.000. Vanaf 2014 komt de fiscale vrijstelling te vervallen en is deze categorie weer belastingplichtig. In de meerjarenraming is hiermee al rekening gehouden.

Uitkering provinciefonds

Het provinciefonds omvat een algemene uitkering en een tiental decentralisatie-uitkeringen. De hoogte van de algemene uitkering is afhankelijk van de verdeelsystematiek en komt uit op circa € 52,7 mln t.o.v. € 51,9 mln begroot. Het voordelige saldo komt grotendeels voort uit een extra eenmalige bijdrage voor transitiekosten regionale uitvoeringsdiensten (RUD's). Brabant ontvangt hiervoor een bedrag van € 856.500. Dit zal conform de notitie aan de Commissie EH (EH-0226) in 2013 worden toegevoegd aan de middelen voor omgevingsdiensten (03.02.07).

De omvang van de uitkering provinciefonds neemt de laatste jaren verder af.

Decentralisatie-uitkeringen zijn tijdelijke bijdragen van het Rijk die samenhangen met specifieke beleidsafspraken.

De decembercirculaire 2012 bevat enkele nieuwe decentralisatie uitkeringen van bij elkaar opgeteld € 50,4 mln. Omdat deze middelen pas in 2013 en volgende jaren tot besteding komen, worden de desbetreffende budgetten voorlopig opzij gezet, als vooruit ontvangen bedrag. De nieuwe uitkeringen luiden aldus:

- Natuur: In september 2012 is tussen IPO en Rijk een akkoord gesloten over decentralisatie natuur waarbij de verantwoordelijkheid voor het natuurbeleid en het landelijk gebied is overgedragen aan de provincies. In november zijn nadere afspraken gemaakt over de afronding van het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). De resterende projectgelden worden gedecentraliseerd, onder aftrek van bedragen die eerder zijn bevoorschot. Voor Brabant gaat het om € 33 mln in 2012 en € 37 mln in 2013, behoudens eventuele bijstellingen in de meicirculaire 2013. De € 33 mln wordt toegevoegd aan het ILG-budget waaruit de aangegeane verplichtingen worden betaald.
- Bodemsanering Moerdijk: In november 2011 heeft het Rijk een bijdrage van € 17,5 mln toegezegd voor de sanering van bodem en grondwater rond Chemie-Pack Moerdijk. In onze raming zijn we uitgegaan van 3x € 5,8 mln in 2012-2014. De decembercirculaire bevat nu een eerste voorschot van € 5,7 mln. Dit bedrag is als vooruitontvangen uitkering van het Rijk opgenomen op de balans.

- c. Actief bodembeheer de Kempen (ABdK): In de decembercirculaire is een extra rijksbijdrage van € 5 mln opgenomen voor ABdK. Dit bedrag is als vooruitontvangen uitkering van het Rijk opgenomen op de balans.
- d. Green deals: In het regeerakkoord is vastgelegd dat het Rijk wil komen tot green deals die bijdragen aan verduurzaming van de maatschappij. Door de provincie is voorgesteld om daarvoor de energieagenda als basis te nemen en aan te sluiten op het investeringsprogramma op het vlak van solar, biobased economy en elektrisch rijden/slimme netwerken. Eind 2011 is met het Rijk een bestuursovereenkomst gesloten waarbij de provincie de verantwoordelijkheid neemt voor het uitvoeren van een subsidieregeling. De regeling moet ingaan op 1 april 2013. De financiële middelen komen van het Rijk. In dat kader is in de decembercirculaire € 3 mln opgenomen voor het project proeftuinen voor zonne-energie en biobased economy. Tevens is tussen het Rijk en de provincies een convenant gesloten m.b.t. de stimuleringsmaatregel "asbest eraf, zonnepanelen erop", waarbij het Rijk in totaal € 20 mln beschikbaar stelt voor de plaatsing van zonnepanelen op daken van agrarische bedrijven waar asbest is verwijderd. Op basis van het aantal agrarische bedrijven per provincie wordt aan Brabant een subsidiebudget toebedeeld van € 3,6 mln. Beide green-deal-budgetten zijn als vooruitontvangen Rijks-uitkeringen opgenomen op de balans.
- e. Programmatische aanpak stikstof (PAS)
Via de decembercirculaire is € 27,8 mln beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de programmatische uitvoering stikstof. PAS vormt onderdeel van Natura 2000, dat begin 2009 van start is gegaan met als doel de vergunningverlening in het kader van de Natuurbeschermingswet weer vlot te trekken. Brabant heeft een aandeel van 25% en ontvangt € 5,75 mln. Dit bedrag is als vooruitontvangen rijksuitkering opgenomen op de balans.

In afwijking van de begroting en in het kader van toekomstige sturing op het EMU-saldo door de provincie, is er voor deze decentralisatieuitkeringen voor gekozen deze als vooruitontvangen op de balans op te nemen, omdat zij kunnen worden beschouwd als van Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen. Daarmee verschuiven de inkomsten van de algemene middelen naar de desbetreffende

begrotingsprogramma's.

De realisatie ad € 1,6 mln betreft de middelen cultuurparticipatie ad € 1,3 mln (laatste jaar van ontvangst) en de middelen voor invoeringskosten jeugdzorg ad € 0,1 mln, zwemwaterrichtlijn EU ad € 0,1 mln en luchthavens € 0,1 mln.

Dividenden en opbrengst aandelenverkoop Essent

	bedragen x € 1.000			
	begr.oorspr.	begr.na wijz.	realisatie	verschil
		(a)	(b)	(b-a)
Dividend en verkoopopbrengst				
Dividend aandelen Ned Waterschapsbank	27	0	0	0
Dividend aandelen NV BNG	59	46	46	0
Div.Rente Plus Fonds Europa (Ov. Uitz.)	889	0	0	0
Dividend Eindhoven Airport NV	0	57	57	0
Dividend op aand.in de NV Delta nutsbed.	7	7	34	27
Dividend netwerkbedrijf Enexis	23.000	35.328	35.360	32
Opbrengst aandelenverkoop Essent	0	1.650	1.699	49
Dividend Essent Milieu (Attero)	2.310	2.310	2.529	219
	26.293	39.398	39.724	326

De opbrengst aandelenverkoop Essent ad € 1,7 miljoen betreft de uitkering van agio waartoe door de algemene vergadering van aandeelhouders van de verkoop vennootschap op 26 april 2012 is besloten.

Baten financieringsfunctie

De baten van de financieringsfunctie bestaan uit de rente uit de immunisatieportefeuille en de investeringsagendapiortefeuille, de rente van de bruglening Enexis en het financieringsresultaat. De renteopbrengsten versus de rentekosten resulteren in een voordeel van € 14,7 mln.

Totaal rentekosten	-286.762
Totaal renteopbrengsten	458.294
Totaal toegerekende rentekosten aan producten in de begroting	20.163.652
Gerealiseerd financieringsresultaat	20.621.946
Begroot financieringsresultaat	5.845.283
Budgettair voordeel	14.776.663

Compensatie weggevallen dividendstroom Essent

De inkomsten uit de verkoop Essent zijn belegd. De opbrengsten uit deze beleggingen dienen voldoende te zijn om jaarlijks continu het weggevallen dividend ad € 122,5 miljoen te compenseren.

Op basis van de uitkomsten van de jaarrekening 2012 is hiervan het volgende beeld te geven:

Bedragen x € 1.000	begr.oorspr.	begr.na wijz. (a)	realisatie (b)	verschil (b-a)
Dividend Enexis	23.000	35.328	35.360	32
Dividend Essent Milieu/Attero	2.310	2.310	2.529	219
Bruglening Enexis	25.792	25.792	25.327	-466
Obligatieportefeuille	64.872	67.580	67.591	11
Saldo storting reserve	4.414	4.413	4.413	0
	136.464	135.424	135.220	-204

Extra dividend ingezet voor beleid	-/- 12.328	-/- 12.328
Totaal rendement	123.096	122.892
Totaal doelrendement	122.500	122.500

Stelposten

	bedragen x € 1.000			
	Begroting oorspr.	a.Begroting na wijz.	b.Realisatie	Verschil a en b
<u>Lasten</u>				
Onvoorzien	958	958	0	958
Overige stelposten				
- in te zetten begrotingsruimte	865	0	0	0
- onderzoekskosten	213	213	0	213
- verschillen op kostenplaatsen	0	0	-72	72
- stelpost bestuursakkoord	51.400	0	0	0
- stelpost AvB / ombuigscenario 2012-2015	188	188	0	188
- afwikkelingsverschillen			467	-467
- apparaatskosten in de loop van het jaar ontstaan	0	970	0	970

	bedragen x € 1.000			
	Begroting oorspr.	a.Begroting na wijz.	b.Realisatie	Verschil a en b
- voorz.dubieuze debiteuren	0	0	47	-47
	53.624	2.330	443	1.887

<u>Baten</u>				
- apparaatskosten in de loop van het jaar ontstaan	0	0	0	0
- afwikkelingsverschillen	0	3.796	0	-3.796
- afschrijvingen in de loop van het jaar ontstaan				0
	0	0	0	-3.796

Saldo	-53.624	-2.330	-443	-1.909
-------	---------	--------	------	--------

Toelichting

Onvoorzien

Structureel is voor onvoorzien jaarlijks een bedrag van € 1, 3 mln beschikbaar.

Op de post onvoorzien resteert € 958.000, nadat € 250.000 uit onvoorzien beschikbaar is gesteld voor de viering van 4/5 mei en € 100.000 t.l.v. onvoorzien is gebracht voor de proceskosten tot instelling regionale uitvoeringsdiensten.

Onderzoekskosten

Op de stelpost onderzoekskosten ad € 213.000 is gedurende 2012 geen beroep gedaan. Vanaf begroting 2013 is deze stelpost toegevoegd aan de centrale middelen voor kennis en onderzoek in programma bestuur.

Agenda van Brabant

Op de stelpost agenda van brabant ad € 188.000 is gedurende 2012 geen beroep gedaan. De stelpost is bedoeld om de fricties van het ombuigscenario 2012-2015 in het kader van de agenda van Brabant op te kunnen vangen.

Apparaatskosten in de loop van het jaar ontstaan

De lasten en baten van de bedrijfsvoering worden in de begroting en jaarrekening aan de programma's toegerekend op basis van inzet van fte. Tussentijdse wijzigingen in de geraamde lasten en baten van de bedrijfsvoering worden niet via de verdeling aan apparaatskosten aan de programma's toegerekend maar blijven onverdeeld op de stelpost.

Afwikkelingsverschillen

Bij de 2 burap en doorlichtingsmomenten is in totaal voor € 3,8 mln aan voordelige balansafwikkelingsverschillen geraamd. De bijbehorende realisatie van het voordelige afwikkelingsverschil komt bij de programma's tot uitdrukking. Het nadeel bij deze stelpost wordt dus gecompenseerd bij de voordelige afwikkelingsverschillen in de verschillende programma's.

Paragraaf 1

Bedrijfsvoering

Paragraaf Bedrijfsvoering	158
90.01 Bedrijfsvoering	161
90.10 Personeelskosten	164

Paragraaf Bedrijfsvoering

Portefeuillehouder:

L.W.L. Pauli (coördinerend portefeuillehouder), R.A.C. van Heugten

Organisatie en bedrijfsvoering

Doelstelling

De bedrijfsvoering is erop gericht om de organisatie (bestuur, management en medewerkers) haar doelstellingen en resultaten op een zo efficiënt en effectief mogelijke manier te laten bereiken en daarover verantwoording af te kunnen leggen aan de samenleving. Dit doen we door te werken aan een goede, professionele overheidsorganisatie met de volgende kenmerken:

- open, transparant en toegankelijk;
- betrouwbaar en integer;
- relatiegericht;
- resultaatgericht, effectief en efficiënt.

Algemeen beeld

In 2012 is ingezet op een versnelling van de organisatieontwikkeling, waarmee geanticipeerd wordt op veranderende maatschappelijke omstandigheden en de eisen die dat aan de provinciale organisatie nu en in de toekomst stelt.

Dit mondt uit in zowel een aanpassing van de structuur als een beoogde verandering van de organisatiecultuur. Kernwoorden daarbij zijn eigenaarschap, resultaatgericht en aanspreken.

Tevens is het ICT-beleid onder de loep genomen en aangescherpt. De speerpunten digitaal werken en de technische basis op orde zijn hierin uitgewerkt. Ook wordt hierin de CIO-functie gepositioneerd.

Mijlpalen 2012

a. Verbeteren communicatie slagkracht en samenhang in de communicatie van de provincie (UA44):

In 2010 is naar aanleiding van aanbevelingen van de Zuidelijke Rekenkamer ingezet op verbetering en professionalisering van de provinciale communicatie. De visie op communicatie en herziening provinciale middelenmix vormen het uitgangspunt voor onze aanpak. Binnen het speerpunt communicatie ligt de focus op 6 thema's:

1. Bestuurscommunicatie
2. Corporate communicatie
3. Beleidscommunicatie
4. Digitale communicatie
5. Organisatie van communicatie
6. Interne communicatie

De communicatiedisciplines werken nauw samen, omdat alleen gezamenlijk het doel kan worden bereikt. Bestuurscommunicatie (belangrijke taak van de woordvoerders) en beleidscommunicatie (deeltaak van de directieadviseur) worden op elkaar afgestemd, zodat ze elkaar versterken. Digitale communicatie ontwikkelt nieuwe middelen en vertaalt de mogelijkheden van de nieuwe media voor de provincie, zodat het in de beleidscommunicatie en interne communicatie ingezet kan worden.

Corporate communicatie werkt samen met Merk Brabant, en weegt continu af welke projecten het Merk kunnen dragen.

b. Versterken van de organisatie en de HRM functie in combinatie met krimp organisatie en beheersing inhuur. (UA45/UA47): belangrijkste mijlpaal is zoals aangegeven de versnelling van de organisatieontwikkeling. Deze richt zich op een meer resultaatgestuurde en ondernemende organisatie en medewerkers.

- In 2012 is besloten tot invoering van een nieuwe organisatiestructuur en daaraan gekoppeld cultuurverandertraject. Op het gebied van HRM zijn voor dit verandertraject ondersteunende instrumenten geïmplementeerd waaronder een nieuw opleidingshuis.

- Tegelijkertijd is er scherp gestuurd op de afgesproken afbouw van de organisatie van 1390 naar 1000 fte en beheersing van de inhuur. De afbouw van de organisatie verloopt conform afspraak, waarbij niet onvermeld mag blijven dat de organisatie een aantal nieuwe en niet in die mate voorziene takenintensiveringen oppakt binnen de bestaande formatie. Voorbeelden hiervan zijn de extra inspanningen in het kader van veerkrachtig bestuur, vergunningverlening en handhaving mede naar aanleiding van uitspraken van de Raad van State en het vernieuwende landbouwbeleid.
- Het Rotterdamse architectenbureau Claus en Kaan is benoemd als architect voor het Huis van Brabant. Het voorlopig ontwerp was in december 2012 conform planning voor 85% afgerond en is eind januari 2013 volledig afgerond.

c. Informatietechnologie (UA46) faciliteert een optimaal gebruik van de informatie en levert de middelen om informatie te verzamelen, op te slaan, te beheren, te bewerken, te ontsluiten (en uit te wisselen) en te presenteren. De sturing op de juiste inzet van de informatietechnologie vindt zijn weerslag in een strategisch beleid dat altijd volgend is op de organisatiebrede en beleidsinhoudelijke kaders. Bereikte mijlpalen in 2012 zijn:

- totstandkoming kaderstellende nota strategisch IT-beleid
- Start Programma Digitaal Werken
- beschikbaarheid van 850 login ID's voor "van buiten" benaderen van onze systemen (tijd en plaats onafhankelijk werken);
- implementatiegereed maken volledig vernieuwd serverpark
- Basis Open Data Portal
- Bring Your Own (BYO)-Phone
- BYO-Tablet
- BRAIN: nieuwe intranet
- WIFI overal in huis

d. aanscherping begroting en P&C cyclus (UA47): dit speerpunt is gericht op een slim en slank ingerichte P&C-cyclus met transparante, leesbare en begrijpelijke P&C-documenten. Daarmee willen wij laten zien wat de provincie voor de Brabanders doet en stellen wij Provinciale Staten, als volksvertegenwoordigers, mede in staat hun kaderstellende en controlerende rol optimaal uit te oefenen. Voort is de inzet gericht op het laten aansluiten van de het P&C-instrumentarium op de organisatieontwikkeling en -visie. In 2012 zijn de volgende zaken gerealiseerd:

- de begroting 2013 is beknopter, transparanter en consistentier opgesteld met een volledig geïntegreerde uitvoeringsagenda op basis van het bestuursakkoord Tien voor Brabant. Tevens is de begroting digitaal volledig en goed leesbaar benaderbaar
- de bestuursrapportage is conform de wensen van PS aangepast;
- in het licht van Europese regelgeving is het van belang de komende jaren inzicht te hebben en te sturen op het EMU-saldo van onze begroting. In de begroting is hierop geanticipeerd.

- er is een voortvarende start gemaakt met de beweging "van subsidiëren naar participeren" middels de voorbereiding van 4 majeure investeringsfondsen;
- op gebied van financieel beleid is een solide (treasury)beleid gevoerd. Zo is de beleggingsportefeuille solide en bestand tegen de turbulente ontwikkelingen op de financiële markten gebleken. De portefeuille is zelfs in waarde gegroeid en heeft de afgesproken doelrendementen gehaald.

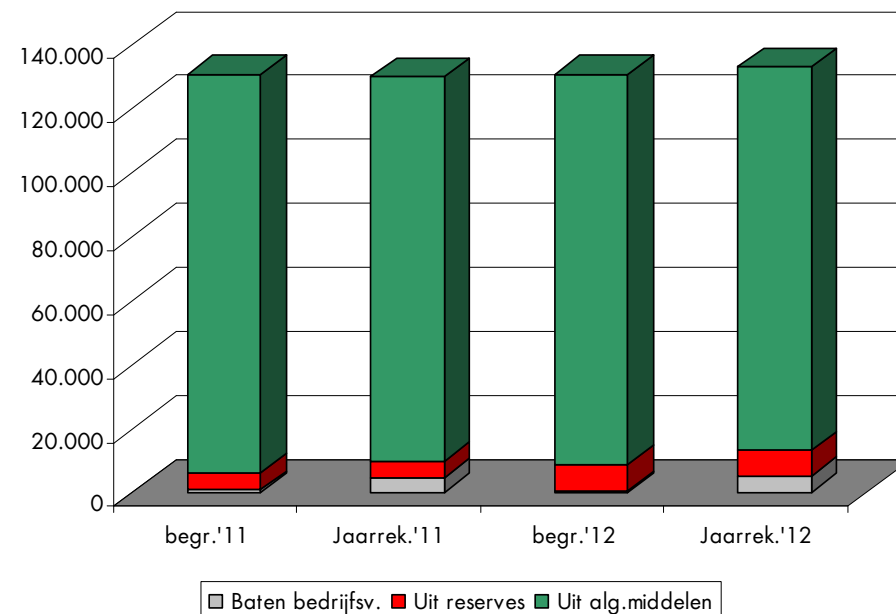
e. Overige prestaties c.q. mijlpalen op het gebied van de bedrijfsvoering:

- Voorts is het in het bestuurakkoord afgesproken project gericht op deregulering en administratieve lastenverlichting voorvarend opgepakt, met bijvoorbeeld eerste aansprekende successen op het gebied van RO ('van regels naar ruimte'). Daarnaast is ook bij de invoering van de nieuwe subsidieverordening (als gevolg van het gewijzigd Rijkssubsidiekader) een grote dereguleringslag gemaakt.
- op facilitair gebied is een aanvang gemaakt met een verdere professionalisering van het evenementenbureau, zijn voorbereidingen getroffen om in 2013 de openstelling van het restaurant ("Brabanterie") gedurende de hele dag te laten plaatsvinden, is in samenwerking met P&O een nieuwe vervoersvisie opgesteld die meer maatwerk tegen lagere kosten mogelijk maakt, is met de gemeente Den Bosch een gezamenlijke reprovoorziening ingericht, is social return structureel in ons inkoop beleid verankerd, is concreet de aanbesteding van ons schoonmaakcontract op social return basis voorbereid, en is tenslotte de digitale facilitaire dienstverlening verder geprofessionaliseerd en voor de gebruikers toegankelijker gemaakt.

90 Bedrijfsvoering

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2012 oorspronkelijk	Begroting 2012 na wijziging	Jaarrek. 2012 realisatie	Vershil begr.-realisatie
<u>Lasten</u>	127.566	130.689	132.979	-2.290
Totaal	127.566	130.689	132.979	-2.290
<u>Baten</u>				
Baten bedrijfsvoering	308	560	5.108	4.548
<u>Dekking verschil lasten en baten</u>				
Dekking uit reserves	7.630	8.312	7.971	-341
Dekking uit alg.middelen	119.628	121.816	119.899	-1.917
Totaal	127.566	130.689	132.979	2.290
Formatieinzet (in fte)	301,8	355,7	385,8	

Middeleninzet paragraaf Bedrijfsvoering
bekostiging van de lasten (bedragen x € 1.000)

90.01 Bedrijfsvoering

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2012)	Wat is in 2012 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2013 en verder?
1 Een moderne en toekomstgerichte provinciale organisatie die kwantitatief en kwalitatief in staat is de ambitie van de Agenda van Brabant en de daarbij behorende kernrollen te realiseren	In 2012 zijn diverse stappen gezet om de ambities van de Agenda van Brabant te realiseren. Aanscherping begroting en P&C-cyclus is uitgevoerd, daarnaast is de startnotitie "strategisch IT-beleid" besproken in de commissie EZB. Tevens is een versnelling van de Organisatieontwikkeling opgesteld. Hiermee is de basis gelegd voor een verdere implementatie en uitwerking van de verbetering van de bedrijfsvoering.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
1.1 Professionele bedrijfsvoering	% uitputting van de begroting	Streefwaarde 2012 : 90% Ja, door het nemen van de harde subsidieverplichtingen als last, is er geen sprake meer van onderuitputting van de begroting.
	Handelen conform dienstverleningshandvest	Streefwaarde 2012 : 95% De streefwaarde per onderdeel van de dienstverlening is opgenomen in de paragraaf 8 burgerjaarverslag
	Verklaring rechtmatigheid en getrouwheid van externe accountant	Ja, door de accountant is over 2011 een goedkeurende verklaring afgegeven.
	Een continue en stabiele werking van de website en van de webmail	Streefwaarde 2012: 99,25% Ja. De continue en stabiele werking van de website en van de webmail is in 2012 gerealiseerd.
1.2 Monitoring uitvoering "hoofdstuk 2 uit het Bestuursakkoord" (UA 47)	Maximaal toegestane formatie .	Streefwaarde 2012 : 1.330 fte. Ja. De beoogde formatiereductie tot en met 2015 is doorgevoerd. De personele bezetting is in 2012 binnen het formatiekader gebleven
	Omvang inhuur arbeidscapaciteit ≤ niveau 2010	Streefwaarde 2012: < € 16,5 mln. Ja. De de inhuur van externe arbeidscapaciteit is in 2012 binnen het niveau van 2010 (< € 16,5 mln.) gebleven. De realisatie bedraagt in 2012 € 14,7 mln.
1.3 Aanbesteden bij SW-bedrijven en aanbestedingen social return	Aantal formatieplaatsen	Streefwaarde 2012: 10.

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
		Ja. In 2012 zijn 12 fte van Sociale Werkvoorziening -bedrijven ingezet. Het betreft de inzet van 10 fte voor bermonderhoud Provinciale Wegen en 2 fte voor catering.
1.4 Brabanders waarderen wat de provincie doet	Waardering Brabanders (uitkomst onderzoek corporate communication)	Streefwaarde 2013: > uitkomst 2011. Het betreft een tweejaarlijks onderzoek. In 2012 is geen onderzoek uitgevoerd. Het laatste onderzoek stamde uit 2011. Daarom staat er geen streefwaarde voor 2012. In 2013 wordt een nieuw onderzoek uitgevoerd ten aanzien van imago/waardering door de Brabanders. van wat de provincie doet.

Toelichting

Het handelen conform dienstverleningshandvest betreft: correspondentie binnen de afhandelingstermijn, juiste facturen tijdig betaald (binnen 20 dagen) en telefonische bereikbaarheid (binnen 30 seconden).

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Verschil a-b
Lasten	28.008	23.236	22.644	592
Baten	19	271	269	-2
Saldo lasten en baten	-27.988	-22.964	-22.375	590
Bijdr.res.agenda van Brabant	100	1.854	1.526	-328
Bijdrage res.basisinfrastructuur en duurzame productiemiddelen	7.530	6.459	6.446	-13
Bijdrage uit alg. middelen	20.358	14.652	14.403	-248
Bedragen x € 1.000 (investeringen)	Raming VJN 2012	Raming Njbrf 2012	Realisatie 2012	verschil
Provinciehuis	10.030	2.142	1.433	709
Beveiliging	0	0	0	0

Toelichting van de afwijkingen van de lasten t.o.v. de begroting

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderbesteding</i>	
- a 90.01.10 Personeel en organisatie	402
- b 90.01.20 Financiën, Planning en control	48
- c 90.01.60 Facilitaire voorzieningen	389
<i>Overschrijding</i>	
- d 90.01.98 Kapitaallasten	-135
- e Overige bedrijfsvoeringskosten	-112
Totaal afwijking lasten	<u>592</u>

a. Door de ontwikkelingen rondom Versnelling organisatieontwikkeling is een deel van de geplande uitgaven (€ 327.000) verschoven naar 2013. De betreffende uitgaven zijn onderdeel van de reserve Organisatieontwikkeling, waardoor verschuiving naar 2013 geen knelpunt oplevert. Tenslotte betreft het kleinere over- en onderschrijdingen op diverse overige posten (totaal € 75.000).

b. De onderuitputting wordt veroorzaakt door minder uitgaven dan voorzien voor controle activiteiten financiële middelen. Tevens zijn er minder uitgaven gedaan voor vervaardiging van P&C documenten, doordat hierin een verdere digitaliseringsslag is gemaakt.

c. Lagere uitgaven facilitaire voorzieningen hebben betrekking op met name lagere kosten voor duurzame produktiemiddelen, print & kopieerwerk, drukwerk, postdistributie en bibliotheekkosten.

Dit wordt vooral veroorzaakt door verdere digitalisering op dit gebied.

d. Overschrijding Kapitaallasten (€ 135.000)

De overschrijding wordt veroorzaakt door periodieke herberekening van deze lasten

o.b.v. investeringen en rentekosten.

e. Overige bedrijfsvoeringskosten. Dit betreft een zeer minimale overschrijding t.a.v. ICT budgetten (0,8% = € 65.000). Dit wordt met name veroorzaakt door de invoering Bring Your Own Tablet regeling na Bestuursrapportage II, waardoor de begrotingsmutatie niet eerder heeft plaatsgevonden. Daarnaast betreft het een lichte overschrijding op de juridische uitgaven (7% = € 47.000) op gebied van advisering en proceskosten.

Toelichting gerealiseerde investeringen i.r.t. de raming

Investeringen Provinciehuis onderbesteding € 709.000 betreft met name minder uitgaven dan gepland voor onder meer onderhoud van de gevel van de nieuwbouw. Dit project is al wel aanbesteed maar de uitvoering zal begin 2013 plaatsvinden. Daarnaast minder uitgaven dan gepland voor herinrichting rekencentrum, vernieuwbouw en inrichting Pettelaarpark, deze activiteiten waren eind 2012 gepland maar zullen begin 2013 plaatsvinden. De verwachting is dat de beschikbare kredieten volledig besteed zullen worden.

90.10 Personeelskosten

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Vershil a-b
Lasten	99.559	107.453	110.335	-2.882
Baten	289	289	4.839	4.551
Saldo lasten en baten	-99.270	-107.164	-105.496	1.668
Bijdrage uit alg. middelen	99.270	107.164	105.496	-1.668

Toelichting

Formatie en bezetting

FORMATIE

In de begroting 2012 is de volgende formatie-ontwikkeling vastgesteld (gebaseerd op de in het kader van de Agenda van Brabant vastgestelde en in het bestuursakkoord "Tien voor Brabant" bevestigde formatiereductie "van 1390 naar 1000 fte"):

FTE op 1 januari van het jaar	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Uitgangsformatie (na AvB)	1.360	1.330	1.310	1.285	1.230	1.225
<i>Samenwerkingsarrangementen</i>			- 125	- 175	- 225	- 225
Maximale formatie	1.360	1.330	1.185	1.110	1.005	1.000

Voor 2012 is de maximale personeelsomvang bepaald op 1.330 fte. In de afname tot 1.000 fte vanaf 2016 is/wordt rekening gehouden met 225 fte voor samenwerkingsarrangementen.

BEZETTING

De personele bezetting dient gedurende het jaar binnen het formatiekader voor dat jaar te blijven.

De bezetting aan eigen personeel is gedurende 2012 afgenomen tot 1.284 fte op 1 januari 2013. En is daarmee binnen de toegestane formatie gebleven. (De realisatie van de uitstroom naar de samenwerkingsverbanden m.b.t. de RUD-vorming per 1 januari 2013 is echter enigszins vertraagd; de uitstroom wordt nu verwacht per 1 april 2013.)

Personeelskosten

De realisatie op de personeelslasten is redelijk overeenkomstig de planning (met een overschrijding van bijna 2,5%). Deze overschrijding wordt meer dan gecompenseerd door een substantieel hogere batenrealisatie. Dit wordt onder meer veroorzaakt door hogere inkomsten uit detacheringen en ziekte-uitkeringen.

Externe inhuur (arbeidscapaciteit)

Aan inhuur van externe arbeidscapaciteit is in 2012 de realisatie als volgt:

2012	2011	2010	2009	2008 *)
€14.656.460	€15.283.966	€16.538.220	€23.401.441	€18.618.173

*) Vanwege aanpassing van de definities zijn de cijfers over 2008 geëxtrapoleerd, gebaseerd op de aanname dat er eenzelfde verhouding heeft bestaan tussen 'inhuur arbeidscapaciteit' en 'uitbesteding van werk' als in 2009.

Ondanks dat de bezetting aan eigen personeel een teruggang doormaakt, is de realisatie van de externe inhuur in 2012 minder dan in 2011, ruim 4%.

De bestedingen blijven ook ruimschoots binnen de afgesproken norm van € 16,5 miljoen (niveau 2010).

Om een beeld te geven van de ontwikkeling van de financiële omvang van de totale capaciteitsinzet de afgelopen jaren, worden in onderstaande tabel ter informatie de loonkosten van het actieve personeel en de inhuur van arbeidscapaciteit weergegeven.

	kosten capaciteitsinzet (bedragen in €)		
	2012	2011	2010
Loongerelateerde kosten (excl. inhuur t.l.v. P-budget)	93.331.547	89.936.193	94.318.093
Inhuur arbeidscapaciteit	14.656.460	15.283.966	16.538.220
Totaal	107.988.007	105.220.159	110.856.313
Exploitatie-omvang	1.711 mln	1.021 mln.	1.490 mln
kosten arbeidscapaciteit in % totale exploitatie-kosten	6,3 %	10,3 %	7,4 %

Als gevolg van terugloop van de personeelsbezetting dalen in beginsel ook de loongerelateerde kosten. Dat 2012 toch hogere lasten laat zien, is het gevolg van een CAO-verhoging medio 2012, met terugwerkende kracht tot 1 juni 2011 (waardoor ook een nabetaling over 2011 in 2012 op de lasten drukt).

Uit de tabel blijkt dat de totale kosten van de capaciteitsinzet (provinciale formatie + inhuur) in 2012 t.o.v. 2011 met 2,6% zijn gestegen. De exploitatie-omvang is in de achterliggende jaren gestaag gegroeid, in 2012 nam de exploitatie toe met € 683 mln (= 66,8 %) t.o.v. 2011. Het % kosten van de arbeidscapaciteit op de totale exploitatieomvang laat in 2012 een daling zien, van 10,3% > 6,3%.

Informatie i.v.m. ontslagregelingen en sociale paragraaf

In de bijlagen bij deze jaarrekening geven wij u conform de door u vastgestelde formats inzicht in de uitdiensttredingen in 2012, alsmede in de categorisering van de loonkosten. Tevens is in het bijlagenboek de sociale paragraaf opgenomen.

Paragraaf 2

Provinciale heffingen

Provinciale heffingen

Portefeuillehouder:

R.A.C. van Heugten

De provincie kent verschillende bronnen van inkomsten. Eén van die bronnen betreft de provinciale heffingen waarvan de heffing opcenten op de motorrijtuigenbelasting de hoogste inkomst genereert.

De provincie kent geen kwijtscheldingsbeleid voor provinciale heffingen.

Opcenten motorrijtuigenbelasting

Op grond van artikel 222 van de Provinciewet worden provinciale opcenten geheven. Door het Rijk wordt elk jaar het maximumniveau van de opcentenheffing vastgesteld. De provincie bepaalt zelf in hoeverre zij de vrije capaciteit (verschil wettelijk maximum -/- provinciaal opcenten niveau) wil benutten. De raming van de opcentenopbrengst is gebaseerd op de aantallen auto's en motoren per 1-1-2012 rekeninghoudend met de inflatiebijstelling.

Provinciale lastendruk m.b.t. opcenten motorrijtuigenbelasting

Het door het Rijk vastgestelde maximale opcentenniveau bedraagt per 1 januari 2012 105 opcenten. Noord-Brabant heeft voor 2012 een opcententarif van 72,9 vastgesteld. Aan opbrengst opcenten motorrijtuigenbelasting werd over 2012 een bedrag van € 230,3 miljoen ontvangen tegenover een geraamde ontvangst van € 231,0 miljoen.

Voor het oordeel over de lastendruk is van belang hoe de lastendruk van de provincie Noord-Brabant zich verhoudt tot die in de andere provincies.

		Vastgesteld tarief per per 1 apr-2011	Vastgesteld tarief per per 1 apr-2012	Onbenutte belastingcapaciteit uitgedrukt in percentages per 1 apr-2012
1	Zuid-Holland	95,0	95,0	9,5%
2	Drenthe	83,6	85,1	19,0%
3	Friesland	83,0	84,9	19,1%
4	Groningen	83,0	83,8	20,2%
5	Gelderland	82,7	83,8	20,2%
6	Overijssel	78,5	79,2	24,6%
7	Limburg	85,1	78,3	25,4%
8	Zeeland	69,3	78,3	25,4%
9	Flevoland	76,6	76,6	27,0%
10	Noord-Brabant	71,6	72,9	30,6%
11	Utrecht	72,6	72,6	30,9%
12	Noord-Holland	67,9	67,9	35,3%
	Gemiddeld tarief	79,1	79,9,0	
	Maximaal tarief	119,4	105,0	

In de rangorde van opcentenheffing van hoog naar laag komt de provincie Noord-Brabant uit op een 10^e plaats.

Opcententarief	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Noord-Brabant	69,7	71,6	71,6	71,6	71,6	71,6	72,9
Landelijk gemiddelde	70,7	72,6	75,9	77,6	78,3	79,1	79,9
Wettelijk maximum	102,4	105,0	107,9	111,9	116,7	119,4	105,0

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit is het verschil tussen de theoretische opbrengst op basis van het wettelijk vastgestelde maximumtarief en de opbrengst gebaseerd op het tarief van de provincie.

Het door het Rijk vastgestelde maximale opcentenniveau is met ingang van 2012 wettelijk gemaximeerd op 105 opcenten en wordt met ingang van 2013 jaarlijks geïndexeerd.

Rekeninghoudend met het maximale tarief van 105 in 2012 bedraagt de onbenutte belastingcapaciteit van ruim € 100 miljoen.

Overige heffingen

De provincie kent voorts nog een aantal heffingen en leges.

De heffingen zijn in onderstaande tabel gespecificeerd opgenomen:

Inkomsten uit heffingen		Bedragen x € 1.000		
Product- groep	Heffingen	Begroting oorspr.	Begroting na wijz.	Jaarrekening 2012
03.01	Grondwaterheffing	5.232	4.700	4.356
03.02	Nazorgheffing in kader leemtetwet	888	762	762

De baten uit de heffingen zijn in de jaarstukken opgenomen bij de in de tabel aangegeven productgroepen.

Grondwaterheffing

De grondwaterheffing wordt geheven over de hoeveelheid onttrokken grondwater en dient als vergoeding van in de Grondwaterwet aangeduide kosten van onderzoek, metingen en schadevergoedingen in verband met de onttrekking van grondwater. De financiële verantwoording verloopt via de voorziening grondwaterheffing.

De inkomsten uit de grondwaterheffing bedroegen in 2012 € 4,4 miljoen. In de begroting was rekening gehouden met € 4,7 miljoen.

De heffing heeft plaatsgevonden op grond van de per 9 december 2011 gewijzigde Grondwater-heffingverordening.

Nazorgheffing in kader Leemtetwet bodemsanering

Op grond van de Leemtetwet bodemsanering is de provincie verantwoordelijk voor de nazorg van alle stortplaatsen die op de peildatum 1 september 1996 nog niet waren gesloten. Om het eeuwigdurend milieuhygiënisch beheer door de Provincie van deze stortplaatsen na sluiting te verzekeren is een Nazorgfonds (een aparte rechtspersoon) ingesteld.

Aan de stortplaatsbeheerders wordt een heffing opgelegd die in het fonds wordt gestort. Hiermee is in april 2000 een start gemaakt. In 2012 is het geraamde bedrag ad € 0,8 miljoen ontvangen. De Provincie fungeert als ontvanger voor het Nazorgfonds. De gelden worden beheerd door een externe vermogensbeheerder conform het vastgestelde beleggingsstatuut. De beleggingsresultaten worden verrekend met de te betalen heffingen, zodanig dat voldoende vermogen wordt opgebouwd om de zorg op de stortplaatsen uit te kunnen voeren. Het Nazorgfonds heeft een eigen begroting en jaarrekening die door het algemeen bestuur van het fonds wordt vastgesteld.

De heffing vindt plaats op grond van de vastgestelde verordening Nazorgheffing Noord-

Brabant die voor het laatst is gewijzigd op 14 april 2011.

Leges

Leges zijn vergoedingen voor het aanvragen van een dienst bij de provincie. Deze diensten betreffen voornamelijk de verlening van vergunningen. De legestarieven zijn maximaal kostendekkend en staan vermeld in de tarieventabel bij de legesverordening provincie Noord-Brabant 2012 die in werking is getreden op 1 oktober 2012.

De navolgende tabel geeft een overzicht van de diverse legesinkomsten.

Legesopbrengsten		Bedragen x € 1.000		
Product- nummer	Leges	Begroting oorspr.	Begroting na wijz.	Jaarrekening 2012
0301	grondwater-onttrekking	168	125	114
03.02	Vergunningverlening WABO VPA	1.518	1.061	1.105
03.03	Vergunningverlening WABO NV	157	257	202
03.02	ontgrondingenwet	250	250	324
05.03	vergunningen/ontheffingen	82	82	73
Totaal		2.174	1.775	1.819

De baten uit de leges zijn in de jaarstukken opgenomen bij de in de tabel aangegeven productgroepen.

Op basis van de ramingen zoals opgesteld bij de vaststelling van de Legesverordening Noord-Brabant 2012 zijn de legesinkomsten in de begroting na wijziging bijgesteld.

Paragraaf 3

Weerstandsvermogen

Inleiding	230
I Beleidsrisico's	230
II Bedrijfsrisico's	235
III Weerstandscapaciteit	237

Weerstandsvermogen

Portefeuillehouder:

R.A.C. van Heugten

Uitgangspunten risicobeleid

Het weerstandsvermogen brengt tot uitdrukking in hoeverre de provincie in staat is financiële tegenvallers op te vangen zonder dat dit dwingt tot beleidsombuigingen en/of bezuinigingen. In het BBV (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten) wordt het weerstandsvermogen gedefinieerd als de verhouding tussen:

- a. de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en voorzieningen waarover de provincie beschikt om niet begrote kosten te dekken;
- b. alle risico's waarvoor geen (dekkings-)maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Deze paragraaf brengt in beeld wat de belangrijkste risico's zijn en hoe we daarmee omgaan. Vertrekpunt is de vorige risicoparagraaf die is opgenomen in de begroting 2013 en die hier wordt bijgewerkt op basis van de cijfers en inzichten per eind 2012.

We richten ons in deze paragraaf hoofdzakelijk op de uitgavenkant van de begroting. Risico's m.b.t. de inkomstenontwikkelingen, zoals bezuinigingen door het Rijk en het verloop van de belastinginkomsten, blijven buiten beschouwing en komen aan bod in de budgettaire nota's (voorjaarsnota en de bij de begroting behorende najaarsbrief).

De uitgangspunten voor het risicobeleid zijn in 2004 vastgelegd. Er kan een onderscheid worden gemaakt tussen:

- beleidsrisico's die door Provinciale Staten uitdrukkelijk zijn aanvaard – en overwogen – als consequenties van bepaald functioneel beleid, waarbij tevens en tegelijk de dekking dient te worden aangewezen (onderverdeeld in rubrieken 1 t/m 4);
- bedrijfsrisico's die zijn verbonden aan de jaarlijkse reguliere begrotingsuitvoering, bedrijfsvoering en financiering (rubrieken 5 en 6);
- risico's in relatie tot rijksbeleid, wetgeving en samenwerking met derden (rubriek 7).

Voor zover risico's zich voordoen en niet worden afgedekt d.m.v. voorzieningen of verzekeringen, dienen deze te worden gedekt uit (in volgorde):

1. specifiek met het beleid gemoeide (meerjarige) begrotingsbudgetten;
2. desbetreffende (bestemmings-)reserves;
- 3a. beleidsrisico's uit de Risicoreserve en/of specifieke risicoafdekkingen (*);
- 3b. bedrijfsrisico's uit het genormeerde gedeelte binnen de Risicoreserve (**).

Op het moment dat de provincie een risico loopt dat niet binnen de reguliere begroting (1 en 2) kan worden opgevangen, dan zal de Risicoreserve (3) moeten worden aangesproken. Op enig moment zal de reserve dan weer moeten worden aangevuld. In dat geval zal gehandeld moeten worden naar de financiële situatie van dat moment.

*) Twee specifieke risicoafdekkingen naast de Risicoreserve zijn de Dividend- en rente-reserve en de Reserve ontwikkelbedrijf:

- De Dividend- en rentereserve staat ten dienste van de treasuryfunctie c.q. financieringsbeleid (zie paragraaf 5).
- De Reserve ontwikkelbedrijf (in 2008 ingesteld onder de naam grondbank) staat ten dienste van het provinciale Ontwikkelbedrijf dat zich bezig houdt met het verwerven, beheren en verkopen van vastgoed en gronden ten behoeve van het provinciale ruimtelijk beleid (zie paragraaf 7). Deze reserve wordt tevens ingezet voor de risicoafdekking van het maatregelenpakket kredietcrisis uit 2009.

**) Voor de afdekking van de reguliere bedrijfsrisico's werd tot voor kort binnen de Algemene reserve een buffer aangehouden van 3% van onze netto exploitatie-omvang. Deze buffer is overgebracht naar de Risicoreserve.

Risico-inventarisatie en afdekking

bedragen x € 1.000	Risico-aandeel provincie	Percentage af te dekken	Benodigde dekking a	Aanwezige dekking begroting b	Restrisico binnen Risicores. c=a-b	Toelichting
rubrieken 1 t/m 7						
				Res. Ontwbedr.		
1. Financieel belang en risico's i.r.t. verbonden partijen						Zie paragraaf 6 Verbonden partijen
1.1 balanswaarde deelnemingen / aandelen (bijlage 3a)	46.967	100%	46.967	10.742	36.225	deelnemingen Park Aviolanda en OLSP-vastgoed afgedekt in Reserve ontwikkelbedrijf
1.2 niet volgestort aandelenkapitaal	570	100%	570	0	570	betreft € 556.000 Eindhoven Airport en € 14.000 NV Waterschapsbank
1.3 vordering op de Verkoop Vennootschap BV i.r.t. RWE	135.644	100%	135.644	135.644	0	dekking d.m.v. Voorziening escrow (zie toelichting balans)
1.4 aandeelhouderslening Enexis (bijlage 3b)	416.180	0%	0	0	0	in 2012 is € 138,7 miljoen op de aandeelhouderslening afgelost
2. Leningen en overige kapitaalverstrekkingen						
2.1 leningen aan deelnemingen en overige verbonden partijen	35.972	divers	29.449	0	29.449	zie bijlage 3b
2.2 overige leningen (bijlage 3b)	54.904	divers	23.031	5.689	17.341	voorziening MKB-leningen ad € 5,7 mln (rekeningbijlage 5)
3. Waarborgen en garanties						
3.1 gewaarborgde geldleningen aan zorgcentra (bijlage 7a)	2.349	0%	0	0	0	resterende gewaarborgde leningen
3.2 gewaarborgde geldleningen aan groenfonds (bijlage 7b)	14.252	10%	1.425	1.425	0	totaal gemeenschappelijke leningen € 108,0 mln w.v. aandeel Brabant 13,1%
3.3 overige garantieverplichtingen (bijlage 7c)	-	divers	74.355	38.966	35.390	zie toelichtingen bijlage 7c (incl. garanties Ontw.bedrijf m.b.t. TOM en Deurne)
4. Majeure projecten						Zie desbetreffende programma's
a claims rond megastallen landbouwontwikkelingsgebieden	9.600	100%	9.600	0	9.600	oorspronkelijke €15 mln minus € 5,4 mln aan opdrachten
b Ecologische hoofdstructuur (EHS) voorfinanciering	86.000	0%	0	0	0	kredieten bij voorjaarsnota en najaarsbrief 2010 van resp. € 70 mln en € 16 mln
c Samen investeren BrabantStad, overprogrammering	17.900	100%	17.900	0	17.900	volgens verplichtingenstand per ultimo 2012
d Provinciaal waterplan (PWP), overprogrammering	5.367	100%	5.367	0	5.367	in te verdienen binnen programma ecologie
e OP-Zuid Oost-Brabant	3.700	-	-	-	-	risico afgedekt door programmamiddelen (EFRO en rijkscofinanciering)
f PPS A59	0	0%	0	0	0	risico's afgedekt in pps-contract
g1 projecten/beleidsrisico's ontwikkelbedrijf	9.720	100%	9.720	9.720	0	afdekking tot 100% in Reserve ontwikkelbedrijf (zie paragraaf 7)
g2 overig krediet ontwikkelbedrijf	-	-	22.833	22.833	0	zie paragraaf grondbeleid/ontwikkelbedrijf
h uitwerking economisch programma Brabant (PS 18/12)	-	-	12.250	0	12.250	toevoeging t.l.v. stelpost bestuursakkoord voor thema's a) campusontwikkeling, b) BOM, c) herstructurering bedrijventerreinen en d) valorisatieprogramma
5. Bedrijfsrisico's						
juridische en procesrisico's (3%-norm)	11.000	100%	11.000	0	11.000	buffer 3% netto begrotingsomvang wordt gereserveerd voor bedrijfsrisico's
6. Financiering						
risico's i.r.t. treasury (dividend- en renterisico's)	-	-	20.000	20.000	0	in 2011 is voor de financieringsrisico's een dividend- en rentereserve ingesteld
7. Risico's i.r.t. rijksbeleid, wetgeving en samenwerking met derden						
BTW-verplichting	16.000	100%	16.000	0	16.000	zie toelichting bij balans
totaal (rest-)risico's exclusief pm			436.111	245.020	191.091	
normering op 80%-niveau					0,80 x	
					152.873	normniveau risico's op 80% omdat niet alle risico's zich gelijktijdig zullen voordoen
volume Risicoreserve					147.840	volume per 31-12-2012 € 157,3 mln minus € 9,5 mln aan geraamde onttrekkingen
technisch saldo bij jaarrekening 2012					-5.033	2013-2017 voor kosten bodemsanering Chemie-Pack

Toelichting bij tabel risico-inventarisatie en afdekking

Overzicht van mutaties ten opzichte van vorige risicoparagraaf

Alvorens de risico's per rubriek langs te lopen, noemen we in het kort de belangrijkste verschillen ten opzichte van de vorige risicoparagraaf:

- op basis van een nieuwe risicoanalyse voor het project ruimte-voor-ruimte wordt de risico-inschatting voor de 2^e tranche sloopvergoedingen verhoogd van € 9,5 mln naar € 22 mln en de garantstelling aan Helmond met € 1,4 mln (rubriek 3.3);
- een eventueel tekort bij het programma OP-Zuid als gevolg van het grote aantal aanvragen wordt opgevangen uit beschikbare programmamiddelen (4e);
- bij de majeure projecten is het risico m.b.t. de uitwerking economisch actie-programma verhoogd met € 5 mln, waar een toevoeging aan de Risicoreserve uit de bestuursakkoord-middelen tegenover staat (4h);
- in relatie tot de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA) wordt een voorziening gevormd van € 10 mln, zodat de eerdere afdekking van € 6,5 mln binnen de Risicoreserve vrijvalt voor afdekking van nieuwe risico's (rubriek 7).

Voor het overige zijn de risico's vrijwel onveranderd. Omdat deze paragraaf uitgaat van de rekeningcijfers 2012, is er ten opzichte van de vorige risicoparagraaf nog wel sprake van een faseverschil. De vorige risicoparagraaf gaf een prognose voor 31-12-2013, terwijl deze paragraaf de risicopositie per 31-12-2012 weergeeft.

Beleidsrisico's (rubrieken 1 t/m 4)

Onze dekkingsregels t.a.v. beleidsrisico's komen in hoofdlijnen erop neer dat:

- deelname in aandelenkapitaal voor 100% wordt afgedekt;
- garanties en achtergestelde leningen in beginsel voor 50% worden afgedekt;
- in geval van samenwerking met en/of afhankelijkheid van derden of van markt-omstandigheden wordt uitgegaan van een zekere risicokans;
- m.b.t. het eigen provinciaal beleid een risicokans van 0% wordt aangehouden.

1. Financieel belang en risico's in relatie tot verbonden partijen / deelnemingen

Omdat aan deelnemingen per definitie risico's zijn verbonden (risicodragend kapitaal) zijn/worden alle deelnemingen volledig afgedekt. De risicokans wordt zodoende op

100% gesteld. Valt een deelneming om, dan heeft dat geen gevolgen voor onze lopende begroting. Wij zullen bij de volgende editie (risicoparagraaf begroting 2014) bezien of dit percentage gehandhaafd moet blijven of dat wellicht kan worden volstaan met een lagere risicokans c.q. risiconorm.

Kapitaalverstrekkingen aan NV's, BV's en CV's worden aangemerkt als financiële vaste activa. In de toelichting op de balans worden de verkrijgingswaarden vermeld (nominale waarde plus eventuele extra storting c.q. agio) of een inmiddels lagere (geactualiseerde) waardering. De handelwijze is als volgt:

- deelnemingen die in het verleden ten laste zijn gebracht van de exploitatie worden op de balans als pm opgenomen;
- vanaf 2007 worden nieuwe deelnemingen (volledig) afgedekt binnen de Risicoreserve (tegenover het vast actief staat aan de passivakant een risicoreservering).

Een overzicht van de provinciale deelnemingen wordt gegeven in bijlage 3a en de paragraaf Verbonden partijen (paragraaf 6). Het totaal van nominale waarden plus agio bedraagt € 117,8 mln waarvan € 46,9 mln is opgenomen op de balans (vroegere deelnemingen zijn als pm opgenomen). Tegenover de deelnemingen die zijn geactiveerd, is een gelijk bedrag opgenomen in de reserves, namelijk € 36,2 mln binnen de Risicoreserve en € 10,7 mln in de Reserve ontwikkelbedrijf (€ 6,2 deelneming in Aviolanda en € 4,5 mln in Oss Life Sciences Park vastgoed BV).

Overige risico's m.b.t. verbonden partijen betreffen de vordering op RWE, een aandeelhouderslening aan Enexis en het Fonds nazorg stortplaatsen. Korthedshalve wordt verwezen naar de paragrafen Treasury (paragraaf 5) en Verbonden partijen (paragraaf 6).

2. Leningen en overige kapitaalverstrekkingen

Een overzicht van de door de provincie verstrekte geldleningen en kapitaalverstrekkingen is opgenomen in bijlage 3b.

2.1 Het subtotaal van leningen aan deelnemingen en overige verbonden partijen bedraagt € 35,9 mln, exclusief de aandeelhouderslening aan Enexis (al opgenomen onder 1.4).

2.2 Het volume aan overige leningen bedraagt € 54,9 mln. Als risico-afdekking

wordt hiervoor een bedrag aangehouden van € 17,3 mln binnen de Risicoreserve en € 5,7 mln in de vorm van een voorziening MKB-leningen (zie tevens bijlage 5).

3. Waarborgen en garanties

De bijlagen 7a, b en c bij de jaarrekening 2012 geven een overzicht (met toelichting) van de door de provincie gewaarborgde geldleningen en garantieverplichtingen. De hieraan verbonden risico's, worden afgedekt binnen de Risicoreserve.

3.1 De garanties op aangegane leningen in de gezondheidszorg die zijn afgegeven in de periode 1960-1985 belopen nog € 2,3 mln. Het merendeel van deze garanties is al overgedragen aan het Waarborgfonds voor de Zorgsector.

3.2 De gewaarborgde geldleningen van het Groenfonds belopen in totaal € 108,0 mln waarvan circa € 14,2 mln (13,1%) voor rekening komt van de provincie Noord-Brabant. Het risico betreft de hoofdsom en rentelasten over de door het Groenfonds afgesloten leningen. Het restrisico is per saldo nihil omdat bij faillissement van het Groenfonds in de provinciale begroting het jaarlijkse bedrag aan het Groenfonds van € 1,5 mln wegvalt. Dit budget is dan beschikbaar om de gegarandeerde rente en aflossingen te dekken.

3.3 Rekeningbijlage 7c geeft een opsomming van overige garantieverlichtingen, waaronder die met betrekking tot de stimulering van de woningbouw en de financiering van de 1^e en 2^e tranche sloopvergoedingen in het kader van het ruimte-voor-ruimte beleid. De hiermee samenhangende risico's worden grotendeels afgedekt door de Reserve ontwikkelbedrijf en komen voor het overige ten laste van de Risicoreserve. In relatie tot bijlage 7c worden hier alleen de actuele punten aangestipt.

Eind 2012 is voor het project Ruimte voor Ruimte een nieuwe risicoanalyse uitgevoerd die aanleiding geeft om het risico m.b.t. de financiering 2e tranche sloopvergoedingen op te trekken naar een niveau van netto € 22 mln. De huidige marktomstandigheden, lagere verkoopprijs en minder vraag naar kavels maken dat wij de kans groter inschatten dat mogelijk niet alle voorgefinancierde middelen binnen een looptijd van 15 jaar door de provincie via ruimte voor ruimte kunnen worden terugverdiend. Bij de risicoanalyse zijn verschillende scenario's doorgerekend, waarbij ervan is uitgegaan dat extra kavels moeten worden ontwikkeld en er twee jaar vertraging ontstaat in de terugverdiëntijd.

Vanwege de complexiteit zijn al deze scenario's met de nodige onzekerheid omgeven. Het meest waarschijnlijke scenario (90% kans) komt uit op een mogelijk verlies van € 42,7 mln, waarvan € 27,6 mln op conto van de provincie. Hiervan is € 5,6 mln reeds afgedekt binnen rubriek 2.1 leningen aan deelnemingen (zie bijlage 3b). Overigens is de huidige inzet om alle voorgefinancierde kosten terug te verdienen door langer door te gaan met de kavelverkoop via Ruimte voor Ruimte en het nemen van maatregelen – in overleg met de private participanten – waarbij de kans groter wordt dat er voldoende wordt verdiend.

In 2012 is met de gemeenten Grave, Landerd en Mill en Sint Hubert overeenstemming bereikt over het inverdienmodel van de garantieovereenkomst LOG Graspeel. Een drietal nieuwvestigingslocaties voor intensieve veehouderij wordt niet gerealiseerd en een bestaande locatie zal niet worden herbenut voor verplaatsing van een intensief veehouderijbedrijf. Dit brengt een verlies mee van € 1,7 mln dat conform het PS besluit wordt betaald uit de Risicoreserve (oorspronkelijke risicoraming € 2,2 mln).

Bij de locatie Brandevoort/Helmond doet zich mogelijk een tekort voor van € 5,5 mln vanwege het moeten aankopen en slopen van een aantal intensieve veehouderijen. De gemeente mag hiervoor 40 ruimte-voor-ruimte-kavels ontwikkelen, waarbij de provincie garant staat tot een bedrag van € 2,75 mln. Doordat de kavelontwikkeling is achtergebleven, kampt de gemeente met een tekort en wordt er een beroep gedaan op de garantstelling.

4. Majeure projecten (4a t/m 4h)

4a) Naar aanleiding van het Burgerinitiatief "Megastallen Nee" en de uitbraak van de Q-koorts epidemie, is het ruimtelijk beleid m.b.t. de intensieve veehouderij aangepast en zijn de ontwikkelmogelijkheden van de Landbouw Ontwikkelingsgebieden (LOG's) ingeperkt. Uit een inventarisatie blijkt dat gemeenten en agrarisch ondernemers schadeclaims willen indienen voor de kosten die zij gemaakt hebben binnen de kaders die golden vóór maart 2010. Het risico hierop is ingeschat op € 15 mln. Hieraan is inmiddels € 5,4 mln onttrokken, zodat technisch gezien nog een reservering blijft staan van € 9,6 mln.

4b) In 2010 hebben de Staten ingestemd met een tijdelijk investeringskrediet (voorfinanciering) van € 86 mln voor de extra impuls EHS, in afwachting van nieuwe rijksfinanciering voor natuuraankopen. De rentekosten van de voorfinanciering zijn tot en met 2014 in onze begroting afgedekt.

In februari 2012 is met het Rijk overeenstemming bereikt over het Deelakkoord Natuur. Daarin wordt aangegeven hoe het Rijk de komende jaren verder wil gaan met (de realisatie van) de ecologische hoofdstructuur (EHS). Het Rijk neemt alleen nog verantwoordelijkheid voor het deel van de EHS waar Europese verplichtingen op rusten, zoals Natura2000- en KRW-gebieden, de zogenoemde Rijks-EHS. Provinciale Staten hebben de ambitie uitgesproken de oorspronkelijke EHS in zijn geheel te willen realiseren, dus ook de provinciale EHS.

In totaal heeft de provincie voor € 65,7 mln voorgefinancierd (nationale EHS, provinciale EHS en ruilgronden). De nationale EHS-gronden zullen landen in de Rijks-EHS, te bekostigen via het grond-voor-grondprincipe. De provinciale EHS wordt gekoppeld aan het Groenfonds. In de nota Brabant Uitnodigend Groen is hiervoor € 109 mln uitgetrokken. De ruilgronden zullen vervreemd moeten worden ofwel worden ingezet bij ruilingen voor EHS-verwerving. Het prijsrisico hiervan ligt bij de provincie. De huidige prijsontwikkeling van ruilgronden is stabiel/licht stijgend; echter op de aangekochte ruilbedrijven loopt de provincie een groter risico.

De voorraad EHS-grond in exploitatie (de zogenoemde ILG-gronden) staan in de jaarrekening op € 79,7 mln (voorraad onderhanden werk). Deze grondvoorraad is gerelateerd aan het Deelakkoord Natuur en moet worden ingezet volgens het grond-voor-grond-principe. Het prijsrisico op deze gronden ligt bij het Rijk zolang de provincie voldoet aan haar inspanningsverplichting. Toekomstige aankoop nationale EHS wordt gefinancierd uit de verkoop van de grondvoorraad. De verdeling van de ontwikkelopgaven tussen de provincies in IPO-verband is gebaseerd op het advies van de Commissie Jansen. De belangrijkste ingang voor dit advies was de restantopgave voor de Rijks-EHS.

4c) Bij het programma Samen investeren in BrabantStad is een overprogrammering afgesproken van in totaal € 88 mln. De steden hebben tot 1 januari 2011 de tijd gehad om hun projecten op te starten. De projecten dienen uiterlijk 31 december 2013 te zijn afgerond, d.w.z. dat alle geplande prestaties op die datum zijn behaald en dat alle uitgaven ook zijn betaald (voor zover hierover geen andere afspraken zijn gemaakt). Op basis van de beschikkingen is het volume aan overprogrammering becijferd op € 17,9

mln.

4d) Bij de vaststelling van het provinciaal waterplan (PWP) hebben de Staten hun fiat gegeven aan een beperkte overprogrammering. Dit omdat ambities vaak niet volledig uitgevoerd kunnen worden, bijvoorbeeld door vertraging in grondaankopen, vergunningaanvragen of slechte weersomstandigheden. Het totale uitvoeringsprogramma is geraamd op € 109 mln, waarvan circa € 103,6 mln gedekt is voor de periode 2010-2015.

4e) Bij het programma OP-Zuid was € 3,7 mln aan overcommitting ontstaan als gevolg van het grote aantal aanvragen van bedrijven op het gebied van innovatie. In 2013 zal dit worden gedekt vanuit vrijgevallen programmamiddelen (EFRO-middelen en rijkscofinanciering).

Met Provinciale Staten is afgesproken om geen nieuwe vormen van overprogrammering toe te staan en de huidige overprogrammering in te lopen. De nog openstaande posten worden afgedekt in de Risicoreserve (Samen Investeren en PWP 100%).

4f) In 2006 is de onderhoudsfase (15 jaar) van de PPS-A59 van start gegaan. In deze fase is de opdrachtnemer verantwoordelijk voor een goed beheer en onderhoud van de weg. Risico's van de provincie betreffen o.a. niet verhaalbare en niet aan de opdrachtnemer verwijtbare schade groter dan € 1 mln, indexeringsverschil tussen inkomsten en uitgaven, rentevershil tussen de begrote rekenrente van 5% en de actuele provinciale rekenrente, alsook – samen met de vier betrokken gemeenten – zoeken naar een financieel aanvaardbare oplossing voor tegenvallende opbrengsten uit de ontwikkeling van RBT Heesch-west. Mogelijke financiële gevolgen van optredende risico's waarvoor de provincie verantwoordelijk is, komen ten laste van het risicofonds PPS A59 (onderdeel vooruitontvangen bijdragen van derden).

De stand van zaken is aldus:

- Door een vervroegde afrekening ad € 107,4 mln van het Rijk is het indexeringsrisico over dit deel komen te vervallen.
- Voor de resterende onderhoudsperiode is afgesproken dat het Rijk jaarlijks € 1 mln (prijspeil 2011) betaalt voor het beheer en onderhoud van de weg. Dit bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd met de in de oorspronkelijke overeenkomst gehanteerde index (IBOI). Het indexeringsrisico over het onderhoudsdeel blijft gehandhaafd.

- Binnen het projectbudget is een financiële buffer van € 6,6 mln beschikbaar om resterende risico's op te vangen. Een eventueel positief saldo na afloop van het project in 2021 wordt aan de algemene middelen toegevoegd.
- Bij de PPS zijn ook vier gemeenten betrokken, met de bedoeling hun bijdrage terug te verdienen met de ontwikkeling van regionaal bedrijventerrein Heesch West. Omdat dit project in een langzamer tempo en vooralsnog in een beperkte omvang van de grond komt, is op grond van de gesloten overeenkomst aan de provincie een financiële tegemoetkoming gevraagd in het ontstane tekort.

4g) Beleidsrisico's m.b.t. projecten die worden uitgevoerd door het Ontwikkelbedrijf worden becijferd op € 9,7 mln (excl. deelnemingen en garantstellingen) en afgedekt binnen de Reserve ontwikkelbedrijf. Tot de projecten behoren o.a.: Logistiek park Moerdijk, Dongecentrale, LOG's en diverse kleinere projecten (zie paragraaf 7 Ontwikkelbedrijf en grondbeleid).

Oorspronkelijk is aan het Ontwikkelbedrijf een krediet meegegeven van € 235 mln. Hiervan resteert een vrij gedeelte van € 125 mln. Voor de eventuele risico's die samenhangen met de vervolgprogrammering is binnen de Reserve ontwikkelbedrijf nog een buffer aanwezig van € 22,8 mln. Om te bepalen of de benodigde weerstandscapaciteit (de financiële risico's rond de huidige en toekomstige grondexploitaties) voldoende is, is gekozen voor de zogenaamde IFLO-norm (Inspectie Financiën Lagere Overheden). Deze methode bepaalt het risico als de som van 10% over de boekwaarde plus 10% van de nog te maken kosten. Op dit moment constateren wij dat de weerstandscapaciteit voldoende is (zie voortgangsrapportage Ontwikkelbedrijf).

4h) Met het oog op de uitwerking van het economisch programma Brabant (PS 18/12) is € 15,4 mln overgebracht van de stelpost bestuursakkoord naar de Risicoreserve, namelijk € 5,0 mln voor campusontwikkeling, € 1,75 mln BOM, € 5,0 mln voor herstructurering bedrijventerreinen en € 0,5 mln valorisatieprogramma Noordoost (5 sterren regio). Naast deze € 12,25 mln is een lening verstrekt van € 3,15 mln voor Pivotpark Oss. Laatst genoemde lening is opgenomen in rubriek 2.1.

Bedrijfsrisico's en financiering (rubrieken 5 en 6)

Bedrijfsrisico's zijn inherent aan onze beleidsuitvoering en bedrijfsvoering en kunnen sterk uiteenlopen. Voor zover al een complete opsomming mogelijk is, biedt dat echter weinig meerwaarde. Binnen de planning & control-cyclus wordt de vinger aan de pols gehouden en wordt geprobeerd tijdig adequate maatregelen te treffen in het geval zich financiële knelpunten voordoen. De Staten worden daarover geïnformeerd via de financiële nota's en bestuursrapportages.

5. Juridische en procesrisico's

Tot deze rubriek worden de gerekend:

- Risico's in het kader van juridische procedures;
- Risico's in het kader van aansprakelijkheid;
- Risico's i.r.t. verzekeringen.

Voor de afdekking van deze risico's wordt binnen de Risicoreserve een buffer aangehouden van 3% van onze netto structurele exploitatieomvang. We gaan hierbij uit van de gemiddelde exploitatie-omvang 2012-2015, verminderd met stortingen in reserves, doeluitkeringen en geschoond voor incidentele lasten. Redenen hiervoor zijn dat mutaties in reserves niet tot de lasten en/of baten worden gerekend (vandaar een aftrek), dat kortingen op doeluitkeringen evenredig worden vertaald in beleidsombuigingen (dus per definitie geen risico opleveren) en dat op incidentele posten geen structureel beroep kan worden gedaan (geen structureel dekkingsmiddel). Op die wijze blijft een volume over van gemiddeld € 365 mln. De 3%-norm leidt tot een buffer van afgerond € 11 mln die is ondergebracht bij de Risicoreserve.

Risico's in het kader van juridische procedures

Met juridische procedures worden de civielrechtelijke procedures bedoeld waar de provincie als partij bij betrokken is. Het betreft zowel gevallen waarin de provincie door derden in een juridische procedure wordt betrokken (dagvaarding, aansprakelijkheidsstelling, derdenbeslag etc.) als gevallen waarbij de provincie zelf jegens derden een juridische procedure start (aansprakelijkheidsstelling, dagvaarding, faillissementsaanvraag etc.). In veel juridische procedures is de inschakeling van externe juridische deskundigheid verplicht. Het financiële risico is moeilijk van te voren in te schatten. De kosten voor (verplichte) externe juridische bijstand, alsmede proceskosten, kunnen naarmate de procedure vordert fors oplopen. De begrotingspost kent daardoor een fluctuerend verloop. Kleine bijstellingen kunnen op de reguliere marap-momenten plaatsvinden op

basis van uitputting en inschatting van lopende procedures. Bij eventuele forse overschrijdingen die niet opgevangen kunnen worden binnen de productgroep, zal zo nodig de risicobuffer worden aangesproken.

Risico's in het kader van aansprakelijkheid

Risico's die de provincie loopt in de vorm van aansprakelijkstellingen door derden zijn enerzijds gelegen in civielrechtelijke schadeclaims, waarbij valt te denken aan aansprakelijkheid uit hoofde van contract, uit onrechtmatige daad. Anderzijds is het risico gelegen in de bestuursrechtelijke schadeclaims die door derden tegen de provincie worden ingediend. Het kan daarbij gaan om wettelijke schadevergoedingen (bijvoorbeeld de Onteigeningswet), wettelijke nadeelcompensatie (art. 49 WRO, art. 15.20 Wm en art. 3:4 Awb) of schadeclaims op basis van een door de bestuursrechter vernietigd besluit. De trend dat in aanbestedingen de provincie in kort geding gedagvaard wordt door de partij die de aanbesteding niet heeft gewonnen, heeft zich gestabiliseerd.

Risico's i.r.t. verzekeringen

Sinds 2007 is de provincie niet meer verzekerd voor de aansprakelijkheid en is dus vanaf dat moment eigen risicodragers geworden. Omdat de verhouding tussen de explosief stijgende premie en de maximaal verzekerde sommen gecombineerd met een hoog eigen risico steeds verder uit balans raakte, was het continueren van de aansprakelijkheidsverzekering financieel niet meer verantwoord. Ook juridisch zaten er de nodige haken en ogen aan de verzekering. Zo dekde de verzekering niet alle schadegevallen. Belangrijkste uitsluitingen waren: bewust in strijd met de wet genomen beslissingen, schade in verband met rechtmatige overheidsdaad (planschade en nadeelcompensatie), schade veroorzaakt door niet nagekomen toezeggingen, schade samenhangend met privaatrechtelijke overeenkomsten. Bovendien vielen de schades die voortvloeien uit bodemsaneringsprojecten niet onder de algemene aansprakelijkheidsverzekering. Daartoe wordt nog steeds per project een zogenaamde CAR (construction all risk)-verzekering afgesloten.

6. Financiering

De financiering van beleid en het uitzetten van geldmiddelen valt onder treasury. De treasuryfunctie richt zich als zodanig op de financiële vermogenswaarden, geldstromen, financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Deze aspecten komen aan bod in paragraaf 5. De risico's in relatie tot de treasuryfunctie worden in belangrijke mate afgedekt door de Dividend- en rentereserve van € 20 mln.

Risico's in relatie tot rijksbeleid, wetgeving en samenwerking met derden (rubriek 7)

Financieel akkoord met Rijk

Tussen het Kabinet en de koepels van provincies (IPO), gemeenten (VNG) en waterschappen (UvW) is een onderhandelaarsakkoord tot stand gekomen over de Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof), verplicht schatkistbankieren en het BTW-compensatiefonds. De afzonderlijke uitwerkingen en wetstrajecten zijn nog volop aan de gang. In de loop van 2013 zullen de gevolgen en risico's in kaart worden gebracht.

BTW-verplichting

Met de Belastingdienst is er een geschil over de vraag of de provincie m.b.t. de PPS-A59 handelt als ondernemer of als overheid met recht op BTW-compensatie. In deze zaak is in 2008 een vaststellingsovereenkomst gesloten, met als kernpunten:

1. het geschilpunt met de Belastingdienst over de PPS-A59 wordt ter beslechting voorgelegd aan de belastingrechter. In het maximale geval is de provincie € 43 mln verschuldigd. Dit bedrag is reeds afgedekt/verwerkt in de begroting. Een eventueel compromis dan wel een positieve gerechtelijke uitkomst zal leiden tot een voordelig resultaat c.q. afwikkelingsverschil;
2. de Belastingdienst is bij het opleggen van de definitieve aanslagen voor 2003 t/m 2007 uitgegaan van haar standpunt, t.w. overheid als ondernemer. Dit heeft geleid tot een naheffing en correctie van € 16 mln. Dit bedrag is afgedragen aan de Belastingdienst en afgedekt in de Risicoreserve;
3. de afspraak is dat de provincie haar administratie vanaf 1 januari 2008 voert als ware zij voor PPS A59 BTW-ondernemer. Omdat dit al de praktijk is, wordt er verder (vanaf 2008) geen financieel risico gelopen.

Het geschilpunt is nog niet aanhangig gemaakt bij de rechter, in afwachting van een uitspraak van de Belastingdienst op onze bezwaarschriften. Daarmee is de situatie sinds 2008 ongewijzigd gebleven.

Hierna worden enkele onderwerpen vermeld waarvoor binnen de Risicoreserve verder geen voorzieningen zijn getroffen. Of anders gezegd, de risicokans is in deze gevallen gesteld op 0%, behoudens specifieke risico-afdekkingen.

Uitvoering nazorg stortplaatsen Wet Milieubeheer

In 1998 is de Nazorgregeling Wet Milieubeheer in werking getreden. Op grond van deze wet zijn de provincies eindverantwoordelijk voor de nazorg van de stortplaatsen waar op of na 1 september 1996 nog afvalstoffen werden of worden gestort. Nazorg betreft het eeuwigdurend voortzetten van milieubescherming op een stortplaats nadat deze formeel door het bevoegd gezag gesloten is verklaard. De provincies hebben de bevoegdheid om aan vergunninghouders van stortplaatsen bij belastingverordening een nazorgheffing op te leggen ter dekking van de kosten van de nazorgwerkzaamheden. Deze gelden stromen in een provinciaal nazorgfonds waaruit alle nazorgwerkzaamheden worden betaald. In 1999 is door Provinciale Staten een verordening vastgesteld en in 2011 herzien. Aan de uitvoering van de Nazorgregeling kleven voor de provincie verschillende risico's in termen van rendement, kostenontwikkeling, aansprakelijkheid, etc.

Openbaar vervoer

In 2006 zijn de OV-concessies aanbesteed voor de periode 2007 t/m 2014. Eén van de uitgangspunten van het programma van eisen (onderdeel van het bestek) is dat de provincie verantwoordelijk is en daarmee het risico draagt van tegenvallende opbrengsten. De opbrengstenbronnen zijn: reizigersopbrengsten (inclusief studentenkaartopbrengsten) en de Brede doeluitkering verkeer en vervoer (BDU). Door adequaat (financieel) concessiebeheer en eventueel te treffen maatregelen zal het risico tot een minimum beperkt worden. Door een opgebouwde risicoreserve binnen de BDU en door jaarlijks een bedrag binnen de BDU te reserveren, worden eventuele financiële tegenvallers opgevangen.

In de vier Brabantse regiotaxiprojecten (Collectief Vraagafhankelijk Vervoer; CVV) is de provincie één van de deelnemende partijen, met een aandeel van tussen 10 en 20%. Voor het vrije reizigersdeel draagt de provincie het gebruikersrisico: hoe meer (vrije) reizigers gebruik maken van het CVV-systeem, hoe meer de provincie dient te subsidiëren. Door het tariefinstrument en de beschikbare bedragen voor de regiotaxiprojecten uit de Brede Doeluitkering verkeer en vervoer (BDU) wordt het risico beheerst en opgevangen. Begin 2011 is een nieuwe samenwerkingsovereenkomst Regiotaxi 2011–2015 van kracht geworden. Daarin is de samenwerking tussen provincie en regio's op het gebied van CVV geregeld en zijn de financiële risico's verder beperkt.

Stimulus

De provincie is beheerautoriteit voor het operationele programma in het kader van Europese structuurfondsen. Het betreft het zogenaamde doelstelling-2 programma in Zuid-Nederland: OP-Zuid 2007-2013. Stimulus Programmamanagement in Eindhoven is de uitvoeringsorganisatie die daarmee onder de verantwoordelijkheid valt van de provincie. Voor het OP-Zuid programma hebben we een beschikking ontvangen van de Europese Commissie. De provincie draagt formeel de eindverantwoordelijkheid voor de correcte uitvoering van de programma's en daarmee voor de juiste wijze van inzet en afrekening van Europese middelen. De provincie heeft daarnaast als beheersautoriteit met het Rijk en de provincies Limburg en Zeeland convenanten gesloten om een aantal taken en verantwoordelijkheden vast te leggen.

Bodemsanering n.a.v. brand Chemie-Pack Moerdijk.

In het najaar van 2011 is met het Rijk een 50/50-verdeling overeengekomen voor de kosten van de noodzakelijke bodemsanering op Moerdijk. De afspraak is dat de provincie maximaal € 17,5 mln zal bijdragen. Dit bedrag wordt gespreid over 2012-2017 onttrokken aan de Risicoreserve. Het eerder opgenomen risico komt als zodanig te vervallen. Eventuele meerkosten van de bodemsanering worden door het ministerie van I&M gedekt binnen toekomstige bodembudgetten.

Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA)

Voor de kosten van pensioen- en wachtgeldverplichtingen van voormalig gedeputeerden is in de jaarekening 2012 een voorziening gevormd van € 10 mln ten laste van het rekeningresultaat.

Risicobeeld en weerstandscapaciteit

De weging en afdekking van risico's verloopt in vier stappen:

1. Het totaal van de (rest-)risico's van de rubrieken 1 t/m 7 bedraagt € 191,1 mln. In deze optelling zijn de risico's afzonderlijk gewogen. Zie tabel risico-inventarisatie en afdekking, kolom c.
2. De tweede weging betreft het totaal van de risico's. De kans dat alle risico's zich gelijktijdig in volle omvang voordoen, is klein. Daarom wordt (mede op advies van de Zuidelijke Rekenkamer) uitgegaan van een bepaald normpercentage waarmee de risico's moeten worden afgedekt. Dit percentage hebben wij in een eerder stadium

bepaald op 80%. Dit brengt het reële volume van (rest-)risico's op € 152,9 mln.

3. De derde weging betreft de verhouding tussen de gekwantificeerde omvang van de risico's en de (direct) beschikbare weerstandscapaciteit in de vorm van de Risico-reserve. Het reële volume van de Risicoreserve bedraagt € 147,8 mln (volume per 1-1-2013 € 157,3 mln minus € 9,5 mln aan geraamde onttrekkingen i.v.m. afwikkeling Moerdijk). Het saldo komt dan rekentechnisch uit op € 5,0 mln nadelig. Dit zal nader worden gezien bij de integrale afweging in 2013 (m.b.t. de nieuwe begroting, inclusief nieuwe risicoparagraaf).
4. Mocht de nood aan de man komen en de hoogte van de Risicoreserve op termijn tekortschieten, dan zal er naar oplossingen moeten worden gezocht. Te denken valt aan incidentele meevallers, de aanwending van bestemmingreserves (anders dan voor ogen stond) of van de Reserve Essent (opgebouwd uit de immunisatieportefeuille en investeringsagenda), wat echter in conflict is met onze uitgangspunten. Als het echter niet uit de breedte van de begroting kan, dan moet het uit de lengte komen. In dat verband blijven slechts over de verhoging van de opcenten MRB en de post onvoorzien.

bestuursakkoord is afgesproken het opcententariaf alleen aan te passen voor de inflatoire ontwikkeling; de opcenten Motorrijtuigenbelasting worden niet autonoom verhoogd.

- d) De post onvoorzien is bedoeld voor de afdekking van onvoorziene incidentele uitgaven, voor zover hiermee in de begroting nog geen rekening is gehouden. De post kent een structureel niveau van afgerond € 1,3 mln op jaarbasis.

Tabel weerstandscapaciteit (stand september 2012)

	Bedragen x € mln	Financieel-technische weerstandscapaciteit	Politiek-bestuurlijke weerstandscapaciteit
a.	Risicoreserve (netto)	147,8	147,8
b1.	Reserve grondbank, compartiment risico stimulering woningbouw	32,5	32,5
b2	Reserve grondbank, compartiment risico ontwikkelbedrijf	49,8	49,8
	Subtotaal incidenteel	230,1	230,1
c.	Onbenutte belastingcapaciteit	100	-
d.	Post onvoorzien	1,3	1,3
	Totaal op jaarbasis	331,4	231,4

- c) De onbenutte belastingcapaciteit staat voor het verschil tussen het aantal opcenten Motorrijtuigenbelasting (tarief 2013: 74,2 opcenten) en het wettelijk maximum (in 2013 107,3 opcenten) vermenigvuldigd met de opbrengst per (extra) opcent (circa € 3 mln per opcent). Dit correspondeert met een theoretische en structurele meeropbrengst van ruim € 100 mln op jaarbasis. De politieke vrije zoom is echter nihil omdat in het

Onderhoud kapitaalgoederen

Paragraaf 4

Onderhoud wegen	184
Onderhoud provinciale gebouwen en installaties	188
Onderhoud vaarwegen	190

Onderhoud kapitaalgoederen

Onderhoud wegen

Portefeuillehouder: R.A.C. van Heugten

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2012)

*Verbetering van de veiligheid (Verkeersveiligheid, sociale veiligheid, en externe veiligheid) .
(strategisch doel uit PVVP)*

Wat is in 2012 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2013 en verder?

De veiligheid is in het afgelopen jaar verbeterd door tijdig onderhoud en vervanging van wegverhardingen, openbare verlichting, verkeersregelininstallaties en overige wegvoorzieningen.

Toelichting

De provincie Noord-Brabant heeft een wegennet in beheer en onderhoud met een totale weglengte van 561 km (stand eind 2012). Deze wegeninfrastructuur heeft een vervangingswaarde van ongeveer € 1,51 miljard Euro. In het kader van de wettelijke zorgplicht, die onder meer voortvloeit uit de Wegenwet en de Wegenverkeerswet, en de uitvoering van provinciaal beleid op het gebied van Verkeer en Vervoer draagt de Provincie zorg voor het onderhoud en de instandhouding van het wegennet.

Onderhoud omvat het uitvoeren van preventieve dan wel correctieve maatregelen om een object gedurende de levensduur in goede staat te houden of te brengen (op een vooraf vastgesteld kwaliteitsniveau), zodat het object naar behoren kan functioneren en een bepaalde representativiteit behoudt. Het betreft het onderhoud van verhardingen van rijbanen en fietspaden, kunstwerken (viaducten, tunnels, bruggen, en duikers), verkeersvoorzieningen (verkeersregelininstallaties, openbare verlichting, pompen, elektronische snelheidsbeheersingssysteem, bebording, geleiderails, bewegwijzering), en groenvoorzieningen. De kosten van onderhoud komen in de begroting als lasten tot uitdrukking.

Indien een object het einde van de levensduur nadert, zal het vervangen moeten worden. Tijdens de levensduur kan reconstructie van een weg of renovatie van een kunstwerk nodig zijn. De kosten van vervanging, reconstructie of renovatie worden gefinancierd uit het investeringsschema en vallen buiten deze paragraaf.

Onderhoudsbeleid

In de nota "Provinciale wegzorg in uitvoering", in juli 2008 vastgesteld door

Gedeputeerde Staten, is het provinciale beleid met betrekking tot het onderhoud en de instandhouding van het provinciale wegennet vastgelegd. Hierin wordt o.a. het algemene beeld geschetst van de kaders, ontwikkelingen en de speerpunten binnen het onderhoudsbeleid. De beheerplannen worden op basis van deze nota opgesteld. Daarbij wordt invulling gegeven aan het sturen op belangen zoals hierna vermeld. In 2010 is Deel 1 'Uitgangspunten' van deze nota herschreven en opgenomen in het Beleidskader 'Wegen voor bereikbaarheid'.

Het streven is om het onderhoud op een veilige, klantgerichte, milieuvriendelijke, integrale en kostenbewuste wijze uit te voeren, zodat de betrouwbaarheid en veiligheid van de provinciale wegen gewaarborgd blijft.

Op basis van de kaders waarbinnen het beheer en onderhoud aan de provinciale wegen moet plaatsvinden, de ontwikkelingen die verwacht kunnen worden en de visie van de provincie op het onderhoud, voert de provincie het onderhoud uit op basis van speerpunten die in dat onderhoudsbeleid zijn genoemd, zoals bijvoorbeeld 'sturen op belangen', preventieve maatregelen voor te zware aslasten en energiebesparing.

Prestaties en effectindicatoren

Om de beoogde effecten te monitoren zijn prestatie- en effectindicatoren opgesteld. Deze indicatoren zijn gekoppeld aan de tactische doelen zoals omschreven in de Dynamische beleidsagenda. De Dynamische beleidsagenda is een document op tactisch niveau dat de strategische doelen uit het Provinciaal verkeers- en vervoersplan vertaalt naar tactische doelen en operationele doelen (programma's en projecten). De maatregelen die volgen uit het onderhoudsbeleid zoals beschreven in 'Wegen voor bereikbaarheid' dragen bij

aan 1 of meer tactische doelen. Het verloop van de effectindicatoren bij deze tactische doelen geeft aan of het beleid en de uitvoering daarvan effectief is geweest.

Onderhoudsthema's

Zoals hiervoor gesteld, zal het beleidskader 'Wegen voor bereikbaarheid' als basis dienen voor het opstellen van beheer- en onderhoudsplannen en onderhoudsbestekken. Op het onderhoudsthema 'Verhardingen' zullen de hierna vermelde beleidsprestatie en bijbehorende onderhoudscriteria en -normen van toepassing zijn.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
1.2 Veilig wegnnet en veilig weggebruik	Percentage van de rijbaanverharding dat aan onderhoud toe is	Begrote prestatie 2012: 8,5% Realisatie 2012: 7%. Gevolg: het te bereiken effect ligt op ruimschoots op schema
	Percentage van de fietspadverharding dat aan onderhoud toe is	Begrote prestatie 2012: 5%. Bij burap I is het percentage van de fietspadverhardingen dat aan onderhoud toe is bijgesteld van 5% naar 19%. Realisatie 2012: 19%. Gevolg: het te bereiken effect ligt op schema.
	Percentage van de VRI-installaties dat aan onderhoud toe is (gebaseerd op een levensduur van 15 jaar)	Begrote prestatie 2012: 4% Realisatie 2012: 1%. Gevolg: het te bereiken effect ligt op ruimschoots voor op schema.

Toelichting

De vermelding dat een wegvak aan onderhoud toe is betekent niet dat sprake is van achterstallig onderhoud. Het geeft slechts aan dat het wegvak voor planmatig onderhoud aan de beurt is (binnen een termijn van 2 jaar).

Thema	Hoeveelheid	Wijziging in hoeveelheid	Onderhoudstoestand	Toelichting
Wegverhardingen	4,59 milj. m ²	Neemt licht af	Goed	Kwaliteit is iets verbeterd in vergelijking met 2011.
Wegmarkeringen	313.000 m ²	Neemt licht toe	Goed	Door verdere invoering Essentiële Herkenbaarheidkenmerken
Fietsverhardingen	700.830 m ²	Neemt licht af	Matig	Er zijn nog relatief veel elementenverhardingen die laag scoren.
Kunstwerken (bruggen, tunnels, duikers, faunavoorzieningen e.d.)	720 waarvan 148 grote kunstwerken	Blijft gelijk	Matig, wordt beter	In 2012 zijn 4 kunstwerkprojecten uitgevoerd.
Groenvoorzieningen (bomen, bermen,	1052 hectare,	Neemt af	Goed	

struiken, e.d.)	50200 bomen			
Verkeersvoorzieningen (verkeerslichten, verlichting, Dynamisch verkeersmanagement, borden, geleiderail)	Ca. 16.000 objecten	Blijft gelijk	Goed	

Ontwikkelingen

Duurzaam veilige inrichting wegen.

Door de aanleg van bredere bermen, vrijliggende fietspaden en nieuwe markeringen ten behoeve van de veiligheid zal de hoeveelheid onderhoud ook toenemen. Echter, bezuinigingen op het gebied van onderhoud en aanleg van infrastructuur in het kader van de Agenda van Brabant leiden o.a. tot maatwerk voor de invulling van Duurzaam Veilig. Waar geen verkeersonveilige situaties zijn geconstateerd, zullen de Duurzaam-Veilig-maatregelen vooralsnog niet uitgevoerd worden.

Kunstwerken

In 2012 is door de Zuidelijke Rekenkamer een onderzoek naar Beheer en Onderhoud van civiele kunstwerken uitgevoerd.

De drie aanbevelingen uit dit onderzoek zijn door GS overgenomen en zullen in 2013 verder worden uitgewerkt. Dit betreft:

- het vaststellen van specifiek beleid inzake onderhoud van kunstwerken;
- het opstellen van een beheerplan civiele kunstwerken;
- het bouwen van een publiek toegankelijk monitoringssysteem.

Daarnaast zal er eens per bestuursperiode specifiek over het thema kunstwerken aan PS worden gerapporteerd, waarbij nader inzicht in wordt geboden in de aantallen, kwaliteit, risico's en de gevolgen hiervan voor de financiering van onderhoud aan of reconstructie van kunstwerken.

Aslasten.

Overbelaste assen van vrachtwagens en landbouwverkeer veroorzaken ca. 30 % van de schadekosten aan provinciale wegen. Door toename van het vrachtverkeer (2 á 3 % /jaar) zullen deze kosten toenemen. In plaats van alleen correctief onderhoud te plegen wil de provincie inzetten op het voorkómen van schade door gericht de samenwerking aan te gaan met andere wegbeheerders, bedrijven in de logistieke sector, vervoerders en verladers om zo tot oplossingen te komen. De eerste stap is het plaatsen van

aslastmeetpunten om inzicht te krijgen in de omvang van het probleem en het realiseren van een internetplatform voor vrachtverkeer.

Stil asfalt.

Op 24 juli 2007 zijn de geluidbelastingkaarten voor de drukste provinciale wegen vastgesteld. Deze verplichting tot vaststelling komt voort uit de EU-richtlijn omgevingslawaaï welke is opgenomen in de Wet geluidhinder. Op basis van deze kaarten worden geluidsreducerende maatregelen voorbereid. De aanleg van stil asfalt op provinciale wegen waar veel geluidsoverlast is geconstateerd, is één van de belangrijkste bronmaatregelen. Stille deklagen gaan gemiddeld 40% minder lang mee dan het gebruikelijke dicht asfaltbeton (DAB) of steenmestiek asfalt (SMA). De onderhoudskosten van asfaltwegen zullen daarom in de loop van de jaren geleidelijk toenemen. In 2012 zijn de geluidsbelastingkaarten voor de tweede tranche van de EU-richtlijn Omgevingslawaaï gemaakt en door GS vastgesteld. Het actieplan wordt opgesteld waarin alle wegen zijn opgenomen.

Informatiesystemen.

De provincie werkt hard aan de doorontwikkeling van een WIS-systeem (WegenInformatieSysteem) en beheersystemen om daarin alle gegevens van de objecten op te nemen. Daarmee wordt het mogelijk (onderhouds)gegevens actueel te houden en deze beschikbaar te maken voor onderhoud-gerelateerde werkprocessen. Beheersystemen voor verhardingen, bomen, groen, kunstwerken, VRI, OVL, Faunavoorzieningen en kabels en leidingen zijn inmiddels operationeel.

Energie en milieu.

Openbare verlichting en verkeersregelinstallaties verbruiken van de verkeersvoorzieningen de grootste hoeveelheid energie. De provincie gaat er toe over om energiezuinige lampen te plaatsen die ook tweemaal langer meegaan. Dit zal resulteren in lagere onderhoudskosten van de verlichting en minder sterk stijgende energiekosten. Het nieuwe onderhoudsbeleid pleit voor het toepassen van milieuvriendelijke werkwijzen en het

toepassen van milieuvriendelijke materialen. Deze keuze brengt soms hogere kosten met zich mee. Dit wordt voor een deel gecompenseerd door civieltechnische (weg)ontwerpen die minder onderhoud vergen. In 2012 is in samenwerking met andere overheden opnieuw een meerjarig contract voor de elektriciteitsleverantie aanbesteed. Op basis van

dat contract wordt de provincie voorzien van groene stroom. De provincie heeft voor het milieumanagementsysteem in 2012 een verlenging toegekend gekregen van het ISO-14001-certificaat.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000	Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Verschil a-b
Dagelijks onderhoud wegen c.a.	7.162	7.573	6.616	957
Operationeel beheer wegen en verkeer	660	619	841	-222
Tactisch beheer wegen en verkeer	2.013	1.559	1.206	353
Overige uitgaven wegbeheer	34	99	114	-16
Totaal	9.869	9.849	8.777	1.072

Toelichting

Gunstige aanbestedingsresultaten hebben geleid tot onderuitputting van het krediet voor het dagelijks onderhoud van de wegen. Daarnaast speelt de overschrijding op het krediet voor operationeel onderhoud hier een rol.

De overschrijding op operationeel onderhoud is een gevolg van een vertraging in deerschikking van taken naar bureaus en kredieten. Feitelijk heeft deze overschrijding een gelijke onderschrijding tot gevolg op het krediet dagelijks onderhoud.

De onderschrijding op de post tactisch beheer staat eveneens in verband met deerschikking van taken en kredieten die in 2012 is doorgevoerd.

Onderhoud provinciale gebouwen en installaties

Portefeuillehouder: L.W.L. Pauli

Provinciehuis en Noordbrabants Museum

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Provinciehuis en Noordbrabants Museum

Het provinciehuis aan de Brabantlaan biedt onderdak aan het provinciaal bestuur en het ambtelijk apparaat. Daarnaast biedt het gebouwencomplex accommodatie aan bezoekers van vergaderingen, rondleidingen en diverse evenementen.

Door GS is 16 maart 2004 de nota Onderhoud provinciehuis en Noordbrabants Museum vastgesteld. In deze nota is het beleidsuitgangspunt de instandhouding van gebouwen en installaties op het huidige niveau. Voor de uitvoering van het planmatig onderhoud is de voorziening onderhoud gebouwen ingesteld.

Onderhoudsboeken.

Het naar verwachting benodigde onderhoud is vastgelegd in meerjarenplanningen, de zogenaamde onderhoudsboeken. Er zijn verschillende onderhoudsboeken voor o.a. hoofdgebouw, audiovisuele middelen en kunst. De meerjarenplanningen bevatten een inschatting van het beoogde onderhoud op basis van vermoedelijke levensduur van onderdelen, een inschatting van de benodigde uitvoeringstijd, eigen ervaringen en de verwachte kosten van materialen en lonen. In 2008 zijn de onderhoudsboeken geactualiseerd. In 2012 heeft herijking van de onderhoudsboeken plaatsgevonden ivm de doorgevoerde bezuinigingen op de toevoeging aan de onderhoudsvoorziening.

Na de vernieuwbouw van het provinciehuis zullen de onderhoudsboeken opnieuw aangeboden worden gebaseerd op de nieuwe installaties en inrichtingen.

Onderhoudsboek hoofdgebouw en onderhoudsboek nieuwbouw

Het onderhoud Provinciehuis in 2012 is grotendeels uitgevoerd conform het geplande onderhoud zoals vermeld in de onderhoudsboeken. Het onderhoud voor 2012 bestaat

voor een belangrijk deel uit onderhoudscontracten met een uitvoeringscyclus van één jaar (bv onderhoud van de liftinstallaties). Er zijn een paar afwijkingen te melden. Zo is het onderhoud van de gevel van de nieuwbouw al wel aanbesteed, maar zal de uitvoering begin 2013 plaatsvinden. Daarnaast worden de geplande aanpassingen mbt het bedrijfsrestaurant en de realisatie van een sprinklerinstallatie in de hoogbouw tbv de brandveiligheid meegenomen in het reeds goedgekeurde besluit van de vernieuwbouw van het provinciehuis. Tenslotte is er in al 2009 een start gemaakt met de concentratie van de bouw bureaus van de directie Economie en Mobiliteit. In 2012 is daartoe als laatste districtskantoor de huurovereenkomst van het pand in Best ontbonden. De enige nevenlocatie betreft nu nog een aangrenzend pand op het bedrijventerrein Pettelaarpark.

Noodzakelijk groot onderhoud: renovatie betongevelplaten

Bij inspectie is reeds eerder gebleken dat noodzakelijk groot onderhoud uitgevoerd moet worden ten aanzien van de betongevelplaten. Het gaat om een instandhoudingsinvestering van ca. € 3 mln. Dekking van de uit deze investering voortvloeiende kapitaallasten vindt plaats binnen het totaal van de investeringsbegroting/kapitaallasten. In 2012 is een belangrijk deel van het project uigevoerd met afronding in de 1e helft van 2013.

Onderhoudsboek museum

De ombouw van het Noordbrabants Museum aan de Verwerstraat te 's-Hertogenbosch in combinatie met een aantal omringende panden tot één complex is gestart in 2009 en is in 2012 opgeleverd. Het beheer is overgedragen aan de Stichting Noordbrabants Museum samen met de bijgehorende middelen.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012</i>	<i>Indicator</i>	<i>Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?</i>
<i>1 Uitvoeren meerjaren onderhoudsplan</i>	<i>Onderhoud volgens onderhoudsboek</i>	Begrote prestatie 2012: onderhoud voor 100% conform onderhoudsboek. Ja, grotendeels, zie bovenstaande tekst onder 'onderhoudsboek hoofdgebouw en onderhoudsboek nieuwbouw'

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Onderhoud gebouwen				
Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2012	a.Begr.na wijz. 2012	b.Realisatie 2012	Verschil a-b
Provinciehuis 1)	1.964	1.804	1.608	196
Noordbrabants museum 2)	136	316	60	256
Totaal	2.100	2.120	1.668	452

Toelichting

1) Het onderhoud van de gevel van de nieuwbouw was voorzien voor 2012, maar zal worden uitgevoerd begin 2013.

2) De afwijking houdt verband met het opbouwen van de voorziening voor regulier onderhoud.

Onderhoud vaarwegen

Portefeuillehouder: J.j.C. van den Hout

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?Toelichting

Ja, waterschap Brabantse Delta heeft het beheer en onderhoud van de provinciale vaarwegen volgens afspraak uitgevoerd.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2012	Indicator	Is de prestatie in 2012 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
<i>Nautisch- & vaarweg beheer en onderhoud (gemandateerd aan Waterschap Brabantse Delta</i>	<i>Percentage onderhoud conform bestuursafpraak.</i>	Streefwaarde 2012: 100% Gerealiseerd

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Onderhoud vaarwegen				
Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2011	a.Begr.na wijz. 2011	b.Realisatie 2011	Verschil a-b
Onderhoudsbijdrage aan waterschap	1.293	1.533	1.369	164

Toelichting

Vanaf 2011 gebruikt Brabantse Delta een nieuw boekhoudsysteem. Uit extra onderzoek bleek dat de doorberekeningssystemathiek naar de post vaarwegen niet correct was. Het teveel betaalde is verrekend in 2012 waardoor er € 164.000 overblijft.

Paragraaf 5

Treasury

Treasury

Portefeuillehouder:

R.A.C. van Heugten

Inleiding

Treasury omvat de financiering van beleid en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn. De treasuryfunctie richt zich als zodanig op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

Belangrijkste doelstellingen voor de provincie zijn:

- Onze beschikbare middelen in het kader van de immunisatieportefeuille, de investeringsagenda en eventuele andere overtollige middelen moeten veilig zijn belegd, dat wil zeggen tegen de laagst mogelijke risico's;
- De beleggingen uit de immunisatieportefeuille moeten minimaal het doelrendement van € 122,5 miljoen structureel opleveren;
- Er moeten voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn op het juiste moment ten behoeve van – onder andere – de provinciale investeringen.

2 Ontwikkelingen treasury

2.1 Belangrijkste ontwikkelingen

In 2012 zijn er diverse ontwikkelingen die in meer of mindere mate effect hebben op het realiseren van de betreffende doelen:

- A. kredietrisico: afwaarderingen van AAA naar AA;
- B. De lage vergoedingen op de geld – en kapitaalmarkt;
- C. Verplicht schatkistbankieren vanaf 1-1-2014;
- D. Wet HOF;
- E. Instelling van vier Fondsen
- F. Groeiende liquiditeitsbehoefte;

Ad A. De kredietbeoordelaars Fitch, Moody's en Standard & Poor's (S&P) hebben in 2012 de kredietstatus voor de kernlanden Nederland, Duitsland en Frankrijk op scherp gezet door middel van een "Negative outlook". Dit heeft voor Frankrijk zelfs geleid tot een daadwerkelijk downgrading door S&P (in januari) en Moody's (november) tot AA+

/Aa status. Dat betekent dat we op grond van ons beleggingsmandaat geen nieuwe beleggingen in Franse staatsobligaties kunnen doen. De beleggingen die we al hebben houden we, overeenkomstig het advies van het Treasury Committee voorlopig wel aan te houden. In januari 2013 hebben wij als College hierover een formeel besluit genomen. De Commissie MF is op 1 maart jl. geïnformeerd door ons over het besluit tot aanhouden van de beleggingen.

Ad B. In 2012 is de eerder ingezette stijging van de rente op de geldmarkt (in 2010 en 2011) volledig ongedaan gemaakt. Het driemaands Euribor tarief daalde van 1,369% bij aanvang 2012 naar slechts 0,186% per ultimo 2012. Dit heeft geleid tot lagere rendementen op de korte termijn uitzettingen van de provincie. De 10 – jaar swaprente daalde van 2,40% naar 1,57% in 2012. De daling van de kapitaalmarktrente heeft negatieve gevolgen voor de (her)belegging van de provincie in 2012.

Ad C en D.

Op 18 januari 2013 heeft de Minister van Financiën bestuurlijk overleg gevoerd met de koepels van de decentrale overheden (IPO, VNG UvW) over drie financiële thema's: de Wet Hof, Verplicht schatkistbankieren en het BTW Compensatiefonds. Er is een concept bestuursakkoord tot stand gekomen dat vervolgens door de verschillende partijen zal worden behandeld. Met betrekking tot de Wet Hof blijft het uitgangspunt overeind dat van de decentrale overheden een evenredige inspanning wordt gevraagd om te komen tot een verlaging van het -saldo. Voor de decentrale overheden zal in de jaren 2013-2015 de ruimte voor het EMU-saldo gelijk blijven aan de huidige grens (0,5% van het BBP) om daarmee de beoogde investeringen te kunnen uitvoeren. Voor de jaren vanaf 2015 zal nieuw overleg plaats vinden met het doel om ook voor de decentrale overheden te komen tot verlaging van het EMU-saldo naar 0,3% van het BBP in 2017.

Het principe van verplicht schatkistbankieren is in het bestuurlijk overleg overeind gebleven. Om enigszins tegemoet te komen aan de bezwaren van de decentrale overheden wordt de mogelijkheid gecreëerd om leningen te verstrekken aan mede-overheden voor zover daar geen toezichtrelatie mee bestaat. Dat zou een iets beter rendement op moeten leveren dan schatkistbankieren. Ook wordt een ontheffing

gecreëerd voor decentrale overheden die geen of slechts een beperkt saldo hebben aan liquide middelen. Voor de provincie Noord-Brabant biedt dit laatste uiteraard geen soelaas.

Met betrekking tot het BTW Compensatiefonds is afgesproken dat dit blijft bestaan conform de wens van de gemeenten en provincies en dat de beoogde bezuiniging die daarmee gepaard zou gaan behaald zal worden uit een korting op het Gemeente- en Provinciefonds.

Ad E. In 2012 heeft PS (67/12) besloten tot het voorbereiden van een instellingsbesluit voor vier fondsen in het kader van de tweede tranche van de investeringsagenda en daar een voorlopige reservering voor op te nemen, te weten:

				X € mln	X € mln
				1 ^e fase	Evt. 2 ^e fase
a.	Innovatiefonds			125	
b.	Energiefonds			60	40
c.	Breedbandfonds			50	19
d.	Groen Ontwikkelfonds			240	
e.	Reservering	Cofinanciering	Europese	PM	
	Programma's				
Totaal 2 ^e Tranche				475+	59+
				PM	PM

Op dit moment worden de voorbereidingen getroffen voor een implementatie die medio 2013 moet plaatsvinden. Onduidelijk is nog hoe de exacte kasstromen zullen gaan verlopen, maar duidelijk is wel dat het een behoorlijke impact zal hebben op de liquiditeitenplanning. In de prognoses is wel een inschatting hiervan gemaakt.

Ad F. Al sinds 2011 is onze behoefte aan liquiditeiten groeiende. Onze bestemmingsreserves zijn de afgelopen jaren behoorlijk toegenomen van € 454 miljoen (eind 2009) naar € 525 miljoen eind 2011. Daarnaast zijn ook de middelen die wij met name van de Rijksoverheid hebben ontvangen, maar nog niet uitgegeven, fors toegenomen van € 320 miljoen (ultimo 2009) naar € 380 miljoen (eind 2011). Deze middelen zullen de komende jaren ook daadwerkelijk worden uitgegeven en daarvoor zijn liquide middelen nodig.

2.2 Overige ontwikkelingen

- de treasury processen zoals opgenomen in paragraaf 1.4 van het Treasury Statuut zijn ultimo 2011 allen opnieuw beschreven en zullen begin 2012 worden vastgesteld;
- in 2012 is het Treasury Committee vijf keer bijeen geweest (in 2011: 6 keer).

3. Obligatieportefeuilles

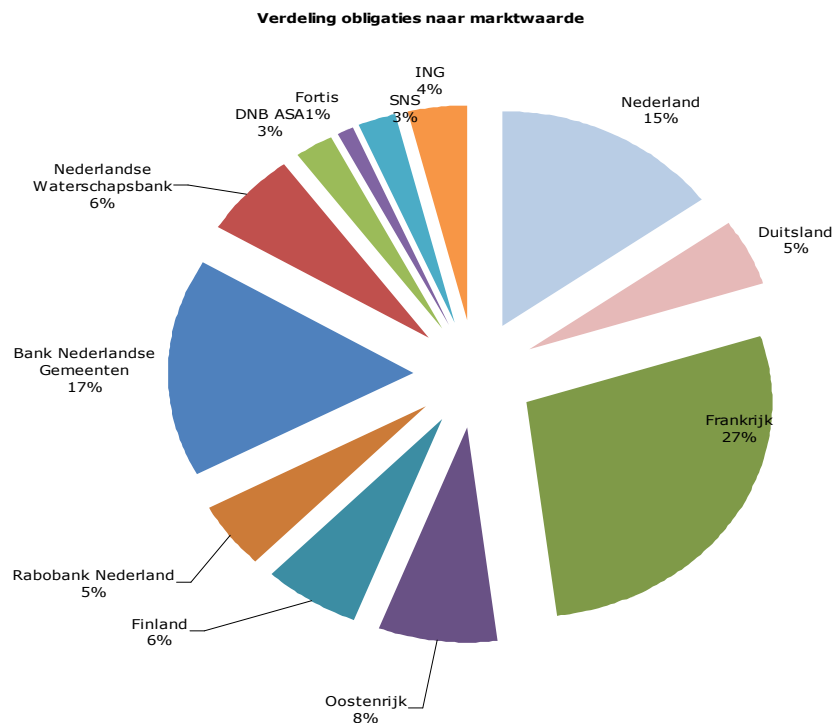
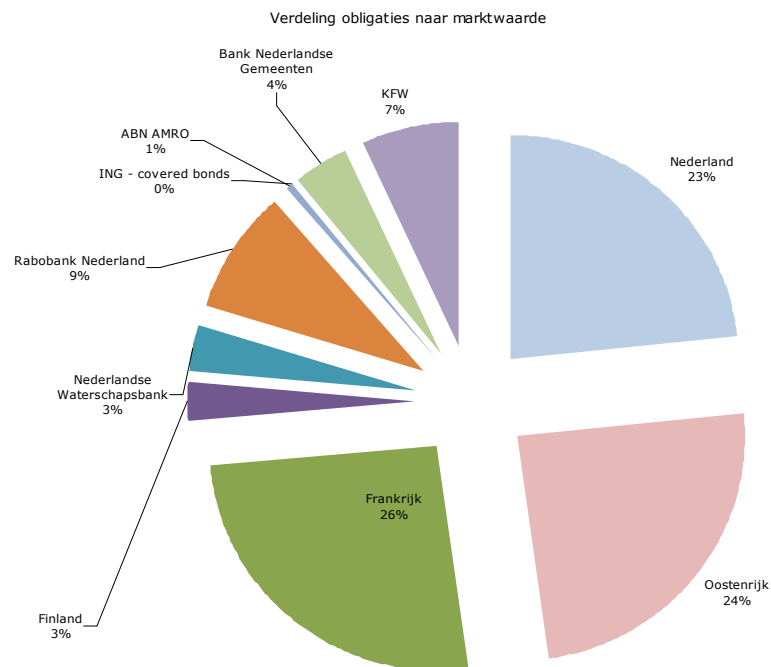
De provincie Noord-Brabant bezit twee obligatieportefeuilles: een immunisatieportefeuille en een investeringsagendaportefeuille. Beide portefeuilles bestaan uit obligaties van Europese landen en banken met de hoogste kredietwaardigheid. Bij het uitvoeren van de beleggingen moeten alle partijen voldoen aan een AAA-rating van twee vooraanstaande credit rating bureaus. In het afgelopen jaar is de kredietwaardigheid van een aantal van deze partijen onder druk komen te staan (zie paragraaf 2.1). In 2012 beschikt – naast Rabobank die in 2011 is afgewaardeerd tot AA-rating – ook Frankrijk niet meer over de hoogste rating. Gelet op het vertrouwen dat we hebben in deze belegging is besloten deze obligaties toch in portefeuille te houden. Binnen het Treasury Committee worden scenario's besproken die zich kunnen voordoen wanneer meer partijen die behoren tot het beleggingsuniversum van de provincie een lagere kredietwaardigheid verkrijgen.

3.1 Immunisatieportefeuille

Het doel van de immunisatieportefeuille is een zeker rendement te genereren, door het jaarlijks ontvangen van een vaste rente, ter compensatie van de wegvallende dividendstromen van Essent. Het risico van deze portefeuille is laag.

De verdeling van de immunisatieportefeuille naar tegenpartij per 31 december 2012 wordt weergegeven in onderstaande figuur. De boekwaarde op dat moment was € 1.846,6 miljoen.

Figuur 1 immunisatieportefeuille

3.2 Investeringsagendaportefeuille

Het doel van de investeringsagendaportefeuille is dat op de gewenste tijdstippen de middelen die nodig zijn voor de realisatie van de investeringsagenda beschikbaar zijn. Het risico van deze portefeuille is laag.

Figuur 2 Investeringsagendaportefeuille

4 Wettelijke normen

De Wet Fido, die met ingang van 1 januari 2001 in werking is getreden, stelt voorts twee concrete normen aan het financieerbeleid van de provincie, te weten de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Aan beide normen wordt door de provincie voldaan.

4.1 Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet bepaalt het bedrag dat de provincie maximaal als gemiddelde netto-vlootende schuld per kwartaal mag hebben. Dat bedrag is een percentage van de jaarlijkse begroting. Voor de provincies is dat percentage vastgesteld op 7,0%. Voor 2012 bedraagt de kasgeldlimiet van de provincie 7,0% van € 1.328,6 mln. = € 93 mln. (afgerond).

Gedurende 2012 is de gemiddelde netto-vlootende schuld ruim onder de kasgeldlimiet gebleven. In het bijlagenboek (bijlage 10) zijn overzichten opgenomen van de Modelstaat A waarin de liquiditeitspositie per kwartaal is weergegeven.

4.2 Renterisiconorm

Concreet betekent dit dat het deel van de vaste schuld dat voor herfinanciering of voor renteherziening in aanmerking komt niet meer dan € 265,7 miljoen (20% van € 1.328,6 miljoen) mag bedragen. Of anders gezegd: over maximaal € 265,7 miljoen mag een renterisico worden gelopen. Aangezien in 2012 geen herfinanciering heeft plaats gevonden en er ook geen sprake is geweest van renteherzieningen op lopende vaste geldleningen is de renterisiconorm niet overschreden.

In het bijlagenboek is de Modelstaat B opgenomen, betreffende de berekening van het renterisico over het jaar 2012.

5 Provinciefinanciering

Provinciefinanciering betreft het aantrekken en uitzetten van financiering ten behoeve van het uitvoeren van de publieke taken van de provincie en de risicobeheersing daarvan.

5.1 Leningenportefeuille

Langlopende leningen

In 2012 zijn geen nieuwe langlopende leningen aangegaan. De laatste lening wordt in 2013 geheel afgelost.

Voor een specificatie van de opgenomen leningen wordt verwezen naar bijlage 6 van het bijlagenboek.

Verstekte leningen

In 2012 is voor € 25,8 miljoen aan nieuwe leningen verstrekt waarvan een deel met als doel om de negatieve effecten van de economische recessie te verminderen. Na gedeeltelijke aflossing en afboeking wegens oninbaarheid (met name inzake leningen aan MKB bedrijven € 0,7 miljoen) van de bestaande en de nieuw verstrekte leningen

resteerde er per balansdatum ruim € 507 miljoen aan leningen u/g. Voor een specificatie wordt verwezen naar bijlage 3b van het bijlagenboek.

5.2 Derivaten

De provincie heeft in juni 2004 een renteswap afgesloten bij de Rabobank ter volledige afdekking van het rente fluctuatierisico dat zich voordeed bij het project PPS-A59. De looptijd van de renteswap is van 1 januari 2006 tot 1 januari 2021. Het project PPS-A59 waarin de provincie samenwerkt met het consortium Poort van Den Bosch heeft tot doel het aanleggen en beheren van een deel van de autosnelweg A59. Het gebruik van een renteswap ter beperking van financiële risico's past binnen de voorwaarden die het treasury statuut stelt en het ministerie van BZK heeft met deze werkwijze ingestemd. Er bestaat geen bijstortverplichting door de provincie.

5.3 Uitzettingen

In 2012 zijn uitzettingen gedaan in deposito's, obligaties of in vergelijkbare producten waarvan de hoofdsom is gegarandeerd, overeenkomstig de regels van de Wet Fido, de uitvoeringsregeling Ruddo en het treasury statuut.

Per 31 december 2012 zijn de middelen als volgt uitgezet:

Vorm	Bank/Instelling	Per 1/1/2012	Per 31/12/2012	Einde looptijd
Obligaties Immunisatieportefeuille*	Divers	1.864.200.750	1.846.585.438	Verspreid
Obligaties Investeringsagendaportefeuille*	Divers	495.623.887	506.030.956	Verspreid
Aandelhouderslening Enexis	Enexis	554.903.214	416.180.423	Verspreid
Deposito i.v.m. vervroegde aflossing Enexis	ING	0	138.726.450	1 februari 2013
Streekrekeningen Groene Woud en Maashors	ING	10.253.937	10.446.818	dagelijks
Stallings- en/of lopende rekening	ING	133.904.776	9.742.141	dagelijks
Extra Bonus Zakenrekening	ING	30.000.000	30.000.000	dagelijks
Deposito	ING	40.000.000	0	28 december 2012
Liquidity management account	ING	0	20.000.000	
Ondernemers Top Deposito	ABN AMRO	65.000.000	200.000.000	dagelijks
Deposito	ABN AMRO	30.000.000	0	
Deposito	Rabobank	45.000.000	0	
Fido Geldmarktselectfonds	BNG	40.000.000	40.000.000	29 juni 2012
* nominale waarde + (dis)agio = boekwaarde		3.308.886.564	3.217.712.226	

De beleggingen in de obligatieportefeuilles zijn als volgt op de balans verantwoord:

Immateriële vaste activa - Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio	183,3 miljoen
Financiële vaste activa - Uitzettingen met rentetypische looptijd > 1 jr	<u>2.169,3 miljoen</u>
	2.352,6 miljoen

De overige uitzettingen zijn onderdeel van de balanspost 'uitzettingen met rentetypische looptijd < 1 jaar' - 'overige uitzettingen'. (totaal € 428,7 miljoen).

Het effectieve rendement over de obligatieportefeuilles wordt begroot op circa 3,50% op jaarbasis rekening houdend met de aangescherpte beleggingsrichtlijnen voor de verkoopopbrengsten Essent. Hierbij is het uitgangspunt dat gestreefd wordt naar uitzettingen met de hoogste mate van zekerheid. Het daadwerkelijk gerealiseerde rendement over 2012 voor de immunisatieportefeuille bedraagt 3,74% en voor de investeringsagendaportefeuille 3,11%.

5.4 Participaties in Oikocredit

In november 2012 is besloten een participatie te nemen in het Oikocredit Nederland Fonds. Oikocredit richt zich op het financieren van instellingen die microkredieten verstrekken aan kleine ondernemers in ontwikkelingslanden. Microkredieten zijn geen giften maar leningen en worden vrijwel altijd normaal terugbetaald. Door middel van deze participatie geeft Gedeputeerde Staten invulling aan de ethisch-sociale aspecten van

het treasury beleid. De participatie wordt uitgevoerd in combinatie met een hoofdsomgarantie van € 2,5 miljoen met een looptijd van 10 jaar. De commissie MF is hierover op 14 december jl. geïnformeerd.

De daadwerkelijke uitzetting heeft plaats gevonden op 15 januari 2013. Op die datum is een zero bond Nederlandse Staat aangeschaft met een looptijd van 10 jaar en een eindwaarde van € 2,5 miljoen. De aanschafwaarde bedroeg € 2.065.215,-. Daarmee is de hoofdsom gegarandeerd. Tegelijk is een participatie gedaan van € 435.000,- in het Oikocredit Nederland Fonds. Het risico bij deze uitzetting is erg laag en de provincie ontvangt een normaal marktconform rendement.

Indien Oikocredit jaarlijks het verwachte dividend uitkeert van 1,5% heeft deze belegging over de looptijd van 10 jaar een totaal rendement van 1,85% per jaar. Deze uitzetting past volledig binnen de regels van de wet Fido en de Ruddo.

Paragraaf 6

Verbonden partijen

Verbonden partijen

Portefeuillehouder:

L.W.L. Pauli (coördinerend portefeuillehouder, Y.C.M.G. de Boer, Ing. R.A.C. van Heugten, J.J.C. van den Hout

Visie en beleid ten aanzien van verbonden partijen

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de provincie een bestuurlijk en een financieel belang heeft.

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de provincie middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partijen kunnen worden verhaald op de provincie.

De provincie Noord-Brabant kan besluiten om een bestuurlijk en financieel belang te houden in organisaties die een bijdrage leveren aan het openbaar belang of gericht zijn op het realiseren van publieke doelen die aansluiten bij het provinciaal beleid.

Het beleid ten aanzien van verbonden partijen is uitgewerkt in de [Code "Sturing in Samenwerkingsrelaties"](#) van oktober 2010. Hierin staan ook de overwegingen genoemd om een bestuurlijk en financieel belang aan te gaan, te wijzigen of te beëindigen. Op 2 juni 2006 zijn door Provinciale Staten afspraken over de benoeming van provinciale commissarissen vastgesteld. In februari 2011 is door PS de [Nota deelnemingen](#) vastgesteld. Hierin is het beleid met betrekking tot deelnemingen geactualiseerd en wordt toegelicht op welke wijze de provincie de publieke belangen in deelnemingen wil behartigen. Ook wordt het samenspel tussen GS en PS met betrekking tot deelnemingen uitgewerkt. In de nota is vastgelegd om vierjaarlijks de gehele deelnemingenportefeuille te evalueren. In juni 2012 zijn de resultaten van de eerste vierjaarlijkse evaluatie aan PS aangeboden ([Evaluatie deelnemingen](#)). De slotconclusie van deze evaluatie was dat van de 19 deelnemingen van de provincie, 17 deelnemingen konden worden voortgezet, waarbij bij een drietal

deelnemingen enige aanpassing nodig was en 2 deelnemingen diende te worden beëindigd.

Aan de provincie Noord-Brabant verbonden partijen

De verbonden partijen van de provincie Noord-Brabant bestaan uit de provinciale deelnemingen, de gemeenschappelijke regelingen waaraan wordt deelgenomen en publiekrechtelijke rechtspersonen waar sprake is van een financieel en bestuurlijk belang. Het financiële risico van de verbonden partijen is gelijk aan de omvang van de deelneming (zie ook de paragraaf weerstandsvermogen), danwel gelijk aan de (jaarlijkse) bijdrage die de verbonden partij van de provincie ontvangt.

De provincie ontvangt dividend uit de volgende deelnemingen: de Nederlandse Waterschapsbank, de Bank van Nederlandse Gemeenten, Delta NV, Eindhoven Airport NV, Enexis Holding NV en Attero Holding NV. Het ontvangen dividend wordt als algemeen dekkingsmiddel in de begroting opgenomen.

Op 27 mei 2009 hebben GS besloten de aandelen in het commercieel deel van Essent te verkopen aan energiebedrijf RWE. Op 30 september 2011 is ERH/EPZ aan RWE geleverd. Door een conflict met mede-eigenaar Delta was levering hiervan eerder niet mogelijk. De provincie blijft voor 30,8% aandeelhouder van Enexis, het netwerkbedrijf en Attero Holding NV., het afvalbedrijf. Verder zijn een vijftal bedrijven (SPV's) opgericht, die dienen om verplichtingen die voortvloeien uit de verkoop af te handelen.

Een overzicht van de verbonden partijen van de provincie Noord-Brabant is in de tabel hieronder opgenomen.

								bedragen x € 1.000
Deelnemingen	Vestigings- plaats	Aandelen- kapitaal	Nominale waarde	Agio	Gestort	Balans- waarde	Portefeuille	Bestuurlijk belang
1a Enexis Holding NV	's-Hertogenbosch	30,80%	46.144		46.144	PM	B.Pauli	Stemrecht / Voordrachtsrecht lidmaatschap RvC/lid AHC
1b CBL Vennootschap BV	's-Hertogenbosch	30,80%	6		6	6	B.Pauli	Stemrecht / lid AHC
1c Vordering Enexis BV	's-Hertogenbosch	30,80%	6		6	6	B.Pauli	Stemrecht / lid AHC
1d Verkoop Vennootschap BV	's-Hertogenbosch	30,80%	6		6	6	B.Pauli	Stemrecht / lid AHC
1e Claim staat vennootschap BV	's-Hertogenbosch	30,80%	6		6	6	B.Pauli	Stemrecht / lid AHC
1f Attero Holding NV	's-Hertogenbosch	30,80%	PM		PM	PM	B.Pauli	Stemrecht /lid Aandeelhouders commissie/ voordrachtsrecht lid RvC
1g Publiek Belang Elektriciteitsproductie	's-Hertogenbosch	30,80%	PM		PM	PM	B.Pauli	Stemrecht/ lid AHC
1h Stichting Essent Sustainability Development	's-Hertogenbosch	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	B.Pauli	B.Pauli is Voorzitter Bestuur
2 NV Brabant Water	's-Hertogenbosch	31,60%	88		88	PM	J.v/d Hout	Stemrecht / voordrachtsrecht Lidmaatschap RvC/lid AHC
3 Eindhoven Airport NV	Eindhoven	24,50%	1.112		556	PM	R.van Heugten	Stemrecht / voordrachtsrecht Lidmaatschap RvC
5 NV BOM	Tilburg	50,1%	16.653	3.019	17.106	10.000	B.Pauli	Stemrecht / voordrachtsrecht Lidmaatschap RvC
6 BV ORR	's-Hertogenbosch	28,00%	8		8	PM	Y.de Boer	Stemrecht / voordrachtsrecht Lidmaatschap RvC
6a CV ORR I	's-Hertogenbosch	27,00%	203		203	PM	Y.de Boer	Stemrecht / Commanditair vennot
6a CV ORR II	's-Hertogenbosch	27,00%	203		203	PM	Y.de Boer	Stemrecht / Commanditair vennot
7 BV TOM	's-Hertogenbosch	50,00%	9		9	PM	Y.de Boer	Stemrecht / voordrachtsrecht Lidmaatschap RvC
7a CV TOM	's-Hertogenbosch	49,80%	448		448	PM	Y.de Boer	Commanditaire vennoot /stemrecht
8 BV Brabantse herstructureringsmaatschappij bedrijventerreinen	Tilburg	92,00%	62	39.525	39.587	25.380	B.Pauli	Stemrecht / voordrachtsrecht Lidmaatschap RvC
9 BV Agro & co kapitaalfonds	Tilburg	33,30%	6	2.327	2.333	820	B.Pauli	Stemrecht / voordrachtsrecht Lidmaatschap RvC en investeringscommissie
10 Bussiness Park Aviolanda B.V.	Woensdrecht	60,00%	11	6.477	6.488	6.242	Y.de Boer	Stemrecht

									bedragen x € 1.000
Deelnemingen	Vestigings- plaats	Aandelen- kapitaal	Nominale waarde	Agio	Gestort	Balans- waarde	Portefeuille	Bestuurlijk belang	
11	NV Waterschapsbank	Den Haag	<0,1%	22	8	PM	R.v.Heugten	Stemrecht	
12	NV Bank voor Nederlandse Gemeenten	Den Haag	<0,1%	100	100	PM	R.v.Heugten	Stemrecht	
13	Delta NV	Middelburg	0,05%	4	4	PM	B.Pauli	Stemrecht	
14	OLSP Vastgoed B.V.	Oss	66,18%	7	4.493	4.500	Y. de Boer	Stemrecht	
Totaal			62.538	55.841	117.809	46.967			

Gemeenschappelijke regelingen, verenigingen en stichtingen			Portefeuille	Vestigingsplaats
Havenschap Moerdijk (Gemeenschappelijke Regeling)	Aandeel 50%	Y.de Boer	Moerdijk	
Parkschap Nationaal Park de Biesbosch (Gemeenschappelijke Regeling)	Aandeel 25%	J. v/d Hout	Den Bosch	
Interprovinciaal overleg IPO		Y.de Boer	Den Haag	
Zuidelijke Rekenkamer	Aandeel 50%		Eindhoven	
INPA Huis van de Nederlandse Provincies (vereniging)			Brussel	
Regio West-Brabant		R.v.Heugten	Breda	
Kleinschalig collectief vervoer Brabant Noord-oost (Gemeenschappelijke regeling)		R.v.Heugten	Uden	
GR Regionale Uitvoeringsdiensten, RUD's		J. v/d Hout	Nader in te vullen	
Eind 2012 worden de GR-en ingesteld. Bij najaarbrief wordt PS geïnformeerd)				
Publiekrechtelijke rechtspersoon				
Nazorgfonds		R.v.Heugten	's-Hertogenbosch	

Paragraaf 7

Ontwikkelbedrijf en grondbeleid

Grondbeleid

Portefeuillehouder: Y.C.M.G. de Boer

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Actief en passief grondbeleid

Grondbeleid is een instrument om provinciaal beleid te realiseren en geen doel op zich. Actief grondbeleid houdt in dat de provincie zelf gronden (en opstallen) verwerft, beheert, eventueel ontwikkelt en verkoopt. Van passief grondbeleid is sprake als de provincie wel regulerend optreedt ten aanzien van het grondgebruik, maar aankoop, beheer en exploitatie van de grond overlaat aan private partijen. Het grondbeleid is vastgelegd in de notitie "Passend en gepast vooruit. Grondbeleid als instrument voor ontwikkelingsgericht handelen" (PS 111/01).

Met actief grondbeleid probeert de provincie tegen aanvaardbare prijzen tijdig gronden beschikbaar te krijgen voor de realisering van ruimtelijke doelen. Actief grondbeleid voert de provincie al jarenlang voor de aanleg van infrastructuur (wegen) en de handhaving en uitbreiding van natuurgebieden (ecologische hoofdstructuur). Relatief nieuwe doelen zijn de revitalisering van het landelijk gebied en het teruggeven van ruimte aan de rivieren. Onder actief grondbeleid vallen ook de overeenkomsten met grondeigenaren over bodemsanering.

In 2012 heeft de provincie zich uit strategische overwegingen nadrukkelijker op de grondmarkt begeven. In overleg met betrokken gemeenten is een aantal aankoopkansen in het landelijk en stedelijk gebied benut. Hierdoor is de grondportefeuille gegroeid en actief gestuurd op de uitvoering van het ruimtelijk en economisch beleid.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

Ontwikkelbedrijf

In 2010 is het Beheersstatuut Ontwikkelbedrijf vastgesteld. Conform het statuut (regel 3.6.1) is vervolgens een voortgangsrapportage opgesteld. Daarin wordt de stand van zaken weergegeven van elk in exploitatie genomen project binnen de anticiperende en strategische grondverwerving. In de rapportage wordt tevens een toelichting gegeven bij

de bestedingen van het Ontwikkelbedrijf ten laste van het investeringskrediet (maximaal € 235 miljoen) en van de winsten, verliezen en risicovoorzieningen die ten gunste respectievelijk ten laste komen van de Reserve ontwikkelbedrijf (maximaal € 48 mln). De rapportage omvat tevens het Meerjarenperspectief als bedoeld in regel 3.4.1 van het Beheersstatuut. De rapportage 2012 wordt tegelijk met de provinciale jaarrekening 2012 ter vaststelling aangeboden aan Provinciale Staten.

Programma landelijk Gebied; ecologische hoofdstructuur, robuuste verbindingen

In 2010 waren de beschikbare ILG middelen voor grondverwerving uitgeput. Om stagnatie in de grondverwerving te voorkomen, is een extra investeringskrediet beschikbaar gesteld van € 86 mln. Om deze extra provinciale middelen zo efficiënt mogelijk in te zetten, is gefocust op de lopende biedingen (via DLG) en 12 geprioriteerde projecten. Hiermee is vanaf 2010 duidelijk een nieuwe koers ingezet. Daarnaast is een inventarisatie gemaakt van de ruilgronden, objecten en ruilbedrijven (BBL bezit) die niet uitruikbaar zijn en is in 2011 een start gemaakt om deze te gaan vervreemden. Deze is in 2012 voortgezet.

Verder is in 2012 ingestemd met het decentralisatie-akkoord Natuur. Hiermee krijgt de provincie de ontwikkelopgave voor de realisatie van een deel van de rijks-EHS, waarbij de dekking beschikbaar gesteld wordt door middel van het grond-voor-grond principe (het rijk levert ILG gronden, waarmee de ontwikkelopgave moet worden gefinancierd middels ruiling, dan wel verkoop). In het najaar 2012 is een start gemaakt met het vormgeven van dit grond-voor-grond principe tezamen met realisatie strategie voor de provinciale EHS (zie BrUG). Deze wordt in 2013 aan het bestuur aangeboden.

In 2012 heeft nagenoeg geen grondverwerving plaatsgevonden, omdat de middelen van het BrUG (vastgesteld november 2012) nog niet beschikbaar waren en de ILG gronden t.b.v. de ontwikkelopgave van het rijk nog niet zijn vrijgegeven. De verwerving die heeft plaatsgevonden betreft hoofdzakelijk afhandeling van lopende biedingen.

Overdiepe Polder

De grondverwerving voor dit project is in 2012 nagenoeg geheel afgerond. De bouw van boerderijen op terpen is in volle gang. Een aantal nieuwe bedrijven is reeds operationeel. Bedrijven die niet het Overdiep terug keren, hebben veelal elders in Nederland een nieuwe locatie gevonden waar zij hun bedrijf kunnen voortzetten. Een fors deel van de nieuwe dijk is in 2012 aangelegd. Het project kan de komende jaren conform de planning worden afgerond. Na het sluiten van de nieuwe dijk wordt de huidige primaire kering verlaagd, zodat de polder als inundatiegebied kan gaan fungeren.

Infrastructuur

In het provinciaal meerjaren investeringsprogramma infrastructuur, ruimte en transport (MIRT) wordt aangegeven welke infrastructurele projecten er zullen worden uitgevoerd. Bureau Vastgoed zorgt in opdracht van de directie Economie en Mobiliteit voor de benodigde aankoop van gronden. In 2012 heeft bureau Vastgoed netto (uitgaven -/inkomsten) voor € 1,3 mln aan grond verworven voor de wegvakken: N260, N261, N277, N279, N283 en de N641. Deze aankopen zijn gefinancierd uit algemene provinciale middelen en BDU-middelen.

Stimulering Woningbouw

Om de effecten van de kredietcrisis op de woningbouwproductie te verzachten én bij te dragen aan het behoud van werkgelegenheid in de bouwsector, heeft de provincie stimuleringsmaatregelen getroffen. De maatregelen richten zich zowel op producenten (aanbieders van nieuwbouwwoningen) als op consumenten (kopers van nieuwbouwwoningen).

De producentenmaatregelen zijn toegesneden op maatwerk per woningbouwproject, bestaande uit garantstellingen, (renteloze) leningen en het Brabants Investeringsfonds. De inzet is erop gericht om de woningbouw zo snel mogelijk alsnog van start te laten gaan. De vlotgetrokken projecten vormen een substantieel deel (bijna 20%) van de nieuwbouwproductie in Brabant in de eerstkomende jaren.

De consumentenmaatregelen bestaan uit generieke stimuleringsmaatregelen gericht op het herstellen van het vertrouwen van de consumenten in de woningmarkt. Tot dit pakket behoren de Brabantse woonlastenverzekering, de Brabantse waardebescherming, de Brabantse starterslening en de Brabantse verkoopgarantie. Deze consumentenmaatregelen zijn inmiddels beëindigd. Geconstateerd kan worden dat vooral de Brabantse starterslening en Brabantse verkoopgarantie een goede steun in de rug zijn geweest bij de aankoop van een nieuwbouwwoning. De stand van zaken per 31 december 2012 is opgenomen in de voortgangsrapportage van het Ontwikkelbedrijf.

Grote erfgoedcomplexen

Het project grote erfgoed complexen richt zich op het toekomstbestendig herbestemmen. Door dit zorgvuldig en op een kwalitatief hoogwaardige manier te doen met middelen die revoluerend worden ingezet, proberen we een bijdrage te leveren aan een aangenaam leef- en vestigingsklimaat van de Brabant Mozaïek, één van de domeinen van de Agenda van Brabant. In 2010 hebben Provinciale Staten besloten een krediet van € 57,5 mln vrij te maken voor investeringen in grote cultuurhistorische complexen.

Daarnaast worden investeringen gefinancierd uit bestaande middelen van het Ontwikkelbedrijf, waarbinnen maximaal € 60 mln beschikbaar is voor cultuurhistorische complexen. Dit krediet wordt ingezet in overeenstemming met de voorwaarden van het beheersstatuut. Eén van de voorwaarden is dat het voorcalculatorisch verlies – de onrendabele top – gedekt wordt vanuit een andere financieringsbron dan het Ontwikkelbedrijf. De € 57,5 mln uit de investeringsstrategie zijn ter dekking van een vooraf berekende onrendabele top indien zich dat voordoet. Het streven is uiteraard om waar mogelijk te komen tot een exploitatie waarbij de inkomsten de uitgaven volledig dekken. In 2012 heeft besluitvorming plaatsgehad over twee complexen en zijn verkenningen voor drie complexen met succes afgerond, zodat hierover in 2013 kan worden besloten.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

EHS

Ten laste van het investeringskrediet Extra Impuls EHS zijn in 2011 en 2012 een aantal locaties geactiveerd met gebouwen die voor verkoop in aanmerking komen. Deze gebouwen zijn aangekocht als onderdeel van aankoop van veelal een volledig bedrijf. De gronden hiervan worden doorgeleverd ten behoeve van natuur realisatie. De gebouwen zijn aangekocht voor een bedrag van € 9,4 mln en de verwachte opbrengst bij verkoop van de gebouwen wordt geschat op € 8,9 mln. deze afwaardering houdt verband met het verwijderen van de agrarische bestemming dan wel de sloop van de gebouwen. Beide het gevolg van de realisatie van de EHS.

Ontwikkelbedrijf

In onderstaande tabel wordt het verloop van de verwachte verlies- en winstnemingen weergegeven welke is gebaseerd op de projecten in uitvoering. Deze mutaties komen ten laste c.q. ten gunste van de risicoreserve Ontwikkelbedrijf. De hier gepresenteerde informatie betreft nadrukkelijk een prognose op basis van het worse case scenario. Uitgangspunt is dat als in een project een verlies optreedt, dit in mindering wordt gebracht op het totaal van de Reserve ontwikkelbedrijf. Indien een voorziening niet (geheel) nodig blijkt, valt deze vrij en wordt daarmee de benutte ruimte verlaagd en de resterende ruimte evenredig verhoogd. Op de voortgangsrapportage wordt stil gestaan bij de hoogte van de risicovoorziening per project. Voor een onderbouwing van de getroffen voorzieningen wordt verwezen naar de voortgangsrapportage van het ontwikkelbedrijf, waarin de factsheets per project zijn opgenomen.

Risicoreserve Ontwikkelbedrijf

Programma jaarrekening	Thema		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Totaal
04 Economie	Bedrijventerreinen	projecten	6.572.728,55	33.589,21	33.589,21	33.589,21	33.589,21	33.589,21			6.740.674,60
		deelneming	6.242.066,00								6.242.066,00
02 Ruimte	Glastuinbouw	garantstelling	6.463.946,00								6.463.946,00
	Ruimte voor Ruimte	projecten	150.979,60	535.239,22	71.172,32	70.966,02	70.966,02	70.966,02	48.432,06	48.432,06	1.067.153,32
	Spoorzones	projecten	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	RLG	projecten	351.489,55	18.628,93	27.011,56						397.130,04
	Grote Erfgoedcomplexen	projecten	660.000,00	180.000,00	180.000,00	180.000,00					1.200.000,00
	Campussen	deelneming	4.500.000,00								4.500.000,00
	Overig	Vorbereiding	107.594,00	107.594,00	100.000,00						315.188,00
Totaal			25.048.803,70	875.051,36	411.773,09	284.555,23	104.555,23	104.555,23	48.432,06	48.432,06	26.926.157,96
Totaal vrij weerstandsvermogen van de reserve											22.833.380,00
Totaal risicoreserve Ontwikkelbedrijf											49.759.537,96

Naast bovenstaande verwachte meerjarenperspectief wordt er conform onderstaande uiteenzetting gerapporteerd over de realisaties van 2012.

		uitgaven	inkomsten
1. Ontwikkelbedrijf	aan- en verkoop grond en opstallen	34.160.213	12.819.015
		storting	onttrekking
	Storting en onttrekking grondbankreserve	5.268.873	1.369.188

Voor een nadere inhoudelijke toelichting wordt verwezen naar de voortgangsrapportage van het Ontwikkelbedrijf.

In de uitgaven en inkomsten zijn de grondtransacties van de VIV regeling *niet* opgenomen.

In de storting is een bedrag opgenomen van rentebijdrage op de risicoreserve van € 1.667.594,00

Ultimo 2012 bedraagt het saldo van de risicoreserve van het ontwikkelbedrijf € 49.759.537,96

		uitgaven	inkomsten
2. RLG: EHS	ILG krediet	0	0
	Provinciaal investeringskrediet € 21 mln	0	
	Provinciaal investeringskrediet € 86 mln	0	0

Naast het ILG krediet van € 127 mln en een investeringskrediet van € 21 mln is er in 2010 een extra investeringskrediet beschikbaar gesteld van € 86 mln. Voor een inhoudelijke toelichting wordt verwezen naar programma 05 van de jaarekening.

		Uitgaven	Inkomsten
3. Projecten Infra	aan- en verkoop grond voor N 261/N279 tlv BDU	325.688	
	aan- en verkoop grond voor overige infra projecten	980.134	

			Uitgaven	Inkomsten
4. Woningbouw	Algemene kosten	Externe dienstverlening	501.372	501.372
		Communicatiekosten	400	400
	Startersleningen	Bijdrage aan Stg. SVN	88.391	256.361
		Beheersvergoeding	67.970	67.970
	Woonlastenverzekering		0	
	Opkoopregeling		20.914.704	5.633.794
	Maatwerk	Renteloze leningen	0	1.195.000
		Rentekosten	662.053	662.053
		Garantiestellingen	20.000.000	
	Investeringsfonds	Bijdrage fondsen	2.376.880	
			Storting	Onttrekking
	Storting en onttrekking risicoreserve woningstimulering		1.526.178	5.311.663

Voor de regelingen is een krediet gevoteerd van € 250 mln en een risicoreserve van € 45 mln. Ultimo 2012 bedraagt de reserve € 32,5 miljoen.

Opkoopregeling: voor de opkoopregeling voor een bedrag van ruim € 67,3 mln aan garanties toegezegd. Deze toezeggingen zijn, gelet op de regeling, in het dienstjaar 2013 en 2014 als verplichting opgenomen en hebben betrekking op 306 woningen. In 2012 is de provincie eigenaar geworden van 82 woningen. Hiervan zijn er 7 verkocht met een lagere opbrengst. Het verkoopverlies van 0,24 mln is ten laste van de risicoreserve gebracht.

Voor 114 woningen is besloten om een verkoopbod tussen de 80 en 90 procent te aanvaarden. Dit resulteert in een verlies van € 1,5 mln. Dit verlies komt in 2012 ten laste van de risicoreserve stimulering woningbouw.

Daarnaast heeft er, op basis van taxatie, in 2012 een afwaardering op de woningportefeuille plaatsgevonden van 15%. Dit heeft geresulteerd in een verlies van € 2,5 mln.

Risicoreserve: de gemaakte kosten voor externe dienstverlening, communicatie, woonlastenverzekering, rentekosten van het maatwerk en beheersvergoeding stg SVN zijn in 2012 ten laste van de risicoreserve gebracht.

Paragraaf 8

Burgerjaarverslag

Burgerjaarverslag

Portefeuillehouder:

CdK dr. W.B.H.J. van de Donk

Provinciale dienstverlening

(Tevens Burgerjaarverslag in de zin van art. 175, lid 2 van de Provinciewet)

Woord vooraf

Op grond van de Provinciewet dient de Commissaris van de Koningin in het Burgerjaarverslag te rapporteren over de kwaliteit van:

- a. de provinciale dienstverlening;
- b. de procedures op het vlak van burgerparticipatie.

Ik hanteer hier het dienstverleningshandvest van de provincie als referentiekader. Hierin zijn door de provinciale organisatie uitgangspunten en normen vastgelegd ten aanzien van relatiebeheer, betrokkenheid en participatie van de provinciale samenleving bij het beleid van de provincie en de betrouwbaarheid en transparantie van de provinciale dienstverlening.

In het navolgende geef ik hieraan invulling door eerst in te gaan op relatiebeheer in het algemeen. In deze paragraaf komen de acties en maatregelen aan de orde die getroffen zijn om beter te voldoen aan de doelstellingen uit het provinciale dienstverleningshandvest. Vervolgens komt de wijze waarop de provincie maatschappelijke partners bij het oplossen van maatschappelijke vraagstukken heeft betrokken aan de orde (betrokkenheid en participatie). Tenslotte komt aan de orde of en in hoeverre de provincie zich een betrouwbare partner toont, in die zin dat afspraken goed en tijdig worden nagekomen.

Uitgangspunt hiervoor zijn niet alleen de acties en maatregelen die de provincie zelf getroffen heeft en de indicatoren die de provincie zelf registreert. Periodiek wordt ook het oordeel van relaties gevraagd over diverse aspecten van het functioneren van de provinciale organisatie (relatietevredenheidsonderzoek). In afwachting van de ontwikkelingen rond een klanttevredenheidsonderzoek in interprovinciaal verband heeft

de provincie in 2012 niet zelfstandig een eigen relatietevredenheidsonderzoek uitgevoerd.

Vanaf het jaarverslag 2009 maakt het Burgerjaarverslag integraal deel uit van het provinciaal jaarverslag.

Relatiebeheer

De afgelopen jaren is een forse stap gezet in het concernbreed organiseren van relatiebeheer met gemeenten. Een klein team van relatiebeheerders vormt het eerste aanspreekpunt voor gemeenten, zij adviseren het provinciebestuur en het management en zij hebben organisatiebreed overzicht in de account van gemeenten.

Relatiemanagement gemeenten

In 2012 is weer voortvarend gewerkt aan het relatiemanagement met gemeenten. Door de relatiemanagers is gesproken met de secretaris en/of het management van alle 67 gemeenten.

De signalen die door de gemeenten zijn afgegeven, worden door de relatiemanagers gedeeld met de organisatie om met deze spiegel van buiten ons werk te verbeteren. Het team relatiemanagement heeft mijn werkbezoeken aan gemeenten (10) en aan de regio's (4) inhoudelijk voorbereid. Ook worden ontmoetingen van ons College van GS aan gemeenten inhoudelijk gevoed.

Behalve met gemeenten is ook de relatie met andere, specifieke doelgroepen aangehaald en/of op een meer structurele basis georganiseerd. Voorbeelden hiervan zijn:

- Provincie, gemeenten en waterschappen maken ieder jaar afspraken over woningbouw en bedrijventerreinen. Dat gebeurt in regionaal verband via zogenaamde Regionale Ruimtelijke Overleggen.
- Bij de ontwikkeling en uitvoering van de IDOP's zijn er samenwerkingsverbanden ontstaan tussen burgers, gemeenten, woningcorporaties, zorginstellingen, ondernemers en de provincie.

- Voor het monitoren N2000 terreinen en de uitvoering van de PAS is de medewerking van terreineigenaren noodzakelijk. Om te komen tot solide samenwerking tijdens de uitvoering is een werkgroep opgezet met Natuurmonumenten, SBB, BrabantsLandschap, de Unie van Bosgroepen en Brabants Particulier Grondbezit.
- Samen met SER Brabant, Ziekenhuis Bernhoven te Uden, Provinciale Raad voor de Gezondheid, Havenschap Moerdijk en individuele ondernemers wordt invulling gegeven aan de relatie economie en natuur.

Betrokkenheid/participatie

In 2012 zijn burgers en belangengroepen proactief betrokken bij diverse beleidsontwikkelings- en/of uitvoeringstrajecten om op die wijze draagvlak voor het beleid en de beleidsuitvoering te genereren.

Een aantal voorbeelden zijn:

- Milieuklachtencentrale
Burgers kunnen klachten en vragen (vaak een combinatie daarvan) over de fysieke leefomgeving digitaal en telefonisch kenbaar maken bij de milieuklachtencentrale van de provincie. Dit loket is 24 uur per dag en 7 dagen in de week bereikbaar. Deze dienst is ondergebracht bij het Brabantloket van de provincie, het zogenaamde frontoffice.
Er zijn 5000 klachten geregistreerd waarvan er 3000 zijn doorgegeven aan andere instanties zoals gemeenten en waterschappen. De overige 2000 klachten zijn door de provincie zelf in behandeling genomen.
- Berichtenbox Bedrijven
Het kabinet wil dat bedrijven en burgers vanaf 2017 digitaal zaken kunnen doen met de overheid. De provincie Noord-Brabant heeft deze handschoen – als eerste Nederlandse overheidsinstelling – voortvarend opgepakt met de Berichtenbox voor Bedrijven. De provincie ziet graag dat ook de Brabantse gemeenten mee gaan doen. Subsidies, vergunningen en ontheffingen aanvragen via e-mail. Online informatie opvragen over meldingsplichten. Nooit meer naar loket of brievenbus om documenten aan te vragen of op te halen. Geen kopieën meer in zesvoud aanleveren. De provincie Noord-Brabant is de eerste Nederlandse overheid die het zakelijk verkeer vergaand heeft gedigitaliseerd, zie www.brabant.nl/berichtenbox.
- Krachtig bestuur in Brabant
Het project Krachtig bestuur in Brabant is ontwikkeld en wordt uitgevoerd in samenwerking met de Vereniging van Brabantse Gemeenten. Een door

Gedeputeerde Staten ingestelde Adviescommissie Krachtig Bestuur in Brabant heeft gesprekken gevoerd met alle 67 Brabantse gemeenten en met twee van de vier regio's. Aan de regiogesprekken is deelgenomen door de Klankbordgroep Krachtig Bestuur in Brabant, bestaande uit vertegenwoordigers van bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties.

- Gebiedsopgave Waterpoort
De Initiatiefgroep Waterpoort bestaat uit 5 gemeenten, 3 provincies, 1 waterschap, 1 regio en 3 terreinbeheerders. Men is gezamenlijk aan de slag met het uitwerken van het perspectief van de zelfredzame regio.
- Noordoostcorridor (NOC)
Zowel in de voorgaande als in de huidige planfase (2012-2013) werkt de provincie Noord-Brabant samen met overheden, bedrijfsleven, maatschappelijke partijen én inwoners. Via een adviesgroep en klankbordgroepen worden zij bij het planvormingsproces betrokken. In totaal werken circa 130 vertegenwoordigers uit bedrijfsleven, natuur- en milieugroepen, archeologie, heemkunde en dorps- en wijkraden hieraan mee.
Ook wordt samengewerkt met kennis- en onderwijsinstututen, bijvoorbeeld met de Design Academy Eindhoven op het gebied van ruimtelijke kwaliteit. Met de TU Eindhoven wordt de toepasbaarheid van het innovatieve concept 'Parkway' verkend.
- Huijgevoort
Het gebiedsproces in Huijgevoort in de Brabantse Kempen, bekend van de t.v. uitzending ZEMBLA met als titel 'Het stinkt in Brabant', is een gebied waar samen met de gemeente Oirschot met succes gewerkt is aan het herstellen van vertrouwen. Met drie boerenfamilies en zeven omwonende families in buurtschap Huijgevoort in 2012 een convenant gesloten dat een einde maakt aan een onacceptabel leefklimaat als gevolg van geurhinder. Met het convenant komt een einde aan een jarenlange onenigheid en spanning tussen boeren en burgers in het buurtschap.
- Integrale Dorpsontwikkelingsplannen
Burgers hebben actief geparticipeerd bij de uitvoering van het provinciale leefbaarheidsbeleid: ontwikkelen en uitvoeren Integrale Dorpsontwikkelingsplannen (IDOP's) (2008-2014). Ze namen het initiatief om in samenwerking met de gemeente een IDOP te ontwikkelen. Burgers namen zelf de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de IDOP projecten.

- **Beleidskader leefbaarheid**
Tijdens het opstellen van het beleidskader leefbaarheid 2012-2015 is er een expertmeeting georganiseerd. Voor deze meeting zijn naast burgers/dorpsraden, ook gemeenten, woningcorporaties, ondernemers en zorginstellingen uitgenodigd. De bijeenkomst had enerzijds tot doel de deelnemers te informeren over de vervolgstappen van de provincie ten aanzien van leefbaarheid en anderzijds om input te krijgen voor het beleidskader. De deelnemers kregen de opdracht een wenkend perspectief te schrijven.
- **Landschappen van allure**
Voor het traject Landschappen van Allure is intensief contact met de betrokken streekorganisaties in het Groene Woud, Maashorst en Brabantse Wal. Diverse overheden, maatschappelijke organisatie, ondernemers en burgers zijn hierbij betrokken.
- **Beter Benutten**
In een bestuursovereenkomst en Plan van Aanpak Beter Benutten zijn afspraken gemaakt tussen Rijk, provincie, SRE en gemeenten over het geschikt maken van de Zuid-Willemsvaart tussen Veghel en Helmond voor langere schepen. Het regionale bedrijfsleven -16 bedrijven verenigd in stichting BERZOB (Bereikbaarheid Zuid-Oost Brabant)- zeggen toe voortaan 460 vrachtladingen per dag via de Brabantse kanalen te gaan vervoeren in plaats van over de weg. De vaarwegen worden daartoe geschikt gemaakt voor langere schepen.
- **N69**
Bij de gebiedsopgave Grenscorridor N69 is de afgelopen jaren via de Brede Belangenbenaderingsmethodiek gewerkt naar een gebiedsakkoord. Deze aanpak heeft er toe geleid dat op 22 juni 2012 door 21 partijen een gebiedsakkoord is ondertekend. Naast de gemeenten namen ook maatschappelijke partijen zoals onder andere de BMF, ZLTO, Natuurmonumenten, BZW, KvK en EVO deel. Ook de Actiegroep N69, gevormd door aanwonenden van de het bestaande tracé, participeerde.

Betrouwbaarheid/transparantie

In het provinciale dienstverleningshandvest zijn normen ten aanzien van de kwaliteit van de provinciale dienstverlening vastgelegd. De realisatie van deze normen wordt door de provinciale organisatie continu gemonitord. Onderstaand worden per categorie de realisaties voor 2012 weergegeven en toegelicht.

Telefonische bereikbaarheid

Telefonische bereikbaarheid wordt sinds 2008 onder meer gemeten aan de hand van het aantal geslaagde contactpogingen.

Telefonische bereikbaarheid	2012	2011	2010	2009	2008
Geslaagde contactpogingen **	82%	74%	*	67%	61%

* In 2010 heeft geen meting plaatsgevonden.

** De telefooncontacten via de mobiele telefoons zijn niet in deze cijfers meegenomen. Daarover zijn geen gegevens beschikbaar.

Sinds 2008 is een gestage stijging van het aantal geslaagde contactpogingen te constateren.

De tevredenheid over de inhoudelijke afwikkeling van telefonische contacten wordt op dit moment niet als apart onderdeel gemeten, maar maakt tot nu toe deel uit van het bredere begrip relatiegerichtheid. Vanaf 2013 zal de tevredenheid over de afwikkeling steekproefsgewijs gemonitord worden. De resultaten zullen in de rapportage opgenomen worden.

Afhandeling subsidies

Door het verstrekken van subsidies stimuleert de provincie positieve ontwikkelingen op de diverse beleidsterreinen. Er wordt bijvoorbeeld subsidie verstrekt aan projecten en initiatieven op het gebied van jeugdzorg, instandhouding van cultureel erfgoed, openbaar vervoer, verkeersveiligheid, bodemsanering en woningbouw.

Subsidies	2012	2011	2010	2009	2008
Aantal af te handelen aanvragen	5.419	4.994	3.777	2.340	3.095
Binnen termijn	3.863 (71%)	4.615 (92%)	3.467 (92%)	2195 (94%)	2989 (97%)
- afgehandeld	2.364	4.496	2303	1532	2536
- in behandeling	1.499	119	1164	663	453
Buiten termijn	1.556 (29%)	379 (8%)	210 (8%)	145 (6%)	106 (3%)
- afgehandeld	1.190	379	161	82	106
- in behandeling	366	0	149	63	0

Het percentage binnen de termijn afgehandelde dossiers ligt lager dan voorgaande jaren. Ik kan mij voorstellen dat deze daling aanleiding geeft tot vragen. De cijfermatige daling wordt veroorzaakt door de overstap in 2012 van decentrale gegevensvastlegging naar centrale registratie in Corsa. Een dergelijke systeemovergang vraagt de benodigde gewenning en inregeltijd.

Zo komt het voor dat nog geen rekening wordt gehouden met opgeschorte of gewijzigde termijnen en dat een op zich tijdige afhandeling achteraf en dus te laat wordt vastgelegd. Gecorrigeerd voor deze factoren is er feitelijk geen sprake van een daling.

In de tweede helft van 2012 zijn gericht op deze factoren reeds maatregelen getroffen om een tijdige afhandeling van subsidies en een juiste registratie daarvan te waarborgen. Op onderdelen is in de loop van 2012 reeds een verbetering zichtbaar. Daarnaast is de vorming van één organisatieonderdeel, dat alle subsidieaanvragen die bij de provincie binnenkomen zal afhandelen, voorbereid (Centrale Subsidie Eenheid). Deze eenheid zal per 1 april 2013 operationeel zijn. De subsidieverleningsprocessen zijn vanaf dat moment op een zodanige wijze georganiseerd dat een tijdige afhandeling van subsidies geborgd is.

Afhandeling van vergunningen, ontheffingen en goedkeurende verklaringen

Door het verlenen dan wel onthouden van vergunningen reguleert de provincie het doen en laten binnen de verschillende beleidsterreinen op individueel niveau. Vergunningen worden al dan niet verstrekt rond bijvoorbeeld ruimtelijke ordening, geluidshinder, milieu, ontgrondingen, natuurbescherming en de Flora en Faunawet.

Vergunningen	2012	2011	2010	2009	2008
Aantal af te handelen aanvragen	7.112	4.473	1.607	9.467	3.183
Binnen termijn	3.745 (53%)	3004 (67%)	1422 (88%)	9083 (96%)	2905
- afgehandeld	2.528	2.226	1209	8765	(91%)
- in behandeling	1.217	778	213	318	2674
					231
Buiten termijn	3.367 (47%)	1.469 (33%)	185 (12%)	384 (4%)	278 (9%)
- afgehandeld	1.419	824	171	205	278
- in behandeling	1.948	645	14	179	0

Het percentage binnen de termijn afgehandelde dossiers laat de laatste twee jaar een aflopende lijn zien. Dit wordt voor een zeer groot deel verklaard door een zeer grote toename van het aantal aanvragen op het terrein van vergunningverlening Groene Wetten. Deze toename van ca. 100 per jaar naar meer dan 2200 in 2012 wordt veroorzaakt door een uitspraak van de Raad van State in 2011. Er was onvoldoende capaciteit beschikbaar om op deze aanvragen tijdig te beschikken. Inmiddels zijn extra middelen beschikbaar gesteld en wordt extra personele capaciteit ingehuurd om deze aanvragen af te handelen. Daarnaast wordt een deel van de mindere prestatie evenals bij subsidies verklaard doordat in het systeem geen rekening wordt gehouden met opgeschorte of gewijzigde termijnen en doordat de afhandeling van vergunningen niet tijdig wordt vastgelegd. Evenals bij subsidies zijn ook bij deze categorie inmiddels maatregelen getroffen om een tijdige afhandeling te waarborgen.

Afhandeling facturen

Tot en met 2010 is voor tijdige betaling van (correcte) facturen de norm van 30 kalenderdagen gehanteerd. In het gewijzigde dienstverleningshandvest is die norm aangescherpt tot 20 kalenderdagen. In onderstaand overzicht wordt voor 2010 de realisatie voor beide normen gepresenteerd, om enerzijds de vergelijkbaarheid naar het verleden en anderzijds de vergelijkbaarheid naar de toekomst te borgen.

Facturen	2012/20	2011/20	2010/20	2010/30	2009	2008
Aantal facturen	23.937	24.011	27.836	27.836	31.519	30.481
Betaald binnen de termijn	18.645 (78%)	18.146 (76%)	19.558 (70%)	23.753 (85%)	26.321 (84%)	23.470 (77%)
Betaald buiten de termijn	5.292 (22%)	5.865 (24%)	8.278 (30%)	4.083 (15%)	5.198 (16%)	7.011 (23%)

Over de jaren heen laten de cijfers een continue verbetering zien. De gemiddelde betaaltermijn in 2012 is 16,2 dagen.

Afhandeling bezwaarschriften en administratieve beroepen

Het is mogelijk bezwaar te maken tegen door de provincie genomen besluiten. Daarnaast staat in een beperkt aantal gevallen de mogelijkheid open administratief beroep aan te tekenen tegen specifieke besluiten van gemeenten en waterschappen. De provincie Noord-Brabant werkt met een externe, onafhankelijke hoor- en adviescommissie (HAC). Bij de afhandeling van bezwaarschriften past de provincie "mediation" toe, dat wil zeggen dat bij het in behandeling nemen van een bezwaarschrift eerst (telefonisch) contact met de bezwaarmaker wordt opgenomen. Deze aanpak is zo succesvol gebleken dat deze nu ook in het primair proces toegepast wordt.

Bezwaar- en beroepschriften	2012	2011	2010	2009	2008
Aantal af te handelen aanvragen	542	394	346	308	368
Binnen termijn	295 (54%)	361 (92%)	332 (96%)	276 (90%)	293 (80%)
- <i>afgehandeld</i>	180	243	201	147	196
- <i>in behandeling</i>	115	118	131	129	97
Buiten termijn	247 (46%)	33 (8%)	14 (4%)	32 (10%)	75 (10%)
- <i>afgehandeld</i>	180	24	12	21	71
- <i>in behandeling</i>	67	9	2	11	4

De lagere realisatie van de termijnen is grotendeels te verklaren door het feit dat later is beslist in een tweetal categorieën van dossiers. Het betreft de bezwaarschriften ten aanzien van de ontheffingen op basis van de Verordening ruimte Noord-Brabant en de Verordening stikstof en Natura 2000 Noord-Brabant. Het betreft complexe dossiers die tevens een groot deel van de totale voorraad in 2012 hebben bepaald en derhalve grote invloed hebben op de totale cijfers. Indien deze zaken buiten beschouwing zouden worden gelaten, dan zou 83% van de bezwaren binnen de geldende termijn zijn afgehandeld.

Jaarrekening 2012

Jaarrekening 2012

Programmarekening met toelichting

De programmarekening met toelichting bestaat uit de rekening van lasten en baten waarin op productgroepniveau (het autorisatieniveau) de lasten en baten van de oorspronkelijke begroting, de begroting inclusief de door PS vastgestelde begrotingswijzigingen en de realisaties zijn opgenomen. De verschillen tussen begroting ná wijziging en de realisatie zoals vermeld in de blauw gearceerde kolommen zijn toegelicht in de verschillenanalyse programmarekening.

De in 2012 doorgevoerde wijzigingen m.b.t. gewijzigde balanssystematiek voor de verantwoording van subsidies en de wijzigingen die zijn doorgevoerd met betrekking tot decentralisatieuiteringen zijn toegelicht op blz 233/234 bij de toelichting op de balans.

Programmarekening	Lasten 2012 vóór wijz.	ná wijz	realisatie	Verschil lasten	Baten 2012 vóór wijz.	Bedragen x € 1.000		Verschil baten
		a	b	a/-b		c	d	d -/- c
01 Programma Bestuur								
01.01 Provinciebestuur	5.042	5.807	15.858	-10.051	358	358	364	7
01.02 Bestuurlijke samenwerking	15.997	36.658	31.457	5.200	0	300	546	246
01.03 Interbestuurlijk toezicht	739	712	707	5	553	532	532	0
Apparaatskosten	6.741	6.741	6.940	-199				
Totaal programma Bestuur	28.519	49.918	54.962	-5.044	911	1.189	1.442	253
02 Programma Ruimte								
02.01 Ruimtelijke ontwikkeling en - kwaliteit	8.932	3.398	5.223	-1.825	120	2.407	3.249	842
02.02 Vitaal platteland	11.090	42.377	59.135	-16.758	4.572	5.801	23.456	17.655
02.03 Sterk stedelijk netwerk	30.536	51.107	72.374	-21.267	0	4.743	35.023	30.279
Apparaatskosten	19.708	19.708	21.993	-2.285				
Totaal programma Ruimte	70.266	116.589	158.725	-42.135	4.692	12.952	61.728	48.776
03 Programma Ecologie								
03.01 Water	45.931	55.190	73.502	-18.311	26.402	14.961	32.385	17.424
03.02 Milieu	58.402	98.888	117.729	-18.841	16.049	12.808	54.657	41.849
03.03 Natuur en landschap	54.906	94.635	110.627	-15.992	37.031	29.363	40.478	11.115
Apparaatskosten	52.850	54.750	45.968	8.782				

Programmarekening	Lasten 2012			Verschil lasten	Baten 2012			Verschil baten
	vóór wijz.	ná wijz	realisatie		vóór wijz.	Bedragen x € 1.000 ná wijz	realisatie	
Totaal programma Ecologie	212.089	303.463	347.826	-44.363	79.481	57.131	127.520	70.389
04 Programma Economie								
04.01 Algemeen economisch beleid	26.094	31.126	35.347	-4.221	2.301	3.309	4.804	1.495
04.02 Economisch programma Brabant	12.153	27.921	41.723	-13.801	369	259	5.680	5.420
04.03 Internationalisering en EU programma's	61.956	59.748	120.106	-60.358	50.000	34.548	102.806	68.258
Apparaatskosten	4.512	4.512	10.280	-5.769				
Totaal programma Economie	104.715	123.307	207.456	-84.149	52.670	38.116	113.290	75.174
05 Programma mobiliteit								
05.01 Mobiliteit	89.256	155.963	160.635	-4.672	22.913	29.215	43.711	14.496
05.02 Openbaar vervoer	168.936	158.158	168.910	-10.752	126.532	123.204	133.390	10.186
05.03 Infrastructuur/ provinciale wegen	91.729	117.856	125.653	-7.797	32.584	33.377	41.810	8.433
Apparaatskosten	24.867	24.867	25.360	-493				
Totaal programma Mobiliteit	374.788	456.844	480.557	-23.714	182.030	185.795	218.911	33.115
06 Programma Cultuur en samenleving								
06.01 Cultuur	33.192	47.766	46.919	847	508	388	319	-69
06.02 Jeugd	194.587	207.084	208.158	-1.074	182.313	191.700	194.188	2.488
06.03 Samenleving	24.613	66.763	67.082	-320	334	404	3.074	2.669
06.04 Sociaal cultureel beleid	32.154	31.917	31.037	880	0	0	48	48
Apparaatskosten	12.508	12.508	11.742	765				
Totaal programma Cultuur en samenleving	297.054	366.038	364.939	1.098	183.155	192.492	197.629	5.136
07 Investeringsagenda								
07.01 Energietransitie	24.100	35.794	32.538	3.256	0	0	33	33
07.02 Landschappen van allure	0	250	165	85	0	0	0	0

Programmarekening	Lasten 2012			Verschil	Baten 2012			Verschil
	vóór wijz.	ná wijz.	realisatie	lasten	vóór wijz.	Bedragen x € 1.000	realisatie	baten
						ná wijz.		
07.03 2018 Brabant: samen culturele hoofdstad	0	4.200	4.738	-538	0	0	0	0
07.04 Sportplan 2016	900	18.295	16.279	2.016	0	0	0	0
07.05 Grote erfgoedcomplexen	0	625	221	404	0	0	0	0
07.06 Spaar- en investeringsfonds wegeninfrastructuur	0	13.550	14.641	-1.091	0	0	5	5
Apparaatskosten	3.224	3.224	3.474	-250				
Totaal programma Jeugd, cultuur en samenleving	28.224	75.938	72.056	3.882	0	0	39	39
Algemeen financieel beleid								
Algemene dekkingsmiddelen	21.476	22.896	25.760	-2.865	450.716	490.422	479.603	-10.819
Stelposten	52.666	1.371	443	929	0	3.796	0	-3.796
Onvoorzien	958	958	0	958				
	75.100	25.225	26.203	-978	450.716	494.218	479.603	-14.615
	1.190.755	1.517.322	1.712.724	-195.402	953.655	981.894	1.200.162	218.267
Resultaat vóór bestemming								
	Begr. oorspr.	Begroting na wijz.	Realisatie	Verschil				
	-237.100	-535.427	-512.562	-22.865				
	Begr. oorspr.	Begroting na wijz.	Realisatie		Begr. oorspr.	Begroting na wijz.	Realisatie	
Stortingen in reserves	137.903	210.052	177.339	32.713				
Onttrekkingen aan reserves					375.004	745.479	670.698	-74.781
	1.328.658	1.727.373	1.890.062	-162.689	1.328.658	1.727.373	1.870.860	143.487

Programmarekening	Lasten 2012 vóór wijz.	ná wijz	realisatie	Verschil lasten	Baten 2012 vóór wijz.	Bedragen x € 1.000 ná wijz	realisatie	Verschil baten
	Begr. oorspr.	Begroting na wijz.	Realisatie					
Batig resultaat ná bestemming	0	0	-19.203					
	0	0	-19.203					

Toelichting programmarekening / Verschillenanalyse programmarekening

Onderstaand worden de verschillen tussen de geraamde lasten en de gerealiseerde lasten en de verschillen tussen de geraamde baten en de gerealiseerde baten per productgroep en per programma toegelicht (de bedragen in de lichtblauw gearceerde kolommen uit bovenstaande tabel worden toegelicht).

In de onderstaande toelichting zijn de in het kader van de herstructurering van de balanssystematiek als last genomen harde subsidieverplichtingen expliciet opgenomen.

In de productenrealisatie is een gedetailleerd overzicht opgenomen van alle begrotingsposten met raming en realisatie en met specificatie van het effect van de harde verplichtingen die als last in de jaarrekening 2012 zijn verwerkt.

Bedragen x € 1.000		Verschil t.o.v. begroting		Toelichting op de verschillen t.o.v. de ramingen in de begroting na wijziging
		Lasten	Baten	
		+ voordelig - nadelig	+ voordelig - nadelig	
01	Programma Bestuur			
01.01	Provinciebestuur	-10.051		7 <u>Lasten:</u> Als gevolg van de vorming van de voorziening Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (APPA) vallen de lasten ruim € 10 miljoen hoger uit dan geraamd. In de begroting was hiermee bij de lasten van deze productgroep geen rekening gehouden. Wel is in de begroting 2013 in de paragraaf weerstandsvormen rekening gehouden met de te vormen voorziening Appa.
01.02	Bestuurlijke samenwerking	5.200		246 <u>Lasten:</u> Het voordeel op de lasten t.o.v. de begroting bestaat uit onderbesteding op de lasten tot een bedrag van € 5,2 mln waarvan € 0,8 mln vanwege harde subsidieverplichtingen die als last zijn genomen, en overschrijdingen tot een bedrag van € 0,2 mln.

Bedragen x € 1.000		Verschil t.o.v. begroting		Toelichting op de verschillen t.o.v. de ramingen in de begroting na wijziging
		Lasten	Baten	
		+ voordelig	+ voordelig	
		- nadelig	- nadelig	
	<i>Waarvan effect naar voren gehaalde verplichtingen € 0,8 mln</i>			Samen Investeren west Brabant: Proeftuin stadsoevers Roosendaal heeft vertraging opgelopen door bezwaar- en beroepsprocedures en de leefbaarheidsprojecten zijn vertraagd door meer benodigde tijd voor cofinanciering. De realisatie valt hierdoor € 4,2 mln lager uit dan geraamd. <i>Voor samen investeren B5, voor majeure projecten in West Brabant en voor integratie Oss-Lith zijn harde verplichtingen van projectsubsidies als last genomen tot een totaal bedrag van € 20,2 mln. In de begroting was hiervoor al rekening gehouden met een bedrag van € 20,9 mln. Een specificatie van deze bedragen is opgenomen in de productenrealisatie.</i> De overschrijding ad € 0,2 mln betreft de lasten voor programma Brabantstad. Deze overschrijding wordt gecompenseerd door de bijdrage van de partners in Brabantstad.
01.03	Interbestuurlijk toezicht	5	0	
	Apparaatskosten	-199		<u>Lasten:</u> De apparaatskosten zijn toegerekend op basis van de inzet van personeel uitgedrukt in fte. Een nadere toelichting op de toedeling van de apparaatskosten aan de programma's is opgenomen in bijlage 8.
	Totaal programma Bestuur	-5.044	253	
02	Programma Ruimte			
02.01	Ruimtelijke ontwikkeling en - kwaliteit	-1.825		<u>Lasten:</u> Door o.a de inwerkingtreding van de garantiebepaling uit de verplaatsingsovereenkomst LOGs met gemeente Mill, Landerd en Grave valt de afwaardering op aankopen ontwikkelbedrijf € 1,8 mln hoger uit dan voorzien.
				842 <u>Baten:</u> Door een voordelige tussentijdse afrekening van het project polder Jannezend en een voordelig verschil tussen rekenrente en afgesproken rente bij overeenkomst Life Science Park Oss en Log Graspeel vallen de baten € 0,8 mln hoger uit dan geraamd.
02.02	Vitaal platteland	-16.758		<u>Lasten:</u> Het nadeel op de lasten t.o.v. de begroting bestaat uit onderbesteding op de lasten tot een bedrag van € 26,6 mln en overschrijding van de lasten tot een bedrag van € 43,3 mln doordat harde subsidieverplichtingen als last zijn genomen in de jaarrekening. De onderbesteding betreft: € 1 mln ivm later afgegeven subsidiebeschikkingen voor streeknetwerken € 1,7 mln vanwege vertraging in uitvoering bij derden en declaratie van projecten uitvoeringsimpuls reconstructie € 9,9 mln voor onvermijdelijke verplichtingen ILG waarmee in de begroting al rekening was gehouden. € 4,4 mln vanwege correcties ILG afrekening over voorgaande jaren € 6,8 mln bij landbouwkundige structuurverbetering vanwege vertraging in o.a. kavelruil en financiële correcties ILG-afrekening.

Bedragen x € 1.000		Verskil t.o.v. begroting		Toelichting op de verschillen t.o.v. de ramingen in de begroting na wijziging
		Lasten	Baten	
		+ voordelig	+ voordelig	
		- nadelig	- nadelig	
				€ 2 mln vanwege vertraging in realisatie en declaratie van projecten PMJP door bestemmingsplanprocedures en vergunningverlening. € 0,7 mln overige onderbesteding op werkbudgetten. <i>Voor regievoering, landbouwkundige structuurverbetering, glastuinbouw en uitvoering Europese programma's zijn harde subsidieverplichtingen als last genomen tot een totaal bedrag van € 49,9 mln. In de begroting was hiervoor al rekening gehouden met een bedrag van € 6,6 mln. Een specificatie van deze bedragen is opgenomen in de productenrealisatie.</i>
	<i>Waarvan effect naar voren gehaalde verplichtingen -/- € 43,3 mln.</i>			17.655 <u>Baten:</u> Als gevolg van de harde subsidieverplichtingen die als last zijn genomen vallen ook de bijbehorende baten van rijk, EU en derden in 2012 hoger uit dan geraamd
02.03	Sterk stedelijk netwerk	-21.267		<u>Lasten:</u> Het nadeel op de lasten t.o.v. de begroting bestaat uit onderbesteding op de lasten tot een bedrag van € 16,5 mln, overschrijding van de lasten tot een bedrag van € 31,2 mln door harde subsidieverplichtingen die als last zijn genomen en overige overschrijdingen tot een bedrag van € 6,6 mln. De onderbesteding betreft: € 2,6 mln a.g.v. de slechte situatie op de woningmarkt zijn minder subsidies voor starterswoningen verstrekt. € 2 mln doordat in 2012 meer woningen particulier zijn verkocht waardoor er minder in provinciaal bezit zijn gekomen. € 10,9 mln doordat projecten samen investeren (verkeersbrug Ponte Palazzo 's Hertogenbosch, Strijp S Eindhoven) vertraging hebben opgelopen. Daarnaast viel de herontwikkeling van westelijk deel spoorzone Tilburg goedkoper uit. € 0,7 mln lagere kapitaallasten omdat provincie minder huizen in portefeuille heeft gekregen met de Brabantse verkoopgarantie. € 0,3 mln doordat project kanaalzone Oirschot en cofinanciering Brainport Avenue enige vertraging hebben opgelopen. De overschrijdingen betreffen de als last genomen harde verplichtingen voor projectsubsidies. <i>Voor stedelijke projecten en voor investeringen stedelijke vernieuwing zijn harde subsidie verplichtingen van projectsubsidies als last genomen tot een totaalbedrag van € 54,9 mln. In de begroting was hiervoor al rekening gehouden met een bedrag van € 23,7 mln. Een specificatie van deze bedragen is opgenomen in de productenrealisatie.</i> De overige overschrijdingen betreffen: € 1,1 mln verlies op woningbouwportefeuille Brabantse verkoop garantie
	<i>Waarvan effect naar voren gehaalde verplichtingen -/- € 31,2 mln</i>			

Bedragen x € 1.000		Verschil t.o.v. begroting		Toelichting op de verschillen t.o.v. de ramingen in de begroting na wijziging
		Lasten	Baten	
		+ voordelig	+ voordelig	
		- nadelig	- nadelig	
				€ 5,4 mln per saldo overschrijding op Investeringsbudget stedelijke vernieuwing bestaat enerzijds uit lagere kosten in verband met vertraging van ISV projecten ad € 5,2 mln en anderzijds uit hogere kosten ad € 10,6 mln in verband met het via de rekening van lasten en baten verschuiven van Rijks gelden ISV van reserve naar vooruitontvangen rijksmiddelen op de balans. De overschrijding ad € 10,6 mln wordt geheel gecompenseerd door de vrijval uit de reserve.
				30.279 <i>Baten:</i> Als gevolg van de harde subsidieverplichtingen die als last zijn genomen vallen ook de bijbehorende baten van het rijk voor ISV-3 in 2012 hoger uit dan geraamd
Apparaatskosten		-2.285		<i>Lasten:</i> De apparaatskosten zijn toegerekend op basis van de inzet van personeel uitgedrukt in fte. Voor de realisatie zijn aan programma ruimte meer fte toegewezen dan in de begroting. Een nadere toelichting op de toedeling van de apparaatskosten aan de programma's is opgenomen in bijlage 8.
Totaal programma Ruimte		-42.135	48.776	
03 Programma Ecologie				
03.01	Water	-18.311		<i>Lasten:</i> Het nadeel op de lasten t.o.v. de begroting bij deze productgroep ad € 18,2 mln bestaat enerzijds uit onderbesteding op de lasten tot een bedrag van € 17 mln en overschrijding van de lasten tot een bedrag van € 35,3 mln door harde subsidieverplichtingen van projectsubsidies die als last zijn genomen. De onderbestedingen betreffen: € 0,5 mln door minder uitgaven provinciaal waterplan voor regierol en communicatie, € 0,4 mln onderbesteding ivm afwikkeling vispassage Crevecoeur, € 0,2 mln verrekening onderhoudbijdrage waterschap. Lagere storting voorziening grondwaterheffing ad € 0,3 mln als gevolg van lagere inkomsten. € 14,8 mln als gevolg van langdurige onduidelijkheid in 2012 over de rijksbezuinigingen deelakkoord natuur Overige onderbesteding € 0,7 mln <i>Waarvan effect naar voren gehaalde verplichtingen -/ € 35,3 mln.</i> <i>Voor projectsubsidies van het beleidsterrein water zijn harde subsidieverplichtingen die als last zijn genomen tot een totaalbedrag van € 63,2 mln. In de begroting was hiervoor al rekening gehouden met een bedrag van € 28 mln. Een specificatie van deze bedragen is opgenomen in de productenrealisatie.</i>
				17.424 <i>Baten:</i> Vanwege de harde verplichtingen die als last zijn genomen voor projecten die worden gefinancierd uit bijdragen van het rijk of de EU vallen ook deze baten hoger uit dan geraamd.
03.02	Milieu	-18.841		<i>Lasten:</i> Het nadeel op de lasten t.o.v. de begroting bij deze productgroep ad € 18,8 mln bestaat enerzijds uit onderbesteding op de lasten tot een bedrag van € 15,1 mln en overschrijding van de lasten tot een bedrag van € 21,6 mln door harde subsidieverplichtingen van projectsubsidies die als last zijn genomen en overige overschrijdingen tot een bedrag van € 12,4 mln. De onderbestedingen betreffen:

Bedragen x € 1.000		Vershil t.o.v. begroting	Toelichting op de verschillen t.o.v. de ramingen in de begroting na wijziging
		Lasten Baten	
		+ voordelig + voordelig	
		- nadelig - nadelig	
			€ 3,3 mln Veel projecten samen investeren en schoon Brabant die naar verwachting in 2012 financieel afgerond zouden zijn (o.a. spoorzone Tilburg, biomassa Breda, duurzame herstructureringswijk en nieuwbouwwijk), hebben vertraging opgelopen als gevolg van o.a. het huidige economische klimaat. Deze middelen blijven in 2013 en verder beschikbaar voor deze projecten € 0,9 mln a.g.v. vertraagde start regionale uitvoeringsdiensten (€ 0,2 miljoen) en inzet eigen personeel i.p.v. inhuur voor de voorbereiding van de regionale uitvoeringsdiensten (€ 0,7 miljoen). € 0,9 mln afwijking externe veiligheid door harde subsidieverplichtingen die als last zijn genomen zonder dat deze waren geraamd. € 2,6 mln door vertraagde projecten aanpak spoedlocaties bodem (€ 0,5 mln), vertraging ISV-projecten (€ 0,5 mln), bodemsanering chemiepark kon niet van start gaan vanwege extra benodigd onderzoek (€ 1 mln) en onderbesteding uitvoering bedrijvenregeling (€ 0,6 miljoen). € 5,8 mln ivm doorgeschoven afwikkeling bedrijfsbeëindiging intensieve veehouderij in 2013 (€ 2,7 mln), door minder declaraties verplaatsing intensieve veehouderij (€ 1 mln), vertraagde vaststelling subsidie luchtwassers (€ 0,6 mln) en vanwege vast te stellen overeenkomsten megastallenclaims die zijn doorgeschoven naar 2013 (€ 1,4 mln). € 0,5 mln onderbesteding bij handhaving waarvan € 0,2 mln door vertraging project samen sterk in het buitengebied. Overige onderbestedingen € 1,1 mln De overschrijdingen zijn te specificeren als: <i>Voor projectsubsidies van het beleidsterrein milieu zijn harde subsidieverplichtingen die als last in de rekening zijn genomen tot een totaalbedrag van € 44,6 mln. In de begroting was hiervoor rekening gehouden met een bedrag van € 23 mln. Een specificatie van deze bedragen is opgenomen in de productenrealisatie.</i> De overige overschrijdingen betreffen: € 2,7 mln doordat in 2012 meer realisatie (waterbodempromer) heeft plaatsgevonden dan gepland. € 9,6 mln per saldo overschrijding in verband met het via de rekening van lasten en baten verschuiven van Rijksgelden bodem van reserve naar vooruitontvangen rijksmiddelen op de balans. Daarnaast is bij enkele projecten bodem vertraging opgetreden in de voorbereiding. De overschrijding wordt geheel gecompenseerd door de vrijval uit de reserve.
03.03	Natuur en landschap	-15.992	41.849 <u>Baten:</u> Vanwege de harde subsidieverplichtingen die als last zijn genomen in de jaarrekening voor projecten die worden gefinancierd uit bijdragen van het rijk en EU vallen ook deze baten hoger uit dan geraamd. <u>Lasten:</u> Het nadeel op de lasten t.o.v. de begroting bij deze productgroep ad € 16,0 mln bestaat enerzijds uit onderbesteding op de lasten tot een bedrag van € 13,8 mln en overschrijding van de lasten tot een bedrag van € 24,7 mln doordat harde subsidieverplichtingen van projectsubsidies als last zijn genomen en door overige overschrijdingen ad € 5,1 mln. De onderbestedingen betreffen:

Waarvan effect naar voren gehaalde verplichtingen -/- € 21,6 mln

Bedragen x € 1.000		Verschil t.o.v. begroting		Toelichting op de verschillen t.o.v. de ramingen in de begroting na wijziging
		Lasten	Baten	
		+ voordelig	+ voordelig	
		- nadelig	- nadelig	
				€ 3,7 mln door vertraging in de verplaatsing van één intensieve veehouderijbedrijf in 2012 niet kon worden afgerond (€ 1,3 mln), door achterblijvende aanvragen landelijke subsidieregeling natuur en landschapsbeheer uitgevoerd door dienst regelingen (€ 1 mln), door vertraging wegenprojecten is ook ontsnippering vertraagd (€ 0,6 mln), door administratieve correctie over 2011 mbt nationale parken (€ 0,5 mln) en restant werkbudget Brabant uitnodigend groen (€ 0,2 mln). € 2,1 mln door vertraging projecten biodiversiteit € 6,4 mln door vertraging projecten samen investeren (€ 3,8 mln), minder aanvragen subsidie landschapskwaliteit en cultuurhistorische waarden (€ 0,9 mln), correctie verplichting ILG-periode (€ 0,6 mln), achterblijvende gebiedscontracten door bezuinigingen bij gemeenten (€ 0,5 mln), overige onderbesteding landschappen (€ 0,6 mln). € 1,3 mln vanwege minder grondverwerving vallen de kapitaallasten lager uit. € 0,3 mln overige onderbestedingen De overschrijdingen betreffen: <i>Voor projectsubsidies op het gebied van natuur en landschap zijn harde subsidieverplichtingen als last genomen tot een totaalbedrag van € 75,6 mln. In de begroting was hiervoor al rekening gehouden met een bedrag van € 50,9 mln. Een specificatie van deze bedragen is opgenomen in de productenrealisatie.</i> De overige overschrijdingen betreffen: € 3,7 mln. De voortgang in de lopende inrichtingsprojecten voor de ecologische hoofdstructuur verliep voorspoediger dan verwacht en daarnaast zijn extra lasten genomen voor verliezen op panden, op verkoop van gronden en op bijkomende kosten. € 1,4 mln wordt veroorzaakt door de gewijzigde verwerking van verplichtingen ecologische verbindingzones waarvoor niet tijdig een raming kon worden opgenomen.
Waarvan effect naar voren gehaalde verplichtingen +/- € 24,7 mln				
				11.115
Apparaatskosten		8.782		<u>Baten:</u> Vanwege de harde verplichtingen die als last zijn genomen voor projecten die worden gefinancierd uit bijdragen van het rijk of de EU vallen ook deze baten hoger uit dan geraamd. <u>Lasten:</u> De apparaatskosten zijn toegerekend op basis van de inzet van personeel uitgedrukt in fte. Een nadere toelichting op de toedeling van de apparaatskosten aan de programma's is opgenomen in bijlage 8.
Totaal programma Ecologie		-44.363	70.389	
04	Programma Economie			
04.01	Algemeen economisch beleid	-4.221		<u>Lasten:</u> Het nadeel op de lasten t.o.v. de begroting bij deze productgroep ad +/- € 4,2 mln bestaat enerzijds uit onderbesteding op de lasten tot een bedrag van € 5,5 mln en overschrijding van de lasten tot een bedrag van € 5,2 mln door harde subsidieverplichtingen van projectsubsidies die als last in de jaarrekening zijn genomen en door afwaardering van de deelnemingen BHB en Agro&Co tot een bedrag van € 4,5 mln. De onderbestedingen betreffen:

	Bedragen x € 1.000	Verschil t.o.v. begroting		Toelichting op de verschillen t.o.v. de ramingen in de begroting na wijziging
		Lasten	Baten	
		+ voordelig	+ voordelig	
		- nadelig	- nadelig	
				€ 4,1 mln door vertraging projecten samen investeren (€ 2 mln), door doorschuiven naar 2013 van valorisatieprogramma Holst&MKB (€ 1,3 mln) en door stopzetten programma landelijk gebied (€ 0,7 mln). € 0,2 mln door achterblijven declaraties MKB -innovatiefonds € 0,5 mln vanwege doorschuiven afwikkeling secretariaatskosten deelnemingen naar 2013 € 0,6 mln door vertraagde opstart projecten plattelandontwikkeling (€ 0,2 mln) en door voordelige afwikkeling van toegekende subsidies voor energiebesparende maatregelen (€ 0,4 mln). De overschrijdingen betreffen: <i>Voor projectsubsidies op het gebied van algemeen economisch beleid, Agro & co en energie zijn harde subsidieverplichtingen die als last zijn genomen in de jaarrekening tot een totaalbedrag van € 14,5 mln. In de begroting was hiervoor al rekening gehouden met een bedrag van € 9,3 mln. Een specificatie van deze bedragen is opgenomen in de productenrealisatie.</i> Afwaardering van de deelneming in BHB € 3,8 mln en Agro&Co € 0,7 mln.
			1.495	<u>Baten:</u> Vanwege de harde verplichtingen die als last zijn genomen in de jaarrekening voor projecten die worden gefinancierd uit bijdragen van de EU vallen ook deze baten hoger uit dan geraamd. Daarnaast valt de rente voor het spin-off fonds € 0,6 mln hoger uit dan geraamd.
04.02	Economisch programma Brabant	-13.801		<u>Lasten:</u> Het nadeel op de lasten bij deze productgroep ad € 13,8 mln bestaat enerzijds uit onderbesteding op de lasten tot een bedrag van € 6,5 mln en overschrijding van de lasten tot een bedrag van € 14,9 mln vanwege harde subsidieverplichtingen die als last zijn genomen voor projectsubsidies en uit overige overschrijding tot een bedrag van € 5,4 mln. De onderbestedingen betreffen: € 3,2 mln. Door de herijking van het Economisch Beleid (Economisch Programma Brabant 2020) en de vaststelling van de Strategie Werklocaties is een nieuwe regeling Provinciale Herstructurerings Programma (PHP) in bewerking die in 2013 zal worden gerealiseerd. Door deze herijking zijn de beschikbare middelen niet tot besteding gekomen en zullen deze in 2013 door middel van de regeling volledig beschikbaar komen. € 3,2 mln. Ontstaan door achterblijvende declaraties van Agentschap NL voor Pieken in de Delta (€ 1,6 mln er is geen sprake van vertraging in activiteiten), de uitvoeringskosten voor starterslift en innovatienetwerk zijn vertraagd (€ 1 mln), onderbesteding innovatieve acties brabant (€ 0,3 mln) en de voordelige afwikkeling van projecten west brabant en uitvoeringsprogramma 2011 psw hebben geleid tot lagere subsidievaststelling (€ 0,3 mln).

Bedragen x € 1.000		Verschil t.o.v. begroting		Toelichting op de verschillen t.o.v. de ramingen in de begroting na wijziging
		Lasten	Baten	
		+ voordelig	+ voordelig	
		- nadelig	- nadelig	
<i>Waarvan effect naar voren gehaalde verplichtingen +/- € 14,9 mln</i>				<i>Voor MKB, arbeidsmarkt, innovatie topsectoren en bedrijventerreinen zijn harde subsidieverplichtingen die als last zijn genomen in de jaarrekening tot een totaalbedrag van € 25,6 mln. In de begroting was hiervoor al rekening gehouden met een bedrag van € 10,7 mln. Een specificatie van deze bedragen is opgenomen in de productenrealisatie.</i> Overige overschrijding betreft: € 5,4 mln overschrijding in verband met het via de rekening van lasten en baten verschuiven van Rijks gelden decentralisatieuitkering bedrijventerreinen van reserve naar vooruitontvangen rijksmiddelen op de balans. De overschrijding ad € 5,4 mln wordt geheel gecompenseerd door de vrijval uit de reserve.
04.03	Internationalisering en EU programma's	-60.358	68.258	5.420 <u>Baten:</u> Vanwege de harde subsidieverplichting die als last zijn genomen voor projecten die worden gefinancierd uit bijdragen van het rijk vallen ook deze baten hoger uit dan geraamd. De verschillen t.o.v. de begroting worden veroorzaakt door het feit dat pas begin 2013 duidelijkheid ontstond over de juiste wijze van verantwoorden met het oog op effecten herstructurering balanssystematiek en de verwerking van de harde subsidieverplichtingen als last in de jaarrekening. Het gaat hier om de gewijzigde verantwoording van de EU-bijdrage voor OP-Zuid.
	<i>Waarvan effect naar voren gehaalde verplichtingen € 12 mln</i>			<i>Voor projectsubsidies in het kader van Europese programma's zijn harde subsidieverplichtingen die als last zijn genomen in de jaarrekening tot een bedrag van € 0,8 mln. In de begroting was al rekening gehouden met € 12,8 miljoen. Een specificatie van deze bedragen is opgenomen in de productenrealisatie.</i>
	Apparaatskosten	-5.769		<u>Lasten:</u> De apparaatskosten zijn toegerekend op basis van de inzet van personeel uitgedrukt in fte. Een nadere toelichting op de toedeling van de apparaatskosten aan de programma's is opgenomen in bijlage 8.
	Totaal programma Economie	-84.149	75.174	
05	Programma mobiliteit			
05.01	Mobiliteit	-4.672		<u>Lasten:</u> Het nadeel op de lasten t.o.v. de begroting bij deze productgroep ad € 4,1 mln bestaat enerzijds uit onderbesteding op de lasten tot een bedrag van € 25,2 mln en overschrijding van de lasten tot een bedrag van € 28,5 mln door harde subsidieverplichtingen van projectsubsidies die als last zijn genomen en uit overige overschrijdingen tot een bedrag van € 0,8 mln. De onderbestedingen zijn als volgt te specificeren: - € 9,3 mln betreft vertraagde declaraties samen investeren voor meerakkerweg Eindhoven, Tangent Helmond en No-tangent Tilburg - € 6,1 mln door afrekeningsvoordelen en vertraging in projecten bij gemeenten. - € 3,8 mln door vertraagde declaraties gemeente Helmond fietstunnel Brandevoort en 's-Hertogenbosch project Ponte Palazzo - € 1,9 mln a.g.v. minder deelnemers project Spitsmijden.

Bedragen x € 1.000		Verskil t.o.v. begroting		Toelichting op de verschillen t.o.v. de ramingen in de begroting na wijziging
		Lasten	Baten	
		+ voordelig	+ voordelig	
		- nadelig	- nadelig	
				- € 1,9 mln a.g.v. vertraagde einddeclaratie gemeente Eindhoven voor aanleg rotonde Hovenring voor Brainport Avenue. - € 2 mln achterblijvende declaraties quick wins binnenhavens en ecozone randweg Den Bosch - € 0,2 mln onderbesteding fiets in de versnelling betreft vertraging in projecten digitaal kaartbeeld, fietsstimuleringsprogramma en snelfietsroute Oss-Den Bosch. De overschrijdingen betreffen: <i>Voor projectsubsidies op het gebied van mobiliteit zijn harde subsidieverplichtingen die als last zijn genomen in de jaarrekening tot een totaalbedrag van € 111,5 mln. In de begroting was hiervoor al rekening gehouden met een bedrag van € 83 miljoen. Een specificatie van deze bedragen is opgenomen in de productenrealisatie.</i> De overige overschrijding betreft: € 0,8 mln vanwege eerdere declaratie in 2012 van gemeente Den Bosch voor project Randweg
			14.496	<u>Baten:</u> Vanwege de harde subsidieverplichtingen die als last zijn genomen voor projecten die worden gefinancierd uit de Brede Doel uitkering verkeer en vervoer van het Rijk is er meer onttrokken uit de rijksbijdrage BDU. <u>Lasten:</u> Het nadeel op de lasten t.o.v. de begroting bij deze productgroep ad € 10,7 mln bestaat enerzijds uit onderbesteding op de lasten tot een bedrag van € 18 mln en overschrijding van de lasten tot een bedrag van € 24,8 mln door harde subsidieverplichtingen die als last zijn genomen en uit overige overschrijdingen tot een bedrag van € 3,9 mln. De onderbestedingen zijn als volgt te specificeren: € 9,8 mln onderuitputting op de projecten Aalsterweg Eindhoven, Stationsomgeving Suytkade Helmond en routeterminal Kennedylaan Breda € 3,7 mln door vertraagde declaraties van gemeenten voor subsidies toegankelijkheid bushaltes € 3,4 mln door vertraging in de vergunningverlening voor onbewaakte fietsenstallingen bij stations € 0,8 mln door lagere kosten voor kleine infrastructurele aanpassingen zijn ook de onderzoekskosten lager. € 0,2 mln lagere kosten monitoring en evaluatie omdat onderzoeksgegevens pas in 2013 beschikbaar worden gesteld. De overschrijdingen betreffen: <i>Op het gebied van openbaar vervoer zijn harde subsidieverplichtingen als last genomen in de jaarrekening tot een totaalbedrag van € 35,5 mln. In de begroting was rekening gehouden met een bedrag van € 10,7 mln. Een specificatie van deze bedragen is opgenomen in de productenrealisatie.</i> De overige overschrijdingen betreffen: € 3,1 mln OV-exploitatie Eind 2012 is de afrekening met SRE over grensoverschrijdende buslijnen 2010 t/m 2013 betaald en ook de uitgestelde afrekening aan één van de vervoerders over 2009.
05.02	Openbaar vervoer	-10.752		<i>Waarvan effect naar voren gehaalde verplichtingen -/- € 28,5 mln</i> <i>Waarvan effect naar voren gehaalde verplichtingen -/- € 24,8 mln</i>

Bedragen x € 1.000		Verschil t.o.v. begroting		Toelichting op de verschillen t.o.v. de ramingen in de begroting na wijziging
		Lasten	Baten	
		+ voordelig	+ voordelig	
		- nadelig	- nadelig	
				€ 0,5 mln betreft station Maarheze. Vanwege dispuut tussen Prorail, aanemer en gemeente was de afrekening van station Maarheze niet meer verwacht in 2012. Deze is echter toch in 2012 betaald. € 0,3 mln betreft de Diezebrug waarvan de realisatie door Prorail sneller verloopt dan verwacht.
05.03	Infrastructuur/ provinciale wegen	-7.797		10.186 <u>Baten:</u> De gerealiseerde reizigeropbrengsten vallen € 8 mln hoger uit dan geraamd o.a. door afrekeningen 2010 en 2012 van de landelijke verdeelorganisatie OV en meevallende effecten van overgang van strippenkaart naar OV-chipknip. Daarnaast is door de harde subsidieverplichtingen die als last zijn genomen voor projecten die worden gefinancierd uit de Brede Doel uitkering verkeer en vervoer van het Rijk, meer onttrokken uit de rijksbijdrage BDU. <u>Lasten:</u> Het nadeel op de lasten t.o.v. de begroting bij deze productgroep ad € 7,8 mln bestaat enerzijds uit onderbesteding op de lasten tot een bedrag van € 14,7 mln en overschrijding van de lasten door harde subsidieverplichtingen die als last zijn genomen ad € 20,8 mln en overige overschrijdingen tot een bedrag van € 1,7 mln. De onderbestedingen zijn als volgt te specificeren: € 4,8 mln N329/ A50 Osse Haven tlv BDU , deels door bezuinigingen en deels door vertrapte declaraties € 5 mln minder aan grondaankopen uitgegeven waarvan € 2,5 mln door vertraging agv langlopende onteigeningsprocedure omlegging komomleiding Oudenbosch. € 1,6 mln. Aan de doeluitkering N69 wordt jaarlijks een rente toegekend op basis van afspraken met het Rijk. De rente is mede door de crisis tot een historisch laag niveau gedaald, waardoor de realisatie ten op zichte van de begroting een onderuitputting aangeeft. € 1,4 mln BTW-correctie N279 mbt aanleg van eerste brug over omlegging Zuid-Willemsvaart. € 0,7 mln minder kosten gladheidbestrijding agv gunstige aanbesteding € 0,4 mln Dit behelst onder meer lagere uitgaven op het risicofonds PPS, A-59, en de projectkosten PPS A-59 en N69. € 0,7 mln De onderschrijding wordt veroorzaakt doordat de overdracht parallelvoorziening Sint Hubert nog niet is geëffectueerd. Verder deden de gemeenten Waalre en Valkenswaard in 2012 geen beroep op de middelen voor de bestaande N69 afkomstig van het Rijk De overschrijdingen betreffen: <i>Voor infrastructuur/provinciale wegen zijn harde subsidieverplichtingen die als last zijn genomen in de jaarrekening tot een totaalbedrag van € 35,8 mln. In de begroting was hiervoor al rekening gehouden met € 15 mln. Een specificatie van deze bedragen is opgenomen in de productenrealisatie.</i> De overige overschrijding betreft: € 1,7 mln indexering factuur rijskwaterstaat voor de A4. 8.433 <u>Baten:</u> Tegenover harde subsidieverplichtingen die als last zijn genomen in de jaarrekening staan hogere rijksuitkeringen. Vanwege de vertraging in de uitvoering van de A4 blijft de regiobijdrage achter bij de eerdere planning.

Waarvan effect naar voren gehaalde verplichtingen +/- € 20,8 mln

Bedragen x € 1.000		Verskil t.o.v. begroting		Toelichting op de verschillen t.o.v. de ramingen in de begroting na wijziging
		Lasten	Baten	
		+ voordelig	+ voordelig	
		- nadelig	- nadelig	
Apparaatskosten		-493		<i>Lasten:</i> De apparaatskosten zijn toegerekend op basis van de inzet van personeel uitgedrukt in fte. Een nadere toelichting op de toedeling van de apparaatskosten aan de programma's is opgenomen in bijlage 8.
Totaal programma Mobiliteit		-23.714	33.115	
06	Programma Cultuur en samenleving			
06.01	Cultuur	847	-69	<i>Lasten:</i> Het voordeel op de lasten t.o.v. de begroting ad € 0,8 mln bestaat enerzijds uit onderbesteding op de lasten tot een bedrag van € 4,9 mln en overschrijding van de lasten tot een bedrag van € 4 mln door harde subsidieverplichtingen die als last zijn genomen in de jaarrekening. De onderbesteding betreft: € 1,2 mln door vertraging in restauraties van monumenten vanwege onduidelijkheid over financiering door derden (klooster Nieuwstraat Breda en abdij Koningsoord Tilburg) en tegenvallers zoals bij cacaofabriek Helmond/brand speelhuis). € 3,4 miljoen door vertraging is financiële afwikkeling monumentenimpuls doorgeschoven naar 2013. € 0,2 miljoen onderbesteding door beëindiging regeling 'verhalen van Brabant'. Voor projectsubsidies Cultuur zijn harde subsidieverplichtingen die als last zijn genomen in de jaarrekening tot een totaalbedrag van € 11,3 mln. In de begroting was hiervoor al rekening gehouden tot een bedrag van € 7,3 mln, waardoor per saldo een overschrijding plaats heeft van € 4 mln. Een specificatie van deze bedragen is opgenomen in de productenrealisatie.
	Waarvan effect naar voren gehaalde verplichtingen -/- € 4 mln			
06.02	Jeugd	-1.074		<i>Lasten:</i> De lasten op deze productgroep worden t.o.v. de begroting overschreden met € 1 mln. Op onderdelen is enerzijds sprake van onderbesteding en anderzijds van daadwerkelijke overschrijdingen. De onderbesteding betreft de transitie jeugdzorg ad € 2,1 mln voornamelijk door voordelige afwikkelingsverschillen uit voorgaande jaren en vertraging in projecten samen investeren jeugd en gezin/deltaplan voortijdig schoolverlaten. De overschrijdingen betreffen: Voor projectsubsidies op het gebied van jeugdzorg is in totaal € 2,3 mln aan harde subsidieverplichtingen als last in de jaarrekening genomen. In de begroting was hiervoor al rekening gehouden met een bedrag van € 0,4 mln. Een specificatie van deze bedragen is opgenomen in de productenrealisatie. De overige overschrijding betreft: € 2,5 mln. Als gevolg van loonkostenindexering vallen de kosten voor geïndiceerde jeugdzorg € 2,5 mln hoger uit dan geraamd. Tegenover deze hogere loonkosten staat een hogere rijksbijdrage.
	Waarvan effect naar voren gehaalde verplichtingen -/- € 0,7 mln			
2.488				<i>Baten:</i> Betreft de hogere rijksbijdrage i.v.m. loonkosten indexering jeugdzorg.

Bedragen x € 1.000		Verschil t.o.v. begroting		Toelichting op de verschillen t.o.v. de ramingen in de begroting na wijziging
		Lasten	Baten	
		+ voordelig	+ voordelig	
		- nadelig	- nadelig	
06.03	Samenleving	-320		<u>Lasten:</u> Het nadeel op de lasten t.o.v. de begroting bij deze productgroep bestaat enerzijds uit onderbesteding op de lasten tot een bedrag van € 9,1 mln en overschrijding van de lasten tot een bedrag van € 8,2 mln door harde subsidieverplichtingen van projectsubsidies die als last zijn genomen en overige overschrijdingen tot een bedrag van € 1,2 mln. De onderbestedingen betreffen: - Lagere subsidievaststelling bij een aantal instellingen leidt tot een voordeel (onderbesteding) van € 1,8 mln. - Vertraging in declaraties en financiële afwikkeling IDOPS leidt tot een onderbesteding van € 5,5 mln. - Vertraging projecten samen investeren leefbaarheid en veiligheid ad € 1,5 mln - overige onderbesteding € 0,3 mln Overschrijdingen: Voor projectsubsidies op het gebied van leefbaarheid, IDOPS, gezondheid en participatie zijn tot een totaalbedrag van € 39,9 mln aan harde subsidieverplichtingen als last genomen in de jaarrekening. In de begroting was hiervoor al rekening gehouden met een bedrag van € 31,6 mln. Een specificatie van deze bedragen is opgenomen in de productenrealisatie. De overige overschrijding betreft: € 1,2 mln aan doorgeschoven lasten van 2011 naar 2012 mbt multifunctionele dorpshuizen.
	Waarvan effect naar voren gehaalde verplichtingen -/- € 8,2 mln			2.669 <u>Baten:</u> De hogere lasten a.g.v. harde subsidieverplichtingen voor basis voorzieningen kleine kernen worden volledig gedekt uit de hogere baten m.b.t. EU-gelden voor plattelandsontwikkelingsprojecten.
06.04	Sociaal cultureel beleid	880		48 <u>Lasten:</u> Minder aanbestedingen en minder benodigd budget voor kennis en onderzoek leiden tot onderbesteding van € 0,9 mln Op het gebied van algemene ondersteuning sociaal cultureel beleid is in totaal € 2.100 aan harde subsidieverplichtingen als last genomen. In de begroting was hiermee geen rekening gehouden.
	Apparaatskosten	765		<u>Lasten:</u> De apparaatskosten zijn toegerekend op basis van de inzet van personeel uitgedrukt in fte. Een nadere toelichting op de toedeling van de apparaatskosten aan de programma's is opgenomen in bijlage 8.
	Totaal programma Cultuur en samenleving	1.098	5.136	
07	Investeringsagenda			
07.01	Energietransitie	3.256		33 <u>Lasten:</u> Het voordeel op de lasten t.o.v. de begroting ad € 3,2 mln bestaat uit onderbesteding op de lasten tot een bedrag van € 19,1 mln en overschrijding van de lasten tot een bedrag van € 15,9 mln door harde verplichtingen van projectsubsidies die als last zijn genomen in de jaarrekening. De onderbesteding betreft: € 15,1 mln door wijziging in rijksbeleid is vertraging opgetreden in de projectontwikkeling bij topsectorenbeleid.

Bedragen x € 1.000		Vershil t.o.v. begroting	Toelichting op de verschillen t.o.v. de ramingen in de begroting na wijziging
		Lasten	Baten
		+ voordelig	+ voordelig
		- nadelig	- nadelig
			€ 3,2 mln door extra benodigde tijd voor innovatie. € 0,7 mln doordat bij burap 2 de begroting 2012 onvoldoende naar beneden is bijgesteld. Deze middelen komen in 2013 tot besteding.
<i>Waarvan effect naar voren gehaalde verplichtingen -/- € 15,9 mln</i>			<i>Voor projectsubsidies energietransitie zijn tot een totaalbedrag van € 31,2 mln harde subsidieverplichtingen als last in de jaarrekening genomen. In de begroting was hiervoor al rekening gehouden met € 15,3 mln. Een specificatie van deze bedragen is opgenomen in de productenrealisatie.</i>
07.02	Landschappen van allure	85	0 <i>Lasten:</i> Van het werkbudget ad € 250.000 is € 85.000 niet tot besteding gekomen.
07.03	2018 Brabant: samen culturele hoofdstad	-538	0 <i>Lasten:</i> Het nadeel op de lasten tov de begroting van € 0,5 mln bestaat voor € 94.000 uit onderbesteding en voor € 0,6 mln uit overschrijding a.g.v. harde verplichtingen van projectsubsidies die als last zijn genomen in de jaarrekening.
<i>Waarvan effect naar voren gehaalde verplichtingen -/- € 0,6 mln</i>			<i>Voor subsidies in de bidbookfase zijn in totaal € 1,4 mln aan harde subsidieverplichtingen als last genomen in de jaarrekening. In de begroting was rekening gehouden met een bedrag van € 0,8 mln. Een specificatie van deze bedragen is opgenomen in de productenrealisatie.</i>
07.04	Sportplan 2016	2.016	0 <i>Lasten:</i> Het voordeel op de lasten bestaat voor € 7 mln aan subsidieaanvragen 2012 die in 2013 nog moeten worden afgewikkeld en voor € 5,2 miljoen aan voren gehaalde verplichtingen van projectsubsidies.
<i>Waarvan effect naar voren gehaalde verplichtingen -/- € 5,2 mln</i>			<i>Voor projectsubsidies sportplan zijn tot een totaalbedrag van € 10 mln harde subsidieverplichtingen als last genomen in de jaarrekening. In de begroting was hiervoor al rekening gehouden met € 4,9 mln. Een specificatie van deze bedragen is opgenomen in de productenrealisatie.</i>
07.05	Grote erfgoedcomplexen	404	0 <i>Lasten:</i> De onderbesteding ad € 0,4 mln betreft de middelen voor kwaliteitsborging regionaal beeldverhaal. Vanwege het projecttempo komen deze middelen in 2013 tot besteding.
07.06	Spaar- en investeringsfonds weginfrastructuur	-1.091	5 <i>Lasten:</i> Het nadeel op de lasten bestaat voor € 5,6 miljoen uit onderbesteding mbt anticiperende grondaankopen voor de N279 en voor € 6,7 mln uit harde subsidieverplichtingen die in de jaarrekening als last zijn genomen.
<i>Waarvan effect naar voren gehaalde verplichtingen -/- € 6,7 mln.</i>			<i>Voor projectsubsidies infrastructuur zijn tot een bedrag van € 6,7 mln aan harde subsidieverplichtingen in de jaarrekening als last genomen, waarvoor in de begroting geen raming was opgenomen.</i>
	Apparaatskosten	-250	<i>Lasten:</i> De apparaatskosten zijn toegerekend op basis van de inzet van personeel uitgedrukt in fte. Een nadere toelichting op de toedeling van de apparaatskosten aan de programma's is opgenomen in bijlage 8.

Bedragen x € 1.000	Verschil t.o.v. begroting		Toelichting op de verschillen t.o.v. de ramingen in de begroting na wijziging
	Lasten	Baten	
	+ voordelig - nadelig	+ voordelig - nadelig	
Totaal programma Investeringsagenda	3.882	39	
Algemeen financieel beleid			
Algemene dekkingsmiddelen			
Opbrengst opcenten motorrijtuigenbelasting		-719	<u>Baten:</u> Als gevolg van sterke groei categorie kleine/zuinige auto's is de opbrengst opcenten motorrijtuigenbelasting ca € 0,7 mln lager dan in de begroting geraamd.
Provinciefonds	0	761	Als gevolg van eenmalige extra uitkering voor transitiekosten RUDs (decembercirculaire) valt de provinciefondsuitkering € 0,8 mln hoger uit.
Decentralisatieuitkeringen		-25.545	Bij de raming in de begroting is uitgegaan van verwerking van de decentralisatie-uitkeringen in de exploitatierekening als bate met daar tegenover een storting in reserves. In de jaarrekening is in het kader van de herstructurering van de balanssystematiek gekozen voor een andere verantwoordingswijze, waarbij de decentralisatieuitkeringen worden beschouwd als van Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen met een specifiek bestedingsdoel.
Dividenden	-13	326	Het hogere bedrag aan dividenduitkeringen wordt met name veroorzaakt door hoger dan geraamd dividend Essent Milieu (attero) voordeel € 0,3 mln.
Financieringsfunctie	241	14.358	Betreft het voordeel van per saldo € 14,6 mln van rentekosten en renteopbrengsten van de financieringsfunctie.
Overige algemene dekkingsmiddelen	-3.092	0	<u>Lasten:</u> Betreft de storting in de voorziening voor in het kader van kredietcrisis maatregelen verstrekte leningen aan MKB ad € 3,1 mln vanwege inschatting ultimo 2012 van het risico dat een deel van deze leningen niet tot aflossing komt.
	-2.865	-10.819	
Stelposten	929	-3.796	<u>Lasten:</u> Betreft het onbenutte restant op de algemene stelposten. <u>Baten:</u> Betreft de bij burap 2 als voordeel geraamde afwikkelingsverschillen. De realisatie is onderdeel van de verschillende productgroepen in de programma's.
Onvoorzien	958		<u>Lasten:</u> betreft het restant van de post onvoorzien waarop geen beroep is gedaan in 2012.
	1.887	-3.796	
Stortingen in reserves	32.713		De storting in de reserves zijn € 32,7 mln lager dan geraamd. Met de gewijzigde verantwoording van de decentralisatieuitkeringen waaraan het Rijk specifieke bestedingsverplichtingen koppelt, worden de van het rijk ontvangen decentralisatieuitkeringen niet langer in bestemmingsreserves gestort, maar als vooruitontvangen bedragen op de balans opgenomen.

Bedragen x € 1.000	Verskil t.o.v. begroting		Toelichting op de verschillen t.o.v. de ramingen in de begroting na wijziging
	Lasten	Baten	
	+ voordelig	+ voordelig	
	- nadelig	- nadelig	
Onttrekkingen aan reserves		-74.781	De onttrekkingen aan de reserves zijn € 74,8 miljoen lager dan geraamd in de begroting. Aan de reserves zijn provinciale uitgaafposten gekoppeld. Uitgaven op deze posten worden gedekt uit de desbetreffende reserves. Voor zover het uitgaafniveau in 2012 achterblijft bij de raming, blijft ook de onttrekking achter bij de in de begroting geraamde onttrekking uit deze reserves. Een gedetailleerd overzicht van alle toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves is opgenomen in de productenrealisatie.
Totaal generaal	-162.689	143.487	
Nadelig resultaat jaarrekening	-19.203		

Balans 2012			bedragen x € 1.000		
Activa	per 31-12-12	per 31-12-11	Passiva	per 31-12-12	per 31-12-11
Vaste activa			Vaste passiva		
<u>Immaterieel</u>			<u>Eigen vermogen</u>		
Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio	183.280	203.039	Algemene reserve	259.355	314.157
			Reserve essent	2.598.764	2.752.560
			Bestemmingsreserves	208.386	455.342
Kosten van onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief			Saldo ná bestemming	-19.203	37.807
<u>Materieel</u>			<u>Voorzieningen</u>	33.660	22.891
Investerings met economisch nut	65.684	60.223	<u>Vaste schulden</u>		
Inv.met maatschappelijk nut	287.844	289.023	Obligatieleningen		
<u>Financieel</u>			Onderhandse leningen van:		
Kapitaalverstrekkingen aan:			- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen		
- deelnemingen	46.967	46.152	- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	52.913	3.177
- gemeenschappelijke regelingen			- binnenlandse bedrijven		
- overige verbonden partijen			- overige binnenlandse sectoren		
Leningen aan:			- buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren		
- deelnemingen	445.870	569.083	Door derden belegde gelden		
- overige verbonden partijen	6.282				
- woningbouwcoöperaties	0	0	Waarborgsommen	21	22
Overige langlopende leningen	54.904	56.623			
Overige uitzettingen met rentetypische looptijd >=1 jaar	2.222.505	2.156.786			
Sloopvergoedingen	97.486	93.065			
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	1.700	0			
Totaal vaste activa	3.412.522	3.473.993	Totaal vaste passiva	3.133.896	3.585.955
Vlottende activa			Vlottende passiva		
<u>Voorraden</u>			<u>Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd <= 1 jaar</u>		
- grond- en hulpstoffen			- kasgeldleningen		
bouwgronden niet in exploitatie	131.505	114.183	- bank- en giroaldi	0	5
bouwgronden in exploitatie	71.303	76.831	- overige schulden	28.680	131.918
gereed product en handelsgoederen	15.281	0	Overlopende passiva		
<u>Uitzettingen met een rentetypische looptijd <= 1 jaar</u>			- Van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met specifiek bestedingsdoel	400.040	449.056
- vorderingen op openbare lichamen	47.066	44.850	- Overige overlopende passiva	852.089	189.973
- verstrekte kasgeldleningen					
- rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	0	0			
- overige vorderingen	10.786	19.281			
- overige uitzettingen	445.574	381.365			
<u>Liquide middelen</u>					
Kas-, bank- en giroaldi	32.273	64.801			
<u>Overlopende activa</u>	248.394	181.602			
Totaal vlottende activa	1.002.182	882.914	Totaal vlottende passiva	1.280.809	770.952
Totaal Activa	4.414.704	4.356.907	Totaal Passiva	4.414.704	4.356.907
			<i>borg- en garantstellingen</i>	364.405	469.232

Toelichting op de balans per 31 december 2012

Aansluiting met de balans per 31 december 2011

Activa per 31 december 2011

Op de balans per 31 december 2011 is onder de overlopende activa een bedrag voor sloopvergoedingen opgenomen van € 93.064.675.

Dit bedrag is in de vergelijkende cijfers per 31 december 2011 op de balans per 31 december 2012 onder de financiële vaste activa geplaatst onder de sloopvergoedingen. De verschuiving van vlottende naar vast activa is het gevolg van de looptijd van de vordering c.q. de termijn waarop de provincie de vergoedingen gaat terug verdienen.

Daarnaast is in de vergelijkende cijfers per 31 december 2011 € 375.860 verplaatst van liqvide middelen naar overlopende activa.

Verder is in 2012 beoordeeld dat als gevolg van de directe beschikbaarheid de spaartegoeden stimulus zoals opgenomen onder de overige uitzettingen korter dan 1 jaar, met terugwerkende kracht op de beginbalans 2012 (€ 27.781.168) onder de liqvide middelen dienen te worden gepresenteerd.

Passiva per 31 december 2011

Op de balans per 31 december 2011 is onder de bestemmingsreserves de bestemmingsreserves voor N69 opgenomen ad € 69.432.735. Het betreft de middelen die provincie van het Rijk ultimo 2010 heeft ontvangen voor de N69.

Deze van het rijk ontvangen middelen zijn in afwijking van de classificatie bij de jaarrekening 2011 beter te classificeren als van Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen met specifiek bestedingsdoel. Vandaar dat op de balans per 31 december 2012 en de daarbij horende vergelijkende cijfers per 31 december 2011 er voor is gekozen deze middelen als overlopende passiva op de balans op te nemen.

Dit leidt tot de volgende aanpassing in de balans per 31-12-2011:

Per 31-12-11

	per 31-12-11
Bestemmingsreserves	524.774.521
Af reserves N69	-69.432.735
Stand bestemmingsreserves per 31-12-11 zoals opgenomen in de balans 2012	<u>455.341.786</u>

	per 31-12-11
Overlopende passiva (	
Van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met specifiek bestedingsdoel (balans jaarstukken 2011)	379.622.772
	<u>69.432.735</u>
Stand voorschotbedragen met specifiek doel per 31-12-11 zoals opgenomen in de balans 2012	<u>449.055.507</u>

Herstructurering balanssystematiek

De provincie Noord-Brabant heeft in 2012 gedurende het begrotingsjaar een herstructurering doorgevoerd in haar verantwoordingssystematiek met betrekking tot subsidies.

Deze herstructurering is een reactie op een aantal ontwikkelingen te weten:

- noodzaak en wens van PS/GS om realistischer te ramen, dit na o.a. discussies in de staten over de onderuitputting van de begroting bij de uiteindelijke jaarverantwoording;
- noodzaak en wens PS/GS om inzicht te hebben in de vrij besteedbare middelen. Dit inzicht is op dit moment beperkt door o.a. reeds verplichte subsidies;
- noodzaak tot sturing op EMU-saldo. Vanuit landelijke politieke ontwikkelingen worden er strengere regels opgelegd t.a.v. overschrijding van het EMU-saldo.

Bij deze herstructurering gelden de volgende voorwaarden:.

- Bij subsidies wordt het uiteindelijk toekennen van een subsidie gezien als prestatie. Hierbij dient te zijn vastgesteld dat voldaan is aan de subsidievoorwaarden en dat sprake is van een adequaat subsidieproces. Dit resulteert in een voorlopige toekenning. Door het aangaan van een voorlopige toekenning wordt een onherroepelijke verplichting aangegaan. Op basis van het voorzichtigheidsprincipe is dit het moment dat de last in de jaarrekening dient te worden verantwoord.

- De lasten als gevolg van voorlopige toekenningen worden genomen op het moment van het beschikken (afgeven van de beschikking), tenzij:
 - a. De hoogte van de subsidie expliciet is verbonden aan de te leveren prestaties (p x q subsidies), voorbeeld hiervan is een vast bedrag aan subsidie per aangelegd bushokje;
 - b. De subsidie op basis van de subsidiebeschikking expliciet toe te rekenen is aan volgende begrotingsjaren (bijvoorbeeld (1) een subsidie jeugdzorg toegekend in 2012, maar voor exploitatiejaar 2013, (2) een toekenning van een beschikking voor een project in 2012, maar in de beschikking wordt expliciet aangegeven dat het project uitgevoerd zal worden in 2014);
 - c. Op basis van het subsidieproces de indruk bestaat dat de start van het project expliciet is gepland in een ander boekjaar (bijvoorbeeld het eind december nog toekennen van subsidies). Bij de start van een project kan hierbij ook gedacht worden aan voorbereidingswerkzaamheden, zoals opmaken van bestek, tekeningen e.d.
 - d. Per balansdatum reeds een betrouwbare schatting kan worden gemaakt van de eventueel terug te vorderen subsidie (dit corrigeren op de last).
Ten aanzien van dit aspect dient een vordering te worden opgenomen in de jaarverslaggeving (inclusief correctie op de lasten) indien op een betrouwbare wijze kan worden ingeschat welk deel van de toegekende subsidies zal worden ingetrokken dan wel lager zal worden vastgesteld. Indien blijkt dat dit bijvoorbeeld op basis van de afgelopen jaren geen constant beeld oplevert en derhalve geen betrouwbare inschatting gemaakt kan worden, dan dient de vordering uit voorzichtigheid nog niet te worden verantwoord.

Decentralisatieuitkeringen

In de balans per 31 december 2011 zijn onder de bestemmingsreserves, ook de van het Rijk ontvangen decentralisatie-uitkeringen opgenomen. In het kader van de herstructurering van de balans is in 2012 gezien in hoeverre deze decentralisatieuitkeringen daadwerkelijk vrij besteedbaar zijn. Daarbij is geconstateerd dat het Rijk voor de besteding van een aantal decentralisatie-uitkeringen geen expliciete bestedingsbepalingen heeft opgenomen. Deze ontvangen decentralisatie-uitkeringen zijn net als in voorgaande jaren - voor zover besteding nog niet heeft plaatsgevonden - geclassificeerd onder de reserves.

Voor een aantal andere decentralisatie-uitkeringen heeft het Rijk wel expliciete bepalingen opgenomen over de besteding van deze uitkeringen. Voor zover deze uitkeringen nog niet zijn besteed zijn deze middelen aan de desbetreffende reserves onttrokken en via de rekening van lasten en baten in 2012 als vooruitvangen voorschotbedragen van het rijk op de balans geplaatst.

Deze verschuiving van reserves in de balans 2011 naar overlopende passiva in de balans 2012 betreft de volgende decentralisatieuitkeringen van het rijk::

- reserve bedrijventerreinen (Topper-FES bedrijventerreinen)
- reserve ISV-3
- reserve decentralisatieuitkering bodem
- reserve externe veiligheid

Algemeen

De bijlagen 1 t/m 7c bevatten specificaties van de in de balans opgenomen vaste activa en vaste passiva en maken als zodanig deel uit van deze toelichting op de balans.

De vermelde bedragen in deze toelichting op de balans luiden in hele Euro's.

ACTIVA

Vaste activa

Activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs.

Passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs c.q. de vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen.

				Bedragen in €
	Boekwaarde	Vermeerderingen	Afschrijving	Boekwaarde
	per 31 dec 11	in 2012	in 2012	per 31 dec 12
Betaalde				
agio				
obligaties	203.038.612	1.736.693	21.494.939	183.280.366

De opbrengst van de verkoop Essent is onder andere uitgezet in obligaties.

De obligaties worden gewaardeerd tegen nominale waarde omdat ze aangehouden worden tot einde looptijd. Wat bij aankoop meer (of minder) wordt betaald wordt als agio (of disagio) geactiveerd en afgeschreven over de looptijd van de betreffende obligaties.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa: investeringen met economisch nut

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investeringen in mindering gebracht.

in de bijlage 2 opgenomen overzicht.

Materiële vaste activa: investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs.

Overeenkomstig de door PS vastgestelde 3^e Nota Kapitaaldienst wordt op nieuwe investeringen in de wegensector extra afgeschreven.

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt.

De afschrijvingstermijnen zijn in de 3^e Nota Kapitaaldienst uiteengezet en toegelicht in het

	Bedragen in €					
	Boekwaarde per 31 dec 11	Investering in 2012	Desinvest. in 2012	Afschrijving in 2012	Bijdragen van derden direct gerelateerd	Boekwaarde per 31 dec 12
<i><u>Economisch nut</u></i>						
Bedrijfsgebouwen	57.173.727	11.564.583	-2.085.000	3.597.273	0	63.056.037
Vervoermiddelen	0	0	0	0	0	0
Machines, apparaten en installaties	2.296.692	47.650	0	341.606	0	2.002.736
Overige materiële vaste activa	752.268	0	0	126.552	0	625.716
	60.222.687	11.612.233		4.065.431	0	65.684.489
<i><u>Maatschappelijk nut</u></i>						
Gronden en terreinen	38.248.144	2.026.590	-1.046.456	3.484.707	0	35.743.571
Grond, weg en waterbouwkundige werken	250.774.909	24.981.076		23.655.343	0	252.100.642
	289.023.053	27.007.666		27.140.050	0	287.844.213
Totaal	349.245.739	38.619.899		31.205.481	0	353.528.702

De investeringen 2012 zijn als volgt te specificeren:

<u>Investerings 2012 met economisch nut</u>	<u>€</u>
<i>Bedrijfsgebouwen</i>	
Provinciehuis	1.432.892
Renovatie Noordbrabants Museum	9.580.117
Desinvestering Noord-Brabants museum	-2.085.000
Beveiliging	0
Steunpunten	551.574
 <i>Machines apparaten en installaties</i>	
Milieumeetwagens	0
Materieel Provinciale wegen	47.650
 Totaal investeringen met economisch nut	 <u>9.527.233</u>

<u>Investerings 2012 in de openbare ruimte met maatschappelijk nut</u>	<u>€</u>
<i>Gronden en terreinen</i>	
Grondverwerving	2.026.590
Desinvestering grondverwerving	-1.046.456
 <i>Grond-, weg- en waterbouwkundige werken</i>	
Dynamisch verkeersmanagement	108.442
Voorbereiding projecten	1.335.980
Verbeteren en bouwen	12.417.187
DVM Brabantstad	1.060.017
Infraprojecten in voorbereiding	1.340.433
Vervangingsinvesteringen	8.608.020
N-261	110.996
Tot.inv.openb.ruimte met mij nut	<u>25.961.210</u>
 Tot. investeringen in materiële vaste activa	 <u>35.488.443</u>

Voor een gedetailleerd overzicht van deze categorieën naar investeringen met economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut wordt verwezen naar de bijlage 2.

Financiële vaste activa

Kapitaalverstreking aan deelnemingen

Het verloop van de kapitaalverstreking aan deelnemingen is als volgt weer te geven:

	Bedragen in €			
	Boekwaarde per 31 dec 11	Investering in 2012	Aflossing/ afschrijving in 2012	Boekwaarde per 31 dec 12
Kapitaalverstrekingen aan deelnemingen	46.152.155	5.265.000	4.450.415	46.966.740

De deelneming BHB is op basis van de voorlopige jaarcijfers 2012 van de Brabantse Herstructureringsmaatschappij afgewaardeerd met € 3,795 miljoen.

De deelneming in Agr&Co is op basis van voorlopige jaarcijfers 2012 afgewaardeerd met € 0,656 miljoen.

Conform de uitgangspunten in de 3^e nota kapitaaldienst zijn de kapitaalverstrekingen aan de deelnemingen pm gewaardeerd. Uitzondering hierop zijn de deelnemingen Agro en Co kapitaalfonds BV, BV Brabantse Herstructureringsmaatschappij Bedrijventerreinen, NV Brabantse Ontwikkelings Maatschappij, Businesspark Aviolanda Holding BV, Verkoop vennootschap BV., CBL vennootschap BV., Vordering Enexis BV. en Claim Staat Vennootschap BV.

Deze zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs.

Leningen aan deelnemingen

De leningen aan deelnemingen betreffen de leningen aan de Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte, de rentedragende lening BOM en de vordering op Enexis. Ultimo 2010 en 2011 waren de standen van die leningen respectievelijk:

Leningen aan deelnemingen	Bedragen in €			
	Boekwaarde per 31 dec 11	Verstrekt in 2012	Aflossing in 2012	Boekwaarde per 31 dec 12
Vordering Enexis	554.907.578	0	138.727.155	416.180.423
Ruimte voor ruimte	2.800.000	910.000	210.000	3.500.000
Lening BOM (spinn-off)	11.375.863	630.022	1.616.300	10.389.585
Hypothecaire lening LSP	0	5.800.000	0	5.800.000
Biobased investeringsfonds	0	10.000.000	0	10.000.000
	<u>569.083.441</u>	<u>17.340.022</u>	<u>140.553.455</u>	<u>445.870.008</u>

Op deze leningen is in 2012 tot een totaalbedrag van € 140.553.455 afgelost.

Leningen aan overige verbonden partijen

Aan de verbonden partij LSP is in 2012 een lening verstrekt van € 6.282.000.

Overige langlopende leningen

Het verloop van de overige langlopende geldleningen is als volgt:

Overige langlopende leningen	Boekwaarde per 31 dec 11	Verstrekt in 2012	aflossing in 2012	oninbaar	Boekwaarde per 31 dec 12
Studievoorschotten renteloos	30.175	0	198	0	29.976
Studievoorschotten rentedragend	30.662	0	284	0	30.378
Deelneming NV Monumentenfonds	4.000.000	0	0	0	4.000.000
Woningbouw productie in kredietcrisis	33.084.404	910.000	1.363.180	0	32.631.224
Lening MKB-bedrijven	13.708.696	0	1.806.777	740.000	11.161.919
Crisisleningen monumenten	3.318.664	0	0	0	3.318.664
Lening Het Groene Woud	950.000	0	0	0	950.000
Energieleningen part. Woningeigenaren	1.500.000	0	0	0	1.500.000
Versterken elektrisch rijden (EMOSS)	0	500.000	0	0	500.000
Biobased economie subsidie / lening	0	781.570	0	0	781.570
	<u>56.622.600</u>	<u>2.191.570</u>	<u>3.170.439</u>	<u>740.000</u>	<u>54.903.731</u>

Het verloop van de verstrekte geldleningen is gedetailleerd opgenomen in bijlage 3b.

Overige uitzettingen met een looptijd groter of gelijk aan 1 jaar

De overige uitzettingen met een looptijd groter of gelijk aan 1 jaar betreffen uitzettingen uit de verkoopopbrengst van Essent.

Het gaat hierbij om obligaties die bij aankoop voldoen aan de volgende criteria:

1. gerenommeerde financiële instellingen binnen de EER (Europese Economische Ruimte) met minimaal een AAA-rating;
2. Europese overheden binnen de EER (staatspapier) met minimaal een AAA-rating;
3. financiële instellingen binnen het EURO gebied waarvoor overheden binnen de EER een staatsgarantie hebben afgegeven waardoor de rating minimaal AAA bedraagt;
4. leningen met extra zekerheid (covered bonds) met minimaal een AAA-rating van financiële instellingen binnen landen in de EER met minimaal een AAA-rating;
5. alle stukken genoteerd in euro.

De verdeling van de obligaties over de landen en financiële instellingen is :

Nominale waarde obligaties ultimo 2012		
	€	percentage
Frankrijk	522.056.028	24,07%
Oostenrijk	471.730.000	21,75%
Nederland	447.200.000	20,61%
Rabobank Nederland	182.950.000	8,43%
Kredit für Wiederaufbau	126.000.000	5,81%
Bank Nederlandse gemeenten	125.990.000	5,81%
Nederlandse Waterschapsbank	89.410.000	4,12%
Finland	79.650.000	3,67%
ABN-AMRO	43.000.000	1,98%

Nominale waarde obligaties ultimo 2012

	€	percentage
ING - bank	20.500.000	0,94%
Duitsland	19.150.000	0,88%
DNB Bolig	12.050.000	0,56%
SNS - bank	12.000.000	0,55%
Nationwide (covered bonds)	11.800.000	0,54%
Fortis	5.850.000	0,27%
Totaal	2.169.336.028	100,00%

Het totaal van deze uitzettingen is verdeeld over twee portefeuilles, te weten: de immunisatieportefeuille met een nominale waarde van € 1.682.885.986 (gelijk aan ultimo 2011) en de investeringsagendaportefeuille met een nominale waarde € 486.450.042. (was ultimo 2011: € 473.900.042).

Voor de beschikbaarheid van de A-59 heeft de provincie € 51.702.238 als financieel vast actief op de balans opgenomen. In voorgaande jaren werd dit actief gesaldeerd met de daarbij behorende lening. Op de balans per 31 december 2012 is dit actief in verband met het vergroten van het inzicht in de verplichtingen expliciet tot uitdrukking gebracht.

Daarnaast heeft de provincie nog € 1.466.880 uitgezet bij het project "participatie project Meerrijk - Eindhoven" .

Sloopvergoedingen

-	31-dec-11	31-dec-12
<i>Sloopvergoedingen</i>		
Sloopvergoedingen beëindiging veehouderijen	74.578.763	73.568.828
Sloopvergoedingen intensieve veehouderij	0	0
Vorderingen Ruimte voor Ruimte	18.485.912	23.916.993
<i>Subtotaal Sloopvergoedingen</i>	<i>93.064.675</i>	<i>97.485.822</i>

De sloopvergoedingen en de daarbij behorende rente tot een brutobedrag van € 100,7 miljoen in het kader van de Regeling Beëindiging Veehouderijen tweede tranche worden tot de vorderingen gerekend. Op dit bedrag is het saldo van de Rbv eerste tranche (ultimo 2012: € 1,9 miljoen.) in mindering gebracht. Daarnaast is het uitgekeerde winstsaldo van Ruimte voor Ruimte (€ 2,0 miljoen) t/m 2012 verrekend. Uiteraard is het bedrag dat is doorberekend aan Ruimte voor Ruimte en derden (inclusief rente: € 23,3 miljoen) i.v.m. kavelontwikkeling en - verkoop, minus nog aan gemeenten af te dragen ontvangsten uit kavelontwikkeling (€ 2,3 miljoen) in mindering gebracht, zodat per saldo € 73,6 miljoen resteert.

Daarnaast is besloten dat in het kader van de Ruimte voor Ruimte regeling verbreed via de Vervolgsamenwerkingsovereenkomst (SOK2) 600 kavels zullen worden ontwikkeld om de kosten terug te verdienen voor:

	31-dec-11	31-dec-12
<i>Sloopvergoedingen</i>		
Sanering voormalige MOB-complexen ¹ (max. €22,5 mln.)	7.875.682	8.973.068
Sloop SOBB ² (max. € 9,0 mln.)	1.096.436	3.709.760
Sanering glastuinbouwbedrijven (max. €13,0 mln.)	9.513.795	11.234.166
Sloopkosten VIV ³ (max. € 9,2 mln.)	0	0
<i>Totaal Sloopvergoedingen</i>	<i>18.485.912</i>	<i>23.916.993</i>

¹ MOB = Militair mobilisatie complex

² SOBB = Sloop overtollige bebouwing buitengebied

³ VIV = Verplaatsing intensieve veehouderij

Niet via de balans, maar wel kosten die via bovenstaande regeling moeten worden terugverdiend is een bedrag van € 2,8 miljoen voor de sanering van glastuinbouw (Glasnat).

Het risico van het mogelijk niet terugverdienen van de sloopvergoedingen zoals toegelicht in de paragraaf weerstandsvermogen onder punt 3.3 op blz 176 is als volgt te formuleren:

Eind 2012 is voor het project Ruimte voor Ruimte een nieuwe risicoanalyse uitgevoerd die aanleiding geeft om het risico m.b.t. de financiering 2e tranche sloopvergoedingen op te trekken naar een niveau van netto € 22 mln. De huidige marktomstandigheden, lagere verkoopprijs en minder vraag naar kavels maken dat wij de kans groter inschatten dat mogelijk niet alle voorgefinancierde middelen binnen een looptijd van 15 jaar door de provincie via ruimte voor ruimte kunnen worden terugverdiend.

Bij de risicoanalyse zijn verschillende scenario's doorgerekend, waarbij ervan is uitgegaan dat extra kavels moeten worden ontwikkeld en er twee jaar vertraging ontstaat in de terugverdientijd. Vanwege de complexiteit zijn al deze scenario's met de nodige onzekerheid omgeven.

Het meest waarschijnlijke scenario (90% kans) komt uit op een mogelijk verlies van € 42,7 mln, waarvan € 27,6 mln op conto van de provincie.

De huidige inzet is om alle voorgefinancierde kosten terug te verdienen door langer door te gaan met de kavelverkoop via Ruimte voor Ruimte en het nemen van maatregelen – in overleg met de private participanten – waarbij de kans groter wordt dat er voldoende wordt verdiend.

Het bedrag ad € 97,5 miljoen voor sloopvergoedingen zoals opgenomen op de balans per 31-12-2012 is daarmee de best mogelijke schatting. Het provinciaal risico ad € 27,6 miljoen is geoormerkt binnen de risicoreserve.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden

Betreft de geactiveerde cofinancieringsbijdrage voor Dynamisch verkeersmanagement bij gemeenten ad € 1.699.900. Het geactiveerde bedrag wordt in 2013 volledig afgeschreven.

Voor een gedetailleerd overzicht van het verloop van de financiële vaste activa wordt verwezen naar de bijlagen 3a, 3b en 3c.

Flottende activa

Vorraden

De voorraden zijn als volgt te specificeren:

	31-dec-11	31-dec-12
<u>Vorraden</u>		
Bouwgronden niet in exploitatie	114.182.852	131.505.076
Onderhanden werk (incl.	76.831.335	71.303.156

	31-dec-11	31-dec-12
bouwgronden in exploitatie)		
Vorraden handelsgoederen	0	15.281.120
Totaal Voorraden	191.014.187	218.089.353

De voorraden gronden betreffen door het provinciale ontwikkelbedrijf of door de Dienst Landelijk Gebied verworven grond in het kader van provinciale projecten (€ 58 miljoen), voorfinanciering (€ 75 miljoen) van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en voor realisatie EHS (€ 70 miljoen).

Onder de voorraden handelsgoederen staan woningen (€ 15 miljoen) die de provincie in het kader van de regeling Stimulering Woningbouw (opkoopgarantieregeling) tijdelijk in haar bezit heeft.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd van korter dan één jaar

De vorderingen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. De voorziening wordt op peil gehouden door een jaarlijkse schatting van oninbaarheid.

Vorderingen op openbare lichamen

De vorderingen op openbare lichamen onderscheiden zich in:

	31-dec-11	31-dec-12
<u>Uitzettingen met een rentetypische looptijd ≤ 1 jaar</u>		
<i>Vorderingen op openbare lichamen</i>		
BTW	36.197.256	40.244.542
Debiteuren openbare lichamen	8.653.097	6.821.416
Rekening-courantverhoudingen	0	0
Totaal vorderingen openbare lichamen	44.850.353	47.065.958

De te vorderen BTW betreft onder meer terug te vorderen BTW inzake het BTW Compensatie Fonds (4e kwartaal) en de vordering inzake de PPS/A59.

Overige vorderingen

	31-dec-11	31-dec-12
Vordering lopende verplichtingen ILG door DLG	9.055.624	0
Debiteuren algemeen	10.225.665	10.786.381
Totaal overige vorderingen	19.281.289	10.786.381

De cummulatie van vordering debiteuren openbare lichamen (€6.821.416) en debiteuren algemeen (€ 10.786.381) maakt een debiteurensaldo van € 17.607.797. Getroffen en inbegrepen in dit saldo is een voorziening voor dubieuze debiteuren van € 432.080. Het saldo Lopende verplichtingen ILG door DLG is afgewikkeld op de balans naar aanleiding van de ondertekening van de ILG afwikkelingsovereenkomst.

Overige uitzettingen

	31-dec-11	31-dec-12
Gelden in deposito (kort)	365.403.233	439.268.437
Gelden in deposito RMB	15.961.586	6.305.451
Gelden in deposito Stimulus	0	0
Totaal overige uitzettingen	381.364.819	445.573.889

Deposito (kort)

Ultimo december 2012 was € 439 miljoen in deposito's geplaatst bij verschillende Nederlandse banken. Dit bedrag is met name ontstaan door de ontvangst in 2011 en 2012 van een aantal grote bedragen zoals:

- afronding van de verkoop EPZ;
- uitkering van bedragen die geblokkeerd waren bij de verkoop van Essent (escrows);
- vooruitbetaling van de bijdrage door het Rijk voor de autosnelweg A59;
- en de (vervroegde) aflossing van een deel van de verstrekte geldlening aan Enxiss.

Deze ontvangsten zijn in de liquiditeitsplanning opgenomen.

Een (beperkt) deel is in de eerste maanden van 2012 belegd in de beleggingsportefeuilles van de provincie. Een groot deel is nodig om de liquiditeitsbehoefte van 2013 en 2014 af te dekken. In de loop van het eerste kwartaal van 2013 zal onderzocht worden of een deel van dit bedrag voor een langere periode

zal worden uitgezet. Besluitvorming is mede afhankelijk van de verdere ontwikkeling rond het verplicht schatkistbankieren. Vooralsnog worden deze bedragen in deposito gehouden bij een aantal gerenommeerde Nederlandse banken die voldoen aan de Wet Fido en de Ruddo.

Deposito RMB

In 2008 hebben de provincie, de gemeenten Tilburg, Breda, Eindhoven, 's-Hertogenbosch, Helmond en Oosterhout en het ministerie van V&W de bestuursovereenkomst Quick Wins Regionaal Mobiliteitsfonds brabantstad ondertekend. De stedelijke quick wins zijn maatregelen die een bijdrage leveren aan het oplossen van de bereikbaarheidsproblematiek. Het Regionaal Mobiliteitsfonds Brabantstad bedraagt per 31 december 2012 € 6.305.451. Zolang er geen beroep wordt gedaan op deze middelen worden de middelen in deposito's of op spaarrekeningen uitgezet.

Deposito Stimulus

Voor het OP zuid project worden gelden ontvangen van de Europese Commissie door Stimulus programmamanagement. Tot het moment van inzetten worden deze middelen vanuit rendementsoogpunt in kortlopende deposito's of op spaarrekeningen weggezet. In 2012 is beoordeeld dat als gevolg van de directe beschikbaarheid de spaartegoeden met terugwerkende kracht op de beginbalans 2012 (€ 27.781.168) onder de liquide middelen dienen te worden gepresenteerd.

Liquide middelen

Een nadere uitsplitsing van de liquide middelen is mogelijk door onderscheid te maken tussen liquide middelen van de provincie Noord-Brabant en liquide middelen die de provincie beheert inzake samenwerkingsverbanden. De uitsplitsing geeft het volgende beeld:

	31-dec-11	31-dec-12
<u>Liquide middelen</u>		
Kas / Bank PNB	6.238.903	9.685.444
Rekening courant Groenfond		
ILG-middelen	22.609.993	0
Liquide middelen Stimulus	35.952.134	22.587.465
Totaal liquide middelen	64.801.030	32.272.909

De kas-, bank- en girosaldi worden tegen nominale waarde op de balans opgenomen. In de loop van 2012 is het saldo tegoed op de rekening courant Groenfonds overgebracht naar de Kas / Bank PNB. Tevens zijn in 2012 met terugwerkende kracht een tweetal reclassificaties op de beginbalans verwerkt inzake Liquide middelen Stimulus van deposito's (€ 27.781.168) en naar de overige vorderingen (€ 375.860).

Rekening courant Groenfonds

	2011	2012
Saldo rekening courant Groenfonds 01/01	22.910.359	22.906.993
Bij: Ontvangen voorschotten LNV ILG	57.781.842	0
Ontvangen rente -/- bankkosten	149.224	4.374
Af: Overboeking naar Kas / Bank PNB		-22.614.366
Af: Onttrekkingen ILG	-58.231.432	0
Saldo rekening courant Groenfonds 31/12	22.609.992	0

Overlopende activa

De overlopende activa zijn onder te verdelen naar:

- Vooruitbetaalde bedragen
- Nog te ontvangen bedragen
- Overige overlopende activa

<u>Overlopende activa</u>	31-dec-11	31-dec-12
<i>Vooruitbetaalde bedragen</i>		
Bij voorschot betaalde salarissen/bedragen	76.726	17.484
Uitbetaalde voorschotten DLG	3.522.894	5.868.921
Vooruitbetaald aan Stimulus	0	0
Vooruitbetaalde bedragen	52.942.061	8.107.824
<i>Subtotaal vooruitbetaalde bedragen</i>	<i>56.541.680</i>	<i>13.994.230</i>

Nog te ontvangen bedragen

Nog te ontvangen bedragen Stimulus	4.798.635	117.959.762
------------------------------------	-----------	-------------

<u>Overlopende activa</u>	31-dec-11	31-dec-12
Nog te ontvangen rente Stimulus	205.180	148.920
Nog te ontvangen rente deposito PNB	838.485	1.916.079
Nog te ontvangen RMB Brabantstad	16.595.663	0
Nog te ontvangen rente Obligaties N.t.o.v. rente deposito Regionaal Mobiliteitsfonds	69.296.503	69.548.220
	313.329	193.311
N.t.o.v.rente netwerkbedrijf Enexis	6.591.373	0
Overige toekomstige vorderingen	460.170	171.170
Nog te ontvangen bedragen	25.897.577	44.460.804
<i>Subtotaal nog te ontvangen bedragen</i>	<i>124.996.915</i>	<i>234.398.266</i>

<i>Overige overlopende activa</i>	63.761	1.084
-----------------------------------	--------	-------

<i>Totaal overlopende activa</i>	<i>181.602.356</i>	<i>248.393.579</i>
----------------------------------	--------------------	--------------------

Nog te ontvangen bedragen

In 2012 is met terugwerkende kracht een reclassificatie op de beginbalans verwerkt vanuit de Liquide middelen Stimulus naar de overige vorderingen. (€ 375.860)

PASSIVA**Vaste passiva**Eigen vermogen

Tot het eigen vermogen worden gerekend de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het saldo van de jaarrekening.

Het verloop van het eigen vermogen in 2012 is als volgt:

	Saldo per 31 dec 11	Toevoeging in 2012	Onttrekking in 2012	Saldo per per 31 dec 2012
Algemene reserve	314.156.966	43.819.395	136.427.610	259.355.495
Alg.reserve saldo jaarrek.2010	37.806.744			
Reserve Essent	2.752.559.824	45.662.312	199.458.373	2.598.763.763
Bestemmingsreserves	455.341.786	87.856.086	334.812.230	208.385.642
Saldo jaarrek.2012				-18.202.613
	<u>3.559.865.320</u>	<u>177.337.793</u>	<u>670.698.213</u>	<u>3.048.302.286</u>

Het saldo van de algemene reserve per 31 december 2011 omvat ook het rekeningresultaat 2011 ad € 37.806.744.

Over de bestemming van het batig saldo van de jaarrekening 2012 ad -/-€ 18,2 miljoen besluiten PS bij het statenvoorstel tot vaststelling van de jaarstukken 2012.

Algemene reserve

De algemene reserve is opgedeeld in een aantal compartimenten, waarvan het verloop als volgt is weer te geven:

	Saldo per 31 dec 11	Toevoeging in 2012	Onttrekking in 2012	Saldo per per 31 dec 2012
Algemene Reserve				
- overheveling	42.779.362	0	9.174.695	33.604.667
- doorgeschoven ruimte	57.652.493	13.009.532	0	70.662.025
- voorfinanciering	-15.381.033	3.000.000	2.233.026	-14.614.059
- Regionale structuurversterking	104.606.509	0	112.419.494	-7.812.984
- Risicoreserve	142.056.063	27.809.863	12.525.923	157.340.002
- Dividend- en rentereserve	20.000.000	0	0	20.000.000
- Industrielawaai PWP	250.316	0	74.472	175.844
	<u>351.963.710</u>	<u>43.819.395</u>	<u>136.427.610</u>	<u>259.355.495</u>

Component overhevelingen

De algemene reserve fungeert als “tijdelijke stalling” van niet bestede middelen 2011 die conform besluitvorming moeten worden overgeheveld naar het jaar 2012 e.v.

Onderdeel doorgeschoven ruimte

Op basis van eerdere besluitvorming bij de financiële nota's in 2012 en voorgaande jaren is de extra begrotingsruimte tijdelijk in de algemene reserve gestald om die in de komende jaren weer in de begroting te kunnen inzetten.

Component voorfinanciering

De component voorfinanciering van de algemene reserve omvat de middelen van activiteiten op de meerjarenbegroting die in de tijd naar voren zijn gehaald. Met het naar voren halen in de tijd ontstaat in een later jaar ruimte op de begroting. Deze ruimte wordt gebruikt om de tijdelijke voorfinanciering via de Algemene Reserve te compenseren. De mutaties in de reserve betreffen de voorgefinancierde middelen voor de regiobijdrage PPS-A4 en de verplaatsing intensieve veehouderij.

Component regionale structuurversterking

Bij de behandeling van de begroting 2009 en Najaarsbrief 2008 hebben PS besloten tot de instelling van de component regionale structuurversterking. Dit onderdeel is bedoeld voor de cofinanciering van bovenlokale projecten die bijdragen aan de provinciale beleidsdoelen over de volle breedte van onze begroting en die anders niet of pas veel later gerealiseerd zouden kunnen worden. Hieronder vallen onder meer de uitwerking van de intentieovereenkomst Samen investeren in West-Brabant en de 2e tranche van de samenwerking met de B5. Vooralsnog is de reserve regionale structuurversterking als component van de algemene reserve ondergebracht in verband met het risico van overprogrammering dat bij de tranches van samen investeren wordt toegepast. De onttrekking ad € 112,8 miljoen betreft de gerealiseerde projecten + de onherroepelijke verplichtingen voor Samen Investeren en samenwerking met de B5.

Component Industrielawaai/PWP

De specifieke uitkering van het Rijk voor Industrielawaai is volledig verantwoord en afgewikkeld. De resterende middelen vallen daardoor vrij en zijn in de Algemene reserve gestald ten behoeve van aanwending voor het provinciaal waterplan.

Component risicoreserve

Bij de Voorjaarsnota 2004 is door Provinciale Staten de risicoreserve ingesteld om de beleidsrisico's (de risico's die uitdrukkelijk zijn aanvaard als consequenties van bepaald functioneel beleid en die in de toekomst kunnen leiden tot extra budgettaire beslag) af te dekken. Een nadere toelichting op de risico's die via de risicoreserve worden afgedekt is opgenomen in paragraaf 4 weerstandsvormen in de jaarstukken.

Component reserve dividend Essent

Bij de behandeling van de najaarsbrief 2011 is het karakter van dit deel van de algemene reserve gewijzigd. De dividendreserve wordt ingezet als egaliseringsreserve. Indien in enig jaar een negatief verschil ontstaat tussen het saldo van rente-inkomsten en rentekosten, dan wordt dit opgevangen door de dividendreserve. In geval van positief resultaat zal dit aan de reserve worden toegevoegd, met dien verstande dat het totaal van de reserve het normniveau van € 20 mln niet zal overschrijden. Op die wijze is sprake van een gesloten rentesysteem. Eventuele hogere rente-inkomsten komen ten gunste van de indexatieportefeuille.

Reserve Essent

In deze reserve die is gevormd uit de opbrengst van de verkoop aandelen Essent is in drie componenten opgedeeld.

Component Immunisatieportefeuille

Deze component heeft tot doel om eeuwigdurend jaarlijks de met de aandelenverkoop vervallen dividenduitkering van Essent te compenseren (zie ook de paragraaf Treasury).

Omschrijving	Bedrag per 31/12/2011	Bedrag per 31/12/2012
Nominale waarde	1.682.885.986	1.682.885.986
Agio / disagio	217.831.510	217.831.510
Afschrijving agio/ disagio	-/- 36.516.746	-/- 54.132.059
<i>Boekwaarde beleggingen</i>	<i>1.864.200.750</i>	<i>1.846.585.438</i>
Bruglening Enxiss	554.903.214	416.180.423
Kortlopend uitgezet via deposito *)		151.828.474
Gefinancierd uit overtollige middelen	-/- 208.909.583	-/- 208.909.583
Nog te storten in reserve in 2012	-/- 96.391	
Stand van de reserve	2.210.097.990	2.205.684.752

*) betreft vervroegde aflossing Enexis € 138.726.450 + her te beleggen afschrijving agio / disagio / correctie € 13.102.024

Component Investeringsagenda

Deze component staat ten dienste van de investeringsstrategie van de Agenda van Brabant en moet op de juiste momenten de middelen genereren voor de uitvoering van de geplande investeringen (zie ook de paragraaf Treasury).

Omschrijving	Bedrag per 31/12/2011	Bedrag per 31/12/2012
Nominale waarde	473.900.042	486.450.042
Agio / disagio	27.701.010	29.437.705
Afschrijving agio/ disagio	-/- 5.977.165	-/- 9.856.791
<i>Boekwaarde beleggingen</i>	<i>495.623.887</i>	<i>506.030.956</i>
Belegd in deposito's	300.586.383	243.462.925
Nog te storten in reserve in 2012	-/- 2.386.553	
Stand van de reserve	793.823.717	749.493.881

Component Balansverkorting

Provinciale Staten hebben bij de Voorjaarsnota 2010 besloten tot afwaardering van de geactiveerde investeringsbijdragen aan derden (waar geen provinciaal bezit tegenover staat, zie ook Voorjaarsnota 2010 blz 25/26). Hiervoor is een deel van de opbrengst verkoop Essent aangewend.

Een gedetailleerd overzicht van het verloop van de algemene reserve en de bestemmingsreserves van de provincie is opgenomen in de bijlage 4.

Rekeningresultaat

De jaarrekening 2012 sluit met een nadeling saldo van -/- € 18,2 miljoen na verwerking van de hierboven (in de tabel van het eigen vermogen) vermelde stortingen en onttrekkingen.

De jaarrekening 2011 sloot met een batig saldo van € 37,8 miljoen, dat conform de bestendige gedragslijn is toegevoegd aan de algemene reserve.

Voorzieningen

De voorzieningen zijn gewaardeerd op het nominale bedrag van de daaraan ten grondslag liggende verplichtingen c.q. de voorziene verliezen.

Het verloop van de voorzieningen is als volgt:

	Bedragen in €			
	Saldo per 31 dec 11	Toevoeging in 2012	Onttrekking in 2012	Saldo per per 31 dec 2012
Voorzieningen	22.890.503	20.168.271	10.399.047	32.659.727

De uitgaven in verband met verplichtingen en voorziene verliezen zijn rechtstreeks ten laste van de voorzieningen gebracht.

Een gedetailleerd overzicht van het verloop van de voorzieningen van de provincie is opgenomen in de bijlage 5.

N.B. In het kader van de transactie met RWE hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties gegeven aan RWE. Het overgrote merendeel van deze garanties is door de verkopende aandeelhouders op het moment van verkoop van Essent PLB aan RWE overgedragen aan deze Verkoop Vennootschap BV, die vanaf het moment van oprichting dus ook aansprakelijk is mochten één of meer van deze garanties onjuist blijken te zijn. Ter verzekering van de betaling van eventuele schadeclaims heeft RWE bedongen dat een deel van de verkoopopbrengst door de verkopende aandeelhouders gedurende een bepaalde tijd op een aparte bankrekening zal worden aangehouden (in jargon: in escrow zal worden gestort). Buiten het bedrag dat in escrow zal worden gehouden, zijn de verkopende aandeelhouders niet verder aansprakelijk voor inbreuken op garanties. Het provinciaal aandeel is als onderdeel van de verkoopopbrengst Essent in de voorziening Escrow gestort. In de balans van de provincie is de voorziening gesaldeerd met de vordering miljoen op de Verkoop Vennootschap BV.

Vaste schulden

De vaste schulden, schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer, worden gewaardeerd tegen de nominale waarde minus de aflossingen.

Het verloop van de vaste schulden is als volgt:

	Bedragen in €			
	Saldo per per 31 dec 11	Vermeerde- ringen	Aflossingen in 2012	Saldo per 31 dec 2012
Onderhandse leningen van				
- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	0	0	0	0
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	3.177.278	51.702.238	1.966.774	52.912.742
Waarborgsommen	21.833		1.000	20.833
Totaal	3.199.111	51.702.238	1.967.774	52.933.575

De totale rentelast voor de vaste schulden in 2012 bedraagt € 82.742.

In 2012 hebben geen vervroegde aflossingen plaatsgevonden.

Een gedetailleerd overzicht van de vaste schulden is opgenomen in de bijlage 6.

De vermeerdering in 2012 betreft de lening m.b.t. de PPS-A59 die in afwijking van voorgaande jaren niet is gesaldeerd maar op de balans expliciet tot uitdrukking is gebracht. Tegenover deze lening staat een financieel vast actief met rentetypische looptijd langer dan 1 jaar voor de beschikbaarheid van de weg.

Vlottende passiva

Netto-vlottende schuld met een rentetypische looptijd korter dan één jaar.

De netto vlottende schulden zijn onder te verdelen in

- Bank- en Girosaldi
- Crediteuren
- Af te dragen BTW
- Projectgelden
- Overige vlottende schulden

<i>Vlottende schulden</i>	31-dec-11	31-dec-12
<i>Bank- en girosaldi</i>	4.716	7
<i>Crediteuren</i>	85.728.631	27.661.547
<i>Af te dragen BTW</i>	-57.836	0
<i>Projecten</i>		
Tijdelijke groundbank Nationaal Grondfonds	0	0
Nog te betalen projectkosten Stimulus	17.078.308	0
Lopende verplichtingen ILG door DLG	9.055.624	0
<i>Subtotaal projecten</i>	26.133.932	0
<i>Overige vlottende schulden</i>		
Vooruitontvangen bedragen Stimulus	19.580.237	0
I.O.G. info	0	0
Overige vlottende schuld	533.741	1.018.772
<i>Subtotaal overige vlottende schulden</i>	20.113.978	1.018.772
<i>Totaal vlottende schulden</i>	<i>131.923.422</i>	<i>28.680.326</i>

Het crediteurensaldo ultimo 2012 bedroeg € 27.661.547, en is daarmee ruim € 58 miljoen lager dan eind 2011. Het relatief groot aandeel van niet jaarlijks terugkerende incidentele posten (projectsubsidies) met wisselende betaalmomenten kan leiden tot grote fluctuaties in eindejaarsbalansstanden. Ten opzichte van 2012 zat in het saldo 2011 voor ruim € 35 miljoen meer aan eind 2011 opgenomen declaraties inzake verkeer- en vervoerprojecten van gemeenten en Rijkswaterstaat (incidentele posten) en een incidentele afdracht aan de belastingdienst inzake BTW op de bijdrage van Rijkswaterstaat aan de PPS/A59 van € 18 miljoen.

Van het totale eindsaldo Crediteuren op 31 december 2012 is per 22 februari 2013 96% betaald.

Projecten en Overige vlottende schulden

Het saldo Lopende verplichtingen ILG door DLG is afgewikkeld op de balans naar aanleiding van de ondertekening van de ILG afwikkelingsovereenkomst.

Overlopende passiva

De overlopende passiva zijn nader te specificeren als:

<i>Overlopende passiva</i>	31-dec-11	31-dec-12
<i>Afdrachten salarissen</i>	4.958.311	5.365.033
Voorschotbedragen van overheidslichamen met specifiek bestedingsdoel	* 449.055.507	400.039.852
<i>Nog te betalen rente</i>	157.251	71.952
<i>Projecten</i>		
Ontvangen voorschot ILG	84.885.981	47.822.561
Bijdragen Stimulus	4.398.906	144.761.688
Nog te betalen RMB Brabantstad	32.145.468	6.478.754
<i>Subtotaal Projecten</i>	121.430.355	199.063.003
<i>Nog te betalen bedragen</i>	7.452.759	3.352.731
<i>Vooruitontvangen bedragen</i>	895.730	2.254.596
<i>Nog te betalen subsidies</i>	55.079.021	644.483.018
<i>Totaal overlopende passiva</i>	<i>639.028.933</i>	<i>1.252.128.570</i>

Voorschotbedragen van overheidslichamen met specifiek bestedingsdoel

Deze van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen zijn nader gespecificeerd opgenomen in bijlage 5a van het bijlagenboek.

* = in eerste instantie is voor een eind 2011 ontvangen rijksbijdrage ten behoeve van de

N69 (€ 69,4 miljoen) een gelijknamige reserve gevormd. Dit is in de jaarrekening 2012 overgezet naar de rubriek 'voorschotbedragen van overheidslichamen met specifiek bestedingsdoel'.

Nog te betalen subsidies

In het kader van de deregulering en de administratieve lastenverlichting heeft de provincie met betrekking tot de subsidieverlening bepaald dat subsidieontvangers slechts één keer per jaar verantwoording behoeven af te leggen over de besteding. Indien een afzonderlijke aanvraag tot subsidievaststelling is voorgeschreven moet deze uiterlijk drie maanden na afloop van de activiteiten waarvoor subsidie is verleend, dan wel binnen drie maanden na afloop van het jaar waarvoor subsidie is verleend, bij Gedeputeerde Staten zijn ingediend. Indien verantwoording plaatsvindt door middel van een accountantsverklaring bij de jaarrekening geldt hiervoor een termijn van 5 maanden. Daarnaast is in de Algemene Subsidie Verordening opgenomen dat de subsidieontvanger Gedeputeerde Staten onverwijld in kennis stelt van stagnatie of wijzigingen in de uitvoering óf andere feiten waardoor de uitvoering in gevaar komt, wordt vertraagd of versneld en dat voor 31 januari van het volgende jaar een verzoek wordt ingediend om prestaties door te schuiven. De ervaring is dat naar aanleiding van de verantwoordingen de totale som van de definitieve subsidietoekenningen lager uitvalt dan van de voorlopige subsidietoekenningen. De post overlopende nog te betalen subsidies per ultimo boekjaar is gebaseerd op de voorlopige subsidietoekenningen. Als gevolg van de gekozen verantwoordingssystematiek bestaat er op balansdatum derhalve een onzekerheid ten aanzien van de exacte hoogte van deze nog te betalen subsidies en de subsidies die 100% worden bevoorschot.

Verleende garanties en waarborgen

Borg- en garantstellingen

Buiten de balanstelling zijn de bedragen aan borgstellingen en garantstellingen aan natuurlijke en rechtspersonen opgenomen waarvan de specificatie als volgt is weer te geven:

	Bedragen in €
	saldo per
	31-12-2012
Gewaarborgde geldleningen aan gezondheidsinstellingen	2.348.679
Gemeenschappelijk gewaarborgde geldleningen groenfonds	14.252.263
Overige garantieverplichtingen	347.804.094
totaal	364.405.036

Gewaarborgde geldleningen aan gezondheidsinstellingen

De gewaarborgde geldleningen aan instellingen in de gezondheidszorg zijn afgegeven sinds ca 1960 tot ca 1985. In 1999 is het Waarborgfonds voor de zorgsector opgericht met als doel borg te staan voor geldleningen van deelnemende zorginstellingen. Het beleid van de provincie is erop gericht om de waarborgen zoveel mogelijk door het WFZ te laten overnemen. Ultimo 2012 resteert voor Noord-Brabant nog een bedrag van € 2,3 miljoen aan gewaarborgde geldleningen.

Gemeenschappelijk gewaarborgde geldleningen groenfonds

Samen met de overige provincies heeft Noord Brabant ultimo 2012 leningen aan het Nationaal Groenfonds gewaarborgd tot een totaalbedrag van € 108,8 miljoen. Het aandeel van Noord-Brabant daarin is 13,1% ofwel € 14,3 miljoen.

Overige garanties

De provincie heeft voorts garanties verstrekt aan het Industrie- en Havenschap Moerdijk, aan het ministerie van EL&I, aan gemeente Helmond, aan het Nationaal groenfonds, aan Rabobank, aan de gemeenten Landerd, Mill-St Hubert en Grave, aan de gemeenten Werkdam, Woudrichem en Aalburg, aan gemeente Deurne, voor de woningbouw, voor LOG strijdhoven en aan RWE-Essent. De maximaal in te roepen garanties belopen een totaal van € 347,8 miljoen.

De gewaarborgde geldleningen, de gemeenschappelijk gewaarborgde geldleningen en de afgegeven garanties zijn gespecificeerd opgenomen in de bijlagen 7a, 7b en 7c.

Niet uit de balans blijkende gerelateerde rechten en verplichtingen

Derivaten

Door de provincie Noord-Brabant wordt gebruik gemaakt van één derivaat: voor de afdekking van een renterisico dat is ontstaan bij het PPS project voor de aanleg van de autosnelweg A59.

De financiering voor dit project bestaat voor een deel uit een langlopende lening (bij aanvang ruim € 86 miljoen) die het bouwconsortium Poort van Den Bosch is aangegaan

bij de BNG. Deze lening wordt in de periode 2006 – 2020 volledig afgelost in gelijke driemaandelijkse termijnen.

De provincie betaalt voor de beschikbaarheid van de weg elke drie maanden naast een vergoeding aan het consortium een bedrag aan rente en aflossing van de genoemde lening direct aan de BNG. De lening heeft een variabele rente (driemaands euribor). Bij het financieringsmodel voor de PPS A59 is de provincie uitgegaan van een rente van 3,475%. De provincie wenste het risico van een hogere rente van de lening af te dekken en heeft daarom een renteswap afgesloten.

Met de renteswap wordt de variabele rente geruild tegen een vast rente welke is bepaald op 3,475%.

Voordat de renteswap is afgesloten heeft de provincie deze casus voorgelegd aan de toezichthouder, het ministerie van BZK. Deze heeft ingestemd met de wijze waarop de provincie het renterisico heeft afgedekt.

De renteswap heeft geen nominale waarde. Wel heeft de renteswap gedurende de looptijd een marktwaarde. Aan het einde van de looptijd van de lening bedraagt de marktwaarde altijd nul. Voor deze renteswap geldt geen bijstortverplichting.

Het restant van de lening bedraagt per 31 december 2012 € 51.702.238,09.

Uitkering provinciefonds

De realisatiecijfers uitkering provinciefonds zijn gebaseerd op de decembercirculaire 2012.

In die circulaire staat aangekondigd dat het accres 2012 als gevolg van onderuitputtingen bij het Rijk lager kan uitvallen dan geraamd.

Dat kan altijd gebeuren en zal pas blijken bij de mei/juni-circulaire 2013.

Zoals gebruikelijk wordt een lagere of hogere bijstelling verrekend met het volgende uitkeringsjaar (dus 2013). Afhankelijk van het publicatiemoment zal de verrekening worden betrokken bij de voorjaarsnota of anders bij de najaarsbrief.

Binnen onze meerjarenraming provinciefonds is rekening gehouden met een mogelijk achterblijvend accres, een relatieve toename van de inkomstenmaatstaf MRB en een korting in relatie tot het BTW-compensatiefonds.

In geval van een tegenvallend accres van circa 100 mln voor de gemeenten, hebben de provincies een nadeel van circa 5 à 10 mln.

Het aandeel van Noord-Brabant daarin bedraagt bijna 12% en leidt dan tot een verlies dat beperkt blijft tot € 0,6 à € 1,2 mln.

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen – rekening 2012

Vakantiegeld

Het vakantiegeld wordt in de exploitatie verantwoord voor zover dat daadwerkelijk is uitbetaald. Uitbetaling geschiedt in de maand mei, zodat aan het eind van het jaar een verplichting ontstaat van 7 maanden vakantiegeld. Dat komt neer op een totaalbedrag van bijna € 3 miljoen. De verplichting is overigens iets teruggelopen t.o.v. vorig jaar, a.g.v. daling van de personeelsomvang.

Deze verplichting is elk jaar per ultimo boekjaar aanwezig.

De komende jaren zal o.g.v. de 'Agenda van Brabant' het personeelsbestand in omvang dalen. Dat zal vermoedelijk ook leiden tot een daling van de verplichting aan opgebouwd vakantiegeld per ultimo van het boekjaar. Zonder rekening te houden met andere wijzigingen (salarisstijgingen, CAO-wijzigingen en overige wijzigingen in de omvang van het personeelsbestand) ziet de meerjarige verplichting er als volgt uit:

	2012>2013	2013>2014	2014>2015	2015>2016	2016>2017
Vakantiegeld	2.910.000	2.730.000	2.470.000	2.460.000	2.460.000

Wachtgelden en aanvullende uitkeringen aan vml. personeel (op de eigen payroll)

De wachtgelduitkeringen worden structureel in de begroting opgenomen. Op basis van de situatie per ultimo 2012, moet voor 2013 rekening worden gehouden met een totaal volume van ca. € 108.000, waarvan ca. € 76.000 voor de provinciale organisatie en ca. € 32.000 voor de oud-medewerkers van het ETIN.

De meerjarige verwachting van deze verplichtingen is als volgt (excl. indexering):

	2013	2014	2015	2016	2017
Wachtgelden	108.000	43.000	43.000	43.000	12.000

De verplichtingen nemen in de loop van komende jaren af, als gevolg van beëindiging/afloop van bepaalde verplichtingen.

Sociale uitkeringen (werkloosheid, gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid en suppletie) via uitkeringsinstantie

Op het terrein van de sociale (werknemers)verzekeringen is de provincie eigen-risicodragers voor de ZW, de WW, bovenwettelijke uitkering, alsmede de WGA (= Wet werkherhervatting gedeeltelijk arbeidsongeschikten). De WW, bovenwettelijke WW en de WGA worden uitgevoerd door derden (UWV en Loyalis). De kosten van die uitkeringen,

alsmede uitvoeringskosten brengen de uitkeringsorganisaties maandelijks bij de provincie in rekening.

Deze kosten van deze uitkeringen worden structureel in de begroting opgenomen.

Gebaseerd op het verleden wordt voor 2013 rekening gehouden met een totaal volume van ca. € 291.000.

Deze verplichtingen zijn meerjarig als volgt weer te geven:

	2013	2014	2015	2016	2017
uitkeringen	285.000	285.000	285.000	285.000	285.000
uitvoeringskosten	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000

Vroegpensioen (FPU, 57+ en suppletie)

Tot en met 2005 konden medewerkers met vervroegd met pensioen, de zgn. FPU. O.g.v. de regeling "FPU Provincies" komt een deel van de kosten ten laste van de provincie. Daarnaast is eind 2005 door 120 ambtenaren gebruik gemaakt van de zgn. "57+"-regeling.

Omdat de FPU-regeling m.i.v. 2006 is vervallen, kunnen er geen nieuwe verplichtingen meer bijkomen, en nemen de lasten de komende jaren af, in 2016 tot 'nul'.

Voor 2013 worden de totale kosten hiervan geraamd op € 920.000 De (aflopende) meerjarige verplichtingen zijn als volgt weer te geven:

	2013	2014	2015	2016	2017
FPU	338.000	264.000	132.000	0	0
suppletie (incl. opbouw pens.premie)	499.000	0	0	0	0
uitvoeringskosten ABP	10.000	6.000	3.000	0	0

Overige niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Kunstbezit

De provincie bezit een aantal kunstwerken die niet op de balans zijn opgenomen. De verzekerde waarde van deze kunstwerken bedraagt € 6,2 miljoen.

Schadeprocedures

De provincie heeft tot een totaalbedrag van € 3,4 miljoen aan schadeclaims ontvangen waarvan de juridische procedures nog doorlopen in 2013.

De hoogste claim betreft een bedrag van € 2,9 mln waarvoor een gerechtelijke procedure loopt en waarvan de uitspraak wordt verwacht op 24 april 2013.

